

**Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрлігі
М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті
Ғылыми кітапхана**

**Министерство науки и высшего образования РК
Западно-Казахстанский университет им. М. Утемисова
Научная библиотека**

**АБАТ
САТЫБАЙҰЛЫ
ҚЫДЫРШАЕВ**

Орал - Уральск, 2023

ББК 91.9:83
Қ 11
УДК 016:929

Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы: биобиблиографиялық көрсеткіш /
Құраст.: Г.И. Джанбаева, А.В. Погодаева; Жауапты ред. Т.Е. Алимбекерова.
- Орал: М.Өтемісов атындағы БҚУ РБО, 2023. - 319 б.

Ұсынылған биобиблиографиялық көрсеткіш педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері, Республикалық «Махамбет» әдеби, мәдени және танымдық журналының бас редакторы, Қазақстан Журналистер одағының мүшесі Қыдыршаев Абат Сатыбайұлына арналған.

Сілтемеге 2023 жылға дейін қамтылған ғалымның өмірі мен ғылыми қызметін сипаттайтын материалдар, оның жарияланымдарының тізімі және ол туралы материалдар кіреді. Материалдар хронологиялық ретпен орналастырылған.

Көрсеткіш студенттерге, оқытушыларға, ғылыми қызметкерлерге және оқырмандардың кең ауқымына арналған

Кдиршаев Абат Сатыбайевич: биобиблиографический указатель /
Сост.: Г.И. Джанбаева, А.В. Погодаева; Отв. ред. Т.Е. Алимбекерова. -
Уральск: РИЦ ЗКУ им. М.Утемисова, 2023. - 319 с.

Предлагаемый биобиблиографический указатель посвящен доктору педагогических наук, профессору, академику Академии педагогических наук Казахстана, лауреату Международной премии имени Махамбета, главному редактору республиканского литературного, культурного и познавательного журнала «Махамбет», члену Союза журналистов Казахстана Кдиршаеву Абату Сатыбаевичу.

В указатель включены материалы, характеризующие жизнь и творческую деятельность ученого, перечень его публикаций и материалы о нем, охваченные по 2023 год. Материалы расположены в хронологическом порядке.

Указатель предназначен для студентов, преподавателей, научных работников и широкого круга читателей.

ББК 91.9:83

© М.Өтемісов атындағы БҚУ Баспа орталығы, 2023

Трибун по жизни

Голос этого человека, крепкий, хорошо поставленный, как у артиста, ни с кем не спутаешь. Потрясающая энергетика, богатый, образный язык, тонкий юмор – вмиг забудешь о проблемах и печалях! И это не удивительно. Учёный, педагог-мыслитель, доктор педагогических наук, профессор, академик Академии педагогических наук Казахстана Абат Сатыбаевич Кыдыршаев известен в научных и педагогических кругах Приуралья и Казахстана как крупный исследователь, занимающийся изучением вопросов языкознания, риторики, лингводидактики. Сегодня он – директор института «Рухани жанғыру» ЗКУ им. М. Утемисова. В текущем году Абату Сатыбаевичу исполняется 60 лет.

Абат Кыдыршаев родился в 1963 году в селе Тайланбай Тенгизского района Гурьевской области (ныне аул Тайланбай Курмангазинского района Атырауской области) в многодетной семье. Отец Сатыбай Кыдыршаулы, ветеринар по профессии, с детства приучал детей к труду, хорошо играл на домбре. Мать Зылиха Сарсенкызы вела воспитательную работу в школе. Такая трудовая и культурно-воспитательная «закваска» потом очень пригодится Абату, определит выбор профессии, главное дело его жизни.

Абат рос трудолюбивым и любознательным. В 1981 году он поступает в Уральский пединститут им. А.С. Пушкина на филологический факультет по специальности «Казахский язык и литература» и четыре года спустя оканчивает его с отличием. Студент Кыдыршаев получал знания у известных преподавателей – Сарсена Акмурзина, Матжана Тлеужанова, Габдырахима Абуханова, Меруерт Жолдыкайыровой, Сериккали Шарабасова.

В 1985 году Кыдыршаев начал трудиться учителем казахского языка и литературы в средней школе Курмангазинского района. Всегда сдержанный и рассудительный, он никогда не ругал учеников, умел убедить любого лентяя

изменить своё отношение к учёбе, обладал талантом красиво и образно говорить.

В 1990-м Абат Сатыбаевич поступает на работу в Уральский пединститут. Теперь он коллега своего недавнего учителя, наставника – Сериккали Габдешевича Шарабасова, по настоянию которого Кыдыршаева и пригласили в известный вуз.

За два года Абат Сатыбаевич проходит путь от ассистента кафедры казахского языка до заместителя декана филологического факультета.

Профессор Сериккали Шарабасов вспоминал: «Нет ничего более дорого казаху, чем брат. Быть братом легко и сложно. Наш младший брат Абат Сатыбаевич Кыдыршаев – человек, оправдавший надежды всех. Он пришёл в наш институт в 1990 году и, будучи интересным, неординарным человеком, словно бросал динамит в своё окружение. Ряды студентов оживали и преображались...»

В 2001 году Абат Сатыбаевич защищает докторскую диссертацию «Научно-методические основы обучения риторике/ для гуманитарных отделений высших учебных заведений». Культура речи, ораторское искусство, риторика стали ведущими в научно-исследовательской деятельности А. Кыдыршаева. Он является автором многих монографий, учебных пособий, методических разработок, научных статей по риторике.

Под руководством Абата Сатыбаевича в ЗКГУ им. М. Утемисова регулярно проходили и проходят международные, республиканские и областные научные конференции по проблемам казахской филологии. На них отмечается роль педагога в обучении и воспитании молодого поколения.

Абат Сатыбаевич в 2007 и 2012 годах удостоивался звания «Лучший преподаватель вуза Республики Казахстан», отмечен грамотами Министерства образования и науки, нагрудным знаком «За вклад в развитие науки РК» (2012 г.), Европейской золотой медалью и дипломом качества Европейской научно-производственной палаты. В 2009 году А. Кыдыршаев стал членом Российской риторической ассоциации (Москва).

В год 210-летия Махамбета в ЗКГУ создаётся научно-исследовательский центр «Махамбет», руководителем которого назначен А. Кыдыршаев.

Высокий профессионализм и организаторские качества Абата Сатыбаевича ярко проявились и на поприще декана факультета культуры и искусств.

Он автор более 500 научных трудов. Под научным руководством Кыдыршаева подготовлено 2 кандидата наук, 30 магистров, 55 учебных пособий, в том числе 5 электронных, 15 учебных программ и 25 учебно-методических пособий для студентов и магистрантов, 7 авторских курсов.

Абат Сатыбаевич Кыдыршаев – член Союза журналистов Казахстана, Почётный гражданин Республики Казахстан, Почётный учитель РК, «Лучший педагог высшего учебного заведения», «Лучший педагог-исследователь», обладатель нагрудных знаков.

Литературный и журналистский талант Кыдыршаева ярко проявился во время его работы собственным корреспондентом республиканской газеты «Үш Қоңыр» по Западно-Казахстанской области, сегодня – главным редактором республиканского литературного, культурного и познавательного журнала «Махамбет». Абат Сатыбаевич был членом редколлегии энциклопедии «Ахмет Байтұрсынұв» (2017), главным редактором энциклопедии «Жұбан Молдағалиев» (2020), руководителем проекта.

А. Кыдыршаев награждён Благодарственным письмом Президента К.К. Токаева.

Коллеги и сегодня очень высокого мнения о юбиляре. Вот как отзывается о нём проектор ЗКУ им. М. Утемисова кандидат педагогических наук, доцент Гуймеш Даришева:

– Абат Сатыбаевич – человек разносторонних интересов, очень трудолюбивый. Он много пишет научных работ, хороший методист, преподаёт методику казахского языка в казахской школе. Имеет большой авторитет среди коллег. Сегодня он возглавляет в ЗКУ институт «Рухани жаңғыру». Это центр, который занимается духовным, культурным и нравственным воспитанием студентов и молодых коллег. Это очень важно во времена, когда нравственные принципы ушли на второй план. Институт «Рухани жаңғыру» и его директор возрождают и поддерживают вековые духовные традиции. Делается это с помощью бесед, лекторских заданий и других педагогических приёмов. Абат Сатыбаевич – редактор журнала «Махамбет»,

который читают во всём Казахстане. В журнале освещается деятельность нашего вуза и его преподавателей, поднимаются актуальные общественные проблемы. Кыдыршаев – прекрасный лектор и пропагандист казахского языка и литературы. С лекциями он постоянно выступает в учреждениях и организациях Уральска, нередко – по их просьбе.

Никогда ни успокаиваться, ни почивать на лаврах, постоянно идти вперёд – таким принципам Абат Кыдыршаев остаётся верен всегда. Он возглавляет большую работу по пропаганде наследия Махамбета Утемисова – организовал конкурс среди учащихся школ, студентов колледжей и вузов по чтению наизусть стихотворений Махамбета. Конкурс, воспитывающий у молодёжи патриотизм, уважение к культурно-историческому наследию, будет продолжен в следующем году.

Жизненное кредо учёного Абата Кыдыршаева можно определить словами казахской народной поговорки: «Искусство – живой ручей, наука – яркий светильник». Абат Сатыбаевич всегда следовал этой истине – тому, что во многом делает человека человеком.

Всю свою жизнь в высшей школе, науке он был и остаётся не только трибуном-оратором, но и трибуном в делах. Неслучайно многие удивляются: как Кыдыршаев всё успевает?! Но иначе и быть не может: соответствие слова и дела – важнейшая черта педагога, учёного. С юбилеем, Абат Сатыбаевич!

Александр Суетин
Фото из альбома А. Кыдыршаева

(Информбиржа. - 2023. - 25 мая. - №21)

<http://ibirzha.kz/tribun-po-zhizni>

АБАТ КЫДЫРШАЕВ: «ЭТОГО ПОСЛАНИЯ МЫ ОЧЕНЬ ЖДАЛИ»

Этого Послания мы очень ждали. Потому что Президент Касым-Жомарт Токаев его анонсировал еще в январе, сразу после трагических событий. Уже тогда стало понятно, что страну ждут новые реформы. Сегодня Президент озвучил их на совместном заседании палат Парламента.

Президент Касым-Жомарт Токаев всегда акцентирует внимание на открытости в ведении государственной политики, опираясь лишь на истину, говорить лишь правду народу, на пути создания «Нового Казахстана». Он предложил новую программу политических реформ, которая направлена на улучшение жизни простых граждан. То есть не реформа ради реформ, а кардинальные изменения во благо социально-экономического развития, укрепления Независимости.

Не секрет, когда в области имеются более одного крупного города решение многих актуальных проблем затруднительно. К примеру, в Семипалатинском регионе множество нерешенных проблем, очень изношена внутренняя инфраструктура, в связи с чем была создана Абайская область. Также Жезказган вновь

станет областным центром Улытауской области. Создание в этом регионе самостоятельной области - важное решение не только с экономической точки зрения, но и духовного: Улытау, который находится в центре бескрайней казахской степи, занимает особое место в истории Казахстана. Здесь проходили великие собрания, где решалась судьба страны. Жители области сконцентрированы, в основном, вокруг этого города. Как отметил Глава государства, невозможно решать вопросы Узынагаша или же Талгара, находясь в городе Талдыкоргане. Чтобы добраться до областного центра, сегодня населению приходится ездить очень далеко. С учетом этих и других обстоятельств он предложил разделить Алматинскую область на две - Жетысуйскую и Алматинскую области.

Сформировать новую область дело нелегкое, однако по сути это поможет решить социально-экономические проблемы простого народа, что позволит сохранить стабильность в обществе и спокойствие. В Новом Казахстане мы должны неизменно следовать принципу «Разные взгляды, но единая нация» и высокая культура диалога и компромисса станет одним из главных факторов укрепления гражданской солидарности в нашей стране.

Абат Кыдыршаев

(zhaikpress.kz. - 2022. - 17 наурыз)

<https://zhaikpress.kz/ru/news/abat-kydyrshaevetogo-poslaniya-my-ochen-zhdali/>

ВОСПИТАТЬ ПАТРИОТОВ

Национальный проект «Ұлттық рухани жаңғыру» стал следующим этапом в продвижении ценностей, которые были обнаружены в программной статье Первого Президента Нурсултана Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания». Проект нацелен на молодое поколение казахстанцев, а значит, от его реализации зависит будущее страны.

Как считает общественный деятель, доктор педагогических наук, профессор, академик Академии педагогических наук Казахстана Абат Кыдыршаев, большая роль в наработке и правильном выборе ценностных ориентиров для молодежи отведена педагогам. Перед ними стоит задача подготовить не только квалифицированных специалистов, но, что не менее важно, высоконравственных, духовно богатых и патриотически настроенных граждан.

Этой работе в Западно-Казахстанском университете им. М. Утемисова придают особое значение.

– 12 апреля 2017 года вышла статья Нурсултана Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», а уже в сентябре в вузе открылся институт «Рухани жаңғыру», – рассказывает профессор. – С января 2019 года я возглавил его работу. В задачи института входит формирование патриотизма в молодежной среде, духовных ценностей, совершенствование

личностных качеств, а также методическое обеспечение научно-познавательных и воспитательных мероприятий. Здесь важно понимать, что это не отдельные направления воспитательной работы, а основной стратегический вектор данного процесса. Иначе нельзя, чтобы не получилось, как в басне Крылова «Лебедь, Рак и Щука».

Педагог-новатор, известный энтузиаст ораторского искусства Абат Кыдыршаев подошел к порученному делу максимально творчески, реализуя новые идеи, вовлекая в работу как можно больше студентов и ученых. На каждый учебный год институт «Рухани жаңғыру» разрабатывает план.

«– Реализация такого значимого общественного проекта, как модернизация общественного сознания, требует его научно-методического и прикладного обеспечения», – говорит Абат Кыдыршаев. – Его цели и задачи не раз становились темой для разностороннего обсуждения. Только в стенах вуза прошли 30 научно-методических конференций, 50 «круглых столов», 20 семинаров. Составной частью данной работы является подготовка монографий и научно-методических статей. Уже опубликовано около 300 научно-методических статей и более 20 монографий.

В начале января 2021 года Глава государства Касым-Жомарт Токаев в статье «Независимость превыше всего» отметил: «Человек не рождается патриотом. Он становится им, получая соответствующее образование и воспитание, социализируясь и формируя свою гражданскую идентичность. Человек, который чувствует, что его личные цели и интересы созвучны общественному благу, и видит свой вклад в развитие страны, обретает настоящее счастье». Эти слова стали эпиграфом «круглого стола», состоявшегося 20 января, где ученые разносторонне осветили уроки, рубежи и вехи, ценности и достижения независимости страны.

Сегодня цитатами из главной идеологической программы страны оформлены холлы, аудитории в корпусах вуза, в актовом зале установлены стенды, информационные материалы демонстрируются на LED-экранах, оборудован специальный конференц-зал «Рухани жаңғыру». На базе университета работает офис регионального экспертного совета по научно-методическому обеспечению реализации программы.

Важная часть работы – разъяснение значимости и целей программы. Этому посвящены порядка 300 публикаций, подготовленных с участием профессорско-преподавательского состава, сотрудников, магистрантов и студентов университета. Проводимая работа широко освещается на сайте вуза, в социальных сетях, в университетской газете «Өркен».

В рамках проекта «Туған жер» ежегодно проводятся научные и научно-познавательные экспедиции. Уже организовано 10 археологических, географических и краеведческих экспедиций. Много нового и интересного по истории региона студенты почерпнули в археологической экспедиции на территории средневекового городища Жайык в 2017 году. Сейчас археологический отряд вуза ведет работу на крупном курганном комплексе «Лебедевка».

В 2020-м студенты побывали в музее-заповеднике «Хан Ордасы» в Бокейординском районе, в нынешнем году 31 мая, в День памяти жертв политических репрессий, посетили музей Алаш Орды в Сырымском районе.

Результатом таких проектов становятся отчеты, эссе, публикации в студенческой газете. Экспедиции могут стать и темой дипломной работы или доклада на конференции. Как считает Абат Кыдыршаев, эти инициативы необходимо поддерживать, ведь с них и начинается путь в науку.

Интеллектуальные и творческие конкурсы, дебатные турниры, литературные смотры и вечера, студенческие клубы и тематические выставки – все это формы научного, познавательного и воспитательного процесса. Особое место в патриотическом воспитании занимают встречи с известными личностями. Спикеры разные, но тем более захватывающими получаются беседы с ними. Так, настоящим событием для студенческой молодежи стали встречи с видным ученым региона, профессором Аксериком Айтимовым, с тележурналистом, молодым писателем-романистом Мунайраром Баймулдиным.

Ежегодно по линии Министерства образования и науки выделяются гранты на научные проекты с участием в них студентов и молодых ученых. В числе реализованных – «Мониторинг межэтнической ситуации Западно-Казахстанской области», руководителем которого выступил заведующий кафедрой АНК, научный сотрудник института «Рухани жаңғыру»

Турар Шайхиев. Один из крупнейших и долгосрочных проектов – «Литературное краеведение: духовное возрождение (творческое наследие писателей Приуралья XX – начала XXI века)», осуществленный под руководством кандидата филологических наук Зинуллы Мутиева.

В 2020 году к 100-летию выдающегося казахского поэта вышла в свет энциклопедия «Жубан Молдагалиев» – совместный масштабный труд ученых университета и сотрудников областной библиотеки. Здесь собрана информация о жизни и творчестве поэта, а также статьи, монографии, исследования. Главным редактором выступил Абат Кыдыршаев.

«– Эту книгу мы вручили гостям недавних праздничных мероприятий, посвященных 150-летию областной библиотеки», – говорит директор института. – Признаюсь, испытываю гордость за проведенную исследовательскую работу. Ей дали высокую оценку. Теперь ученые нашего вуза выступили с предложением о подготовке энциклопедии, посвященной Махамбету.

Активно внедряются в образовательный процесс новые учебники на казахском языке. Многие из них уже доступны для работы профессорско-преподавательского состава и студентов, вводятся в учебно-методические комплексы. Все это сопровождается аналитической работой учебно-методических советов. К примеру, экспертным советом рассматривается, как изменится содержание преподавания религиоведения с использованием учебника «Иудаизм, христиандық пен исламдағы 4 000 жылдық ізденіс: құдайтану баяны».

Важным в модернизации общественного сознания является развитие сферы языковой культуры, идет работа по внедрению латинской графики для казахского языка. Ученые-лингвисты университета вошли в тематические региональные экспертные группы, регулярно проводятся обучающие семинары, в том числе и для учителей школ. 26 ноября в Туркестане состоялся курултай, посвященный развитию государственного языка. В числе участников международного симпозиума был и Абат Кыдыршаев.

Идеи, озвученные Лидером нации Нурсултаном Назарбаевым, найдут отражение и в разрабатываемых в настоящее время программах вуза: «Философские и национальные основы общественного сознания», «Изучение географии родной земли», «История казахского письма».

«– Для нас проект «Ұлттық рухани жаңғыру» станет продолжением масштабной работы, которую мы ведем уже почти пять лет», – говорит директор института. – Знаменательно, что это стратегический документ, состоящий из конкретных задач и показателей, показывающий, как их достичь, посредством каких мероприятий, какой будет мультипликативный эффект. Обозначено, что итогом станет охват 88,5% населения проектами программы «Рухани жаңғыру», всех школьников – культурным воспитанием. Полностью обновятся образовательные программы, возрастет уровень обеспеченности учебниками на казахском языке для организаций ТиПО и вузов, а проект «Читающая нация» должен повысить читательскую активность граждан до 40%.

Новый национальный проект предусматривает множество новых возможностей для молодежи не только в плане интеллектуального развития, но и в решении ряда социальных вопросов: получения образования, трудоустройства, обеспечения жильем. Сегодня одаренной молодежи выделяются образовательные гранты, строятся общежития при вузах и колледжах, разрабатываются жилищные программы, предусматривающие льготы для молодых специалистов.

– Уверен, что со стартом проекта эта работа будет усилена. И молодежь, ощутив заботу государства, прочувствует свою сопричастность с судьбой страны, с ее прошлым, настоящим и будущим, осознает ответственность за те процессы, которые происходят в экономике и обществе, – заключает Абат Кыдыршаев. – По большому счету от того, насколько эффективно будет реализован этот проект, зависят мировоззрение и мироощущение сегодняшней молодежи, принятие ею своего национального кода, а значит, сохранение нас в будущем как нации.

Наталья Портнягина

(Казахстанская правда. - 2021. - 13 декабря)

<https://kazpravda.kz/n/vospitat-patriotov-80/>

АБАТ ҚЫДЫРШАЕВ: «ҰЛЫ ДАЛАНЫҢ РУХАНИ ҰСТАЗЫНАН ҰЛГІ АЛСАҚ, ҰТЫЛМАЙМЫЗ»

Түркі әлемінің рухани жұлдызы, көрнекті ғалым-философ Әбу Насыр әл-Фарабидың туғанына биыл 1150 жыл толып отыр. Осыған орай Ұлы даланың рухани ұстазы туралы М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті «Рухани жаңғыру» институтының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Қыдыршаев ҚазАқпарат тілшісіне былайша әңгімелеп берді.

Оның айтуынша, ғұлама ғалымның 870 жылы Ұлы даланың қазіргі Отырар қаласында дүниеге келгені белгілі.

«Адамзаттың екінші ұстазы», «Шығыстың Аристотелі» атанған энциклопедист ғалым, Ислам пәлсапасының алып қайраткерінің толық тегі, аты-жөні – Әбу Насыр Мұхаммед ибн Тархан ибн Узлағ әл-Фараби ат-Турки. Ғұлама Әбу Насыр әл-Фараби һижра жыл санауы бойынша 329 жылы Дамаскіде қайтыс болып, сол жерде жерленген, кесенесі де сол жерде. Кеменгер ұстаздың туған жері, балалық шағы, есімі, өмірден озуы өз алдына бөлек әңгіме.

-Бүгінде бізді «көп ойласаң, дана боларсың» қағидасына сай, Әбу Насыр әл-Фараби ойшылдығы, ғұламалығы таңғалтпай қоймайды. Тұңғыық терең білімқорлыққа қалай қол жетпек. Туа біткен таланттылық па. Дау жоқ, жаратылысы бөлек тұлға. Ақиқаты – Әбу Насыр әл-Фарабидің тұңғыық ғұламалығы, теңіздей терең білімпаздығы білуге, білім-ғылымды игеру, меңгеру құмарлығының ағыл-тегілділігінде. Ал жаңа ұрпақ бойына осы ізгі құмарлық, игі ынтызарлық қайдан жұғысты болмақ. Ұстаздан, жақсы ұстаз өнегесінен. Ұстазы мықтының ұстамы мықтылығы содан, - дейді ғалым.

-Абат Сатыбайұлы, ғұлама ғалымды зерттеушілер қалай бағалады?

-Зерттеушілер әл-Фарабиді өздігінен шарқ ұра іздене жүріп, басын тауға да, тасқа да соға жүріп, аса табандылық танытуымен жетілген ғалым деседі. Мәселен, айтулы тарихшы Ибн Халликанның жазбаларына сүйенсек, әл-Фараби Аристотельдің «Метафизикасын» 40 рет, «Жан туралы» туындысын 100 рет, ал «Риторика» атты трактатын 200 рет оқығаны туралы дерек

келтірілген. Неткен табандылық десеңізші! Тіпті, бізге жеткен деректерге үңіле бағдарласақ, ғұлама Әбу Насыр сөз қадірін ерекше жоғары бағалаған, ғалымды ағыл-тегіл, аста-төк байлық емес, уақыт қадірі, адамдық биік парыз терең ойлантқан. Қарапайым да қанағатшыл болған. Қолға алған, бастаған ісін жалғастыруды, тереңдетуді, жазбаларының қалың көпшілікке қолжетімді әрі түсінікті болуын ойлаған. Қысқасы, ғұлама ойшыл қара қарынның тойғанына мәз болмаған, қара басының амандығын ғана ойламаған. Жаратушы Тәңіріне тағзым ете білген. Ғұламаны руханият мәселесі ерекше толғантқан. Нәтижеде әл-Фарабидің ғылыми мол мұрасы бүгінде бүкіл әлемдік ғылым дамуының тарихи іргетасы, бастау көзі ретінде бағаланған. Ұлы ойшылдың 160-тан астам трактатында көрініс тапқан шығармашылық мұрасы ғылым атаулының негізгі бағыттарын дамытуға ерекше ықпал еткен. Ғалым математика, геометрия, физика, метафизика, филология, педагогика, жантану, әдістеме, химия, биология, философия, астрономия, минерология, медицина, логика, элеуметтану, саясаттану, құқықтану, дінтану, музыка, астрология, этика және тағы басқа да салаларға өлшеусіз үлес қосқан.

Елімізде әл-Фараби мұрасын зерттеуді алғашқы болып қолға алған ғалым Ақжан Машани: «Әл-Фараби ғылым мен өнердің барлық саласында өшпес із қалдырған», - дей келе: - «Әл-Фараби мен Абай арасын жақындастыру, үндестіру – халқымыздың мыңжылдық мәдени-рухани дүниесін тірілту деген сөз», - деп түйіндейді.

Белгілі шығыстанушы ғалым Әбсаттар қажы Дербісәлінің: «Әбу Насыр әл-Фараби ғылымның пәлсапа, логика сияқты салаларының іргетасын қайта қалаған, әр ғылым саласын жеке пән ретінде игеру жағын көтере отырып, олардың мәнін айқындап, мазмұнын ажыратуға тырысқан. Әуез жайлы да күрделі зерттеулер жүргізген, математика саласында үлкен жаңалықтар ашқан, астрономия жайлы кесек-кесек еңбектер қалдырған, физика ғылымын да тың ойлармен байытқан. Жаратылыстану ғылымының медицина, химия, минералогия секілді аса маңызды салалары бойынша күні бүгінге дейін мәнін жоғалтпаған еңбектер жазған. Көне грек оқымыстыларының пікірлеріндегі озық қағидаларды талдаған», - деп ой түйюі де бекер болмаса керек.

-Әбу-Насыр әл-Фараби еңбектерінен біз нені түсінеміз, оны бүгінгі күнмен байланыстыратын не деп ойлайсыз?

-Дау жоқ, ғалым трактаттарындағы тұңғыық қилы тұжырымдарды түсіну белгілі бір жоғары деңгейді, ішкі дайындық пен сананы қажет етері анық. Асылы, бидің сөзін құл да айтады, бірақ ауызының дуасы жоқ. Ұлы даланың ұлағатты ұстазы Әбу Насыр әл-Фараби – дуалы ауыз тұлға. Ойшыл адам мақсатына өзін-өзі жетілдіру арқылы жетерін баса айтады. Ғалым адам рухани жағынан үнемі өзін-өзі жетілдіріп отыруға тиістілігін болжап, адам тек ақиқатты, айналадағы дүниені танып білу арқылы жетілеріне арқа сүйейді. Бұл тұжырымды ойға имандай сенесің, себебі Әбу Насырдың өзі де өмір бойы тап осы қағидатты басты кредо етті. Нәтижеде телегей табысқа, кемел парасатқа жетті емес пе. Өкініштісі, тап осы түйінді тезиске екінің бірі мүлдем мән бермейді, бастапқыда тіпті түсінбейді, кештеу ұғынып жатамыз. Адам санасының жаңғыруы нәтижелі жаңалыққа әкелмек. Шын білімді ақиқат, анық білім деп ұққан ғалым білім қуған жанның ойы күнделікті күйбеңнен көп алыста жатарын бағдарлай келе, білімді болуды жаңалық ашуға қабілетті болу тұрғысында пайымдайды. Осы тұста да ойшыл бақыттың мәні парасаттылықта, әркімнің өз алдына игілікті мақсат қоя білуінде, адамның өз мінез-құлқын, іс-әрекетін ерікті түрде өзгертіп, игілікке бағыттап отыруында екендігіне акцент береді. Осыдан кейін білімге, білуге ұмтылмай гөр! Өз кеудеңде өзіңе Америка ашқың келсе, өз-өзіңді танығың келсе, түбірімен өзіңді түлеткің келсе, білімге ұмтыл. Өзге жол жоқ. Жетік біліміңнің айқын көрінісі – сенің білігің. Тек білім ғана телегей-теңіз білік қалыптастырмақ. Бірегей білігің – Сіздің күнделікті алуан жағдаяттағы ұтымды сөзіңіз, сізге еселей қуаныш сыйлар күнделікті қисынды да мақсатты мағыналы іс-әрекетіңіз. Адам баласының межелеген айқын мақсаты арқасында тұлға ретінде сомдалуға септесер білік-жүйе молая түспек. Демек, білімің - білігің, сөзің – өзің. Бұл саты ғылым өріне өрлетпек. Ғұламаның айтуынша, ғылым адам санасына болмысы бөлек, ерекше ұшқырлы ұғымдарды орнықтыру арқылы ғана терең ұяламақ. Олай болса, ғылыммен айналысар адамның ақыл-ойы айқын, ерік-жігері зор, тілек-мақсаты ақиқат пен адалдыққа қызмет етуге талап жолында болуы шарт. Жай ләззат іздеу, кәсіпқұмарлыққа ұқсас әрекет онда болмасқа керек. Тіпті бұл реттегі ғұламаның ғылым үйренуге кіріспекші кісі тәрбиелі, адамгершілігі мол, адал, қулық-сұмдықтан және басқа да ағат мінез-құлықтан аулақ болуы

қажеттілігін астын сыза айтуы ойлантпай қоймайды. Демек, бүгінде қаншама қажет болғанымен ғылымға бет бұру, ғылыммен айналысу еріккеннің ермегі емес. Білім-тәжірибе, ғылым-ілім нәтижесі адам бойына орасан ақыл-парасат сыйлайды. Білім-ғылымның құдіреті осында. Ал адамға ғана тән ақыл-парасат – адамның ойлауына, пайымдауына, ғылым мен өнердің қыр-сырын ұғуына, жақсылық пен жаман қылықтың аражігін ашуына бірден-бір жәрдемдесер, бірден-бір көмектесер бірегей құдіретті күш іспетті құбылыс. Демек, әл-Фарабише түйінделер тезис – қоғамдағы барша қиыншылықты жеңетін адамды бақытқа жеткізетін күш – адамның ақыл-ойы, ақыл-парасаты.

-Шығыс әлемінің рухани ұстазы нені алғы кезекке қояды, неден сақтандырады?

-Ғұлама адам бойындағы мінез-құлық мінін рухани кеселге балайды. Мінезді жанның айнасы деуі де осыдан болса керек. Адамның басына қонған бақыттың тұрақты болуы өзге емес, тек жақсы мінез-құлыққа байланыстылығы тегін емес. Қалай болғанда да мінез бен ақыл жарасса, адамгершілік ұтары даусыз. Әл-Фарабише ой өрсек, рухы мықты ұстаздың әркез ескерер түпкі мақсаты – шәкірт мінез-құлықты жағымсыз мінез, жағымсыз қылықты болдырмау, онда жақсы сипаттардың қалыптасуына мүмкіндік беру.

Бұл ғаламда әр адамның өз орны барлығын мойындар болсақ, ғұлама ар, адалдық, адамгершілік қасиеттерін алғы кезекке қояды. Ақиқаттың адалдықпен ағзаластығын айта келіп, ар-ождан алдындағы адалдық өз қадір-қасиетіңе, ізгі іс-әрекетіңе байланыстылығын баса көрсетеді, тіпті бұл ретте «өзгенің пікірін иемденіп кетудің надандық һәм ниеті арам адамға лайық іс» екендігіне налиды. Таңғалар тұс, бүгінде көз майыңды ағызып, маңдай теріңді тамызып, ми ашыта, жан қинай, сансыз секундыңды сарп ете терлеп-тепшіп жазған жазбаларыңды екінің бірі мысқал да ойланбастан, еш шімірікпестен селт етпей көшіріп алып, өз аттарынан жариялай саларын көргенде, ғұлама Әбу Насыр әл-Фарабидің сөзі еске түсері кәміл.

-Ұлы ғалым тәрбиені де таразылап кеткен зой?

-Оған сөз жоқ. Әбу Насыр әл-Фараби - өзіндік шырқау биігіне шыға білген, бір өзі-ақ бір университет бола алған заңғар тұлға. Ғұлама мына әлемді адасудан жартылай құтқарар тек тәрбиелі тұлғалар екендігіне кәміл сенеді, сендіреді. Сәйкесінше,

тәрбиелеуді адамның бойына білімге негізделген этикалық ізгіліктер мен өнер қуатын дарыту тұрғысында таразылайды. Ұлы педагог: «Тәрбиелеу кезінде халықтар мен қала тұрғындарына білімге негізделген қасиеттерден туатын іс-әрекет жасау дағдысы сіңіріледі, олар осындай іс-әрекетке жігерлендіріледі, осы әрекетті жасау тілегі қоздырылады, осы қасиеттер және бұлармен байланысты әрекеттер адамдардың жан-дүниесін баурап алатындай және адамдарды осыған жан-тәнімен құштар ететіндей болуы көзделеді», - деп жазады. Демек, тәрбие – толыққанды тұлға қалыптасуының басы. Бұл ретте әйгілі әл-Фарабидің: «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы», - деген тұжырымы әлем педагогтарының санасында. Бұл орайда ғұлама әл-Фарабиге сүйене айтар болсақ, тәрбиеге көнбейтін, жөндеуге, түзетуге болмайтын жас болмайды. Тек ретін тауып үйретуден, баулудан жалықпау керек. Жаман қылық – жан ауруы. Бұл ауруды кетіру үшін тән ауруын емдеуші дәрігерге ұқсауымыз керек. Ғалым: «Еңбек етудің өзі – өнер. Еңбек тәрбиесі сол өнерден туындайды, әрбір адамды еңбекке баулиды, еңбек шеберлігіне үйретеді. Олардың еңбек ету дағдысын қалыптастырады», - деп жазады. Қысқасы, педагог-ғалым әл-Фараби: «Тәрбиеші – мәңгі нұрдың қызметшісі. Ол – күллі ой мен қимыл іс-әрекетіне ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын тынымсыз лаулаған оттың көзі», - деп түйіндеген. Әбу Насыр әл-Фарабише, адамның тоқымашы не атбегі болып тумайтыны тәрізді, қайырымдылық пен қайырымсыздық та жаратылыстан бойға бітпейді. Егер де адамның тәндік жаратылысы дамуының негізгі көрсеткіші дененің саулығы болса да, адам атаулы кез келген жұмысқа жарамды бола бермейді. Десек те, адамның жақсы әрекеттер жасауға да, жаман әрекеттер жасауға да туа бітті мүмкіндігі мен қабілет-қарымы жетері даусыз. Тек дұрыс әрекет мақсатқа жеткізер жолды дұрыс таңдаудан басталмақ. Асылы, ең тамаша әрекет - бақытқа қол жеткізетін еркіндік болса керек-ті. Ал еркіндік аясында қол жеткізер бақыт, қуаныш және ләззат сезімдері асқан сұлу, ең әсем және аса көркем дүниелерді қолмен ұстағандай айқын және кемел дүниелер ретінде танып-білу арқылы ғана пайда болып, толық болмысқа ие болмақ. Дұрысы - ізгі де қажетті шаруа атқарған адамның бәсі де жоғары болуы тиіс. Кезекті қарапайым аксиома. Ұлы тұжырымдар қашан да қарапайым болып келмей ме? Бізде солай ма? Өкінішке орай, бізде

көбінесе, керісінше. Мәселен, педагог мәртебесі турасында енді-енді қолға алудамыз. Қуанарлығы - бұл бағыттағы істе оңды қозғалыстың барлығы. Жалпы өз ісіңнің білгірі һәм шебері атану үшін жақсы жұмыс істеп, жетік білуге ұмтылу қажет-ақ. Тек қандай әрекет жасап, қандай іс істер болсаңыз да, игілігін көріп, рақатына бөленуді мақсат тұтқан жөн.

-Енді Әбу Насыр әл-Фарабидің ойшылдығына үңіле кетсек?

-Бұл ретте таңдай қағарлық бір құбылыс - данышпан кеудесінен өнген сериалды түйіндердің бір-біріне қарама-қайшы келмей, қайта бір-бірін толықтыра, толыстыра байыта түсетіндігі, тұтастана толығымен тәнті ететіндігі. Мәселен, ғұлама адамға тән бір жақсы қасиет өзін қоршаған әлемнің әсемдік сырларына үңілу, одан рухани нәр алу өзінің нәзік сезімін образдар арқылы паш ете алуы дей келе, тән ауырса, жан да ауыратындығы, сұлу саз жан сергітерлігі тұрғысында толғатады. Музыканы рухтың, құмарлық пен ынтызарлықтың, әр алуан көңіл-күйдің ісі, музыканың негізгі міндеті адамның эстетикалық қажетін өтеуі десек, ғалым өнердің теориясын меңгеруді өнерге қатысты мәселелерді ақыл арқылы ұғыну, оның қабілетін игеру тұрғысында дәл болжауы Әбу Насыр ғұламаның өз қағидатына тастай берік, гүлдей нәзік жан болғанын аңғартады. Өнертану тұңғиығына бойлай алу білігі де енді түсінікті. Ол - энциклопедиялық тұрғыда тұңғиық білімді жан. Нәтижеде айналысар болсаң, әр іске де өзге дүниені ұмыта, беріле кіріс, сонда ғана шынайы түйінге қол жетері, шын беріле қызықтаған нәрсе ғана жүрекке жетері айқындығын аңғартады. Не болмаса, ғұламаның ұстаздық, достық хақындағы тұжырым-түйіндері де ақиқат дәлдігімен тамсантпай қоймайды. Ұстаздың мінез-құлық нормасына келгенде «ұстаздық еткен адамның әдісі тым қатаң да болмасын, тым босаң да болмасын. Егер тым қатты, үнемі ызғарлы болса, онда оқушы мұғалімін жек көретін халге жетеді. Егер де өте босаңсытып жіберген кішіпейілдік болса, онда оқушылар жағынан мұғалімді кем санау, берген білімі мен ғылымына селқос қарау қаупі туарын», құдды бір эксперимент жасағандай дәл анықтайды. Сондай-ақ ұстаз тұлғасы хақында төмендегіше түйіндер жасайды: «Ұстаз – қала басшысы сияқты ел жетекшісі, халық қадірлісі. Ұстаз да, қала басшысы да – қай жағынан болса да барша халықтан көш ілгері тұрған сегіз қырлы бір сырлы кісілер». «Ұстаз – жаратылысынан өзіне айтылғанның бәрін жете түсінген, көрген, естіген және аңғарған нәрселердің

бәрін жадында жақсы сақтайтын, ешнәрсені ұмытпайтын алғыр да аңғарымпаз ақыл иесі. Ол мейлінше шешен, өнер-білімге құштар, аса қанағатшыл, жаны асқақ және ар-намысын ардақтайтын, жақындарына да, жат адамдарға да әділ, жұрттың бәріне жақсылық пен ізгілік көрсетіп, қорқыныш пен жасқануды білмейтін батыл, ержүрек болуы керек». «Нағыз ұстаз – айтқанын екі еткізбейтін, ешкім шағым жасауға батылы бармайтын, білімі телегей теңіздей, ақыл-ой парасатына да, ерік-жігеріне де ешкім тең келе алмайтын адам. Осындай қасиеттері бар ұстаз ғана шәкіртке үлгі-өнеге көрсетеді, ол халықты соңына ертіп, оның мұң-мұқтажын, талап-тілегін орындай алады». «Ұстаз тарапынан мейлінше ынталылық пен табандылық қажет, өйткені бұлар – тамшысымен тас тесетін бейне бір су тәрізді». «Біздіңше, төрт ғылым саласы (арифметика, геометрия, астрономия, музыка) оқушыларды тәрбиелейді, өте нәзік сезімтал етеді, идеяларын ұшқырлайды, басқа ғылымдарды оқып-үйренуге төте жол салады». «Оқып-үйренуде жаттап алу дұрыс па, әлде түсініп алу дұрыс па? Түсініп алған дұрыс, өйткені барлығын жаттап алу мүмкін емес, оларды белгілі бір байланыстары арқылы ойда топтастыру пайдалы».

Міне, бүгінгі таңда сіз бен бізге жаңа ұрпақты рухани тұлға тұрғысында баулуда ауадай қажетті, аса керекті келелі тұжырымдарға қалай тамсанбассың! Өмірдің өзінен өрілген ойлы түйіндер. Бір ғажабы, Әбу Насыр әл-Фарабидің қай трактатының қай тарауын оқысаңыз да, ойлантпай қоймас ойлы тұжырымдарға кенелеріңіз даусыз. Мәселен, ғұлама дос хақында ой өруге келгенде, құдды бір ақынға айналғандай күй кешеді. «Өрге жүзген өнегелі ісімен, таңда адал дос өз теңіңнің ішінен» деп, ыссылай қаппай дос атаулыны таңдай біл дей келе, аузы күйген үрлеп ішетініндей «досың дос болғанға шаттан, дұшпанмен дос болудан сақтан», «дұшпаныңнан бір сақтан, жаман достан мың сақтан» дегендей, «жүргендер көп достық атын малданып, қалмағайсың сен де бірде алданып» деп «өзі саққа құдай жақ» сатысында сақтандырады. Бейқамдықтың сәтсіздікке бастар алғышарт боларын баса атайды. Ғұлама қай іске де табандылықтың, төзімділіктің қажеттілігін жоққа шығармайды. Ғалым табандылықты талпыныс тәжі тұрғысында пайымдап, «тіршілікте құрыштай бол төзімді, сан мәрте ел алдаса да өзінді, тағдырыңды

еш уақытта жазғырма, кезде дағы әзәзілдер азғырған» тұрғысында түйіндейді.

Қысқасы, ғұлама өнер біткеннің бәрі бір адамның құшағына сыймайтынын білсе де, «ғақлия көзбен қарасаң, дүние – ғажап, сен – есік, жаһлы көзбен қарасаң, дүние – қоқыс, сен - меншік» деп өмір бойы шарқ ұра ізденумен өткен. «Көп іздеген көмбе үстінен шығады» дегендей, ғалым ізденгіштігіне шек жоқ. Ғалым өмірінің басты мәні де – тар жол, тайғақ кешулі кезеңдердегі сан тараулы қилы қиындықтарға мойымастан, жүнжіп кетпестен аса сабырлылықпен ізденуінде, ғалам құпияларына бойлауында. Ғұламаның еш уақытта толдым, толыстым, жеттім, жеңдім демеуі де бүгінгі жаңа ұрпаққа тағылым болса керек-ті. Ақырында ғұлама Әбу Насыр әл-Фарабидің өзі «даналар талай нысан тапқанымен, тапқан жоқ тектің тегін әлі бірі» деп кейінгіге үміт арта өткен екен. Ендігі міндет сол жоқты іздеуде, ұлы ғалым нұсқаған биіктерге жетуге талпыну болса керекті.

Ғайсағали Сейтақ

(Kazinform. - 2020. - 7 наурыз)

https://www.inform.kz/kz/uly-dalanyn-ruhani-ustazynan-ulgi-alsak-utyImaymyz-abat-kydyrshaev_a3622512

ҒАЛЫМ-ҰСТАЗ ДАРА ЖОЛДЫ ТАҢДАҒАН

Ұлағатты қызмет ұстаздықты таңдаған әрбір жанға құрмет жоғары. Ал сол қызметті абыроймен атқарып, білім биігінен көрініп, біліктілік танытқан жандар әлбетте сол қатардың алдыңғы сатысында. Біз бұл ретте саналы өмірін ғылымға, жас ұрпақты білім нәрімен сусындатуға арнаған азамат Абат Қыдыршаев жайында аз-кем сөз етпекпіз. Себебі, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті мәдениет және өнер факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Сатыбайұлы күні кеше ғана мерейлі 55 жастың биігінен көрінді.

А.С.Қыдыршаев 1963 жылы қараша айының 15-інде Атырау облысы Құрманғазы ауданында дүниеге келген. 1981 жылы осы ауданның Котяевка селосындағы Н.К.Крупская атындағы орта мектепті бітіргеннен кейін, А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының филология факультетіне қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша оқуға түсіп, 1985 жылы аталған білім ордасын үздік тәмамдаған. Ал 1985-1990 жылдары Атырау облысы Құрманғазы ауданы К.Маркс атындағы (қазіргі Әбу Сарсенбаев атындағы) орта мектепте қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болып жұмыс жасаған.

Бүгінгі таңда белгілі шешендіктанушы ғалым, филолог, әдіскер-педагог, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың есімі еліміздің ғылыми жұртшылығы мен педагогикалық қауымына кеңінен таныс. Ол өзінің ғылыми-әдістемелік еңбектерімен және педагогикалық қызметімен ұлттық шешендіктану ғылымы мен білім беру ісіне өзіндік елеулі үлесін қосуда. Ол 1990 жылы Орал педагогикалық институтына арнайы шақыртумен қызметке ауысып, 1990-2009 ж.ж. қазақ тілі кафедрасының ассистенті, оқытушысы, «Қазақ тілі білімі», «Қазақ лингводидактикасы», «Қазақ тілі мен әдебиеті және оқыту теориясы» кафедраларының меңгерушісі, филология, қазақ тілі мен әдебиеті, педагогика факультеттерінің деканы, 2009-2011 ж.ж. Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінде Тәрбиежәне әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректоры, «Кәсіптік білім», «Қазақ және орыс тілдері» кафедраларының меңгерушісі, 2011-2018 ж.ж. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің педагогика, филология, мәдениет және өнер факультеттерінің деканы, Халықаралық көптілді білім беруді дамыту, «Махамбет» ғылыми-зерттеу орталықтарының жетекшісі, «Махамбет» гуманитарлық зерттеулер институтының директоры қызметтерін атқарды. Ал, 2017 жылғы қараша айынан бастап күні бүгінге дейін мәдениет және өнер факультетінің деканы қызметін аса жауапкершілікпен атқаруда.

А.С.Қыдыршаев 1995 жылы Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің аспирантурасын бітірген. Ол – педагогика ғылымдарының докторы (2001), профессор (2008), Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының академигі (2009), «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының екі мәрте иегері (2007, 2012), ҚР Білім және ғылым министрінің Құрмет грамотасының иегері (2007), «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісінің иегері (2012), Еуропалық ғылыми- өндірістік палатасының (Мәскеу) Алтын медалінің және Сапа жөніндегі дипломының (Diplom di Merito) иегері (2013), Ресей (Мәскеу) Риторикалық қауымдастығының мүшесі (2009), ҚР Журналистер одағының мүшесі (2015), «Қазақстан ғалымы», «Қоғам қайраткері» медальдарының иегері (2017), ҚР Мәдениет және спорт министрінің Құрмет грамотасының иегері (2018).

Профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми-зерттеу жұмыстарының бағыты: қазақ тілін оқыту әдістемесі, шешендіктануды (риторика), шешендік өнерді оқыту теориясы мен практикасы, педагогикалық, техникалық жоғары оқу орындарындағы және орта мектептердегі риторика, оны оқыту әдістемесі және технологиялары, тілтану, ахметтану, махамбеттану, өнертану, шешендіктану проблемалары. Осы салаларға қатысты 500-ден астам ғылыми еңбектері жарық көрді, соның ішінде: 50 мақала ҚР БҒМ БҒСБК ұсынылған ғылыми журналдарда, 8 мақала шетелдік журналдарда, оның ішінде 2 мақала жоғары рейтингті басылымдарда (инпакт-факторы бар) жарияланған, жалпы көлемі 112,0 б.т. құрайтын 7 монография, 150 мақала халықаралық конференциялар жинақтарында басылған. Бүгінгі таңда профессор А.С.Қыдыршаевтың жетекшілігімен мектепке дейінгі тіл ширату мәселесі, бастауыш, орта, жоғары сыныптардағы шешендік өнерді оқыту, жоғары оқу орындарында риториканы оқыту (педагогикалық білім ордаларында педагогикалық риториканы оқыту, көшбасшылық, шешен сөйлеу білік-дағдыларын қалыптастыру) проблемалары айқындалып, кең көлемді ғылыми-зерттеу, эксперименттік жұмыстар жүргізілуде. Профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен 2 ғылым кандидаты әзірленіп, 15 магистр даярланды. Жалпы көлемі 250 б.т. мөлшеріндегі қазақ тілі мен әдебиеті, филология: қазақ тілі, педагогика және психология, мәдениет және өнер т.б. мамандықтарында оқитын студенттер мен магистранттарға және филолог мамандарға, мектеп мұғалімдеріне арналған жоғары оқу орнының Ғылыми кеңесі ұсынған 30 оқу құралы, 4 электронды оқу құралы, 50 оқу-әдістемелік құралы жарық көрді. Профессор А.С.Қыдыршаевтың жетекшілігімен 7 авторлық курс даярланды («Ахметтану», «Шешендіктану», «Сөйлеу мәдениетінің негіздері», «Педагогикалық риторика», «Махамбеттану», «Тілдік қатынас мәдениеті», «Шешен сөйлеу мәдениеті»). Аталмыш курстардың бағдарламалары әзірленіп басылым көрді. Барлық курстар бойынша тұрақты түрде шеберлік кластар жүйелі өткізіліп, дәрістер курсы әзірленді. Профессор А.С.Қыдыршаев қазіргі таңда ғылыми жобалармен жұмысқа баса мән беруде. Бүгінде ғалымның ғылыми жетекшілігімен университетшілік деңгейдегі жеті ғылыми жоба жүзеге асырылу үстінде. Абат Сатыбайұлы – облыстық, қалалық көлемде жоспарлы өткізілетін

мемлекеттік тілге, әдебиетке, мәдениет және өнерге, өлкетануға қатысты байқау-конкурстардың тұрақты төрағасы, әділ қазылар алқасының мүшесі. 2017-2018 жылдары басылым көрген «Шешен сөйлей білеміз бе?» (23,0 б.т.), «Шешен сөйлеймін десен» (Шешен сөйлеу мәдениетіне баулудың алтын қағидалары) (32,0 б.т.) т.б. оқу құралдары көпшіліктің мол сұранысына ие. Ал «Шешендіктану» оқулығы (12,5 б.т.) – еліміздегі шешендік өнердің әліппесін меңгертер, шешен сөйлеу мәдениетіне баулыр тұңғыш оқу құралы. Бүгінгі таңда оқулық үш рет (2004, 2013, 2015) басылым көрген.

А.С.Қыдыршаев – М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің қазақ филологиясы кафедрасының профессоры. Кафедраның негізгі міндеттерінің бірі – «Педагогикалық шешендіктану» («Педагогикалық риторика») атауын алған кәсіби бағыттағы оқу пәнін оқытудың ғылыми әдістемелік жүйесін теориялық тұрғыдан негіздеу, эксперименттік тұрғыда саралау. Кафедраның құрылуының басты концептуальды қағидалы ұстанымы мұғалім мамандығының коммуникативті салаға бірден-бір қатыстылығына сәйкесті педагогикалық жоғары оқу орнының әрбір түлегінің еркін шешен сөйлей білуіне, қарым-қатынас мәдениетінің білік-дағдыларын меңгеруге, аудиториямен байланыс орната алуына (белгілі бір деңгейде аудитоияға әсер етуі) негізделеді. Педагогикалық шешендіктану оқу-тәрбие үрдісінде туындайтын сан түрлі коммуникативті міндеттерді шешуге даяр болу қабілеттерін қалыптастыруға қатысты мұғалімнің кәсіби коммуникативтік құзыреттілігінің негізін қалауы тиіс. Осы тұрғыдан келгенде профессор А.С.Қыдыршаев жүргізетін «Педагогикалық шешендіктану» курсы мұғалімді кәсіби қарым-қатынасқа үйрету сынды нақты практикалық бағытқа ие. Ғылыми әзірлеген типтік бағдарламаларда және оның түрлі нұсқаларында аталмыш курстың мазмұны (нақтылы білім мен риторикалық ұғымдар негізінде қалыптастырылатын коммуникативті-риторикалық білік; риторикалық идеялар) айқындалады. Бағдарламалар интегративті қалыпқа ие. Бұнда курстың жалпы бағытталған түрлі тілтаным (сөйлеуге баулу) пәндерінің (сөйлеу мәдениеті, шешендіктану (риторика), прагмалингвистика, т.б.) материалдары қамтылған. Сол себептен де профессор А.С.Қыдыршаев ғылыми жетекшілік ететін кафедра магистрлары мен магистрант-ізденушілерінің зерттеу

жұмыстарында осы қарым-қатынастың ерекшеліктеріне баса акцент беріледі. Нәтижеде педагогикалық шешендіктанудың қалыптасу ерекшеліктері, оның негізгі категориялары айқындалып, педагог дауысының өзіндік ерекшелігі, педагогикалық жестілер, мұғалімнің сөйлеу мәнері, тыңдау мәдениеті, оқу мәдениеті, мұғалімнің сөйлеу стилінің интонациялық белгілері (мұғалім сөзіндегі интонациялық стиль) таразыланып, сөйлеу мәдениетіндегі педагогикалық интонациялық стильдер жүйесі жіті зерделенуде. Сондай-ақ, мұғалімнің коммуникативтік әрекетінде маңызды орын алатын педагогикалық сөйлеу жанрлары саралана зерттелуде. Мәселен, ақпараттық оқу диалогы, түсіндіру түріндегі монолог, түсіндіру мақсатындағы диалог, мұғалімнің оқушы әрекетін бағалау-таразылау бағытындағы сөзі, т.б. Бұған қоса мұғалім сөзіндегі жиі қолданылатын жанрлар, мәселен, ауызша әңгіме, салыстырма талдамалар, ата-аналарға арналған дәріс, педагогикалық тақырыптардағы пікіралмасулар, т.б. Профессор А.С.Қыдыршаев заман талабына орай жұмыс берушілердің, аңғарымпаз үздік оқытушылардың ұсыныстарына сәйкес жекелеген факультеттегі оқу жоспарларының жетілдірілуі, бакалавриаттың ерекшеліктеріне орай қосымша жаңа мамандықтарын (маманданулардың) ашылуы жалпы шешендіктану, сондай-ақ, жеке шешендіктану курстарының, мәселен, журналист шешендігі, іскерлік қатынастағы шешендік, әлеуметтану, экономика, құқықтану мамандықтарына арналған арнайы шешендіктану курстарын енгізуді, олардың бағдарламалар жүйесін талдап әзірлеуді күн тәртібіне шығаруда. Кафедрадағы осы бағыттағы ғалым қолға алған сан алуан жұмыстардың нақтылы нәтижелері де салмақты. Мәселен, «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» (2000), «Шешендік өнер», «Шешендіктану» (2004), «Шешен-лектор профессиограммасы» (2005), «Шешендік тағылымы» (2006), «Іскерлік шешендіктану», «Педагог мамандардың шешендік шеберлігін жетілдіру талаптары» (2007), «Педагогикалық шешендіктану», «Кестелі шешендіктану», «Тілдік қатынас мәдениеті» (2008), «Шешендіктану: теориясы мен практикасы» (2012), «Шешендіктану» (екінші басылымы) (2014), т.б. монография, оқу құралы, бағдарламалар жарық көруде. Бүгінгі таңда кафедра жанынан магистратура ашылып, табысты жұмыс жасауда. Ал мұның бәрі профессор А.С.Қыдыршаевтың

коммуникативтік-риторикалық бағыттағы шешендік өнер мектебінің тұжырымдамасы аясында теориялық ізденістерді кеңейтуге, дамытуға толық мүмкіндік береді. Ал жоғарғы аталған бағдарламалар мен еңбектерде ғалым мектебінің осы бағыттағы кейбір тұжырым-түйіндері берілген.

Ауқымды да жемісті ғылыми-педагогикалық қызмет атқарумен қатар Абат Сатыбайұлы еліміздің, аймақтың қоғамдық өміріне де белсене қатысуда. Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық «Білім технологиялары» («Образовательные технологии») журналының (Алматы) ақылдастар алқасының мүшесі, университетте басылым көретін «БҚМУ Хабаршысы» ғылыми журналы бас редакторының орынбасары, т.б.

Қысқасы, профессор А.С.Қыдыршаевтың жоғары кәсіби шеберлігі мен жауапкершілігі, принципшілдігі мен адалдығы оны әріптестер мен шәкірттері арасында үлкен құрметке бөлеуде. Оның есімі еліміздің түкпір-түкпіріндегі әріптестер арасында жақсы таныс. Үлкенге ізет, кішіге ілтипат жасап өскен Абат Сатыбайұлын ғылыми және ұстаздық қызметінде өзіне де, шәкірттеріне де тиянақты талап қоя білетін бірегей тағылымды тәлімгер және әр уақытта өзінің қарапайым мінезінен еш айнымайтын азамат, кәсіби маман тұрғысында танимыз.

Нәзік ҒАЗЕЗ,
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан
мемлекеттік университетінің магистранты

(Үш қоңыр. - 2018. - 16 қараша. - №46. - Б. 1, 3)

НА МОИХ ЗАНЯТИЯХ НИКТО НЕ ЗЕВАЕТ

Цитата небезызвестного французского императора Наполеона Бонапарта «Кто не умеет говорить, карьеры не сделает» актуальна и в наши дни. Можно получить три высших образования, прочитать сотни книг, но так и не научиться грамотно выражать свои мысли. Культурой речи и чистотой языка казахстанской молодежи обеспокоен ученый-лингвист, доктор педагогических наук, член Российского риторического сообщества, автор научных работ по искусству риторики Абат Кыдыршаев. Эта интереснейшая личность стала гостем нашей редакции.

В современном мире монологам остается все меньше места, зато растет популярность виртуального общения. В наши дни мало кто заботится о чистоте речи. Большой проблемой остается сквернословие, нецензурные выражения, которые с небывалой скоростью проникают даже в литературу и в кино. Мы привыкли к незамысловатому молодежному жаргону, таким словам-паразитам - «по любому», «оттянулись», «короче», «типа», «прикинь» и тому подобным, которые так и сыплются сегодня из уст молодых людей. Вроде и не уголовная лексика, но и нормальным языком тоже не назовешь. Наш собеседник Абат Сатыбаевич - не только замечательный ученый-лингвист, но и педагог, профессор Западно - Казахстанского государственного университета, доктор педагогических наук, академик Академии педагогических наук Казахстана. В нефтяную столицу приехал по приглашению КГКП «Региональный центр переподготовки, повышения квалификации и обучения языкам государственных служащих» для проведения лекций по ораторству. Наш собеседник считает, что уровень общей культуры человека во многом можно определить по культуре его речи. Ораторство - сегодня необходимое условие эффективной работы практически во всех сферах деятельности. Будь то бизнесмен, религиозный наставник, учитель, юрист, социальный работник, госслужащий и даже продавец - они должны в той или иной степени уметь правильно выражать свои мысли. По словам ученого, многие люди ошибочно считают, что для того, чтобы стать интеллигентным, культурным и образованным, достаточно иметь в кармане диплом о высшем образовании. Притом, что сами и двух слов связать не

могут. Просторечие и жаргон характеризуют скудость кругозора, неразвитость мышления. Неграмотная речь свидетельствует и о недостатках воспитания.

- Великие люди говорили: «Поэтами рождаются, а ораторами становятся». Например, мы не сможем научиться плавать и нырять, если будем только наблюдать за пловцами с берега. Точно так же без постоянных упражнений невозможно овладеть ораторскими навыками. Вспомните Демосфена, который был косноязычен, имел слабый голос, короткое дыхание, привычку подергивать плечом и т.д, но благодаря своей настойчивости и энергии он победил все эти недостатки. В итоге в результате длительных речевых упражнений, набирая в рот черепки и камешки, произнося речи на берегу моря, при шуме волн, заменявших в данном случае шум толпы, он научился ясно, четко произносить слова. Изучая образцы красноречия, Демосфен неделями не выходил из комнаты, обрив себе половину головы, во избежание соблазна. Конечно, его первые попытки выступить публично не имели успеха, но он много работал над собой, в итоге стал знаменитым оратором древнего мира. Абат Сатыбаевич является автором некоторых публикаций, в частности, это учебники, пособия и книги, посвященные ораторскому искусству. Свое видение мощного коммуникативного потенциала казахского языка, а именно ораторского искусства, он апробировал на многочисленных научных конференциях различного масштаба. Сам стал идейным вдохновителем и организатором многочисленных научных конференций, посвященных различным аспектам теории и методики преподавания языка и риторики. И особое место в научной деятельности ученого занимают его исследования по теории и методике преподавания риторики, ораторского искусства. Его многочисленные труды, посвященные этой великой науке - яркое тому доказательство: «Шешендіктану», «Шешен-лектор профессиограммасы», «Шешендік тағылымы», «Іскерлік шешендіктану қағидалары» и другие. Обладая глубокими знаниями психологии человеческой натуры, широким кругозором, обширными академическими знаниями, этот человек может часами говорить о своей деятельности, рассуждать о своих наблюдениях. Его завораживающая речь, простота в общении, выразительный взгляд, четкая жестикуляция способны привлечь и заинтересовать даже самого ленивого слушателя. Время рядом с

ним летит незаметно. Он очень чутко ощущает настроение собеседника и умело может расположить его к себе. Ораторское мастерство, умение ясно доносить свою мысль, отстаивать точку зрения необходимы практически любому человеку. Поэтому в числе его слушателей самые разные группы: от студентов до госслужащих, для которых он читает лекции об ораторском искусстве предков и перспективах развития языка праматери - «Ана тілі». Его выступления на самые разные темы каждый раз получаются интересными, поэтому они привлекают внимание большого количества слушателей.

- На моих занятиях никто никогда не зевает, - с улыбкой говорит Абат Сатыбаевич. - Я не позволяю человеку сделать это, так как в ходе тренингов мы часто обмениваемся мнениями, обсуждаем тот или иной вопрос, публично беседуем, выступаем перед аудиторией. - Во-первых, это дружеская атмосфера, в которой легко раскрыться и легко обучаться. Во-вторых, много практики, что позволяет уже с первых занятий почувствовать рост своего ораторского мастерства. И, в-третьих, хорошо продуманная программа, когда каждое следующее упражнение дополняет предыдущее, и в результате знания складываются в единую, цельную систему.

Наш герой признается, что часто слышит слова признательности от слушателей. Одним его лекции помогли побороть внутренний страх перед выступлением, другим - избавиться от комплексов. Третьим - в личностном росте, в раскрытии внутреннего потенциала. Ученый утверждает, что в древнем Риме, древней Греции, на арабской, индийской, китайской земле риторика считалась одним из главных учебных предметов. Еще с тех давних времен люди понимали, что качественное образование напрямую связано с культурой речи. И сегодня нам нужны не разовые отчетные мероприятия, а комплексные меры, опирающиеся на мировые научные методики. Поэтому Абат Кыдыршаев уверен, что настала пора ввести ораторское искусство в качестве предмета в программы высших и средних учебных заведений, где готовят будущих специалистов.

- Человек не рождается говорящим. Этот навык он постепенно развивает в себе в повседневном общении, и совершенно очевидно, что это доступно любому нормальному человеку. А если он занимается по продуманной методике,

используя системный подход, то также совершенно очевидно, что его прогресс в овладении ораторским искусством будет гораздо значительней, - отмечает он. - В настоящее время люди начинают осознавать теснейшую связь между экономикой, воспитанием, отношением к труду и культурой человека. Актуальная проблема сегодня - нравственный облик, культура личности, так как в решении экономических и других вопросов важны усилия не только общества, но и каждого человека.

Абат Сатыбаевич видит причину растущей популярности виртуального общения, которым увлечено все человечество, в дефиците общения. Поэтому отмечает, что к решению этой проблемы нужно подойти со всей ответственностью. В заключение наш собеседник привел слова Антона Павловича Чехова, который говорил: «Дурно говорить должно бы считаться таким же неприличием, как не уметь читать и писать...». И с этим нельзя не согласиться. Поэтому слова-паразиты и нецензурные выражения, которые уродуют нашу речь, влияют на психику человека, следует вовсе исключить из своего лексикона. Ведь речь должна ласкать слух.

Динара Канбетова

(Прикаспийская Коммуна. - 2015. - 31 июля)

<https://pricom.kz/obshhestvo/abat-kyidyrshaev-na-moih-zanyatiyah-nikt.html>

АБАТ ҚЫДЫРШАЕВ: «СӨЗ – ҚОРШАҒАН ӘЛЕМГЕ ҚАРАТЫЛҒАН ТЕРЕЗЕ...»

«Өнер алды – қызыл тіл» деп атамыз қазақ тегін айтпаған. Сөздің адам тағдырына, тіптен, қоғам дамуына да әсері тарихтан белгілі. Өкінішке орай, қазіргі таңда жастардың көркем әдебиетті оқымайтыны, тілдік қорға мән бермей, қалай болса, солай сөйлей салатыны рас. Бұл құбылысқа бей-жай қарауға болмайды. Қоғамның бітеу жарасының алдын алмаса, оның зардабы бүтіндей бір ұрпақтың келешегіне зардабын тигізері кәміл. Осы орайда біз ғалым-лингвист, шешендік өнерді зерттеп жүрген Абат Қыдыршаевты әңгімеге тартқан болатынбыз.

Ол риторикалық өнерге өзінің ғылыми еңбектерін, оқулықтарын, әдістемелік кітаптарын арнап жүрген белгілі ғалым ретінде әңгіме тиегін ағытты.

– *Абат Сатыбайұлы, ең алдымен шешендік өнердің тарихына көз жүгіртсек?*

– Өнердің ең құрметтісі де, ең қасиеттісі де – сөз өнері. «Қандай сәулетті сарайлар болсын, қандай сымбатты, я кескінді суреттер болсын, қандай әдемі ән-күй болсын, сөзбен сөйлеп суреттеп көрсетуге таныстыруға болады. Бұл өзге өнердің қолынан келмейді» деген екен Ахмет Байтұрсынұлы. Қазақта шешендер деп атаған сөз өнерінің шеберлері халық арасында үлкен абырой мен беделге ие. Жұртшылық өз ойын әдемі жеткізу үшін олардан қалған шешендік сөздерді көптеп пайдаланады. Қарапайым адамдар билер мен шешендерден кейбір даулы мәселелер туындаған кезде әділет пен ақиқат іздеген. Олар да өз кезегінде данагөй сөздерімен, әділеттің ақ туын көтерген, қара қылды қақ жарған шешімдерімен ел есінде мәңгіге сақталған. Сонау Төле би, Қазыбек би, Әйтеке би секілді дала Демосфендері атанған билердің мұрасын ұрпаққа жеткізіп, есімдерін ғасырлар қойнауынан бері қарай алып өту – біздің қасиетті парызымыз.

– *Сіз риториканы ғылыми еңбегіңіздің тақырыбы етіп алдыңыз. Бүгінгі таңда шешендік өнердің туын жоғары көтеру үшін еңбектенудесіз. Ал, замана ағымына келсек, қазіргі жастар көркем тілмен көрікті ойды жеткізуден гөрі, жаргондарды қолдануды, қарадүрсін сөйлесуді дұрыс көретін сияқты. Осы жайында қалай ойлайсыз?*

– Бұл пікірмен келісу қиындау. Қайта, қоғамда шешендік дәстүрдің қайта өрлеуі байқалатын сияқты. Тәуелсіздік алғаннан кейін бізде демократиялық ұстанымдар қалыптасқаны рас. Демократиялық қоғамның бір көрінісі – бәсекеге қабілетті-лік. Ал, ол болса замана ағымымен үндесуге, өзіміздің қабілетімізді дәлелдеп және мойындатуға мұрындық болатын бірден-бір жәйт. Бұдан басқа да шешендік өнердің заман ағымынан қалмағанын, қайта өрісінің кеңейгенін көрсететін мысалдар көп.

– *Сіз шешендік өнердің құпиясын студенттерге ашып келесіз. Осы орайда педагогикалық шешендіктің кәсіби маман қалыптасуының кепілі екендігі жайында кеңінен түсіндірсеңіз?*

– Қазіргі уақыттағы үздіксіз білім алудың қажеттігін ескерсек, ал білім берудің, маман мұғалім кадрлардың біліктілігін арттырудың жолдарын айқындаған дұрыс. Біздіңше, бұл мәселенің шешімін таптырар бір қыры – қазіргі мектеп мұғалімінің педагогикалық шешендіктану ілімінен терең білімінің болуы. «Педагогикалық шешендіктану» бағдарламасының бағыттары болашақ мұғалімді сан қилы коммуникативтік сөйлеу жағдайында түрлі тілдік құралдарды еркін қолдана білуге үйретеді. Ең алдымен, кәсіби іс-әрекетке байланысты педагогикалық қарым-қатынас мәдениетіне үйрету, мүлтіксіз таза, дұрыс терминологиялық тілде дәл де мәнерлі сөйлеу білік-дағдыларының қалыптасуына баулу керек.

– *Риторика дегеніміз не? Оған сіз қандай анықтама берер едіңіз?*

– Зерттеушілерге сүйенсек, антикалық дәуірде-ақ риториканың өзі бірегей философия ретінде қарастырылған, ал орта ғасырлық дәуірде бұл зат атаулының мәні ғана емес, сөз мәнін ұғушы адамның қоршаған әлемді бейнелеуі болып табылады. Бұл орайда «сөздің мағыналық тұңғиығына терең бойлай білгейсіз, сонда сіз мына жарық дүниені адасудан жартылай құтқарасыз» деген Декарт сөзі де ойлантады емес пе?! Сөз – қоршаған әлемге қаратылған терезе, қоршаған ортаға бізді танытушы. Бірақ, бұл терезенің бізге жақын, әрі таныс не бейтаныс та сырт кеңістікті бөле-жара танытуға жасар қызметін ескермей жатамыз. Бізге мәлімі – жекелеген сөз атаулының адам көңіл-күйіне, қалпына белгілі бір деңгейде әсер ететіндігі. Сөзді орнымен қолдана білу – адам мәдениетінің, оның білімдарлығының көрінісі. Зиялы жан үшін А.П.Чехов айтқандай «дұрыс сөйлей алмау оқи және жаза

білмеумен бірдей мін болып саналады». Бағзы замандардан бері адамзат баласы шешендік сөздің құпиясын таба алмай келеді. Бұл өзі жаратқаннан берілген туа біткен қасиет пе, әлде ұзақ тер төгудің нәтижесі ме?! Бұл сұрақтарға РИТОРИКА жауап бермек.

Біз қоғамда өмір сүріп жатырмыз, сондықтан басқалардың да пікірімен санасуға міндеттіміз. Өзгелерге мойындату – өз идеяларыңды дәлелді түрде келтіре отырып, кеңесуге қатысқандар пікірімен келісіп және оларды өзіңе одақтас ету. Дәлелдеп, көз жеткізу, қажет жерінде талқылауға да үйрену, өз көзқарасыңда қаймықпай тұра білу керек. Жоғары тіл мәдениеті жоғары ойлау мәдениетін көрсетеді. Пісіп жетілмеген ойды сөзбен анық, нақты түрде жеткізе алмайтыны да шындық. Сөйлеу мәдениеті – адамның рухани дамуының жоғары сатысы. Өз ойын анық та көркем жеткізе білу – өнер. Біздің сөзіміз жан дүниеміздің байлығын, рухани өсуімізді паш етеді. Біз не туралы айтсақ та ол біздің адами қасиетіміздің айғағы болатыны сөзсіз. Сөзімізден біздің кім екеніміз айқын көрініс табады. Мәселенің бәрі осында!

– Қазіргі таңда монологтарға көп орын қалмай отыр, оның есесіне виртуалды қарым-қатынас өріс алуда. Сонымен қатар, өкінішке орай, тілдік қор тазалығына көңіл бөлінбейді. Дәрекі сөйлеу үлкен көкейтесті мәселеге айналған. Тыңдар құлаққа ұят сөздер көркем әдебиетті, кино туындыларын жаулап алуда. Бұл жағдайға Сіздің көзқарасыңыз қандай?

– Қоғамдағы рухани құндылықтардың көрінісі - тілдік қор. Қарапайым дәрекі сөз бен жаргон сөздер ойлау жүйесінің дұрыс дамуына қажетті куәсі. Тұрпайы тілдік қор адамның дұрыс тәрбие алмағанын көрсетіп тұрады. Классиктердің ізімен өз тіліне жаны ашымайтын адамды «нағыз жабайы» деп қайталауға тура келетіні рас. Ол өз тағдырына ғана емес, туған халқының өткеніне, бүгінгіне, келешегіне де зиянын тигізеді. Тіл адамның зиялылығының, адамгершілігінің көрінісі ғана емес, пайдалана білгенге ол керемет тәрбие құралы да.

Ал, виртуалдық қарым-қатынастың етек алуына келсек, ол адамның жалғыз қалуынан туындайтын қоғамның сырқаты, бітеу жарасы. Алдағы уақытта балаларымыздың өз ортасына «жат болу» мәселесіне де сергек қарау қажет сияқты. Бұл мәселеге асқан жауапкершілікпен келген жөн.

– Абат Сатыбайұлы, Атырау облысына келген сапарыңыз туралы хабардар етіп отырсаңыз?

– Атырау облысы әкімі аппаратының мемлекеттік қызметшілерді қайта даярлау, біліктілігін арттыру және тілдерді оқыту өңірлік орталығының шақыртуымен «Мемлекеттік әкімшілік қызметіне алғаш кірген мемлекеттік қызметшілерге арналған қайта даярлау курсында» «Мемлекеттік қызметшінің көпшілік алдында сөз сөйлеуінің өзекті мәселелері», «Мемлекеттік қызмет және шешендік өнер» тақырыбында дәріс оқыдым. Бүгінгі күні мемлекеттік қызметшілердің сөйлеу дағдысы туралы айту оңай емес. Алайда, олар халықпен, қалың бұқарамен тікелей қарым-қатынаста болатындықтан, шешендік өнерді меңгеру өте қажет деп есептеймін. Жұртшылықты сөзіне иландырып, оларды соңынан ерте білген мемлекеттік қызметші ғана өз дәрежесіне, лауазымына лайықты болатыны, көпшіліктен жақсы баға алатыны кәміл. Менің іссапарым осындай үлкен шаруаға негізделген болатын. Жалпы, тыңдаушылардың ықыласына разымын, 25 адам қатысып, ынтамен тыңдады. Аз да болса санаға сәуле түсірсем, соның өзі үлкен жетістік дер едім.

*Әңгімелескен Гүлзада Ниетқалиева.
Суретке түсірген Ерлан Алтыбаев.*

(АТЫРАУ. - 2015. - 29 шілде)

<https://atr.kz/qogam/abat-kydyrshaev-soz-korsha-an-alemge-karatyl-an-tereze/>

**ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР АБАТ САТЫБАЙҰЛЫ
ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ
ҒЫЛЫМИ – ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ
ҚОҒАМДЫҚ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ ҚЫСҚАША
ОЧЕРК**

Тілтану, әдістану, ахметтану, шешендіктану, махамбеттану салаларында тер төгіп жүрген белгілі ғалым, әдіскер-педагог, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың есімі еліміздің ғылыми жұртшылығы мен педагогикалық қауымына кеңінен таныс. Ол өзінің ғылыми-әдістемелік еңбектерімен және педагогикалық қызметімен ұлттық ғылым мен білім беру ісіне өзіндік елеулі үлесін қосып келеді.

1963 жылдың 15 қарашасында қазіргі Атырау облысының Құрманғазы ауданындағы Тайланбай ауылында (бұрынғы Гурьев облысының Теңіз ауданындағы Киров селолық кеңесіне қарасты жерде) көп балалы отбасында дүниеге келген. Әкесі Сатыбай (Сатау) Қыдыршаұлы мал дәрігерлігін кәсіп еткен, құдай берген ұл-қыздарын жастайынан адал еңбекке баулыған ісмер, қолы шебер, арасында домбыраны қолға алып, «әу» деп қоятын үлкен әулеттің басы болса, анасы Зылиха Сәрсенқызы бала тәрбиесімен айналысқан, мектепте тәрбиешілік салада еңбек еткен ел ішінде сыйлы, сөзге келгенде шешен, реті келгенде төгіп-төгіп айтып тастайтын отауызды, намысшыл да қайсар арқалы жан болған. Өзгелер Зылихананың жүйелі сөзді түйдектете төге, ақтара айтқыш мінезінен ығысып жүретін болған.

Қиғаш өзенінің бойында туып өскен ол бала кезінен зеректігімен, еңбек сүйгіштігімен көзге түседі. 1981 жылы өз ауданындағы Котяевка селосындағы Н.К.Крупская атындағы орта мектепті ойдағыдай бітіргеннен кейін, білімге құштар жас жігіт осы жылы А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының (қазіргі М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті) филология факультетіне қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша оқуға түседі де, 1985 жылы аталған білім ордасын үздік бітіріп шығады. Институт қабырғасында жігерлі жас елге танымал Сәрсен Ақмурзин, Ғабдырахим Әбуханов, Мәтжан Тілеужанов, Қалимолла Мырзағалиев, Шәндә

Жұмағазиева, Меруерт Жолдықайырова, Серікқали Шарабасов сынды ұстаздардан тәлім алады.

1985-1990 жж. Атырау облысы, Құрманғазы ауданындағы К.Маркс атындағы (қазіргі Әбу Сәрсенбаев атындағы) орта мектепте қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болып жұмыс жасады. 1990 жылы Орал педагогикалық институтына арнайы шақыртумен қызметке ауысып, 1990-1992 жж. қазақ тілі кафедрасының ассистенті, оқытушысы, филология факультеті деканының орынбасары, 1995-1996 жж. «Қазақ тіл білімі» кафедрасының, 1996-1997 жж. «Қазақ лингводидактикасы» кафедрасының меңгерушісі, 2002-2004, 2011-2012 жж. филология, қазақ тілі мен әдебиеті, педагогика және психология факультеттерінің деканы, 2006-2009 жж. «Қазақ тілі мен әдебиеті және оқыту теориясы» кафедрасының меңгерушісі болып жұмыс жасады. 2009-2011 жж. Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінде еңбек етіп, онда Тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректоры, «Кәсіптік білім», «Қазақ және орыс тілдері» кафедраларының меңгерушісі ретінде жұмыс жасады. Ал 2011 жылдың 11 тамызынан бастап М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті педагогика факультетінің деканы, Халықаралық көптілді білім беруді дамыту орталығының директоры болса, қазір «Махамбет» халықаралық ғылыми-зерттеу орталығының директоры.

1993-1995 жж. қазіргі Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің аспирантурасында оқып, 1995 жылы қажырлы ізденістерінің нәтижесінде көрнекті ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, академик Нұржамал Оралбаеваның ғылыми жетекшілігімен «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» тақырыбында кандидаттық диссертациясын мерзімінен бұрын қорғайды. Ал 1998 жылы осы еңбегі **«Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы»** деген атпен жеке монография болып жарық көреді. Қазақстан Республикасына еңбек сіңірген ғылым қайраткері, филология ғылымдарының докторы, профессор Н.Оралбаева осы зерттеу еңбектің алғы сөзінде: *«Зерттеу авторы Ахмет Байтұрсынұлының қазақ тілін оқыту әдістемесі бойынша ғылыми мұраларын жан-жақты талдап, оның әр қырын ғылыми тұрғыда көрсете білген. Әр ғалым өз кезіндегі ғылыми жаңалықтарды, жетістіктерді толық меңгеру арқылы ғылыми тұрғыда қалыптасады. Осы ретте*

А.Байтұрсынұлының өз заманының әдістеме ілімін толық меңгеруі оның өз жүйесін жасауына негіз болғанын А.С.Қыдыршаев өте байыпты дәлелдеген. А.Байтұрсынұлы әліппелерінің жалпы сипаттамасы мен әдістемелік негізі кітапта толық талданған. Ал ана тілі бойынша оқулықтарын талдау, сипаттау да ғылыми тұрғыда толыққанды теориялық негізде жазылған. Еңбекте, әсіресе, А.Байтұрсынұлының қазақ тілін оқыту әдістемесі ілімінің ірге тасын қалаушы ретіндегі қызметі өте тиянақты, теориялық тұрғыда анық дәлелдемелер арқылы ғылыми негізде жазылған. Қазақ халқының ұлы данышпан азаматының мол ғылыми мұрасын халыққа жан-жақты толық таныстыру қазіргі ғалым азаматтардың зор міндеті. Осы міндетті А.С.Қыдыршаев абыроймен өзінің кітабы арқылы толық атқарған деп санаймын», -деп баға береді.

А.С.Қыдыршаев 1999-2001 жж. аға ғылыми қызметкер лауазымында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде болып, 2001 жылы *«Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері»* тақырыбында докторлық диссертациясын қорғап, педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесіне ие болды. 2000 жылы осы докторлық диссертациясы негізінде жазылған *«Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері»* атты монографиясы «Білім» баспасынан жарық көреді.

А.С.Қыдыршаев 2005 – 2007 жылдары аралығында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті жанындағы филология, педагогика ғылымдарының докторы (кандидаты) ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д 14.09.04 диссертациялық кеңесінің мүшесі болса, ал 2010 жылы Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің жанындағы филология және педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д 14.61.27 диссертациялық кеңесінің мүшесі болды. 2007-2008 жж. ҚР Білім және ғылым министрлігінің ғалым мамандарға арналған ғылыми-зерттеу еңбектерге орай берілетін мемлекеттік стипендия иегері. Сондай-ақ, 2007-2008, 2010 жылдары ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті жанындағы педагогика және психология мамандығы бойынша эксперттік комиссия мүшесі және ғалым хатшысы болды. Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевқа 2008 жылғы 29 ақпандағы Білім және ғылым саласындағы бақылау

комитетінің шешімімен педагогика мамандығы бойынша профессор ғылыми атағы берілді. *Абат Сатыбайұлы 2007, 2012 жылдардағы «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының екі мәрте иегері.* Ол 2009 жылғы 17 сәуірдегі Қазақстанның Педагогикалық ғылымдар академиясы Президиумы шешімі бойынша Қазақстан ПҒА-ның академигі болып сайланды. 2009 жылғы қаңтар айынан бері Ресей (Мәскеу) Риторикалық қауымдастығының мүшесі. Ол – Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамының V Құрылтайының делегаты (Көкшетау, 2011 жыл, 21-22 қыркүйек).

А.С.Қыдыршаев ғылыми-зерттеу жұмыстарының негізгі бағыты-қазақ тілін және шешендіктануды (риторика) оқытудың теориясы мен практикасы мәселелері. Бүгінгі таңда профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен бір шоғыр шәкірттері мектепке дейінгі тіл ширату мәселесімен, бастауыш, орта, жоғарғы сыныптардағы шешендік өнерді оқыту, жоғары оқу орындарында риториканы оқыту (техникалық жоғары оқу орындарында риториканы, педагогикалық білім ордаларында педагогикалық риториканы оқыту, көшбасшы студенттердің сөйлеу мәдениетін, шешен сөйлеу білік-дағдыларын қалыптастыру) проблемаларымен шұғылданып, кең көлемді ғылыми-зерттеу, эксперименттік жұмыстармен айналысуда. Мәселен, шәкірттері Мұханбетқалиев Әскен Самұратұлы («Қазақ мектебінің YII сыныбында шешендік өнерді оқыту әдістемесі»), Әжіғалиев Марат Қайыржанұлы («Жоғары оқу орындарында «Педагогикалық шешендіктану» курсының оқытудың әдістемелік жүйесі») - педагогика ғылымдарының кандидаттары. Бүгінгі таңда Ә.С.Мұханбетқалиев Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің «Қазақ және орыс тілдері» кафедрасының меңгерушісі болса, М.Қ.Әжіғалиев М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің «Тілдерді меңгертудің практикалық курсы» кафедрасының меңгерушісі. Бұлардан да басқа профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен ғылыми-зерттеу ісімен айналысушы жастардың өзі бір шоғыр. Профессор А.С.Қыдыршаев тілді, шешендіктануды оқытудың теориясы мен әдістемесі мәселелеріне арналған халықаралық, республикалық басылымдарда жарық көрген 300-ден аса ғылыми әдістемелік мақалалар мен 30 (отыз) оқу-

әдістемелік көмекші құралының, 7 (жеті) монографияның, 4 (төрт) электронды оқулықтың авторы.

А.С.Қыдыршаевтың қазақ тілін оқыту әдістемесі, тілтану, шешендіктану ғылымдары салаларындағы тың тақырыптарға терең бойлай ғылыми-әдістемелік зерттеулермен айналысуына тікелей ықпал еткен университеттегі аяулы ұстаздары және көрнекті тілші, әдіскер ғалымдар Н.Оралбаева, Ғ.Қалиев, С.Негимов, Б.Шалабаев, Ф.Оразбаева, С.Рахметова, Ә.Ибатов, Б.Әбілқасымов, М.Жүсіпов, Н.Құрманова т.б.

А.С.Қыдыршаевтың *«Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы»* монографиясы – алғашқы толымды ғылыми еңбегі. Ғылыми қауымның жоғары бағасын алған бұл зерттеуде А.Байтұрсынұлына дейінгі ана тілін оқытуға байланысты мәселелерге шолу жасалып, А.Байтұрсынұлының әдіскер ғалым ретінде қалыптасуына өз кезеңіндегі әдістеме ілімінің әсері екішеліп, Л.Толстой мен А.Байтұрсынұлы еңбектеріне жасалған салыстырмалы барлау нәтижелері баяндалып, Аханның әдіскер ізбасарлары баса көрсетіледі. А.Байтұрсынұлы әліппелерінің жалпы сипаттамасы, «Тіл-құрал» оқулықтары туралы, әдіскер-ғалымның әліппе, оқулықтарының әдістемелік негізі, әдістемелік еңбектерінің жазылу жайы түгелденеді. Нәтижеде А.Байтұрсынұлының қазақ тілін оқыту әдістемесі ілімінің ірге тасын қалаушы екендігі тұңғыш рет дәлелденіп, ғалымның әдістемелік еңбектерінің бүгінгі оқыту ісімен сабақтастығы айқындалады. Келесі бір іргелі еңбегі *«Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері»* аты монографиясында А.С.Қыдыршаев жоғары оқу орындарының гуманитарлық бөлімдері бойынша шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері анықталды. Еңбекте жеке адамның тілдік қатынас мүмкіндіктерінің даму үрдісінің психологиялық, дидактикалық, филологиялық аспектілері түйінделіп, жоғары оқу орнының гуманитарлық бөлімдерінде шешендіктануды оқыту әдістемесі тұңғыш рет ғылыми негізделіп, алғаш рет аталмыш пәнді оқытудың арнайы қағидаттары мен әдістері және жұмыс түрлері ұсынылған. Сондай-ақ зерттеуде шешендік іс-әрекет заңдарына сәйкесті шешен-лектордың кәсіби қалпының үлгісі (профессиограммасы) жүйеленіп әзірленген. Ал *«Педагогикалық практика-мамандыққа баулу сатысы»* (2000, 2012 ж.) атты әдістемелік көмекші құралы жоғары оқу орындарының

студенттерін педагогикалық сараман кезеңінде кәсіби мамандыққа даярлау мәселесі хақында, педагогикалық практиканың орны мен рөлі, ондағы оқу-тәрбие жұмыстарының жүргізілуі, ұйымдастырылуы турасында таптырмас аса қажетті құралға айналды.

Шешендік сөз – рухани мәдениетті танудың қайнар көзі. Әріптесіміз тарапынан қазіргі студенттер қауымы сөйлеу мәдениетінің төмен деңгейде болуы, шаршы топ алдында сөйлеуде кемшіліктің көптігі, т.б. реттегі проблемалардың шешімін табу мақсатында **«Шешендік өнер», «Педагогикалық шешендіктану», «Тілдік қатынас мәдениеті»** курсының бағдарламалары әзірленіп ұсынылады. Шынында да, зиялы адамның татымсыз, нашар сөйлегені – сауатсыз адамның оқи, жаза алмауымен бірдей екені айқын. Қазіргі уақыт үздіксіз білім алудың қажеттігін айқындайды. Ал білім берудің, маман мұғалім кадрлардың біліктілігін арттырудың жолдары қайсы? Профессор А.С.Қыдыршаевтың пікірінше, бұл мәселенің шешімін таптырар бір қыры – қазіргі мектеп мұғалімінің педагогикалық шешендіктану ілімінен хабардар болуы. Осы ретте А.С.Қыдыршаев алғашқылардың бірі болып «Педагогикалық шешендіктану» курсының бағдарламасын әзірлеп ұсынады. Ондағы мақсаты студенттерге оқытудың, тәрбиелеудің және оқушыларды дамытудың маңызды амалы ретінде, педагогтің кәсіби іс-әрекетіндегі маңызды құрал ретінде сөйлей білуге көмектесу. Алғы міндеті – студенттерді тілдік қатынас туралы, олардың түрлері, сөйлеу сапалылығы (мәселен, сөз дұрыстығы, тазалығы, дәлдігі, дәлелдігі, байлығы, логикалығы, коммуникативтік жағынан сәйкестілігі), қазіргі қазақ әдеби тілінің нормалары туралы білім көздерімен таныстыру; әдеби тілдің нормаларынан орынсыз ауытқуларды (бұл арада әдеби тілдік норманы бұзушылық туралы) тез аңғару дағдыларын қалыптастыру; өзіндік сөйлеген сөзіне талдау жасай білуге үйрету; сөз сөйлеу сәтіндегі кемшіліктерден құтыла білу дағдысын қалыптастыру; болашақ мұғалімдерді педагогикалық қарым-қатынас мейлінше тиімді болу үшін өзіндік дауысқа (дауыс тонына), сөйлеу аппаратына ие болуға үйрету; кәсіби тұрғыда аса мәнді сөз сөйлеу шығармашылығын туындатуға әзірлеу.

Профессор А.С.Қыдыршаевтың түйіндеуінше, сөз сөйлеу құдіретіне ие болу – адамның жер бетіндегі тіршілік атаулының

бәрінен де жоғары сатыда екендігін танытатын, адамды адам етіп тұрған адамзат баласының ұлы қабілеттерінің бірі. Тілсіз, сөзсіз, сөз сөйлеу дағдысынсыз адам өмірін көз алдымызға елестету мүмкін емес, оларсыз адам ғұмыры мағынасыз. Сөз – адамдар арасындағы қарым-қатынас құралы, ақпарат алмасу тәсілі, өзге адамның санасына және әрбір қадамына, әрекетіне әсер ету құралы. Сөзді орынды қолдана, құбылта білу өте жоғары бағаланады. Бұл сияқты қабілет адамның жалпы мәдениетінің, білімділігінің құрамды бөлігі болып табылады. Сөз қоғам дамуының ағымын аңғартады және ілгергі даму үдерісіне мүмкіндіктер туғызады. Сөз адамдардың санасы мен еркіне бірден-бір әсер ететін, оларға білім беретін, сенімін қалыптастыратын, азаматтарды нақты әрекеттерге жұмылдыратын өте күшті қарудың рөлін атқарады.

Иә, шешендіктанудың алғашқы ғылыми талдамасының авторы ежелгі дәуірдің ұлы ойшылы Аристотель риториканы «әрбір нақты пәнге қатысты сендірудің мүмкін болар амалдарын табу қабілеттілігін туғызар» ілім ретінде анықтайды. Бұл арадағы басты сөйлеу мәселесіндегі орталық назар аударар тұс – оның сендіру құралы екендігі. Барлық кезеңдегі ғалымдар мен шешендерді (бұған біздің кезең де енеді) тап осы мәселе толғандырып келді, әлі де ойландырады. Шешен алға қойған мақсатқа қалай жетуге болады? Аудитория назарын қалай өзіңе аударуға, баурап алуға болады? Қалайша сөйлеу бірден-бір әсерлі болмақ? Шаршы топ алдында ауызша сөйлеудегі сендірудің құпиясы неде? Үздік шешендік сөздің жетістігі немен өлшенеді? Мүмкін болар сендіру амалдарының бірден-бір тиімдісі деп қайсысыларын атауға болады? Бұл сияқты сауалдарға жауап табу, әсіресе, шешендік өнерді жаңадан бастап үйренушіге оңай шаруа емес. Ондай адамға шешендіктанудың тарихы мен теориясын терең оқып-үйренуден, ауызша сөйлеудің атақты шеберлері мен ғалымдарының еңбектерімен танысудан алшақ кетуге, өзімен жүргізілетін салмақты тәжірбиелік жұмыстарға мән бермеуге, сырт қарауға әсте болмайды. А.С.Қыдыршаевтың *«Шешендіктану» (2004, 2013 ж.)* атты оқу құралы шешендік өнерді жаңадан бастап игерушілерге, жоғары оқу орындарының студенттеріне, жас мамандарға арналған. Оқулық мақсаты – шаршы топ алдында ауызша сөйлеуге баулитын сан тарау әдебиеттердің ішінен белгілі бір дәрежеде өзіндік жол сілтеуші,

жүйелі бағыт-бағдар беруші рөлін атқару, шешендіктану ілімінің басты теориялық мәселелері бойынша шәкірт атаулының жинақы да нақты көзқарасын қалыптастыру, сондай-ақ бұл орайдағы мәселелердің машықтық қалтарыстарын көбірек аңғарту, сөйлеуге даярлау барысы мен көпшілік алдында сөз сөйлеуге бағыт-бағдар сілтеу, кеңес беру. Аталмыш оқу құралы 2013 жылы Абай атындағы Қазақ ҰПУ-ының жанындағы «Білім» тобындағы мамандықтар бойынша оқу-әдістемелік секциясы және ҚР БҒМ республикалық оқу-әдістемелік Кеңесінің шешімімен баспаға ұсынылған.

А.С.Қыдыршаевтың *«Шешен-лектор профессиограммасы» (2004 ж.)* атты зерттеуі жоғары оқу орнының жас лектор мамандарына арналған. Әдістемелік оқу құралында жоғары оқу орны мамандарының педагогикалық іс-әрекет барысында шешендік өнер элементтерін практикалық тұрғыда қолдануы мәселесінің кейбір басты аспектілері қарастырылады. Еңбекте жас маманның кәсіби қалпы, шешен сөйлеуге қатысты тірек сауалдар мен алғы мақсатты жүйелеу, шешен-лектор сөзіндегі негізгі тезистің екшелуі және сөйленер сөз нысанының шектелуі таратылады.

Ал ғалымның *«Шешендік тағылымы» (2004ж.)* атты әдістемелік көмекші құралының бүгінгі таңда шәкірт атаулыға да, лектор-мамандарға да, жалпы жұртшылыққа да қажеттігі дәлелдеуді керек етпейді. Автордың пікірінше, әрбір лектор-маман үшін тыңдаушы қауымға әсер ете отырып, оларды сендіре білу дағдысының болуы абзал. Осы тұрғылас дағдыларды игеру үшін шешендік өнердің теориясы мен практикасын оқып-үйрену міндетті. Жарқын да ашық, бейнелі де тартымды сөйлеуге үйренуге, өзіндік сөйлеу стилін қалыптастыруға, ішкі табиғи қалып, ерекшелік және икемділіктерді ескере отырып, өзіндік сенімділікті қоюлатуға ұмтылу аса қажет. Белгілі бір ой ұшығын тыңдаушыларға жеткізе отырып, олардың бойында қажетті әсер қалдыру үшін ерік күші, темперамент және тер төге еңбек ету керек-ақ. Тақырыпқа сай лекция оқу шешеннен психологиялық әзірлік пен алдын-ала жаттығуды талап етері даусыз. Егер де лектор-маман сөйлеуге тиісті тақырыбына қатыссыз барлық қам-қарекеттер мен қажетсіз ойлардан арыла білсе, алға қойған мақсатты межеге тез жетері анық. Тек осындай қалыпта ғана ол аудиторияға әсер етіп, көпшілікті өзіндік көзқарасының

дұрыстығына иландыра алады. Өкінішке орай, көпшілік жағдайда лекторлар легі не айтарын жақсы біле тұрса да, өз ой-түйіндерін тыңдаушыларына дәл де дөп жеткізе білмейді. Басты себеп – сөйлеушінің әдістемелік жағынан әзірлігінің кемшіндігі, тыңдаушылардың қабылдау ерекшеліктерімен таныс еместігі, аудиториямен қарым-қатынас дағдыларын игермегендігі. *«Шешендік тағылымы»* еңбегінде келтірілген ой-тұжырымдар тізілген басылымдар көптен жарық көрмегені өз алдына, қазақ тілінде бұл орайлас жинақ жоққа тән, өте сирек. Сондай-ақ, жас лектор-мамандарды атақты шешен, қоғам қайраткерлері мен ғалымдардың айтқан пікір-түйіндерімен, халық даналығымен таныстыру - өте керекті де зәру іс. Аталмыш әдістемелік құрал да осы мақсатты көздеген. Мәселен, жоғарғы автор пікірін негіздей айтсақ, көпшілік алдында сөйлеу өнерінің теориясы мен тәжірбиесі негіздерін меңгерудегі алғашқы сан тарау жұмыстарының басы сөз сиқыры, тіл құдіреті, сөйлеу мәдениеті, шешендік шиырлары туралы қоғамдық-саяси қайраткерлердің, дүлдүл шешендердің түйін-тұжырымдарымен және осы бағыттағы шығыс, еуропа мақал-мәтелдерімен, ақыл-нақылдарымен танысудан басталуы аса пайдалы. Еңбекте шешендіктанудың ғылым екендігі, шешендік сөздің стилі туралы, сөз тазалығы мен түсініктілігі, сөйленген сөздің тыңдаушы сезіміне әсер етуі, шешендік сөз, сөз сөйлеу құрылымы, сөз мәнерлілігі, сөз жандылығы, сөйлеу орындылығы, дыбыстау заңдылығы, шешен жүзі, дауысы, қимылы сияқты т.б. мәселелер хақында қысқа да нұсқа түрде әдістемелік кеңестер берілген. Еңбекте шешендік өнердің тұңғышына терең бойлау мақсатында іріктеліп ұсынылған қосымша әдебиеттерге қоса, жүйелі түрде назар аударуға қажетті, әсіресе, белгілі бір арнайы ұғымның мән-ерекшелігімен тереңірек танысу қажеттігі туған жағдайда пайдалануға боларлық сөздік пен анықтағыштардың тізімі қоса енгізілген. Сондай-ақ, еңбек соңында жинақ мәтінінде ой-тұжырымдары келтірілген қоғамдық-саяси қайраткерлердің және дүлдүл шешендердің есім көрсеткіші ұсынылған.

Профессор А.С.Қыдыршаевтың *«Іскерлік шешендіктану қағидалары»* (2007 ж.) атты оқу құралы бизнесмендерге, кәсіпкерлерге, студенттерге, барлық деңгейдегі басшыларға арналған. Көп жылғы зерттеулердің нәтижесінде ғалым: *«Кез келген істің нәтижелі болуы іскер маманның ақылға қонымды*

аргументтердің баршасын да, әсіресе, өзіндік дауыс сазы секілді ерекше мәнді құралды құбылта қолдана білуіне бірден-бір байланысты», - деген иланымды тұжырымға келеді. Аталмыш еңбек сәтті өрілген экспромт сөз арқылы мейлінше мол мөлшерде олжаға кенелу, телефон арқылы тиімді қарым-қатынас жасау, бұқаралық ақпарат құралдарымен өзара қарым-қатынасты дұрыс құра білу іспеттес іскери шешендіктану қағидаларының сан алуанымен таныстырумен құнды.

Сондай-ақ, ғалымның *«Кестелі шешендіктану» (2008 ж.)* атты әдістемелік құралы шешендіктану ілімін, тілдік қатынас техникасын меңгеруге ұмтылыс танытушы БҚО педагог кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау институтының тыңдаушыларына, жоғары оқу орнының жас лектор мамандарына, барлық деңгейдегі басшыларға, кәсіпкер бизнесмендерге, студенттерге, шешендік өнерді жаңадан бастап игеруші мамандарға, колледж, гимназия, лицей және орта мектеп оқушыларына арналған. Оқу құралының мақсаты – сөйлеу өнерін жете игеруге талаптанушыларға қазіргі қазақ әдеби тілінің нормаларын меңгеруге, шаршы топ алды ауызша сөйлеу мәдениетін арттыруға, сөз сөйлеудің ресми-іскерлік стиліндегі мейлінше күрделі жағдайларынан құлағдар етуге, қысқасы, қазақ мектептерінде шешендік өнер сабақтарын жүргізе білуге, шешендік өнер қағидаларын меңгеруге көмектесу. Аталмыш еңбекте күнделікті іс-әрекетімізде бірден-бір қажетті ауызша және жазбаша сөйлеу мәдениеті туралы мәліметтер, шешендіктану сабақтарының фрагменттері кесте, анықтама, қысқаша сипаттама, сызба үлгісінде берілген.

Бұл айтылғандарға қоса профессор А.С.Қыдыршаевтың соңғы кезекте *«Педагогтің шешендік шеберлігін жетілдіру әдістемесі» (оқу құралы) (2008), «Материалдарды слесарлық өңдеу технологиясы» (оқу құралы) (авторлық бірлестікте) (2011), «Практикалық қазақ тілі курсы бойынша мәтіндер мен тапсырмалар» (оқу құралы) (2011), «Көшбасшы студенттердің сөйлеу мәдениетін қалыптастырудың әдістемелік жүйесі» (монография) (2013), «Қазақ мектебінің VII сыныбында шешендік өнерді оқыту әдістемесі» (монография) (2013), «Жоғары оқу орындарында «Педагогикалық шешендіктану» курсының оқытудың әдістемелік жүйесі (монография) (2013), «Шешендіктану: теориясы мен практикасы» (оқу құралы) (2012), «Шешендіктану»*

(оқу құралы) (2013) атты еңбектері баспа бетін көрді. Бұл еңбектер туралы сөз қозғау өз алдына бір төбе мәселе.

Ауқымды да жемісті ғылыми-педагогикалық қызмет атқарумен қатар Абат Сатыбайұлы еліміздің, аймақтың қоғамдық-мәдени өміріне белсене қатысып келеді. Ол республикалық ғылыми - әдістемелік, педагогикалық «Білім технологиялары» («Образовательные технологии») журналының (Алматы) ақылдастар алқасының мүшесі, БҚО бойынша Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамының бюро мүшесі. Сондай-ақ 1913 жылдан бастап Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының (Алматы қаласы) ғылыми журналы бетінде *«Білім беру жүйесіндегі шешендік өнер»* айдарын жүргізеді.

Сондай-ақ, профессор А.С.Қыдыршаев бүгінгі таңда республикалық деңгейде *«Қазақ шешендіктану ғылымы: теориясы және әдістемесі, зерттелуі (тарихи-педагогикалық аспектіде)»*, *«Кәсіби мамандар мен көшбасшы студент жастардың іскерлік қатынас мәдениетін қалыптастырудың ғылыми-теориялық және практикалық шарттары»* тақырыбындағы ғылыми-зерттеу Жобаларына жетекшілік жасайды.

Көп жылғы жемісті ғылыми-педагогикалық еңбегі үшін ол Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің *«Құрмет грамотасымен» (2007)*, *«Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісімен*, *Еуропалық ғылыми-өндірістік палатасының (Москва қаласы) Еуропалық алтын медалімен және сапа жөніндегі дипломымен (Diplom di Merito) (2012) марапатталған.*

Жоғары кәсіби шеберлігі мен жауапкершілігі, принципшілдігі мен адалдығы оны әріптестері мен шәкірттері арасында үлкен құрметке бөледі. Оның есімі біздің еліміздің түкпір-түкпіріндегі әріптестері арасында жақсы таныс. Үлкенге ізет, кішіге ілтипат жасап өскен Абат Сатыбайұлы ғылыми және ұстаздық қызметінде өзіне де, шәкірттеріне де тиянақты талап қоя біледі және де әр уақытта өзінің қарапайым мінезінен еш айныған емес.

P.S. Қазақ ұлтының қайсар ұлдарының төресі Қасым ақын *«Отбасы – шағын мемлекет»* деп қалайша тауып айтқан десенізші?! Қазақ елінің әрбір отбасында ұйыған бірлік өріс тапса, мемлекетімізде де қашан да өркенді ілгерілеу болары ақиқат. Тіл-көзден сақтағай, өзіміз күнде куәсі болып жүргендей, күллі қазақ еліне үлгі етерліктей, сондай ұйыған отбасының иесі – осы

профессор Абат Сатыбайұлы. Халқымыз айтқандай, ата – асқар тау, ана – бауырындағы бұлақ, бала – жағасындағы құрақ. Бүгінгі таңда Абат Сатыбайұлы «алла» деп, кезекті мүшел жасын лайықты қарсы алып, ердің жасы елудің етегіне өрлеуде. Шәкірттері Абат сынды ғалым-ұстаздарын парасат-пайымның, өнеге-тәлімнің, табысты шығармашылықтың биігінен көргендерін мақтан тұтады...

*Мұханбетқалиев Әскен Самұратұлы,
Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан
аграрлық –техникалық университетінің доценті, п.ғ.к.,
«Қазақ және орыс тілдері» кафедрасының меңгерушісі
2013 ж.*

**ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР АБАТ САТЫБАЙҰЛЫ
ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ
ҒЫЛЫМИ – ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ
ҚОҒАМДЫҚ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ ҚЫСҚАША
ОЧЕРК**

Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы - педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері, Республикалық «Махамбет» әдеби, мәдени және танымдық журналының бас редакторы, Қазақстан Журналистер одағының мүшесі

Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы, 15 қараша 1963 жылы Гурьев (Атырау) облысы, Теңіз (Құрманғазы) ауданы, Киров (Зормата) ауылдық кеңесінің Тайланбай ауылында дүниеге келген. Абат Сатыбайұлы 1981 жылы осы ауданның Котяев селосындағы Н.К.Крупская атындағы орта мектебін бітіріп орта білім аттестатын алған. Осы жылы А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының филология факультетіне қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша оқуға түсіп, 1985 жылы аталған білім ордасын үздік тәмамдаған. 1985 жылы Атырау облысының Құрманғазы ауданындағы К.Маркс атындағы (қазір Әбу Сәрсенбаев атында) орта мектепте қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болып еңбек жолын бастаған. 1990 жылы Орал педагогикалық институтына арнайы шақыртумен қызмет орнын ауыстырып, аталған институттың қазақ тілі кафедрасының ассистенті, оқытушысы, «Қазақ тіл білімі», «Қазақ лингводидактикасы», «Қазақ тілі мен әдебиеті және оқыту теориясы» кафедраларының меңгерушісі, филология, қазақ тілі мен әдебиеті, педагогика факультеттерінің деканы болып жұмыс жасаған. 2009-2011 ж.ж. Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінде Тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректор, «Кәсіптік білім», «Қазақ және орыс тілдері» кафедраларының меңгерушісі ретінде еңбек еткен. Ал 2011-2018 ж.ж. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан

мемлекеттік университетінің педагогика, филология, мәдениет және өнер факультеттерінің деканы, Көптілді білім беруді дамыту, «Махамбет» ғылыми-зерттеу орталықтарының, «Махамбет» гуманитарлық зерттеулер институтының директоры қызметтерін үлкен жауапкершілікпен атқарған. 2019 жылдың қаңтар айынан бастап күні бүгінге дейін «Рухани жаңғыру» институтының директоры.

1995 жылы Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің аспирантурасын бітірген. Ол – елімізде алғаш рет «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» тақырыбында кандидаттық диссертациясын (1995 ж.), тұңғыш рет «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» (Жоғары оқу орындарының гуманитарлық бөлімдері бойынша) тақырыбында докторлық диссертациясын (2001 ж.) қорғаған. «Жалын» журналында «Ахмет Байтұрсынов – әдістемеші» атты кең көлемдегі ғылыми-әдістемелік мақаласы (Алматы, 1993 ж., №3), «Қазақстан мектебі» журналында (Алматы, 2000 ж., №4, №5, № 6) алғашқы рет елімізде шешендіктану (риторика) негіздерін оқытудың қағидағтары, формалары мен әдістері туралы ғылыми-әдістемелік мақалалар топтамасы жарияланған. «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» (Орал, 1998 ж.) «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» (Алматы, 2000 ж.), «Педагогикалық риторика» (Орал, 2022 ж.) атты монографиялары басылым көрген. Абат Сатыбайұы - республикамызда «Шешендіктану» оқулығын тұңғыш рет жазып, мемлекеттік тіліміздің дамуына және мамандар даярлау ісіне зор үлес қосушы. Бүгінгі таңда «Шешендіктану» оқулығы мол сұранысқа ие болып, оқу құралы үш рет (2004; 2013; 2015) басылым көрген. «Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының хабаршысы» (Алматы, 2013 ж., қаңтар-желтоқсан) ғылыми журналында «Білім беру жүйесіндегі шешендік өнер» айдарын ашып, осы жыл бойы ай сайын ғылым саласы бойынша мақалалар топтамасын жариялаған. Республикалық әдеби-көркем, көпшілік «Таң-Шолпан» журналының 2021 жылғы №6-санында (Алматы, қараша-желтоқсан, 150-154-б.б.) «Ғалымның сөзі» айдарымен «Көркем шығарма – рухани жаңғыру көзі» атты проблемалық мақаласы жарық көрген. 2004-2007 ж.ж. Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің жанындағы филология,

педагогика ғылымдарының докторы (кандидаты) ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д14.09.04 диссертациялық кеңесінің мүшесі, 2007-2008 ж.ж. ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті жанындағы педагогика және психология мамандығы бойынша эксперттік комиссия мүшесі және ғалым хатшысы, 2010 ж. Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің жанындағы филология, педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д 14.61.27 диссертациялық кеңесінің мүшесі болды. Профессордың ғылыми-зерттеу жұмыстарының бағыты: Қазақ тілін оқыту әдістемесі, шешендіктануды (риторика), шешендік өнерді оқыту теориясы мен практикасы, педагогикалық, техникалық жоғары оқу орындарындағы және орта мектептердегі риторика, оны оқытудың әдістемесі және технологиялары, педагогикалық риторика, тілтану педагогикасы мен психологиясы, әдебиеттану педагогикасы мен психологиясы, этнопедагогика, ахметтану, махамбеттану, фарабитану, абайтану, шешендіктану және қазақ афористикасы проблемалары.

Осы салаларға қатысты 500-ден астам ғылыми еңбектер авторы, соның ішінде 50 мақала ҚР БҒМ БҒСБК ұсынылған ғылыми журналдарда, 7 мақала шетелдік журналдарда, оның ішінде 4 мақала жоғары рейтингті басылымдарға ұсынылған, жалпы көлемі 112 б.т. құрайтын 3 монография, 150 мақала халықаралық конференциялар жинақтарында жарияланған. Ғалым-педагогтың мақалалары РФ, АҚШ, Қытай, Түркия, Бразилия, Чехия және т.б. елдердің басылымдарында, ғылыми жинақтарында жарияланды. Абат Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен бір шоғыр шәкірттері мектепке дейінгі тіл ширату мәселесімен, бастауыш, орта, жоғары сыныптардағы шешендік өнерді оқыту, жоғары оқу орындарында риториканы оқыту (педагогикалық білім ордаларында педагогикалық риториканы оқыту, көшбасшы студенттердің сөйлеу мәдениетін, шешен сөйлеу білік-дағдыларын қалыптастыру) проблемаларымен шұғылданып, кең көлемді ғылыми-зерттеу, эксперименттік жұмыстармен айналысуда. Профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен 2 ғылым кандидаты әзірленіп, 30 магистр даярланды. Ол – жалпы көлемі 200 баспа табақ мөлшеріндегі қазақ тілі мен әдебиеті, филология: қазақ тілі, педагогика және психология т.б. мамандықтарында оқитын студенттер мен

магистранттарға және филолог мамандарға, мектеп мұғалімдеріне арналған жоғары оқу орнының Ғылыми кеңесі ұсынған 50 оқу құралы, 5 электронды оқу құралы, 13 оқу бағдарламасы және 25 оқу-әдістемелік құралдарының авторы. Профессор А.С.Қыдыршаевтың жетекшілігімен 7 авторлық курс даярланды («Ахметтану», «Шешендіктану», «Сөйлеу мәдениетінің негіздері», «Педагогикалық риторика», «Махамбеттану», «Тілдік қатынас мәдениеті», «Шешен сөйлеу мәдениеті»). Аталмыш курстардың бағдарламалары әзірленіп басылым көрді. Барлық курстар бойынша тұрақты түрде шеберлік сағаттары жүйелі өткізіліп, дәрістер курсы әзірленді. Қазіргі таңда профессордың авторлығымен «Рухани жаңғыру: жаңа ұрпақты ұлттық рухани құндылықтарға баулу ісі, айқын мақсат, нақты міндеттер» атты әдістемелік-көмекші құралы жарық көрген.

Абат Сатыбайұлы – педагогика ғылымдарының докторы (2001), профессор (2008), Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының академигі (2009), ҚР Білім және ғылым министрлігінің ғалым мамандарға арналған ғылыми-зерттеу еңбектерге орай берілетін мемлекеттік стипендия иегері (2006-2008 ж.ж.), Ресей Риторикалық қауымдастығының мүшесі (2009), «ҚР Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының (2007), атағының (2012) иегері, Еуропалық ғылыми-өндірістік палатасы Алтын медалінің және сапа жөніндегі дипломының (Diplomdi Merito) иегері (Мәскеу, 2013), ҚР Журналистер одағының мүшесі (2015), «Қазақстанның құрметті ұстазы» (2019), «Жоғары оқу орнының үздік педагогы» (мамыр, 2020), «Үздік педагог-зерттеуші (тамыз, 2020) және Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының шешімі (№ 6 хаттама) бойынша XIII Республикалық тәуелсіз қоғамдық байқаудың жеңімпазы ретінде «Үздік ұстаз» төсбелгілерінің (2021 ж., желтоқсан) иегері. Сондай-ақ, Республикалық «Үш қоңыр» әдебиет, мәдениет және өнер газетінің Батыс Қазақстан облысы бойынша меншікті тілшісі, «Махамбет» республикалық әдеби-мәдени, танымдық журналының Бас редакторы (Алматы, 2022), республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық «Білім технологиялары» («Образовательные технологии») журналының ақылдастар алқасының мүшесі, 2017 жылы басылым көрген «Ахмет Байтұрсынұлы» энциклопедиясының редакция алқасының

мүшесі, 2020 жылы жарық көрген «Жұбан Молдағалиев» энциклопедиясының Бас редакторы, жоба жетекшісі.

А.С.Қыдыршаев - Қазақстан Республикасы Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Алғыс хатының (2019 ж., маусым), Алғысының (2019 ж., тамыз), ҚР Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Алғыс хатының (2021 ж.) иегері, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Құрмет грамотасының (2007 ж.), Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің Құрмет грамотасының (2018 ж.), Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісінің (2012 ж.) иегері, Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері (2022 ж., 14 наурыз), «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» төсбелгісінің иегері (18 қаңтар, 2023 ж.).

Ауқымды да жемісті ғылыми-педагогикалық қызмет атқарумен қатар Абат Сатыбайұлы еліміздің, аймақтық қоғамдық-мәдени өміріне де белсене қатысуда. ҚР Халықтық-демократиялық «Аманат» партиясының мүшесі, БҚО «Қазақ тілі» қоғамының бюро мүшесі. Университетшілік «Өркен» газеті бетіндегі «Кәсіптік білім» (2009-2010), «Риторика» (2010), «Тағылым», «Салауатты өмір салты» (2011-2012), «Полиглот» (2012-2013), «Шешендік мектебі» (2013-2014), «Патриот» (2014-2016), «Махамбет дауысы» (2013-2016), «Мәдениет және өнер» (2017-2019), «Рухани жаңғыру» (2019-2020), «Журналист» (2016-2022) жаршыларының (газет ішіндегі газет) жауапты редакторы.

Бүгінгі таңда профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаев – Қазақстандағы оқыту әдістемесін, шешендік өнердің теориясы мен тәжірибесін, жоғары оқу орындарында және орта мектептерде риториканы оқыту әдістемесі мен технологияларын зерттеуге мол үлес қосып жүрген бірден-бір ғалым.

<https://wku.edu.kz/kk/nauka/nauchnaya-rabota3/blogi-uchenykh/21-nauka/blogi-uchenykh/626-kdyrshav-a>

КРАТКИЕ СВЕДЕНИЯ О НАУЧНО- ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ, ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И СЕМЬЕ ПРОФЕССОРА АБАТА САТЫБАЕВИЧА КДИРШАЕВА

Имя известного ученого, методиста-педагога, доктора педагогических наук, профессора Кдиршаева Абата Сатыбаевича, трудящегося в сфере языковедения, методики преподавания, ахметоведения, риторики, махамбетоведения широко известно научной и педагогической общественности страны. Своим научно-методическим трудом и педагогической деятельностью он вносит значительный вклад в национальную науку и образование.

Профессор Кдиршаев Абат Сатыбаевич родился 15 ноября 1963 года в селе Тайланбай Кировского (Зорматинского) сельсовета Денгизского (Курмангазинского) района Гурьевской (Атырауской) области третьим из одиннадцати детей в семье. Отец Сатыбай Кыдыршаулы был ветеринаром, человеком, который любил искусство, играл и пел на домбре, сочинял стихи. Сатыбай Кыдыршаулы получил семиклассное образование в школе имени Сталина поселка Зорматы. Был отличником учебы. К сожалению, не имея возможности учиться дальше, с юных лет вступил в трудовую жизнь, чтобы стать поддержкой для своей матери. Мать Зылиха Сарсеновна занималась воспитанием детей, работала в школе в воспитательной сфере (время от времени была и хлеборобом, и поваром, и уборщицей школы), была уважаемым в поселке человеком, красноречивой, гордой и самоотверженной женщиной. Зылиха - обладатель медали "Ардақты ана".

Мальчик, родившийся и выросший на берегу реки Кигаш, с детства отличался умом и трудолюбием. Абат Сатыбаевич после успешного окончания средней школы им.Н.К.Крупской в селе Котяево Курмангазинского района в 1981 году, молодой человек, жаждущий знаний, в этом же году поступает на филологический факультет Уральского педагогического института им. А.С.Пушкина (ныне Западно - Казахстанский университет им. М.Утемисова) по специальности казахский язык и литература, а в 1985 году окончил вуз с отличием. В стенах института обучается у таких известных педагогов, как Сарсен Акмурзин, Габдрахим Абуханов, Матжан Тлеужанов, Калимолла Мырзагалиев,

Сериккали Шарабасов, Шанда Жумагазиева, Меруерт Жолдыкаирова. В 1985 году начал трудовую деятельность учителем казахского языка и литературы в средней школе имени К. Маркса Курмангазинского района Атырауской области. В 1990 году по специальному приглашению приезжает в Уральский педагогический институт. Здесь он работал ассистентом, преподавателем кафедры казахского языка, заведующим кафедрами «Казахское языкознание», «Казахская лингводидактика», «Казахский язык и литература и теория обучения», деканом факультетов филологии, казахского языка и литературы, педагогики. В 2009-2011 гг. работал проректором по воспитательной и социальной работе, заведующим кафедрами «Профессиональное обучение», «Казахский и русский языки» в Западно - Казахстанском аграрно-техническом университете им. Жангир хана. В 2011-2019 гг. работал деканом факультетов педагогики, филологии, культуры и искусства Западно - Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова, директором научно-исследовательских центра «Махамбет», института гуманитарных исследований «Махамбет». С января 2019 года по настоящее время работает директором института «Рухани жаңғыру».

Кдиршаев А.С. В 1995 году окончил аспирантуру Казахского национального педагогического университета имени Абая. Он первым в стране защитил кандидатскую диссертацию на тему «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова» (1995 г.), докторскую диссертацию на тему «Научно-методические основы обучения риторике» (по гуманитарным отделениям высших учебных заведений) (2001 г.). Издал монографии «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова» (Уральск, 1998 г.), «Научно-методические основы обучения риторике» (Алматы, 2000 г.), «Педагогическая риторика» (Уральск, 2023 г.). В своем предисловии к монографии «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова», изданной в 1998 году, заслуженный ученый деятель Республики Казахстан, доктор филологических наук, профессор Нуржамал Оралбаева писала: «Автор исследования всесторонне проанализировал научное наследие Ахмета Байтурсынова по методике преподавания казахского языка, продемонстрировав его различные аспекты в научном контексте. Каждый ученый, в свою очередь, формируется в научном

контексте путем полного усвоения научных открытий, достижений. При этом А.С.Кдиршаев очень убедительно доказал, что полное овладение А.Байтурсыновым методологическим учением своего времени легло в основу его создания собственной системы. В исследовании подробно проанализирована методическая основа алфавитов А.Байтурсынова. А анализ и описание учебников по родному языку также изложены в научном контексте с опорой на полноценную теоретическую основу. В работе изложено на научной основе и с помощью убедительных теоретических доказательств особенно отмечено учение А.Байтурсынова о методике преподавания казахского языка. Всестороннее изучение и всемерное распространение сведений о богатом научном наследии великого сына казахского народа - огромная задача современных ученых. Считаю, что данным своим трудом эту задачу полностью выполнил А.С.Кдиршаев».

В свою очередь, в журнале «Жалын» опубликована обширная научно – методическая статья аспиранта и молодого ученого Абата Кдиршаева «Ахмет Байтурсынов-методист» (Алматы, 1993 г., №3), а в журнале «Школа Казахстана» (Алматы, 2000 г., №4, №5, №6) первым в стране опубликован цикл научно-методических статей докторанта о принципах, формах и методах обучения основам ораторского искусства (риторики).

Абат Кдиршаев - первый в республике автор учебника «Риторика», внесший большой вклад в развитие государственного языка и подготовку специалистов. На сегодняшний день учебник «Риторика» пользуется большим спросом, учебное пособие издано четыре раза (2004; 2013; 2015; 2023). В научном журнале «Вестник Академии педагогических наук Казахстана» (Алматы, январь-декабрь 2013 г.) он открыл рубрику «Ораторское искусство в системе образования» и ежемесячно в течение года публиковал серию статей по риторике. В республиканском литературно-художественном, публичном журнале «Таң-Шолпан» за 2021 год №6 (Алматы, ноябрь-декабрь, стр. 150-154) под рубрикой «Слово ученого» опубликована проблемная статья «Художественное произведение - источник духовного возрождения». 2004-2007 гг. - член диссертационного совета Д14.09.04 по присуждению ученой степени доктора (кандидата) филологических, педагогических наук при Казахском национальном педагогическом университете имени Абая, 2007-2008 гг. - член экспертной комиссии по

специальности педагогика и психология при Комитете по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки РК, ученый секретарь, 2010 г. - член диссертационного совета Д 14.61.27 по присуждению ученой степени доктора филологических, педагогических наук при Кокшетауском государственном университете им. Ш. Уалиханова. Направления научно-исследовательской работы профессора: методика обучения казахскому языку, теория и практика преподавания ораторского искусства (риторика), риторика в педагогических, технических вузах и средних школах, методика и технологии ее обучения, педагогическая риторика, языковедческая педагогика и психология, литературоведческая педагогика и психология, этнопедагогика, ахметоведение, махамбетоведение, проблемы фарабиведения, абаеведения, жубановедения, ораторского искусства и казахской афористики. Профессор А.С.Кдиршаев - автор более 700 научных трудов по указанным областям, из них 60 статей опубликованы в научных журналах, представленных ККСОН МОН РК, 10 статей - в зарубежных журналах, из них 5 статей представлены в высокорейтинговые издания, 3 монографии общим объемом 120 п.л., 176 статей - в сборниках международных конференций. Статьи ученого-педагога опубликованы в изданиях, научных сборниках США, Китая, РФ, Турции, Бразилии, Чехии и др. Под научным руководством Абата Кдиршаева группа молодых специалистов занимается вопросами развития речидетей дошкольного возраста, преподавания ораторского искусства в начальных, средних, старших классах, риторики в высших учебных заведениях (преподавание педагогической риторики в педагогических учебных заведениях, формирование у студентов-лидеров культуры речи, умений и навыков ораторской речи), занимается обширной научно-исследовательской, экспериментальной работой. Под научным руководством профессора Кдиршаева А.С. подготовлено 2 кандидата наук, подготовлено 40 магистров. Он автор научно-педагогических трудов общим объемом 250 печатных листов: среди них 4 учебника, 50 учебных пособий, 6 электронных учебных пособий, 15 учебных программ, рекомендованных Ученым советом вуза для студентов, докторантов и магистрантов, филологов, учителей школ, обучающихся по специальностям: казахский язык и литература, филология: казахский язык, педагогика и психология

и др., а также автор 35 учебно-методических пособий. Под руководством профессора Кдиршаева А.С. подготовлено 8 авторских курсов («Ахметоведение», «Риторика», «Основы культуры речи», «Педагогическая риторика», «Махамбетоведение», «Культура языкового общения», «Культура ораторской речи», «Казахская афористика»). По данным курсам регулярно проводятся мастер-классы, курсы лекций.

Известные наставники и видные ученые-лингвисты, ученые-методисты, которые непосредственно повлияли на становление ученого потенциала профессора, которые вдохновили его к научно-методическим исследованиям в сфере методики преподавания казахского языка, языкознания, риторики - это Нуржамал Оралбаева, Габдулла Калиев, Серик Негимов, Бердибай Шалабаев, Фаузия Оразбаева, Сагира Рахметова, Арсен Ибатов, Бабаш Абылкасимов, Махамбет Жусупов, Несибели Курманова и другие.

Монография А.С.Кдиршаева «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова» - его первый научный труд. В этом исследовании, получившем высокую оценку научной общественности, был проведен обзор проблем, связанных с преподаванием родного языка до А.Байтурсынова, а также изучено влияние методологического учения на становление А. Байтурсынова как ученого-методиста своего времени. В монографии изложены результаты сравнительного анализа, указаны последователи великого ученого, приведены научные сведения об общих характеристиках алфавитов Байтурсынова, об учебниках «Тіл-құрал», об алфавите ученого-методиста, методической основе учебников, о написании методических трудов. В результате впервые доказано, что наследие А.Байтурсынова является краеугольным камнем в методике преподавания казахского языка, и определяется преемственность методических работ ученого с современными системами обучения. В фундаментальной монографии А.С.Кдиршаева «Научно-методические основы обучения риторики» определены научно-методические основы обучения ораторскому искусству в гуманитарных отделениях высших учебных заведений. В работе обобщены психологические, дидактические, филологические аспекты процесса развития возможностей языкового общения личности, впервые научно обоснована методика преподавания

ораторского искусства в гуманитарных отделениях вуза, впервые представлены специальные принципы и методы обучения данной дисциплине и формы работы. Также в исследовании систематизирована модель профессиональной установки (профессиограмма) оратора-лектора в соответствии с законами ораторской деятельности.

Ораторское искусство является источником познания духовной культуры народа. Кдиршаев А.С. разработал и предложил программы курсов «Ораторское искусство», «Педагогическая риторика», «Культура языкового общения» с целью решения проблем низкого уровня культуры речи современного студенческого сообщества, проблем недостатков в публичной речи студентов и т.д. Действительно, совершенно очевидно, что неграмотная речь интеллигентного человека сродни неумению читать и писать неграмотного. Нынешние реалии требуют непрерывности образования человека. А какие есть пути повышения квалификации кадров учителей-специалистов? Одним из аспектов решения этой проблемы, по мнению профессора А.С.Кдиршаева, является наличие у учителя современной школы глубоких знаний и навыков по педагогической риторике. При этом ученый одним из первых разрабатывает и представляет программу курса «Педагогическая риторика». Его цель - помочь студентам научиться говорению как важному приему обучения, воспитания и развития учащихся, как важному инструменту в профессиональной деятельности педагога. Предварительная задача - ознакомить студентов с источниками знаний о языковом общении, их видах, качестве речи (например, о правильности, чистоте, точности, доказательности, богатстве, логичности, коммуникативной идентичности речи), нормах современного казахского литературного языка; выявить отклонения от норм литературного языка (здесь речь идет о нарушении литературной нормы языка), учить анализировать собственную речь; формировать умение избавляться от недостатков в момент выступления; учить будущих учителей владеть собственным голосом (тоном голоса), речевым аппаратом, чтобы педагогическое общение было максимально эффективным; готовить к созданию профессионально значимого речевого творчества. Как считает профессор А.С.Кдиршаев, обладание силой речи - одна из величайших способностей человечества,

которая делает человека человеком, показывая, что человек находится на самой высокой ступени развития на земле. Без языка, без слов, без навыков речи невозможно представить человеческую жизнь, без них человеческая жизнь была бы бессмысленна. Слово - средство общения между людьми, способ обмена информацией, средство воздействия на сознание людей и поступки. Умение правильно использовать слово ценилось всегда. Такая способность является составной частью общей культуры, образованности человека. Слово отражает течение развития общества и создает возможности для дальнейшего процесса развития. Слово играет роль мощного оружия, которое оказывает непосредственное влияние на сознание и волю людей, дает им знания, формирует веру, мобилизует граждан на конкретные действия.

Аристотель, великий мыслитель древности, автор первого научного анализа ораторства, определяет риторику как учение, «создающее способность находить возможные способы убеждения в отношении каждого конкретного предмета». Центральный акцент в главном речевом вопросе - то, что это средство убеждения. Ученые и риторы всех времен (сюда входит и наша эпоха) были озадачены определенным кругом вопросов и до сих пор данный комплекс вопросов не снят с повестки дня. Как достичь поставленной цели оратору? Как привлечь внимание аудитории к себе, как увлечь? Как затронуть сердца людей? В чем секрет убедительности речи перед публикой? Чем измеряется успех уникального выступления оратора? Что именно мы можем назвать одним из наиболее эффективных методов убеждения? Найти ответы на подобные вопросы - непростая задача, особенно для начинающего оратора. Будущему оратору не стоит пренебрегать глубоким изучением истории и теории ораторского искусства, знакомством с трудами известных мастеров речи, нельзя не обращать внимания на проводимую с самим собой серьезную практическую работу. Учебник профессор А.С.Кдиршаева «Риторика» (2004; 2013; 2015; 2023) предназначен для начинающих мастеров ораторского искусства, студентов вузов, молодых специалистов. Цель учебника - в определенной степени исполнять роль своеобразного проводника, путеводителя в океане книг и трудов по риторике, привить навыки публичной речи, формировать компактную и четкую точку зрения ученика по

основным теоретическим вопросам ораторского искусства, а также более подробно излагать практические аспекты рассматриваемых вопросов, освещать ход подготовки к публичному выступлению и консультирование. Данный учебник в 2013 году представлен в издание учебно-методической секцией по специальностям группы «Образование» при КазНПУ им. Абая и решением республиканского учебно – методического совета МОН РК.

Исследование А.С.Кдиршаева «Профессиограмма лектора-оратора» (2004 г.) предназначено молодым лекторам вуза. В методическом пособии рассматриваются некоторые ключевые аспекты проблемы практического использования специалистами вуза элементов ораторского искусства в ходе педагогической деятельности. В работе освещены профессиональная позиция молодого специалиста, систематизация опорных вопросов и предварительных целей, касающихся ораторской речи, изложение основного тезиса в речи оратора.

А необходимость методического пособия ученого «Шешендік тағылымы» (Уроки ораторства) (2004 г.) на сегодняшний день и учащимся студентам, лекторам-специалистам, и вообще широкой общественности не вызывает сомнений. По мнению автора, каждому специалисту-педагогу необходимо обладать навыками убеждения, воздействия на публику. Изучение теории и практики ораторского искусства обязательно для овладения этими навыками. Особенно необходимо стремиться научиться говорить ярко и открыто, образно и привлекательно, формировать свой стиль речи, воспитать уверенность в себе с учетом внутренней естественной оригинальности и гибкости. Чтобы произвести на слушателей желаемое впечатление, передавая определенную глубину мысли, нужно трудиться над силой воли и своим темпераментом. Огромный труд нужен и здесь! Бесспорно, чтение лекции по теме требует от оратора психологической готовности и предварительной подготовки. Если лектор-специалист сможет избавиться от всех забот и ненужных мыслей, не связанных с темой выступления, он быстро достигнет поставленной цели. Только так он может воздействовать на аудиторию и внушать толпе линию своего видения. К сожалению, в большинстве случаев лекторы, даже если они хорошо знают, что сказать, не

могут точно донести свои мысли до слушателей. Основная причина - недостаточная методическая готовность говорящего, незнание слушателями особенностей восприятия публики, неосведомленность о навыках общения с аудиторией. Широкая аудитория доселе не имела возможности ознакомиться с выводами и суждениями, приведенными в работе «Шешендік тағылымы», а уж на казахском языке подобной работы читатель не видел никогда. Данное методическое пособие также преследует цель познакомить молодых лекторов-специалистов с мнениями, высказанными известными ораторами, общественными деятелями и учеными, народной мудростью - очень нужное дело. Так, исходя из вышеуказанного мнения автора, начало работы первой главы в освоении основ теории и практики искусства публичной речи начинается с ознакомления с выводами общественно-политических деятелей, ораторов древности о магии слова, силе языка, культуре речи, с пословицами и поговорками народов Востока и Европы, что крайне полезно для будущего оратора. В труде рассматриваются вопросы, касающиеся стиля ораторского слова, чистоты и ясности речи, влияния говорящего на чувства слушателя, структуры речи, выразительности и живости речи, ее целесообразности, закономерностей звучания голоса, жестов и др.

Учебное пособие профессора Кдиршаева А.С. «Принципы деловой риторики» (2007 г.) предназначено для бизнесменов, предпринимателей, студентов, руководителей всех уровней. В результате многолетних исследований ученый приходит к убедительному выводу: «результативность любого дела напрямую зависит от умения бизнесмена использовать все разумные аргументы, особенно такой особо значимый инструмент, как способность убеждать». Этот труд ценен тем, что он знакомит с многообразием принципов делового ораторского искусства, таких как успешная экспромтная речь, эффективное общение по телефону, умение правильно выстраивать взаимодействие со средствами массовой информации. Также методическое пособие ученого «Кестелі шешендіктану» (2008 г.) предназначено для тех, кто стремится овладеть риторическими навыками, техникой языкового общения, молодых лекторов вуза, руководителей всех уровней, бизнесменов-предпринимателей, студентов, начинающих мастеров ораторского искусства, учащихся колледжей, гимназий, лицеев и средних школ. Цель учебного

пособия - помочь претендентам овладеть искусством устной речи, овладеть нормами современного казахского литературного языка, повысить культуру устной публичной речи, услышать от наиболее сложных ситуаций официально-делового стиля речи, короче говоря, научиться вести уроки ораторского искусства в казахских школах, овладеть принципами ораторского искусства. В данном труде представлены сведения о культуре устной и письменной речи, необходимые в повседневной деятельности, фрагменты уроков ораторского искусства в виде таблиц, справок, кратких описаний, схем.

По мнению профессора А.С.Кдиршаева, достижение высот успеха, достижение успеха-понятие многогранное и субъективное. Ученый утверждает, что данное понятие можно воспринимать по-разному. Например, успех, достигнутый за всю жизнь, либо успех в профессиональной сфере, либо высокая оценка собственных открытий, заслуг обществу... Исходя из этого понятия, можно сказать, что в книге ученого «Шешен сөйлей білеміз бе?» приведены мысли и суждения сотен авторов. Среди них философы - Абу Наср Аль-Фараби, Артур Шопенгауэр, Н.А.Бердяев, полководцы - Бауыржан Момышулы, А.В.Суворов, Наполеон Бонапарт, предприниматели - Джон Д. Рокфеллер, Генри Форд, ученые - Каныш Сатбаев, Альберт Эйнштейн, Д.И.Менделеев, Мухтар Ауэзов, Н.В.Гоголь, Чарльз Диккенс, врачи Н.Н.Бурденко, Альфред Адлер, Халел Досмухамедов, политики Отто фон Бисмарк, Шарль Морис Талейран, художники Пьер Огюст Ренуар, Микеланджело, Абильхан Кастеев, изобретатели Томас Алва Эдисон, Чарльз Франклин Коттеринг, Марк Туллий Цицерон, Ораторы, такие как Оноре де Мирабо, Толе би, Казыбек би, Айтеке би, Сырым Датұлы, придворные судьи, такие как Балтасар Грасиан, Уолтер Рэли, волшебники, такие как Нинон де Ланкло, Джованни Джакомо Казанова, императоры, такие как Петр Великий, Марк Аврелий, Леонардо да Винчи, Гай Юлий Цезарь, т.е. великие личности, которые не перестают восхищать своей удивительной универсальностью. Каждый из названных выдающихся лиц достиг вершин успеха в своем деле, а многие из них, по мнению ученого, являются образцами достижения успеха. Следовательно, ораторство - это вершина словесного искусства. В работе собраны народные пословицы и поговорки, относящиеся к ораторскому искусству. Пословица - это голос предков. Особенно

ценили наши предки пословицы и поговорки из-за лаконичности и точности, выразительной мощи. Казахский народ, особенно почитающий силу слова, говорил: «Доброе слово – половина дела», «Мягкое слово кости ломит», «Скажешь - не воротишь; напишешь - не сотрешь; отрубишь - не приставишь», «Слово, сказанное без соображенья, подобно выстрелу без прицела». Сколько глубин и смыслов в жизни человека может иметь всего лишь одно слово! «Одно слово способно поднять на вершину, одно слово может сделать неизлечимо больным, одно слово может сделать знаменитым на весь мир, одно слово может лишить всего». Следовательно, секрет ораторской мудрости познается через слово и усваивается человеческим сознанием. В итоге мы приходим к выводу, что необходимость подобных практико-методических пособий сегодня и студентам, и лекторам-специалистам, и широкой публике - аксиома, не требующая доказательств.

Кдиршаев Абат Сатыбаевич – доктор педагогических наук (2001), профессор (2008), академик Казахстанской Академии педагогических наук (2009), обладатель государственной стипендии Министерства образования и науки РК за научно-исследовательские работы для ученых специалистов (2006-2008 гг.), член Российской риторической ассоциации (2009), обладатель звания «Лучший преподаватель вуза РК», обладатель государственного гранта (2007), звания (2012), золотой медали Европейской научно-производственной палаты и диплома по качеству (Diplomdi Merito) (Москва, 2013), Член Союза журналистов РК (2015), обладатель нагрудных знаков «Үздік ұстаз» (2019), «Лучший педагог вуза» (май, 2020), «Лучший педагог-исследователь» (август, 2020) и победитель XIII республиканского независимого общественного конкурса по решению Академии педагогических наук Казахстана (декабрь 2021 г.), «Почетный гражданин Республики Казахстан» (январь 2023 г.), обладатель нагрудных знаков «Астана патриоты» (июнь 2023 г.), «Заслуженный работник РК» (2023 г.). Имя профессора Кдиршаева А.С. в 2023 году внесено в энциклопедию «ТОП 100 успешных людей Казахстана» (Кызылорда, 2023 г.), «Золотая книга Казахстана» (Астана, 2023 г.). Также является собственным корреспондентом республиканской газеты по литературе, культуре и искусству «Үш Қоңыр» по Западно - Казахстанской области, главным редактором республиканского литературного,

культурного и познавательного журнала «Махамбет» (Алматы, 2022), членом редакционной коллегии энциклопедии «Ахмет Байтурсынов», изданной в 2017 году, энциклопедии «Жубан Молдагалиев», изданной в 2020 году (главный редактор и руководитель проекта).

Помимо плодотворной научно-педагогической деятельности, Абат Сатыбаевич активно участвует в общественно-культурной жизни региона. Член Народно-Демократической партии РК «Аманат», член бюро общества «Қазақ тілі» ЗКО. Ответственный редактор вестников внутри университетской газеты «Өркен» «Профессиональное обучение» (2009-2010), «Риторика» (2010), «Тағылым», «Здоровый образ жизни» (2011-2012), «Полиглот» (2012-2013), «Школа ораторства» (2013-2014), «Патриот» (2014-2016), «Махамбет дауысы» (2013-2016), «Культура и искусство» (2017-2019), «Рухани жаңғыру» (2019-2020), «Журналист» (2016-2023).

Профессор Кдиршаев А.С. - обладатель благодарственного письма Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Токаева (июнь 2019 г.), благодарности (август 2019 г.), благодарственного письма Экс-президента РК Нурсултана Назарбаева (2021 г.), Почетной грамоты Министерства образования и науки Республики Казахстан (2007 г.), Почетной грамоты Министерства культуры и спорта Республики Казахстан (2018 г.), Почетной грамоты Министерства науки и высшего образования РК (2023 г., июнь), нагрудного знака Министерства образования и науки Республики Казахстан «За заслуги в развитии науки Республики Казахстан» (2012 г.), международной премии имени Махамбета (14 марта 2022 г.).

Если говорить о семье профессора Абата Кдиршаева, то его супруга Диамара Кабденовна - уважаемый всеми коллегами и современниками человек, кандидат сельскохозяйственных наук, доцент Высшей школы Технологии производства растениеводческой продукции Агротехнического Института Западно-Казахстанского аграрно-технического университета им. Жангир хана, Почетный работник образования Республики Казахстан (2008), обладатель звания «Лучший преподаватель вуза» (2015). Дана - старшая дочь семьи. Выбрав специальность агронома, она с отличием окончила бакалавриат ЗКАТУ им.Жангир хана по специальности «Агрономия», затем

магистратуру этого вуза с отличием по специальности «Экология». Сегодня она - главный специалист отдела организации и контроля аппарата акима Казталовского района ЗКО. Зять Абылайхан Шакуов - предприниматель, депутат Казталовского районного маслихата. Старший сын Орал и невестка Диана - выпускники Западно - Казахстанского государственного университета имени Махамбета Утемисова. В настоящее время Орал Абатович – учитель школы Nazmony steam (steam – наука, технология, инженерия, искусство и математика) г. Астаны, магистр, Диана Газизовна – учитель биологии. А Максат - младший в семье, выпускник филологического факультета Западно-Казахстанского университета имени Махамбета Утемисова. Специальность – «Иностранный язык: два иностранных языка». На сегодняшний день Максат Абатович – магистрант, обладатель гранта магистратуры итальянского университета Сиены (Universita di Siena). В дружной семье растут внуки Алисултан и Алиана, племянники Абильмансур и Тамина.

Сегодня профессор Кдиршаев Абат Сатыбаевич - известный в Республике ученый-оратор, внесший большой вклад в изучение методики преподавания в Казахстане, теории и практики ораторского искусства, методики и технологий преподавания риторики в высших учебных заведениях и средних школах.

*Аскен Муханбеткалиев,
Проректор по стратегии и
обеспечению качества
Западно-Казахстанского инновационно-
технологического университета,
к.п.н., ассоциированный профессор
2023 г.*

ӨМІРІ МЕН ҒЫЛЫМИ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ БЕЛЕСТЕРІ

Абат Сатыбайұлы Қыдыршаев 1963 жылы 15 қарашада бұрынғы Гурьев облысы Теңіз ауданы (қазіргі Атырау облысы Құрманғазы ауданы) Киров селолық кеңесіне қарасты Тайланбай ауылында дүниеге келген.

- 1971-1981 жж.** Гурьев облысы Теңіз ауданының Байда селолық кеңесіне қарасты Котяев селосындағы Н.К. Крупская атындағы орта мектебінің (бүгінгі Бөкей хан ауылдық округіндегі Фариза Оңғарсынова атындағы ЖОББМ) оқушысы
- 1981-1985 жж.** А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының филология факультетінің студенті («Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы)
- 1984 ж.** аталмыш білім ордасы филология факультетінің «Данко» студенттік құрылыс отрядінің командирі
- 1985-1990 жж.** Атырау облысы, Құрманғазы ауданының К.Маркс атындағы қазақ орта мектебінің (қазіргі Әбу Сәрсенбаев атындағы) қазақ тілі мен Әдебиеті пәнінің мұғалімі
- 1989 ж.** Республикалық пәндік олимпиада (Гурьев қ.) қорытындысында К.Маркс атындағы орта мектебі оқушыларының шығармашылығы бойынша әзірленген «Жас қалам» қабырға газеті республикалық конкурс нәтижесінде ІІІ орынға ие болды
- 1990 ж.** Орал педагогикалық институтына арнайы қызметке ауысты
- 1990-1992 жж.** Орал педагогикалық институтының «Қазақ тілі»

кафедрасының ассистенті, оқытушысы,
филология факультеті деканының
орынбасары

1991-1992 жж. филология факультеті деканының орынбасары

1993 ж. «Ахмет Байтұрсынов - әдістемеші» атты тұңғыш
кең көлемді ғылыми-әдістемелік мақаласы
жарияланды (Жалын. - №3, Алматы қ.)

1993-1995 жж. қазіргі Абай атындағы Қазақ Ұлттық
педагогикалық университетінің аспиранты

1995 ж. «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы»
тақырыбында кандидаттық диссертациясы сәтті
қорғалып, педагогика ғылымдарының кандидаты
ғылыми дәрежесі берілді

1995 ж. Қазақ филологиясы» факультетінде Ахмет
Байтұрсынұлы атындағы әдістемелік бірлестік
ашылып, оқу үдерісіне «Ахметтану» курсы
енгізілді

1995-1996 жж. «Қазақ тіл білімі» кафедрасының меңгерушісі

1996-1997 жж. «Қазақ лингводидактикасы» кафедрасының
меңгерушісі

1997 ж. жас ғалымдар кеңесінің төрағасы (Осы жылы
жас ғалымдар мен аспиранттардың тұңғыш
ғылыми мақалалар жинағын баспадан
шығарушы)

1998 ж. «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы»
атты монографиясы жарық көрді

1998 ж. «Ахмет Байтұрсынұлы әліппелері туралы»
мақаласы А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі
институты ғалымның 125 жылдығына орай

әзірлеген «Ахметтану тағылымдары» атты ғылыми жинаққа енгізілді («Ғылым» баспасы, Алматы қ.)

- 1999-2001 жж.** Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің аға ғылыми қызметкері
- 1999 ж.** «Шешен сөйлеу мәдениетіне баулу мәселесі» мақаласы Қ.Жұбановтың 100 жылдығына арналған «Қазақ тілі жүйесі және лингводидактика мәселелері» жинағына енді (Алматы, Абай ат. Алматы мемлекеттік университеті)
- 2000 ж.** «Шешендік өнер» курсының бағдарламасы (Гуманитарлық жоғары оқу орны студенттеріне арналған) жарық көрді
- 2000 ж.** «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» атты монографиясы жарық көрді
- 2000 ж.** «Қаныш Сәтбаевтың шешендігі» атты мақаласы жарық көрді (БҚО «Ұстаз» журналы бетінде)
- 2000 ж.** Академик Т.Т.Тәжібаевтың туғанына 90 жыл толуына арналған «Қазақстандағы психология және педагогика ғылымдарының өзекті проблемалары» атты республикалық ғылыми – теориялық конференцияда (Алматы қ., әл-Фараби ат. ҚМҰУ, Қазақтың Ы.Алтынсарин ат. Білім академиясы) «Студенттерді тілдік қатынас мәдениетіне баулу» тақырыбында баяндама жасады
- 2000 ж.** «Педагогикалық практика - мамандыққа баулу сатысы» атты әдістемелік көмекші құралы жарық көрді

- 2001 ж.** тұңғыш рет шешендіктану негіздерін оқытудың қағидаттары, формалары, әдістері туралы ғылыми-әдістемелік мақалалары жарияланды («Қазақстан мектебі» журналы, №4, №5, №6, Алматы қ.)
- 2001 ж.** «Шыңжаң қоғамдық ғылымы» (Шыңжаң қоғамдық ғылымдар академиясының хабаршысы), «Іле айдыны» (әдеби журнал), «Іле» (аймақтық газет) басылымдарында (ҚХР, Құлжа) қазақтың дәстүрлі шешендік өнері туралы ғылыми мақалалары жарық көрді
- 2001 ж.** «Духовное наследие народов Казахстана и школьное образование» атты ғылыми-практикалық конференцияда (Алматы, Учреждение образования Школа духовного согласия «Парасат») «Қазақ халқының ата дәстүрі негізінде шешен сөйлеуге үйрету жұмысының әдістемелік-дидактикалық аспектілері» тақырыбында баяндама жасады
- 2001 ж.** «Қазақстанның тәуелсіздігіне 10 жыл: нәтижелері және болашағы» атты халықаралық конференцияда («Қайнар» университеті, Алматы) «Қазақ шешендіктану ғылымы туралы» тақырыбында баяндама жасады
- 2001 ж.** «Жас ғалымдар - Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығына» атты халықаралық конференцияда (Қ.Сәтбаев ат. ҚҰТУ, Алматы) «Техникалық жоғары оқу орындарында шешендіктануды оқытудың қажеттілігі» тақырыбында баяндама жасады
- 2001 ж.** «Десять лет реформ на постсоветском пространстве: ожидания, результаты, перспективы» атты халықаралық конференцияда (Алматы, «Тұран» университеті) «Шешендіктануды оқытудың психологиялық

иірімдеріне барлау нәтижелері» тақырыбында баяндама жасады

2001 ж. «XXI ғасырдағы білім және ғылым: болашаққа көзқарас (Жаңаша ғылым-білім технологиялары және даму көкжиектері)» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (ҚР ҰҒА, «Katev» халықаралық қоғамдық қоры, Алматы) «Шешендіктану пәнін оқыту арқылы студенттерді шешендік іс-әрекетке баулу амалдарының жіктемесі» тақырыбында баяндама жасады

2001 ж. Ы.Алтынсарин атындағы Қазақтың білім академиясының ұйымдастыруымен өткізілген халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Алматы қ.) «Шешендіктану пәнін оқыту арқылы шешен сөйлеуге үйретудің логикалық аспектілері» тақырыбында баяндама жасады

2001 ж. «Қазақстан мемлекеттік тәуелсіздік жолында: тарих және қазіргі заман» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (Шәкәрім ат. Семей мемлекеттік университеті, Семей қ.) «Шешендіктануды оқытудың психолінгвистикалық аспектілері» тақырыбында баяндама жасады

2001 ж. «Түркітану мәселелері: бүгін мен болашағы» атты халықаралық ғылыми конференциясында (Қазақ мемлекеттік қыздар пединституты, Алматы қ.) «Шешен-лектордың кәсіби қалпын қалыптастыруға қатысты шешендік іс-әректің әдістемелік қағидалары» тақырыбында баяндама жасады

2001 ж. еңбек және әлеуметтік қатынас академиясының ұйымдастыруымен өткізілген халықаралық

ғылыми-практикалық конференциясында (Орал қ.) «Қазіргі шешендіктануды оқытудың лингвистикалық аспектілері» тақырыбында баяндама жасады

- 2001 ж.** «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» (жоғары оқ орындарының гуманитарлық бөлімдері бойынша) тақырыбында докторлық диссертациясын сәтті қорғап, педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесіне ие болды
- 2002-2003 жж.** филология факультетінің деканы
- 2002 ж.** «Шешендіктану» айдары ашылды (БҚМУ хабаршысы (ғылыми журналы) бетінде)
- 2002 ж.** «Қазақстан дамуының қазіргі жағдайындағы ғылым және білім беру: тәжірибесі, мәселелері және перспективалары» атты Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 70 жылдығына арналған халықаралық ғылыми - практикалық конференциясында (Орал қ.) «Шешен-маманның этикалық мәдениетін қалыптастыру мәселесі» тақырыбында баяндама жасады
- 2003 ж.** Ұлт ұстазы А.Байтұрсынұлының туғанына 130 жылдығына орай Орал қ. тұңғыш рет республикалық ғылыми-әдістемелік конференцияны ұйымдастырушы және алғаш рет «Ахметтану және қазақ филологиясының өзекті мәселелері» атты ғылыми-әдістемелік жинағының жалпы редакциясын басқарып, өз қаржысымен шығарушы
- 2003-2004 жж.** қазақ филологиясы факультетінің деканы
- 2003-2009 жж.** М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті хабаршысының

(ғылыми журнал) редакциялық алқа мүшесі
(жалғасуда)

- 2004 ж.** педагогика және психология факультетінің деканы
- 2004 ж.** «Оқу-әдістемелік жұмыстар саласында жоғары нәтижелерге қол жеткізген ғалым-әдіскер» номинациясының иегері (М. Өтемісов ат. БҚМУ-дың 2003-2004 оқу жылы қорытындысы бойынша)
- 2004 ж.** «Жұбанов тағылымы» атты VI Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда (Ақтөбе қ.) «Ғалым шешен Қ.Жұбанов және шешендіктануды оқытудың ұстанымдарын таразылау мәселесі» тақырыбында баяндама жасады
- 2004 ж.** «Шешендіктану» атты оқу құралы (бірінші басылымы) жарық көрді
- 2004 ж.** «Шешен-лектор профессиограммасы» атты көмекші оқу құралы жарық көрді
- 2004 ж.** «Шешендік тағылымы» атты оқу құралы жарық көрді
- 2004-2007 жж.** Абай ат. Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің жанындағы филология, педагогика ғылымдарының докторы (кандидаты) ғылыми дәрежесін беру жөніндегі 14.09.04 диссертациялық кеңесінің мүшесі
- 2005 ж.** «Мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыру – әрбір азаматтың парызы» атты I Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Орал қ.) «Педагогикалық іс-әрекет барысында шешендік өнер элементтерін практикалық тұрғыда қолдану

мәселесі» тақырыбында баяндама жасады

2005 ж. Академик Т.Т.Тәжібаевтың туғанына 95 жыл толуына арналған «Орталық Азия республикалары мен ТМД елдеріндегі түркі тілдес халықтардың этнопсихология мен этнопедагогикасының қазіргі жағдайы, олардың даму перспективалары» атты III Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда (әл-Фараби ат. ҚҰУ, Академик Т.Тәжібаев ат. этнопсихология және этнопедагогика орталығы, Алматы) «Кәсіби маман сөйлеу мәдениетінің қалыптасуы хақында» тақырыбында баяндама жасады

2005 ж. «Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (Жәңгір хан ат. БҚАТУ, Орал қ.) «Лингвоэкологиялық сауаттылықтың қажеттілігі» тақырыбында баяндама жасады

2005-2012 жж. Батыс Қазақстан облысының «Ағартушы» мемлекеттік тілді оқыту орталығының ғылыми-әдістемелік кеңесінің төрағасы

2006 ж. Сырым Датұлы атындағы шешендік өнерге баулу бірлестігі ашылды

2006 ж. кафедра жанынан «Риторика» ғылыми-зерттеу орталығы құрылды

2006 ж. «12 жылдық білім жүйесі және жаңа педагогикалық технологиялар» атты республикалық ғылыми-практикалық конференцияда (Ақтөбе қ.) «Мұғалім кадрларының біліктілігін арттыруға шешендіктану ілімінің қатысы» тақырыбында баяндама жасады

- 2006 ж.** «А.С.Пушкин в культурном пространстве Запада и Востока» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Орал қ.)
«А.С.Пушкин және кәсіби маманның сөйлеу мәдениетін қалыптастыру аспектілері» тақырыбында баяндама жасады
- 2006 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің таңдаулы ғалым мамандарға арналған мемлекеттік степендия иегері
- 2006-2008 жж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің ғалым мамандарға арналған ғылыми-зерттеу еңбектерге орай берілетін мемлекеттік стипендия иегері (ҚР Білім және ғылым министрлігінің 2006 жылғы 6 желтоқсандағы №627 бұйрығы)
- 2006-2009 жж.** М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің «Қазақ тілі мен әдебиеті және оқыту теориясы» кафедрасының меңгерушісі
- 2007 ж.** «Ғалым-ұстаз Серікқали Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері» атты аймақтық ғылыми-практикалық конференцияны ұйымдастырушы және осы аттас ғылыми мақалалар жинағын өз қаржысымен шығарушы
- 2007 ж.** жоғары оқу орнының үздік оқытушысы
- 2007 ж.** Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің «Құрмет грамотасымен» марапатталды
- 2007-2008 жж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті жанындағы педагогика және психология мамандығы бойынша эксперттік комиссия мүшесі және ғалым хатшысы (ҚР Білім және

ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ 2007 ЖЫЛҒЫ 12 НАУРЫЗДАҒЫ
№183 БҰЙРЫҒЫ)

- 2008 ж.** «Академик Қажым Жұмалиев және ұлттық рухани әлем» тақырыбындағы республикалық ғылыми-практикалық конференциясын ұйымдастырушы және осы аттас ғылыми мақалалар жинағының жалпы редакциясын басқарушы
- 2008 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитетінің шешімімен **доцент** ғылыми атағы берілді
- 2008 ж.** «Қазақстанда жоғары білім беруді реформалау: тарихы, тәжірибесі және болашағы» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында (Атырау қ.) «Педагогикалық шешендіктану» курсының жоғары оқу орындарында оқытудың кейбір қырлары» тақырыбында баяндама жасады
- 2008 ж.** «Мемлекеттік тіл саясаты және тіл мәдениетінің өзекті мәселелері» атты ІІ Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Орал қ.) «Риторикалық мәдениет және шешендіктануды оқытудың кейбір теориялық аспектілері» тақырыбында баяндама жасады
- 2008 ж.** «Мемлекеттік тіл: даму мен өркендеудің жаңа кезеңі» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясын (Орал қ.) ұйымдастырушы және осы аттас ғылыми мақалалар жинағын әзірлеуші
- 2008 ж.** «Іскерлік шешендіктану қағидалары» атты оқу құралы жарық көрді

- 2008 ж.** «Шешендіктану», «Іскерлік шешендіктану», «Педагог мамандардың шешендік шеберлігін жетілдіру талаптары» атты электронды оқулықтары әзірленіп ұсынылды
- 2008 ж.** Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің «Құрмет грамотасымен» марапатталды
- 2008 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің шешімімен профессор ғылыми атағы берілді
- 2008 ж.** **«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» (2007 жыл) мемлекеттік грантының иегері** (ҚР Білім және ғылым министрлігінің 2008 жылғы 22 ақпандағы №92 бұйрығы)
- 2008 ж.** «Кестелі шешендіктану» атты оқу-әдістемелік құралы жарық көрді
- 2008 ж.** Профессор М.М.Тілеужановтың туғанына 80 жыл толу мерейтойына арналған «Фольклор әлемі және фольклортанудың ғылыми кеңістіктегі орны мен жаңа бағыттары» атты республикалық ғылыми-практикалық конференциясын ұйымдастырушы және осы аттас ғылыми жинағын әзірлеп шығарушы
- 2008 ж.** «Педагогикалық шешендіктану», «Тілдік қатынас мәдениеті» курстарының бағдарламалары жарық көрді
- 2008 ж.** Қазақстанның Педагогикалық ғылымдар академиясы Президиумы шешімі бойынша Қазақстан ПҒА-сының корреспондент мүшесі

- 2008 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің «Алғысы» жарияланды
- 2008 ж.** «Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері» («Актуальные проблемы риторики в современном обществе и в сфере образования») атты республикалық ғылыми-практикалық конференциясын Орал қ. тұңғыш рет өз қаржысымен ұйымдастырушы және осы аттас ғылыми жинағының жалпы редакциясын басқарушы
- 2008 ж.** «Профессор Н.Оралбаева және тіл білімі мен әдістеме ілімі» атты атақты ғалым Н.Оралбайдың 80 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында(Алматы қ.) «Қазақ орта мектептерінде шешендіктануды оқыту арқылы оқушыларды риторикалық мәдениетке баулу мәселесі» тақырыбында баяндама жасады
- 2008 ж.** Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университеті жанындағы Гуманитарлық зерттеулер институтының ғылыми мақалалар жинағының алтыншы шығарылымына (Ақтөбе қ.) «Риторикалық мәдениет және оны қалыптастыру мәселесі» атты мақаласы енді
- 2008 ж.** «Евразийское предназначение художественного и философского наследия Л.Толстого» атты халықаралық ғылыми конференциясында (ОФ: «Евразийский Союз ученых» Орал қ.,) «Л.Н.Толстой мен А.Байтұрсынұлы: ағартушылық, әдістемелік байланыстар» тақырыбында баяндама жасады
- 2009 ж.** Ресей Риторикалық қауымдастығының мүшесі

- 2009 ж.** Қазақстанның Педагогикалық ғылымдар академиясы Президиумы шешімі бойынша Қазақстан ПФА-ның академигі болып сайланды
- 2009 ж.** «Риторика и культура общения в общественном и образовательном пространстве» атты XIII халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (РФ, Москва қ., А.С.Пушкин ат. мемлекеттік орыс тілі институты) «Некоторые аспекты о научно-методической основе обучения риторике» тақырыбында баяндама жасады
- 2009-2010 жж.** Жәңгір хан ат. Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің «Кәсіптік білім» кафедрасының меңгерушісі
- 2009-2011 жж.** Жәңгір хан ат. БҚАТУ-дың «Ғылым және білім» ғылыми-практикалық журналының редакциялық алқасының мүшесі
- 2009-2013 жж.** Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық «Білім технологиялары» («Образовательные технологии») журналының (Алматы) ақылдастар алқасы мүшесі (жалғасуда)
- 2009 ж.** Қазақстанның Педагогикалық ғылымдар Академиясы Президиумы шешімі бойынша Қазақстан ПФА-сының толық мүшесі (академигі)
- 2009-2011 жж.** Жәңгір хан ат. Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінде Тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректор, «Кәсіптік білім», «Қазақ және орыс тілдері» кафедраларының меңгерушісі ретінде еңбек еткен

- 2010 ж.** «Жоғары білім беру жүйесіндегі риторика» («Риторика в системе высшего образования») айдары ашылды (Жәңгір хан ат. БҚАТУ-дың «Ғылым және білім» атты ғылыми-практикалық журналы бетінде)
- 2010 ж.** «Кәсіптік білім» жаршысын шығарушы (Жәңгір хан ат. БҚАТУ-дың «Заңғар» газетінің бетінде) (Газет ішіндегі газет) («Кәсіптік білім» мамандығында оқитын инженер-педагогтарға арналған)
- 2010 ж.** Жәңгір хан ат. БҚАТУ-дың Тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректоры
- 2010 ж.** «Ақтан Керейұлы және аймақтық әдебиеттану мәселелері» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференцияда (Ақтөбе қ.) «Халықтың шешендік дәстүрі және Ақтан Керейұлы ақындығы» тақырыбында баяндама жасалды
- 2010-2011 жж.** «Қазақ және орыс тілдері» кафедрасының меңгерушісі
- 2010 ж.** «Риторика» жаршысын шығарушы («Заңғар» газетінің бетінде), (Аграрлық-техникалық жоғары оқу орнының студенттеріне арналған «Қазақ және орыс тілдері» кафедрасының үнқағазы)
- 2010 ж.** Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің жанындағы филология (мамандығы - 10.02.01 - орыс тілі, 10.02.19 - тіл теориясы), педагогика (мамандығы - 13.00.02 - оқыту және тәрбиелеу теориясы мен әдістемесі (бастауыш, орта және жоғары білім беру жүйесіндегі қазақ тілі) ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін беру жөніндегі Д 14.61.27

диссертациялық кеңесінің мүшесі

- 2010 ж.** Қазақтың ұлы ғалымы Ш.Ш.Уәлихановтың 175 жылдығына арналған «Еуразиялы мәдени кеңістігіндегі Шоқан Уәлихановтың мұрасы» атты Халықаралық конгресте (Көкшетау қ.) «Ш. Уәлиханов және жоғары оқу орны студенттерінің риторикалық мәдениетін қалыптастыру мәселесі» тақырыбында баяндама жасады
- 2010 ж.** «Мемлекеттік тіл саясаты: жаңа кезең мен жаңа міндеттер» атты III халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында (Орал қ.) «Мемлекеттік қызметкерлердің аспектілері» тақырыбында баяндама жасады
- 2010 ж.** шәкірттері Ә. С.Мұханбетқалиев (29 қазан, 2010 ж.) («Қазақ мектебінің VII сыныбында шешендік өнерді оқыту әдістемесі»), М.Қ.Әжіғалиевтер (17 қараша, 2010) («Педагогикалық шешендіктану» курсының оқытудың әдістемелік жүйесі») кандидаттық диссертацияларын сәтімен қорғап, педагогика ғылымдарының кандидаттары ғылыми дәрежесіне ие болды
- 2010 ж.** ҚР Білім және ғылым министрлігінің білім және ғылым саласындағы Бақылау комитеті жанындағы педагогика және психология мамандығы бойынша эксперттік комиссия мүшесі (ҚР Білім және ғылым министрлігінің 2010 жылғы 12 қарашасындағы бұйрығы)
- 2011 ж.** «Қазақ және орыс тілдері» кафедрасының меңгерушісі
- 2011 ж.** «Практикалық қазақ тілі курсы бойынша мәтіндер мен тапсырмалар жинағы» атты көмекші оқу құралы жарық көрді

- 2011 ж.** «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған «Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардың интеллектуалдық ұлт қалыптастырудағы рөлі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында (Орал қ., БҚГА) «Оқу үрдісіндегі риторикалық технология-интеллектуалды ұлт қалыптастырудың өзегі» тақырыбында баяндама жасады
- 2011 ж.** Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамы V құрылтайының делегаты (Көкшетау қ.)
- 2011 ж.** «Қазақстан Республикасы жоғары оқу орындарындағы академиялық ұтқырлық: тәжірибе және даму мүмкіндіктері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында (Орал қ., М.Өтемісов ат. БҚМУ) «Жоғары оқу орындарындағы академиялық ұтқырлық аясындағы кәсіби маманның тілдік қарым-қатынас мәдениетінің аспектілері» тақырыбында баяндама жасады
- 2011 ж.** «Материалдарды слесарлық өңдеу технологиясы» атты (авторлық бірлестікте) оқу құралы жарық көрді
- 2011-2012 жж.** М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің педагогика факультетінің деканы
- 2011-2013 жж.** М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті хабаршысының (ғылыми журнал) редакциялық алқа мүшесі (жалғасуда)
- 2011-2018 жж.** М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің педагогика, филология, мәдениет және өнер факультеттерінің деканы, Көптілді білім беруді дамыту, «Махамбет»

ғылыми-зерттеу орталықтарының, «Махамбет» гуманитарлық зерттеулер институтының директоры қызметтерін үлкен жауапкершілікпен атқарған

- 2012 ж.** «Тағылым» («Педагогика және психология», «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі», «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» мамандықтары үшін) және «Салауатты өмір салты» («Дене тәрбиесі және спорт», «БӘД» мамандықтары үшін) жаршыларын шығарушы («Өркен» газеті бетінде)
- 2012 ж.** Халықаралық көптілді білім беруді дамыту орталығының директоры
- 2012 ж.** «Полиглот» (Polyglot) жаршысын шығарушы (ХКББДО жаршысы) («Өркен» газеті бетінде)
- 2012 ж.** АҚШ және Қалмақ Республикасында (Элиста қ.) өткізілген халықаралық конференциялардың ғылыми жинақтарында ғылыми-әдістемелік мақалалары жарияланды
- 2012 ж.** «Көптілділік: өзекті мәселелері мен болашағы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Алматы қ.) «Интеллектуалды ұлт қалыптастырудағы риторикалық технологияның мәні» тақырыбында баяндама жасалды
- 2012 ж.** «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісімен марапатталды
- 2012 ж.** М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 80 жылдығына арналған «Жоғары оқу орнындағы білім, ғылым және инновация: кешегісі, бүгінгі және келешегі» атты

халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында «Іскерлік қатынастағы сөйлеу этикетіне қатысты риторикалық қағидалар кешені» тақырыбында баяндама жасады

- 2012 ж.** «2012 жылдың жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағының екінші мәрте иегері
- 2012 ж.** «Шешендіктану: теориясы мен практикасы» оқу құралы жарық көрді
- 2012 ж.** «Педагогикалық практиканы ұйымдастыру әдістемесі» атты оқу құралы жарық көрді
- 2013 ж.** Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысында (ғылыми журнал) «Білім беру жүйесіндегі шешендік өнер» айдары ашылды
- 2013 ж.** «А.Байтұрсынұлы және заманауи білім беру мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда (Орал қ.) «Ахмет Байтұрсынұлының лингводидактикалық, лингвориторикалық тұжырымдарының бүгінгі білім беру ісімен сабақтастығы» тақырыбында баяндама жасады
- 2013 ж.** Қазақстан Республикасының Президенті - Ұлт көшбасшысы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауын қолдау мақсатындағы «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілді білім беруді дамыту мәселелері» тақырыбындағы республикалық ғылыми-практикалық конференциясын ұйымдастырушы
- 2013 ж.** «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілді білім беруді дамыту мәселелері»

тақырыбындағы республикалық конференциясында (Халықаралық көптілді білім беруді дамыту орталығы Орал қ.,) «Латын әліпбиі: кеңесе келген шешімнің кемісі болмас» тақырыбында баяндама жасады

- 2013 ж.** «Білім берудегі инновациялар: бағдарлар мен үрдістер» атты V халықаралық ғылыми-әдістемелік конференцияда (Алматы қаласы) «Педагог-ғалым М.Жұмабайұлының ана тілін оқытудағы әдістемелік тұжырымдарының құндылығы» тақырыбында баяндама жасады
- 2013 ж.** «Махамбет» халықаралық ғылыми-зерттеу орталығының директоры
- 2013 ж.** «Махамбет дауысы» («Голос Махамбета» - «Makhambet's voice») жаршысын шығарушы («Махамбет» ХҒЗО жаршысы) («Өркен» газеті бетінде)
- 2013 ж.** Чехияда (Прага қ.) өткізілген халықаралық конференцияның ғылыми жинағында ұлттық шешендік өнер туралы мақаласы басылды
- 2013 ж.** «Шешендіктану» оқу құралын (толықтырылып, өңделген екінші басылымы) Абай ат. Қазақ ұлттық педагогикалық университеті жанындағы «Білім» тобындағы мамандықтар бойынша оқу-әдістемелік секциясы және ҚР БҒМ республикалық оқу-әдістемелік Кеңесі баспаға ұсынды
- 2013 ж.** Еуропалық ғылыми-өндірістік палатасының (Москва қ.) Еуропалық алтын медалімен және сапа жөніндегі дипломымен (Diplom di Merito) марапатталды
- 2013 ж.** ҚР еңбек сіңірген ғылым қайраткері, ф.ғ.д., профессор Н.Оралбайдың 85 жылдық

мерейтойына арналған «Заманауи филологиялық ғылымдар» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда (Алматы қ.) «Қазақ тілін оқыту әдістемесі ғылымы және аңызға айналған ғалым-ұстаз Н.Оралбай» тақырыбында баяндама жасады

- 2013 ж.** Университет жанынан құрылған «Бабалар тарихына тағызым» экспедициясы алғашқы зерделеу жорығын Атырау облысы Индер ауданындағы «Қараой» жеріндегі Махамбет баба кесенесіне барудан бастады
- 2013 ж.** Университет пен аудан әкімшілігі арасындағы өзара қарым-қатынас және ынтымақтастық жөніндегі келісімшартқа негізделген «Махамбет меморандумы» қабылданды
- 2013 ж.** БҚО Жаңақала және Бөкейордасы аудандарына жасалған «Бабалар тарихына тағызым» атты тарихи-этнографиялық экспедициясының жетекшісі және ұйымдастырушысы
- 2013 ж.** «Шешендік мектебі» («Школа ораторства» - «School of oratory») жаршысын шығарушы Сырым Датұлы (атындағы шешендік өнерге баулу бірлестігінің жаршысы) («Өркен» газеті бетінде)
- 2014 ж.** «Менің инновациялық сабағым» атты ІІ Халықаралық оқытушылар сайысының (Астана қ.) І орын иегері
- 2015 ж.** Қазақстан Республикасы халқының тілдері күніне және Қазақстан халқы Ассамблеясы жылына орай бірлік пен ынтымақтастықтың, этносаралық қатынастар үйлесімділігінің негізі саналатын мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру жолындағы зор еңбегі үшін Батыс Қазақстан

облысының әкімі Н.Ноғажевтың Алғыс хатымен марапатталды

- 2015 ж.** «Білім шыңы» төсбелгісінің иегері
- 2016 ж.** «VII Махамбет оқулары» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының пленарлық мәжілісінде «Махамбет - арымас Алаш арысы, бұлқынған асау намысы» (Тәуелсіздік жыршысы ақын тұлғасы қазіргі көсемсөзде, поэзияда, прозада және драмада) тақырыбында баяндама жасады
- 2017 ж.** «Шешен сөйлей білеміз бе?» (Шешен сөйлеу мәдениетінің алтын қағидалары) атты оқу құралы жарық көрді
- 2017 ж.** «Европейские проекты и гранты» тақырыбындағы оқыту семинарына қатысты. Университет экономика (г.Быдгощ, Польша). Канцлер университета экономики Филип Сикора (Filip Sikora)
- 2017 ж.** «Қазақстан Республикасы құқық қорғау әскеріне 25 жыл» кеудебелгісінің иегері
- 2017 ж.** «Қазақстан Ұстаздары» қоғамының мүшесі. «Қоғам қайраткері» төсбелгісінің иегері
- 2017 ж.** «Қазақстан ғалымы» медалінің иегері
- 2017 ж.** Ақтөбелік студент-шәкірті Ақбайнның ата-анасының Алғыс хаты
- 2018 ж.** Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің Құрмет грамотасының иегері
- 2018 ж.** «Профессор Қ.Ж.Мырзағалиевтың педагогикалық мұрасы және заманауи білім беру жүйесі» (Қазақ

тілі мен әдебиетін оқытудың жаңартылған мазмұны) атты дәстүрлі VII облыстық оқу-әдістемелік семинарына қатысып тақырыптық баяндама жасады

- 2018 ж.** «Заманауи зерттеулердің өзекті мәселелері» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясына тақырыптық баяндама ұсынды
- 2018 ж.** «Қазақстан КВН одағы» Республикалық жастар қоғамдық бірлестігінің Алғыс хаты тапсырылды. Президент Е.Елеукен
- 2019 ж.** Білім және ғылым саласына қосқан айрықша еңбегі үшін «Қазақстанның құрметті ұстазы - 2019» төсбелгісінің иегері
- 2019 ж.** №47 ЖОББМ Алғыс хаты тапсырылды. Директор Н.Д.Ергужиева
- 2019 ж.** «Қазақстан педагогы» - «Педагог Казахстана» атты республикалық педагогикалық конкурсының I орын иегері
- 2019 ж.** «Дамыған білім - мықты мемлекет» («Развитое образование - сильное государство») атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік интернет конференциясында «Кәсіби маман шешендігі және шешен сөйлеуге баулу ісінің тәжірибелік қырлары» тақырыбында баяндама жасады
- 2019 ж.** Өнер мен мәдениетті дамытуға сіңірген еңбегіне орай «Өнерге қосқан үлесі үшін» медалінің иегері
- 2019 ж.** «Цифрлау дәуіріндегі білім беру» («Образование в эпоху цифровизации») атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік интернет конференциясында «Заманауи әлемдегі рухани

жаңғыру құндылықтары негізіндегі берік рухани иммунитеттің қажеттілігі» тақырыбында баяндама жасады

2019 ж.

Қазақстан Республикасы Президенті
Қасым-Жомарт Тоқаевтың Алғыс хаты

2019 ж.

«Абай Құнанбаев пен А.С.Пушкин: Еуразия халықтарының тілін, мәдениетін және ұлттық бірегейлігін ұлықтаушылар мен дәріптеушілер» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында тақырыптық баяндама жасады

2019 ж.

«Үш қоңыр» республикалық әдебиет, мәдениет және өнер газеті редакциясы Алғыс хатының иегері

2019 ж.

«Жоғары оқу орындары кітапханашыларының серіктестігі: ынтымақтастықтың жаңа түрлері» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясында тақырыптық баяндама жасады

2019 ж.

Қазақстан Республикасының Еңбек сіңірген әртісі Ж.Рахимованың 65 жылдық мерейтойына арналған «Мәдениет, өнер және білім саласындағы педагогикалық тәжірибелер мен инновациялар» («Педагогический опыт и инновации в сфере культуры, искусства и образования») атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында тақырыптық баяндама жасады

2019 ж.

«Білім берудегі инновациялар: бағдарлар мен үрдістер» атты халықаралық ғылыми-әдістемелік конференциясында тақырыптық баяндама жасады

- 2019 ж.** «Рухани жаңғыру» институтының директоры
- 2019 ж.** «Жаңартылған білім бағдарламасы: қазақ тілі және оны оқыту мәселелері» атты республикалық ғылыми-әдістемелік конференциясында тақырыптық баяндама жасады
- 2020 ж.** М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлері арасындағы 63-ші «Денсаулық-2020» спартакиадасында дойбы спорт түрінен үздік ойыншы атанды
- 2020 ж.** Абай ат. республикалық мамандандырылған дарынды балаларға арналған қазақ тілі мен әдебиетін тереңдете оқытатын орта мектеп-интернатқа (Алматы) «Шешен сөйлей білеміз бе?» атты оқу құралының 10 данасы тарту етілді
- 2020 ж.** «Рухани жаңғыру» ақпараттық-сараптамалық орталығының білім беру саласы қызметкерлері арасында өткізген «Иновациялық сабақ-2020» байқауына белсенді атсалысып, өзінің кәсіби шеберлігі, тұлғалық ерекшеліктері мен ұйымдастырушылық қабілетін танытқаны үшін «Шығармашыл ұстаз» арнайы номинациясының иегері
- 2020 ж.** «Uly Dala ustazy» халықаралық ғылыми-педагогикалық журналы ұйымдастырған «Қазақстан педагогтарының 100 үздік мақаласы: білім, ғылым, әдістеме» республикалық конкурсының «Үздік мақала» номинациясы бойынша I орын иегері
- 2020 ж.** Чехия Республикасының Прага қаласындағы (Praha, Czech Republic) «Perspektiva PLUS» Халықаралық инновациялық орталығы жыл

сайын ұйымдастыратын «Білім әлемі» («Планета знаний») конкурсының жеңімпазы. Осы беделді танымал халықаралық байқауға ұлтымыздың ұлы перзенті Абай Құнанбайұлының туғанына 175 жыл толуына орай «Абай - тұтас қазақ ақыл-ойының барометрі» («Абай - барометр казахской национальной мысли») тақырыбындағы шеберлік сағаты (мастер класс) номинациясы бойынша қатысып, Халықаралық конкурстың қазылар алқасының шешімімен І дәрежелі дипломымен (№PZ 15 PP-15) және Халықаралық инновациялық орталығының арнайы медалімен марапатталды

- 2020 ж.** «Жоғары оқу орнының үздік педагогы-2020» медалінің иегері
- 2020 ж.** Жұбан Молдағалиев атындағы медалінің иегері
- 2020 ж.** Қазақстанның Халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлықтың иегері, қоғам қайраткері, ақын Ж.Молдағалиевтың 100 жылдық мерейтойына орай ұйымдастырылған «Жұбанның жыры - ғасырлар үні» атты халықаралық ғылыми онлайн конференциясының модераторы
- 2020 ж.** «Жұбан Молдағалиев» энциклопедиясы (Орал: «Полиграфсервис» ЖШС баспасы, 2020. - 608 б.). Бас редакторы, жоба жетекшісі А.С.Қыдыршаев
- 2020 ж.** Алматы қаласындағы «Болат медиа» мекемесі дирекциясы мен газет редакциясы ұйғарымы бойынша «Үш қоңыр» республикалық әдебиет, мәдениет және өнер газетінің Батыс Қазақстан облысы бойынша меншікті тілшісі ретінде бекітілді
- 2020 ж.** Ақын Ж.Нәжімеденовтің туғанына 85 жыл толуына орай өткізілген «Ж.Нәжімеденов және

қазақ поэзиясының көркемдік даму бағыттары» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференциясына қатысып тақырыптық баяндама жасады

- 2020 ж.** ҚР Білім және ғылым саласына қосқан ерен еңбегі үшін» төсбелгісінің иегері
- 2020 ж.** Қазақ қоғамының қайраткерлеріне арналған «Құрмет иесі» топтама - жинағына есімі енгізілді. Алматы, 2020.-75-б.
- 2020 ж.** «Жылдың үздік ұстазы-2020» атты республикалық байқауының жеңімпазы
- 2020 ж.** «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаланы педагогтар арасында кеңінен насихаттау мақсатында өткен «Білім және ғылым-2020» тақырыбындағы республикалық конференциясының жеңімпазы
- 2020 ж.** «Үздік зерттеуші-ұстаз» арнайы номинациясының иегері
- 2020 ж.** «Шығармашыл ұстаз» номинациясының екінші қайтара иегері атанып, арнайы сертификатпен, дипломмен марапатталды
- 2021 ж.** «Nur Otan» партиясы атынан Экс-президент Нұрсұлтан Назарбаевтың Алғыс хатының иегері
- 2021 ж.** Ғасыр мақтанышына айналған үздік ұстаздарға арналған «Ардақты ұстаз» жинағына есімі енгізілді. - Алматы, 2021. - 59 б.
- 2021 ж.** Қайраткер тұлғаларға арналған «Қазақ» қоғамының қайраткері» жинағына есімі енгізілді. Алматы, 2021. - 68 б.

- 2021 ж.** «Менеджеры образования Казахстана» республикалық ғылыми-педагогикалық журналы ұйымдастырған «Қазақстан педагогтарының үздік еңбектері 2020-2021 жж.» атты ғылыми-тәжірибелік республикалық жобасының «Үздік мақала» номинациясы бойынша I орын иегері
- 2021 ж.** ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдығы және Ж.Молдағалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының 150 жылдығы аясында Қазақстан Республикасының Ұлттық Академиялық кітапханасының Алғыс хатымен марапатталды
- 2021 ж.** «Тәуелсіз ел тірегіміз» жинағына есімі енгізілді. Алматы, 2021. - 68 б.
- 2021 ж.** Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының шешімі (№6 хаттама) бойынша XII Республикалық тәуелсіз қоғамдық байқауының жеңімпазы ретінде «Үздік Ұстаз» төсбелгісінің иегері
- 2021 ж.** Мифтахедин Ақмолланың 190 жылдығына орай «Наследие Мифтахетдина Акмуллы. Актуальные вопросы современного башкирского языкознания и литературы» атты аймақаралық ғылыми-практикалық конференциясында «Ақмолла ақын ойшылдығы және аталы сөз құны» («Философские мышление поэта Акмоллы и ценность слова») тақырыбында баяндама жасады. Комитет Республики Башкортостан по делам ЮНЕСКО
- 2021 ж.** Х.Досмұхамедов ат. Атырау университетінің көптілді білім беру факультетінің мамандықтарына арналған «Шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастыру қағидалары» («Шешен сөйлей білеміз бе?») тақырыбында әдістемелік

онлайн семинарын өткізіп, ғылыми-тәжірибелік тұжырымдар мен озық идеяларға толы мазмұнды баяндама жасады

2022 ж.

«Uly Dala ustazy» халықаралық ғылыми-педагогикалық журналы ұйымдастырған «Заманауи білім беру жүйесі: тәжірибе, инновация және әдістеме» республикалық конкурсының жеңімпазы

2022 ж.

2022 жылғы наурыз айының 14-індегі Махамбет ат. халықаралық қоры комиссиясының (№1-хаттама) шешімімен «Халықаралық Махамбет ат. сыйлықтың иегері» атағы берілді

2022 ж.

«Жаңа білім беру мазмұнындағы оқушы үні» («Голос ученика в новой образовательной реальности») атты VI аймақтық ғылыми-практикалық конференциясында «Ұлды ұлша тәрбиелесең, ұл болады, құлша тәрбиелесең, құл болады» тақырыбында баяндама жасады

2022 ж.

«Uly Dala ustazy» халықаралық ғылыми-педагогикалық журналы ұйымдастырған «Үздік автор-2022» атты республикалық жобасының «Үздік мақала» номинациясы бойынша I орын иегері

2022 ж.

М. Өтемісұлы ат. Батыс Қазақстан университетінің 90 жылдығына орай Батыс Қазақстан облысы әкімі Ғ.Есқалиевтың Алғыс хатымен марапатталды

2022 ж.

Қазақстандық салалық Білім және ғылым қызметкерлері кәсіподағының Құрмет грамотасы иегері

- 2022 ж.** Ахмет Байтұрсынұлының 150 жылдығына арналған «Ахмет Байтұрсынұлы - Ұлт Ұстазы» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясында тақырыптық баяндама жасады
- 2022 ж.** «Uly Dala ustazy» халықаралық ғылыми-педагогикалық журналы ұйымдастырған «Қазақстан педагог-зерттеушілері: қараша айының үздік авторлары» атты республикалық шығарылымының «Үздік мақала» номинациясы бойынша I орын иегері
- 2022 ж.** ҚР Халықаралық «Махамбет» қоры комиссиясының шешімі мен «Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері» атағы берілді
- 2023 ж.** Қоғамға қосқан айрықша еңбегі үшін «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы» төсбелгісінің иегері
- 2023 ж.** Академик Асан Тайманов атындағы №34 мектеп-гимназиясына «Шешен сөйлей білеміз бе?» атты оқу құралының 100 данасы тарту етілді
- 2023 ж.** «Orda.kz» баспа үйінің Алғыс хаты табыс етілді
- 2023 ж.** «Қазақстанның ТОП 100 үздік тұлғасы» - «ТОП 100 успешных людей Казахстана» энциклопедиясына есімі енгізілді
- 2023 ж.** «Қазақстанның Алтын кітабы» - Золотая книга Казахстана» энциклопедиясына есімі енгізілді
- 2023 ж.** Мемлекет басшысы Қ.К.Тоқаевтың «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғырту жолы» атты Қазақстан халқына Жолдауын қоғамға кеңінен насихаттау мақсатындағы «Астана патриоты»

атты республикалық байқауының жеңімпазы.
«Астана патриоты» төсбелгісінің иегері. Астана,
«Жаңа Қазақстан» Республикалық қоғамдық
бірлестігі

- 2023 ж.** Орал қаласы Назарбаев Зияткерлік мектебі оқушыларымен кездесіп, ата-баба тарихын құрметтеу, тарихи туындылардың тереңіне бойлау, кітап оқуға баулу мақсатында «Ерлікке тағзым» кітап-fest жобасы бойынша аудитория алдында сөйлеген сөзі үшін Алғыс хатпен марапатталды
- 2023 ж.** «Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қызметкері» төсбелгісінің иегері
- 2023 ж.** Батыс Қазақстан облысы Билер одағының мүшелері мен Орал қаласының Ақсақалдар қауымы, еңбек ардагердері, зиялы қауым, қоғамдық ұйым өкілдері, БҚО әкімі аппаратының мүшелері бас қосқан кеңейтілген алқалы жиында М.Өтемісов ат. БҚУ проф., п.ғ.д., белгілі шешендіктанушы ғалым А.С.Қыдыршаев «Батыс Қазақстан облысының Билер одағы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы болып бірауыздан сайланды
- 2023 ж.** Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланы «Батыс» өңірлік қолбасшылығы атынан ҚР Ұлттық ұланының 5517 әскери бөлімі командирі, подполковник С.Алқайдаровтың Алғыс хаты тапсырылды
- 2023 ж.** Қазақстан Республикасы Қазақ Билер алқасының Құрылтайында Батыс Қазақстан облысының Аға биі лауазымы беріліп, арнайы куәлігі тапсырылды

2023 ж. «Құрманғазы ауданының Құрметті азаматы»
атағының иегері

2023 ж. «Ерен еңбегі үшін» медалімен марапатталды

ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АБАТА САТЫБАЕВИЧА КДИРШАЕВА, ДОКТОРА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОРА, АКАДЕМИКА АКАДЕМИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУК КАЗАХСТАНА

Кдиршаев Абат Сатыбаевич родился 15 ноября 1963 года в селе Тайланбай, Кировского (Зорматинского) сельсовета, Денгизского района (ныне Курмангазинского района Атырауской области) Гурьевской области.

- 1971-1981 гг.** ученик средней школы имени Н.К.Крупской в селе Котяево Байдинского сельсовета Денгизского района Гурьевской области (ныне СОШ имени Ф.Онгарсыновой Бокей-Ханского сельского округа)
- 1981-1985 гг.** студент филологического факультета Уральского педагогического института им. А.С.Пушкина (специальность «Казахский язык и литература», очное отделение)
- 1984 г.** командир студенческого строительного отряда «Данко» филологического факультета
- 1985-1990 гг.** учитель казахского языка и литературы казахской средней школы им. К.Маркса (ныне им. Абу Сарсенбаева) Курмангазинского района Атырауской области
- 1990-1992 гг.** ассистент, преподаватель кафедры казахского языка Уральского педагогического института, председатель профсоюзной организации филологического факультета
- 1991-1992 гг.** заместитель декана филологического факультета

- 1993-1995 гг.** аспирант нынешнего Казахского национального педагогического университета имени Абая
- 1993 г.** опубликована первая широкомасштабная научно-методическая статья «Ахмет Байтурсынов - методист» (Алматы) (журнал «Жалын». - №3)
- 1995 г.** успешно защищена кандидатская диссертация на тему «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова», присуждена ученая степень кандидата педагогических наук
- 1995-1996 гг.** заведующий кафедрой казахского языкознания
- 1995 г.** на факультете казахской филологии открыто методическое объединение имени Ахмета Байтурсынова, в учебный процесс введен курс «Ахметоведение»
- 1996-1997 гг.** заведующий кафедрой казахской лингводидактики
- 1997 г.** председатель Совета молодых ученых (Издатель первого сборника научных статей молодых ученых и аспирантов в этом году)
- 1998 г.** издана монография «Методическое наследие Ахмета Байтурсынова»
- 1998 г.** статья «Об алфавитах Ахмета Байтурсынова» включена в научный сборник «А.Байтурсынов тағылымы», разработанный Институтом языкознания им. А.Байтурсынова к 125-летию ученого (Алматы, издательство «Ғылым»)
- 1999 г.** статья «Проблема приобщения к ораторской культуре речи» вошла в сборник «Проблемы системы казахского языка и лингводидактики», посвященный 100-летию К.К.Жубанова

(Алматинский государственный университет им. Абая, Алматы)

- 1999-2001 гг.** старший научный сотрудник Казахского национального педагогического университета имени Абая
- 2000 г.** издана программа курса «Ораторское искусство» (для студентов гуманитарных вузов)
- 2000 г.** издана монография «Научно - методические основы обучения красноречию»
- 2000 г.** опубликована статья «Красноречие Каныша Сатпаева» (В научно-методическом журнале «Ұстаз» ЗКО)
- 2000 г.** выступил с докладом на тему: «Приобщение студентов к культуре языкового общения» на республиканской научно-теоретической конференции «Актуальные проблемы психологии и педагогических наук в Казахстане», посвященной 90-летию со дня рождения академика Т.Тажимаева (Алматы, КГНУ им.аль-Фараби, Казахская академия образования им. И. Алтынсарина)
- 2000 г.** издано методическое пособие «Педагогическая практика - ступень обучения профессии»
- 2001 г.** впервые опубликованы научно-методические статьи о принципах, формах, методах обучения основам ораторского искусства (журнал «Школа Казахстана», №4, № 5, № 6, г. Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Методико-дидактические аспекты работы по обучению ораторской речи на основе вековых традиций казахского народа» на научно-практической

конференции «Духовное наследие народов Казахстана и школьное образование» (Учреждение образования Школа духовного согласия «Парасат», Алматы))

- 2001 г.** выступил с докладом на тему «О казахской риторической науке» на международной конференции «10 лет Независимости Казахстана: результаты и перспективы» (университет «Кайнар», Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Необходимость обучения ораторству в технических вузах» на международной конференции «Молодые ученые - к 10-летию Независимости Казахстана» (КНТУ им. К.Сатпаева, Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему «Результаты изучения психологических аспектов обучения риторике» на международной конференции «Десять лет реформ на постсоветском пространстве: сознание, результаты, перспективы» (университет «Туран», Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Классификация подходов к обучению студентов ораторской деятельности через преподавание предмета «Риторика» на международной научно-практической конференции «Образование и наука в XXI веке: взгляд в будущее (новая наука - образовательные технологии и горизонты развития)» (НАН РК, Международный общественный фонд «Katev», Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Логические аспекты обучения ораторской речи через преподавание риторики» на международной научно-практической конференции, организованной Казахской академией

образования им. И.Алтынсарина (Алматы),

- 2001 г.** выступил с докладом на тему:
«Психолингвистические аспекты обучения риторике» на международной научно-практической конференции «Казахстан на пути к государственной независимости: история и современность» (Семипалатинский государственный университет им. Шакарима, Семей)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Методические принципы ораторской деятельности по формированию профессиональной позиции лектора-оратора» на международной научной конференции «Проблемы тюркологии: настоящее и будущее» (Казахский государственный женский пединститут, г. Алматы)
- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Лингвистические аспекты преподавания современного ораторского искусства» на международной научно-практической конференции, организованной Академией труда и социальных отношений,
- 2001 г.** успешно защитил докторскую диссертацию на тему: «Научно-методические основы обучения риторике» (на гуманитарных факультетах вузов)
- 2001 г.** решением Президиума Высшей аттестационной комиссии Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан от 6 марта 2002 г. присуждена ученая степень доктора педагогических наук
- 2001 г.** открыта рубрика «Риторика» (в Вестнике Западно - Казахстанского государственного университета)

- 2001 г.** выступил с докладом на тему: «Проблема формирования этической культуры ораторов» на международной научно-практической конференции, посвященной 70-летию Западно-Казахстанского государственного университета «Наука и образование в современных условиях развития Казахстана: опыт, проблемы и перспективы»
- 2002-2003 гг.** декан филологического факультета
- 2003 г.** организатор первой в Уральске республиканской научно-методической конференции, посвященной 130-летию со дня рождения учителя нации А.Байтурсынова. Впервые возглавил общую редакцию научно-методического сборника «Ахметоведение и актуальные проблемы казахской филологии»
- 2003-2004 гг.** декан факультета казахской филологии
- 2003-2009 гг.** член редакционной коллегии Вестника Западно-Казахстанского государственного университета им. М.Утемисова
- 2004 г.** декан факультета педагогики и психологии
- 2004 г.** обладатель номинации «Ученый-методист, достигший высоких результатов в области учебно-методической работы» (по итогам 2003-2004 учебного года ЗКГУ им. М. Утемисова)
- 2004 г.** выступил с докладом на тему: «Ученый и оратор К.Жубанов и проблема изучения принципов преподавания риторики» на VI Международной научно-теоретической конференции «Жубанов тағылымы» (Актобе)

- 2004 г.** издано учебное пособие «Шешендіктану» (Риторика)
- 2004 г.** издано учебное пособие «Профессиограмма оратора-лектора»
- 2004 г.** издано учебное пособие «Шешендік тағылымы»
- 2004-2007 гг.** член диссертационного совета Д 14.09.04 по присуждению ученой степени доктора (кандидата) филологических, педагогических наук при Казахском национальном педагогическом университете имени Абая
- 2005 г.** выступил с докладом на тему: «Проблема практического применения элементов ораторского искусства в педагогической деятельности» на I Международной научно-практической конференции «Повышение статуса государственного языка - долг каждого гражданина» (г. Уральск)
- 2005 г.** выступил с докладом на тему: «Формирование культуры речи специалиста-профессионала» на III Международной научно-теоретической конференции «Современное состояние этнопсихологии и этнопедагогики тюркоязычных народов в республиках Центральной Азии и странах СНГ, перспективы их развития», посвященной 95-летию со дня рождения академика Т.Тажимаева (КНУ им. аль-Фараби, центр этнопсихологии и этнопедагогики им. акад. Т.Т.Тажимаева, Алматы)
- 2005 г.** выступил с докладом на тему: «Необходимость лингвоэкологической грамотности» на международной научно-практической конференции «Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности» (ЗКАТУ

им. Жангир хана, г. Уральск)

2005-2012 гг. председатель Научно-методического совета Западно-Казахстанского областного центра обучения государственному языку «Ағартушы»

2006-2008 гг. обладатель государственной стипендии Министерства образования и науки РК, присуждаемой за научно-исследовательские работы для ученых специалистов (Приказ Министерства образования и науки РК от 6 декабря 2006 года № 627)

2006-2009 гг. заведующий кафедрой «Казахского языка, литературы и теории обучения» Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова

2006-2009 гг. открыто объединение по обучению ораторскому искусству им. Сырыма Датова

2006-2009 гг. при кафедре создан Научно-исследовательский центр «Риторика»

2006 г. выступил с докладом на тему: «Отношение риторики к повышению квалификации педагогических кадров» на республиканской научно-практической конференции «12-летняя система образования и новые педагогические технологии» (Актобе)

2006 г. выступил с докладом на тему: «А.С.Пушкин и аспекты формирования культуры речи специалиста» на международной научно-практической конференции «А.С.Пушкин в культурном пространстве Запада и Востока» (Уральск)

- 2006-2009 гг.** организатор региональной научно-практической конференции «Ғалым-ұстаз Серікқали Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері» и издатель одноименного сборника
- 2007 г.** награжден Почетной грамотой Министерства образования и науки Республики Казахстан
- 2007-2008 гг.** член экспертной комиссии и ученый-секретарь по специальности «Педагогика и психология» при комитете по контролю в сфере образования и науки МОН РК (Приказ МОН РК от 12 марта 2007 г. № 183)
- 2007-2008 гг.** организатор республиканской научно-практической конференции «Академик Кажим Жумалиев и духовный мир нации» руководитель общей редакции одноименного сборника научных статей
- 2007-2008 гг.** решением комитета по надзору и аттестации в сфере образования и науки МОН РК присвоено ученое звание доцента
- 2007-2008 гг.** выступил с докладом на тему: «Некоторые аспекты преподавания курса педагогической риторики в высших учебных заведениях» на международной научно-практической конференции «Реформирование высшего образования в Казахстане: история, опыт и перспективы» (Атырау)
- 2007-2008 гг.** выступил с докладом на тему: «Риторическая культура и некоторые теоретические аспекты обучения ораторскому искусству» на II Международной научно-практической конференции «Государственная языковая политика и актуальные проблемы языковой культуры» (Уральск)

- 2007-2008 гг.** организатор международной научно-практической конференции «Государственный язык: новый этап развития и процветания» (Уральск) и разработчик одноименного сборника научных статей
- 2007-2008 гг.** издано учебное пособие «Іскерлік шешендіктану қағидалары»
- 2007-2008 гг.** разработаны и представлены электронные учебники «Шешендіктану», «Іскерлік шешендіктану», «Педагог мамандардың шешендік шеберлігін жетілдіру талаптары»
- 2008 г.** решением комитета по контролю в сфере образования и науки МОН РК от 29 февраля 2008 года присвоено ученое звание профессора по специальности «Педагогика»
- 2008 г.** обладатель государственного гранта «Лучший преподаватель вуза»
- 2008 г.** издано учебно-методическое пособие «Кестелі шешендіктану»
- 2008 г.** организатор республиканской научно-практической конференции «Мир фольклора и место, и новые направления фольклористики в научном пространстве», посвященной 80-летию со дня рождения профессора М.М.Тлеужанова и издатель одноименного научного сборника
- 2008 г.** опубликованы программы курсов «Педагогикалық шешендіктану», «Тілдік қатынас мәдениеті»
- 2008 г.** член-корреспондент АПН Казахстана по решению Президиума Академии педагогических наук Казахстана

- 2008 г.** объявлена «Благодарность» Комитета по контролю в сфере образования и науки МОН РК
- 2008 г.** впервые на собственные средства организовал республиканскую научно-практическую конференцию «Актуальные проблемы риторики в современном обществе и в сфере образования» и является главным редактором одноименного научного сборника
- 2008 г.** выступил с докладом на тему: «Проблема вовлечения учащихся в риторическую культуру через обучение ораторскому искусству в казахских средних школах» на международной научно-практической конференции, посвященной 80-летию юбилею известного ученого Н.Оралбай, «Профессор Н.Оралбаева және тіл білімі мен әдістеме ілімі» (Алматы)
- 2008 г.** в шестой выпуск сборника научных статей Института гуманитарных исследований при Актобинском государственном университете им. К.Жубанова (Актобе) вошла статья «Риторическая культура и проблемы ее формирования»
- 2008 г.** выступил с докладом на тему: «Л.Н.Толстой мен А.Байтұрсынұлы: ағартушылық, әдістемелік байланыстар» на международной научной конференции «Евразийское предназначение художественного и философского наследия Л.Толстого» (ОФ: «Евразийский Союз ученых», Уральск)
- 2008 г.** выступил с докладом на тему: «Некоторые аспекты о научно-методической основе обучения риторике» на XIII Международной научно-практической конференции «Риторика и культура общества в общественном и

образовательном пространстве»
(Государственный институт русского языка им.
А.С. Пушкина, Москва)

- 2009 г.** член Российской риторической ассоциации
- 2009-2010 гг.** заведующий кафедрой «Профессиональное обучение» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета им. Жангир хана
- 2009-2010 гг.** открыта рубрика «Риторика в системе высшего образования» (в научно-практическом журнале ЗКАТУ им. Жангир хана «Ғылым және білім»)
- 2009-2010 гг.** издатель вестника «Профессиональное обучение» (в газете «Зангар» ЗКАТУ им. Жангир хана) (газета внутри газеты) (для инженеров-педагогов, обучающихся по специальности «Профессиональное обучение»)
- 2009-2011 гг.** член редакционной коллегии научно-практического журнала «Ғылым және білім» ЗКАТУ им. Жангир хана.
- 2009-2013 гг.** член коллегии экспертов республиканского научно-методического, педагогического журнала «Образовательные технологии»
- 2009 г.** член-корреспондент АПН Казахстана по решению Президиума Академии педагогических наук Казахстана
- 2010 г.** проректор по воспитательной и социальной работе ЗКАТУ им. Жангир хана
- 2010 г.** на республиканской научно-практической конференции «Ақтан Керейұлы және аймақтық әдебиеттану мәселелері» (Актобе) был представлен доклад на тему: «Ораторские

традиции народа и поэтика Актан Керейулы»

- 2010 г.** выступил с тематическим докладом на семинаре - тренинге «Организация изучения и пропаганды национальных духовных ценностей» г. Уральск
- 2011 г.** заведующий кафедрой казахского и русского языков
- 2011 г.** издатель вестника «Риторика» (на странице газеты «Заңгар») (газета кафедры казахского и русского языков для студентов аграрно-технического вуза)
- 2011 г.** член диссертационного совета Д14.61.27 по присуждению ученой степени доктора наук по филологии (специальность - 10.02.01 русский язык, 10.02.19 - теория языка), педагогике (специальность -13.00.02 - теория и методика обучения и воспитания (казахский язык в системе начального, среднего и высшего образования) при Кокшетауском государственном университете им. Ш.Уалиханова)
- 2011 г.** выступил с докладом на тему: «Ш.Уалиханов и проблема формирования риторической культуры студентов вузов» на Международном конгрессе «Наследие Ш.Уалиханова в Евразийском культурном пространстве» (Кокшетау), посвященном 175-летию великого казахского ученого Ш.Уалиханова
- 2011 г.** выступил с докладом на тему: «Аспекты государственных служащих» на III Международной научно-практической конференции «Государственная языковая политика: новый этап и новые задачи» (Уральск)

- 2011 г.** ученики успешно защитили кандидатские диссертации и получили ученую степень кандидатов педагогических наук
- 2011 г.** член экспертной комиссии по специальности «Педагогика и психология» при комитете по контролю в сфере образования и науки МОН РК (Приказ МОН РК от 12 ноября 2010 г.)
- 2011 г.** издано учебное пособие «Практикалық қазақ тілі курсы бойынша мәтіндер мен тапсырмалар жинағы»
- 2011 г.** выступил с докладом на тему: «Риторические технологии в учебном процессе - ядро формирования интеллектуальной нации» на международной научно-практической конференции «Роль социально-гуманитарных наук в формировании интеллектуальной нации», посвященной 20-летию Независимости Республики Казахстан (ЗКГА, Уральск)
- 2011 г.** делегат V Курултая Международного общества «Қазақ тілі», Кокшетау
- 2011 г.** выступил с докладом на тему «Аспекты культуры языкового общения профессионала в рамках академической мобильности в высших учебных заведениях» на международной научно-практической конференции «Академическая мобильность в высших учебных заведениях Республики Казахстан: опыт и возможности развития» (ЗКГУ им. М.Утемисова, Уральск)
- 2011 г.** опубликовано учебное пособие «Технология слесарной обработки материалов» (в соавторстве)

- 2011-2012 гг.** декан педагогического факультета Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова
- 2011-2012 гг.** издатель газеты «Тағылым» для специальностей «Педагогика и психология», «Педагогика и методика начального обучения», «Социальная педагогика и самопознание», газеты «Салауатты өмір салты» для специальностей «Физическая культура и спорт», «НВП» (на страницах газеты «Өркен»)
- 2012 г.** директор Международного центра развития полиязычного образования
- 2012 г.** издатель газеты «Полиглот» («Polyglot») (вестник МЦРПО) (на странице газеты «Өркен»)
- 2012 г.** опубликованы научно-методические статьи в научных сборниках международных конференций, проводимых в США и Республике Калмыкия (г. Элиста)
- 2012 г.** выступил с докладом на тему: «Значение риторических технологий в формировании интеллектуальной нации» на международной научно-практической конференции «Полиязычие: актуальные проблемы и перспективы» (Алматы)
- 2012 г.** за особые заслуги в области науки награжден нагрудным знаком «За заслуги в развитии науки Республики Казахстан»
- 2012 г.** выступил с докладом на тему: «Комплекс риторических принципов, касающихся речевого этикета в деловом общении» на международной научно-практической конференции «Образование, наука и инновации в высшем

учебном заведении: вчера, настоящее и будущее», посвященной 80-летию Западно - Казахстанского государственного университета им. М.Утемисова

- 2012 г.** обладатель звания «Лучший преподаватель вуза - 2012 года» Министерства образования и науки Республики Казахстан
- 2012 г.** издано учебное пособие «Ораторское искусство: теория и практика»
- 2012 г.** издано учебное пособие «Методика организации педагогической практики»
- 2013 г.** в Вестнике Казахстанской Академии педагогических наук открыта рубрика «Ораторское искусство в системе образования»
- 2013 г.** выступил с докладом на тему: «Преемственность лингводидактических, лингвориторических выводов Ахмета Байтурсынова с современной образовательной деятельностью» на международной научно-теоретической конференции «Проблемы современного образования и Ахмет Байтурсынов» (Уральск)
- 2013 г.** организатор республиканской научно-практической конференции «Стратегия «Казахстан-2050»: вопросы развития государственного языка и полиязычного образования» в целях поддержки Послания Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050» - новый политический курс состоявшегося государства»

- 2013 г.** выступил с докладом на тему: «Латын әліпбиі: кеңесе келген шешімнің кемісі болмас» на республиканской конференции «Стратегия «Казахстан-2050»: вопросы развития государственного языка и полиязычного образования» (Международный центр развития полиязычного образования, Уральск)
- 2013 г.** выступил с докладом на тему: «Ценность методических рекомендаций педагога и ученого М.Жумабаева в обучении родному языку» на V Международной научно-методической конференции «Инновации в образовании: ориентиры и тенденции» (Алматы)
- 2013 г.** директор научно-исследовательского центра «Махамбет»
- 2013 г.** издатель вестника «Махамбет дауысы» («Голос Махамбета») (вестник МНИЦ «Махамбет») (на странице газеты «Өркен»)
- 2013 г.** опубликована статья о национальном ораторском искусстве в научном сборнике международной конференции, проводимой в Чехии (Прага)
- 2013 г.** учебное пособие «Шешендіктану» (2-е изд., доп. и отред.) представлено в издание учебно-методическими секциями по специальностям группы «Образование» при КазНПУ им. Абая и РУМС МОН РК
- 2013 г.** награжден Золотой медалью Европейской научно-производственной палаты (Москва) и Дипломом по качеству (Diplom di Merito)
- 2013 г.** выступил с докладом на тему: Қазақ тілін оқыту әдістемесі «ғылымы және аңызға айналған ғалым-ұстаз Н.Оралбай» на международной

научно-теоретической конференции
«Современные филологические науки»,
посвященной 85- лeтнему юбилею
заслуженного деятеля науки РК, д.ф.н.,
профессора Н.Оралбай (Алматы)

- 2013 г.** экспедиция «Бабалар тарихына тағзым»,
созданная при университете, начала свой первый
исследовательский поход с посещения мавзолея
Махамбет баба в п. Караой в Индерском районе
Атырауской области. Принят «Махамбет
меморандумы», основанный на контракте между
университетом и администрацией района по
взаимоотношениям и сотрудничеству
- 2013 г.** руководитель и организатор историко-
этнографической экспедиции «Бабалар тарихына
тағзым» в Жангалинский и Бокейординский
районы ЗКО
- 2013 г.** издатель вестника «Школа ораторства» (вестник
Объединения приобщения к ораторскому
искусству имени Сырыма Датулы) (на странице
газеты «Өркен»)
- 2014 г.** I место II Международного конкурса
преподавателей «Мой инновационный урок»
(Астана)
- 2015 г.** в честь Дня языков народа Республики Казахстан
и года Ассамблеи народа Казахстана награжден
Благодарственным письмом акима Западно-
Казахстанской области Н.Ногаева, за большой
труд по повышению статуса государственного
языка, являющегося основой единства и
сотрудничества, гармонии межэтнических
отношений. г. Уральск

- 2015 г.** обладатель нагрудного знака «Білім шыңы - Ғылым сыры»
- 2016 г.** выступил с докладом на пленарном заседании республиканской научно-практической конференции «VII Махамбетовские чтения» на тему: «Махамбет - арымас Алаш арысы, бұлқынған асау намысы»
- 2017 г.** опубликовано учебное пособие «Шешен сөйлей білеміз бе?»
- 2017 г.** принял участие в обучающем семинаре на тему: «Европейские проекты и гранты» Университета экономики (г. Быдгощ, Польша). Канцлер университета экономики Филип Сикора (Filip Sikora)
- 2017 г.** награжден нагрудным знаком «25 лет правоохранительной армии Республики Казахстан»
- 2017 г.** член общества «Қазақстан Ұстаздары» обладатель нагрудного знака «Общественный деятель» г. Алматы
- 2017 г.** обладатель медали «Ученый Казахстана»
- 2017 г.** благодарственное письмо родителей студента из Актюбинска Акбаяна
- 2018 г.** награжден Почетной грамотой Министерства культуры и спорта Республики Казахстан в честь празднования Дня языков народа Казахстана, за вклад в развитие языковой сферы г. Астана
- 2018 г.** принял участие и выступил с тематическим докладом на VII традиционном областном учебно-методическом семинаре «Педагогическое

наследие профессора К.Г.Мырзагалиева и современная система образования» (обновленное содержание обучения казахскому языку и литературе) г. Астана

- 2018 г.** представил тематический доклад на Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы современных исследований» г. Астана
- 2018 г.** вручено Благодарственное письмо Республиканского молодежного общественного объединения «Союз КВН Казахстана». Президент Е. Елеукен г. Астана
- 2019 г.** обладатель нагрудного знака «Қазақстанның құрметті ұстазы - 2019» за особые заслуги в области образования и науки г. Нур-Султан
- 2019 г.** в СОШ №47 вручено Благодарственное письмо. Директор Н.Д.Ергужиева г. Уральск
- 2019 г.** обладатель I места Республиканского педагогического конкурса «Педагог Казахстана» (Номинация «Лучший мастер-класс»)
- 2019 г.** выступил с докладом на Международной научно-практической интернет-конференции «Развитое образование - сильное государство» на тему: «Ораторство специалиста и практические аспекты обучения ораторскому мастерству»
- 2019 г.** награжден медалью «За вклад в искусство» за заслуги в развитии искусства и культуры
- 2019 г.** выступил с докладом на Международной научно-практической интернет-конференции «Образование в эпоху цифровизации» на тему: «Заманауи әлемдегі рухани жаңғыру

құндылықтары негізіндегі берік рухани
иммунитеттің қажеттілігі»

- 2019 г.** благодарственное письмо Президента РК
К.-Ж.Токаева г. Нур-Султан, 2019 г., июнь
- 2019 г.** благодарность Президента Республики Казахстан
К.-Ж.Токаева (Вручен нагрудный знак).
г. Нур-Султан, 2019 г., август
- 2019 г.** с тематическим докладом выступил на
международной научно-практической
конференции «Абай Құнанбаев пен А.С.Пушкин:
Еуразия халықтарының тілін, мәдениетін және
ұлттық бірегейлігін ұлықтаушылар мен
дәріптеушілер»
- 2019 г.** обладатель благодарственного письма от
редакции республиканской газеты «Үш қоңыр»
- 2019 г.** выступил с докладом на международной научно-
практической конференции «Жоғары оқу
орындары кітапханашыларының серіктестігі:
ынтымақтастықтың жаңа түрлері» на тему:
«Библиотековедение»
- 2019 г.** выступил с тематическим докладом на
международной научно-практической
конференции «Педагогический опыт и инновации
в сфере культуры, искусства и образования»,
посвященной 65-летнему юбилею
заслуженной артистки РК Ж.А.Рахимовой
- 2019 г.** выступил с тематическим докладом на
международной научно-методической
конференции «Инновации в образовании:
ориентиры и тенденции»

- 2019 г.** выступил с тематическим докладом на республиканской научно-методической конференции «Обновленная образовательная программа: казахский язык и проблемы его преподавания»
- 2020 г.** стал лучшим игроком по шашкам на 63-й спартакиаде среди профессорско-преподавательского состава и сотрудников ЗКГУ им.М. Утемисова «Денсаулық-2020»
- 2020 г.** вручено 10 экземпляров учебного пособия «Шешен сөйлей білеміз бе?» в республиканскую специализированную среднюю школу-интернат для одаренных детей имени Абая с углубленным изучением казахского языка и литературы (Алматы)
- 2020 г.** обладатель специальной номинации «Шығармашыл ұстаз» за активное участие в конкурсе «Инновационный урок-2020», проводимом информационно-аналитическим центром «Рухани жаңғыру» среди работников сферы образования, за проявленное профессиональное мастерство, личностные особенности и организаторские способности
- 2020 г.** обладатель I места в номинации «Лучшая статья» Республиканского конкурса «100 лучших статей педагогов Казахстана: образование, наука, методика», организованного Международным научно-педагогическим журналом «Uly Dala ustazy»
- 2020 г.** победитель конкурса «Планета знаний», ежегодно организуемого Международным инновационным центром «Perspektiva PLUS» в городе Прага (Praha, Czech Republic) Чешской Республики. В этом престижном популярном

международном конкурсе, посвященном 175-летию со дня рождения великого мыслителя Абая Кунанбайулы, принял участие в номинации «Мастер-класс» на тему: «Абай - барометр казахской национальной мысли». Обладатель диплома I степени по решению жюри Международного конкурса (РР№РZ 15) и специальной медали Международного инновационного центра (Приказ №40/25 В от 01.04/25 В от 01.04.2020 г.)

2020 г. победитель республиканского конкурса «Лучший педагог вуза» (диплом I степени). Обладатель медали «Лучший педагог вуза-2020»

2020 г. обладатель медали имени Жубана Молдагалиева (удостоверение №3)

2020 г. модератор международной научной онлайн конференции «Жұбанның жыры - ғасырлар үні», посвященной 100-летию народного писателя Казахстана, лауреата Государственной премии, общественного деятеля, поэта Ж.Молдагалиева

2020 г. энциклопедия «Жубан Молдагалиев» (Уральск: Полиграфсервис, 2020. - 608 с., 16 с. цветная фотография). Главный редактор и руководитель проекта А.С.Кдиршаев

2020 г. дирекцией учреждения «Болат медиа» г. Алматы и редакцией газеты утвержден в качестве собственного корреспондента республиканской газеты по литературе, культуре и искусства «Үш қоңыр» по Западно-Казахстанской области

2020 г. принял участие в международной научно-теоретической конференции «Жүмекен Нәжімеденов және қазақ поэзиясының көркемдік даму бағыттары», посвященной 85-летию со дня

рождения поэта Жумекена Нажимеденова

- 2020 г.** обладатель нагрудного знака «За доблестный труд в сфере образования и науки РК»
- 2020 г.** включен в коллекцию «Құрмет иесі», посвященную общественным деятелям Казахстана. Алматы, 2020. - С. 75
- 2020 г.** победитель республиканского конкурса «Лучший учитель года-2020»
- 2020 г.** победитель республиканской конференции «Образование и наука-2020» в целях популяризации среди педагогов программной статьи «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру»
- 2020 г.** обладатель специальной номинации «Лучший исследователь - учитель»
- 2021 г.** благодарственное письмо экс-президента Н.Назарбаева от партии «Nur Otan»
- 2021 г.** включен в сборник «Ардақты ұстаз», посвященный лучшим учителям, ставшим гордостью века. Алматы, 2021. - С. 59
- 2021 г.** включен в сборник «Қазақ қоғамының қайраткері», посвященный деятелям. Алматы, 2021. - С. 68.
- 2021 г.** обладатель I места в номинации «Лучшая статья» научно-практического республиканского проекта «Лучшие труды педагогов Казахстана 2020-2021 гг.», организованного республиканским научно-педагогическим журналом «Менеджеры образования Казахстана»

- 2021 г.** в рамках празднования 30-летия Независимости РК и 150-летия Западно-Казахстанской областной универсальной научной библиотеки им. Ж.Молдагалиева награжден Благодарственным письмом Национальной академической библиотеки Республики Казахстан. г. Нур-Султан
- 2021 г.** включен в сборник «Тәуелсіз ел - Тірегіміз». Алматы, 2021. - С. 68.
- 2021 г.** обладатель нагрудного знака «Үздік Ұстаз» как победитель XII республиканского независимого общественного конкурса по решению Казахстанской Академии педагогических наук
- 2021 г.** выступил с докладом на тему: «Философские мысли, стихотворения, слова и ценность слова» на межрегиональной научно-практической конференции в честь 190-летия Мифтахедина Акмуллы «Наследие Мифтахетдина Акмуллы. Актуальные вопросы современного башкирского языка и литературы»
- 2021 г.** провел методический онлайн-семинар, подготовил содержательный доклад, наполненный научно-практическими выводами и передовыми идеями «Шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастыру қағидалары» («Шешен сөйлей білеміз бе?») для специальностей факультета полиязычного образования Атырауского университета им. Х.Досмухамедова
- 2022 г.** победитель республиканского конкурса «Современная система образования: опыт, инновации и методика», организованного Международным научно-педагогическим журналом «Uly Dala ustazy»

- 2022 г.** присвоено звание «Обладатель международной премии им. Махамбета»
- 2022 г.** выступил с докладом на тему: «Ұлды ұлша тәрбиелесен, ұл болады, құлша тәрбиелесен, құл болады» на VI региональной научно-практической конференции «Голос ученика в новой образовательной реальности»
- 2022 г.** обладатель I места в номинации «Лучшая статья» республиканского проекта «Лучший автор-2022», организованного Международным журналом «Uly Dala ustazy»
- 2022 г.** в честь 90-летия Западно-Казахстанского университета им. М.Утемисова награжден Благодарственным письмом акима Западно-Казахстанской области Г.Искалиева
- 2022 г.** обладатель почетной грамоты Казахстанского отраслевого профсоюза работников образования и науки
- 2022 г.** выступил с тематическим докладом на международной научно-практической конференции «Ахмет Байтурсынов - учитель нации», посвященной 150-летию Ахмета Байтурсынова
- 2022 г.** I место в номинации «Лучшая статья» республиканского выпуска «Педагоги-исследователи Казахстана: лучшие авторы ноября», организованного Международным «Uly Dala ustazy»
- 2023 г.** обладатель нагрудного знака «Почетный гражданин Республики Казахстан» за особые заслуги перед обществом

- 2023 г.** школе-гимназии №34 им. А.Тайманова было вручено 100 экземпляров учебного пособия «Шешен сөйлей білеміз бе?»
- 2023 г.** вручено Благодарственное письмо издательства «Orda.kz»
- 2023 г.** включен в энциклопедию «ТОП 100 успешных людей Казахстана» (Кызылорда, Orda.kz», 2023. - 488 с.)
- 2023 г.** включен в энциклопедию «Золотая книга Казахстана»
- 2023 г.** победитель республиканского конкурса «Астана патриоты» в целях популяризации Послания Главы государства К.-Ж.Токаева народу Казахстана «Новый Казахстан: путь обновления и модернизации». Обладатель нагрудного знака «Астана патриоты»
- 2023 г.** встретился с учащимися Назарбаев Интеллектуальной школы г. Уральска, был награжден Благодарственным письмом за выступление перед аудиторией по проекту Книга-fest «Ерлікке тағзым» с целью культивации истории предков, изучения исторических произведений, приобщения к чтению
- 2023 г.** обладатель звания «Почетный гражданин Курмангазинского района»
- 2023 г.** награжден медалью «Ерен еңбегі үшін»

ЕҢБЕКТЕРІНІҢ БИБЛИОГРАФИЯСЫ БИБЛИОГРАФИЯ ТРУДОВ

1992

1. Қазақ филологиясы факультеті: абитуриенттерге арналған әдістемелік құрал / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфия Чапаев баспаханасы, 1992. - 39 б.

1995

2. Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы: педагогика ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация авторефераты / А.С.Қыдыршаев. - Алматы, 1995. - 29 б.

1998

3. Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы: монография / А.С.Қыдыршаев. - Орал: БҚГУ баспасы, 1998. - 132 б.

2000

4. Педагогикалық практика - мамандыққа баулу сатысы: Гуманитарлық жоғары оқу орны студенттеріне арналған әдістемелік көмекші құрал / А.С.Қыдыршаев, Н.Оралбаева. - А.: Арыс, 2000. - 46 б.
5. «Шешендік өнер» курсының бағдарламасы: гуманитарлық жоғары оқу орны студенттеріне арналған / А.С.Қыдыршаев, Ф.Ш.Оразбаева. - А.: Арыс, 2000. - 45 б.
6. Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: монография / А.С.Қыдыршаев. - Алматы: Білім, 2000. - 270 б.

2001

7. Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері (Жоғары оқу орындарының гуманитарлық бөлімдері бойынша): педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындаған диссертация авторефераты / А.С.Қыдыршаев. - Алматы, 2001. - 50 б.

2004

8. Шешендіктану: оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Ағартушы, 2004. - 156 б.
9. Шешен-лектор профессиограммасы: жоо жас лектор мамандарына арналған әдістемелік көмекші құрал / А.С.Қыдыршаев. - Орал, БҚМУ баспа орталығы, 2004. - 56 б.

2006

10. Шешендік тағылымы: әдістемелік көмекші: оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Ағартушы, 2006. - 142 б.

2007

11. Іскерлік шешендіктану қағидалары: еңбек бизнесмендерге, кәсіпкерлерге, студенттерге, барлық деңгейдегі басшыларға арналған көмекші: оқу құралы / А.Қыдыршаев. - Орал: «Ағартушы», 2007. - 68 б.

2008

12. Кестелі шешендіктану: оқу - әдістемелік құрал / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Ағартушы, 2008. - 84 б.
13. «Педагогикалық шешендіктану» курсының бағдарламасы / А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев. - Орал, 2008. - 24 б.
14. «Тілдік қатынас мәдениеті» курсының бағдарламасы / А.С.Қыдыршаев, И.С.Сұлтаниязова. - Орал, 2008. - 30 б.

2011

15. Материалдарды слесарлық өңдеу технологиясы: 5B012000 «Кәсіптік оқыту» мамандығы бойынша оқитын студенттерге, сондай-ақ кәсіптік мектеп, лицейлердің оқытушылары мен өндірістік оқу шеберлеріне арналған оқу құралы / А.С.Қыдыршаев, Б.Бектасов. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ баспасы, 2011. - 192 б.
16. «Практикалық қазақ тілі» курсы бойынша мәтіндер мен тапсырмалар жинағы. 5B080100 - «Агрономия», 5B080700 - «Орман шаруашылығы ісі», 5B080800 - «Топырақтану және агрохимия» мамандықтарының орыс бөлімінде оқитын студенттеріне арналған / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ баспасы, 2011. - 63 б.

2012

17. Педагогикалық практиканы ұйымдастыру әдістемесі: әдістемелік көмекші құрал / А.С.Қыдыршаев, И.С.Сұлтаниязова. - Орал: М.Өтемісов ат. БҚМУ Баспа орталығы, 2012. - 122 б. - (М.Өтемісов ат. БҚМУ ғылымдарының ғылыми еңбектері. Филология)
18. Шешендіктану: теориясы және практикасы: оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: М.Өтемісов ат. БҚМУ Баспа орталығы, 2012. - 230 б. - (М.Өтемісов ат. БҚМУ ғылымдарының ғылыми еңбектері. Филология)

2013

19. «Шешендіктану» (Баспаға Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті жанындағы «Білім» тобындағы мамандықтар бойынша оқу-әдістемелік секциясы және ҚР БҒМ республикалық оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған) / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2013. - 250 б.

2014

20. Шешендіктану: оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: РБО БҚМУ, 2014. - 208 б.

2015

21. Шешендік өнер: Мұғалімнің сөйлеу мәдениеті. Педагогикалық шешендіктану / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2015. - 60 б. (Авторлық бірлестікте)

2017

22. Шешен сөйлей білеміз бе?: шешен сөйлеу мәдениетінің алтын қағидалары / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфсервис, 2017. - 364 б.

2019

23. Қазақ афористикасы: теориясы мен тағылымы: оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфсервис, 2019. - 90 б.

2020

24. Жұбан Молдағалиев: энциклопедия / Бас ред. А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - 608 б. + 16 б.
25. Қазақ афористикасы: теориясы мен тағылымы: оқу құралы. - Орал: Полиграфсервис, 2020. -120 б.
26. «Рухани жаңғыру»: жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулу ісінің ғылыми-әдістемелік тәжірибе үлгісі: оқу құралы. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - 80 б.

27. Іскерлік шешендік: оқу құралы. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - 98 б.

2021

28. Педагогикалық шешендіктану: монография / А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - 320 б.

2023

29. Педагогикалық риторика: монография / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфсервис, 2023. - 250 б. (Авторлық бірлестікте).

30. Педагогикалық шешендіктану: монография / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2023. - 320 б. (Авторлық бірлестікте)

31. Шешен сөйлеймін десеңіз... (Шешен сөйлеу мәдениетінің кешенді әдістмелік қағидалары): оқу құралы / А.С.Қыдыршаев. - Орал: Полиграфсервис, 2023. - 750 б.

32. Шешендіктану: оқулық бакалавриат білім беру бағдарламасы бойынша білім алушы жоғары оқу орынының филология бөлімінің студенттері үшін дайындалған / А.С.Қыдыршаев. - 4 бас. - Орал: Полиграфсервис, 2023. - 350 б.

**ПРОФЕССОР АБАТ САТЫБАЙҰЛЫ
ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ РЕДАКТОРЛЫҒЫМЕН
БАСЫЛЫМ КӨРГЕН ЕҢБЕКТЕР**

**ТРУДЫ ПОД РЕДАКЦИЕЙ ПРОФЕССОРА
АБАТА САТЫБАЕВИЧА КДИРШАЕВА**

2007

1. Ғалым - ұстаз Серікқали Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері: облыстық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары / Жалпы ред. басқ. п.ғ.д., проф. А.С.Қыдыршаев. - Орал: «Ағартушы» мемлекеттік тілді оқыту орталығы, 2007. - 224 б. + 6 б. фото.

2008

2. Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. I конференция, 13-14 қараша. - Орал: М. Өтемісов ат. БҚМУ, 2008. - 272 б.

2020

3. Ақ Жайықтың өнерін өрлеткен ер: Мақсат Омарғалиевты еске алу кітабы. - Алматы: «Арыс» баспасы, 2020. - 224 б.
4. Жұбан жырлары ұрпақ санасында: жинақ / Құраст. М.Т.Татенова, Қ.Т.Арыстанова. - Орал: «Сервер Плюс» ЖШС баспасы, 2020. - 44 б.
5. Жұбан жырлары ұрпақ санасында: жинақ / Ред.: А.С.Қыдыршаев, Н.А.Сағынова; Құраст.: М.Т.Татенова, Қ.Т.Арыстанова. - Орал: Сервер Плюс, 2020. - 44 б.

6. Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис 2020. - 608 б. + 16 б. түрлі түсті фотосурет.

7. Жұбан Молдағалиев: биобиблиографиялық көрсеткіш / Құраст. С.Иргалиева; Ред. А.Қыдыршаев, Н.Сагинова; Ж.Молдағалиев ат. Батыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасы. - Орал, 2020. - 200 б.

2021

8. Ақбай, Ж.Д. Кемел шақ: өмірбаяндық жинақ. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - 112 б.

9. Облыстық кітапхана Тәуелсіздік жылдарында: ақпараттық жинақ / Құраст.-авт. Н.А.Сғынова, Ұ.Қ.Жиенәлиева, М.Т.Татенова, т.б. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - 240 б., + 20 б. - фотосурет.

2022

10. Гайсин, Д.Т. Туған жер тұғырым - Зормата: өмірбаяндық эссе. - Орал: «Полиграфсервис» ЖШС баспаханасы, 2022. - 320 б.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚУЛЫҚТАР ЭЛЕКТРОННЫЕ УЧЕБНИКИ

2000

1. Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері / А.С.Қыдыршаев. - Алматы, 2000.

2007

2. Педагог мамандардын шешендік шеберлігін жетілдіру талаптары / А.С.Қыдыршаев. - Орал: БҚМУ, 2007. - Систем. требования: Windows 2000/XP PIII және жоғары (1500 MHz және жоғары) ШҚЕС 128 Мб 200 Мб Қатты тегеріште.
3. Шешендіктану / А.С.Қыдыршаев. - Орал: БҚМУ, 2007. - Систем. требования: Windows 2000/XP PIII және жоғары (1500 MHz және жоғары) ШҚЕС 128 Мб 200 Мб Қатты тегеріште.
4. Іскерлік шешендіктану / А.С.Қыдыршаев. - Орал: БҚМУ, 2007. - Систем. требования: Windows 2000/XP PIII және жоғары (1500 MHz және жоғары) ШҚЕС 128 Мб 200 Мб Қатты тегеріште.

**ПРОФЕССОР АБАТ САТЫБАЙҰЛЫ
ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ ГАЗЕТ-ЖУРНАЛ БЕТТЕРІНДЕ
БАСЫЛЫМ КӨРГЕН СҰХБАТ-ИНТЕРВЬЮЛЕРІ**

**ИНТЕРВЬЮ ПРОФЕССОРА
АБАТА САТЫБАЕВИЧА ҚЫДЫРШАЕВА
ОПУБЛИКОВАННЫЕ НА СТРАНИЦАХ ГАЗЕТ И
ЖУРНАЛОВ**

2003

1. «Идеялар бастан асады» (Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің филология факультетінің деканы А.С.Қыдыршаевпен сұхбат): сұхбаттасқан ұстаздар мен шәкірттерге арналған «Үзіліс» бетінің тілші - редакторы Ж.Шамұратова // Орал өңірі. - 2003. - 8 шілде. - Б. 6.

2004

2. Жанары жалын атса әрбір жастың... (Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің педагогика факультетінің деканы А.С.Қыдыршаевпен сұхбат) // Жайық жастары. - 2004. - 12 ақпан. - № 3. - Б. 2.

2005

3. Қош келесің, Құттыаяқ! Жаңа жыл қарсаңында газет тілшісі Базарғали Қуатовтың Махамбет атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің профессоры, педагогика ғылымдарының докторы Абат Қыдыршаевпен сұхбаты // Информбиржа.news. - 2005. - 29 желтоқсан. - №52. - Б. 15.

2008

4. Мақсат - қазақтың шешендіктану ғылымының іргетасын қалау (Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының корреспондент мүшесі, п.ғ.д., проф. А.С.Қыдыршаевпен сұхбат). Сұхбаттасқан газет тілшісі Ж. Аханова // Жайық үні. - 2008. - 4 қыркүйек. - № 36. - Б. 8.
5. Шешендіктану мектепте пән ретінде енгізілуі керек («ЖОО-ның үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының иегері, п.ғ.д., проф. А.С.Қыдыршаев пен сұхбат). Сұхбаттасқан газет тілшісі М. Шамұратов // Орал өңірі. - 2008. - 26 шілде. - №85. - Б. 6.

2011

6. Хайруллина, Г. Человеческое слово могуче... (Қыдыршаев Абат Сатыбайұлымен сұхбат) // Приуралье. - 2011. - 27 қаңтар. - №11. - С. 7-8.

2016

7. Джумагалиева, М.О. Вдохновить на открытия // Өркен. - 2016. - 31 мамыр. - №5. - С. 2.

2018

8. Әбдірайымқызы, М. Өмірде нағыз ізгілікті кісілік келбеті бар азамат: профессор А.С.Қыдыршаев пен сұхбат // Игілік. - 2018. - желтоқсан. - №12. - Б. 12-18.
9. Суетин, А. Истины жизни Абата Кыдыршаева // Шаңырақ. - 2018. - 10 мая. - №19. - С. 16-18.

10. Абайдың рухани мұрасы тұлғаның тағдырын өзгертеді: «Ел және мұғалім» газетінің тілшісі А. Құрманқұлқызының М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан университетінің «Рухани жаңғыру» институтының директоры, п.ғ.д., проф. Абат Қыдыршаевпен жүргізген сұхбаты // Ел және мұғалім. - 2020. - 5 тамыз. - №15. - Б. 5.
11. Бізге берік рухани иммунитет қажет: М.Өтемісов ат. Батыс Қазақстан университетінің «Рухани жаңғыру» институтының директоры, п.ғ.д., проф., Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының академигі Абат Қыдыршаевпен сұхбат. Сұхбаттасқан Б. Мырзаханұлы // Қазақ әдебиеті. - 2020. - 31 шілде. - №30. - Б. 18-19.
12. Зерде мен зейіннің сүзгісі: проф. А.С.Қыдыршаев пен тілші-редактор А. Сүйінішқалиеваның жүргізген сұхбаты // Өркен. - 2020. - мамыр. - №5. - Б. 14.
13. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі: акад. А.С.Қыдыршаев пен жүргізілген сұхбаттан үзінді // Өркен. - 2020. - 30 сәуір. - №4. - Б. 11.
14. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі // Үш қоңыр. - 2020. - 8 мамыр. - №19. - Б. 1-5-8.
15. Күллі түркі жұртының мақтанышы: әл-Фараби - 1150 жыл: проф. А.С.Қыдыршаев пен сұхбат // «Ел және мұғалім». - 2020. - 6 мамыр. - №7-8. - Б. 3.
16. М. Өтемісов ат. БҚМУ проф. А.С. Қыдыршаевпен Жұбан Молдағалиев ат. БҚО әмбебап ғылыми кітапханасының қоғаммен байланыс және көпшілік жұмыс секторының

жетекшісі А.Р. Нұфтоллинаның жүргізген сұхбаты. - Орал, 2020. - сәуір. - URL: <https://cloclo.stok.5.datacloud.mail.ru//stock/get/mheDiEAj3fjeaQof3rXpwPDdjWfvcrq5xKTqUbWXGWVRwbiANYiQDdjfG7p6whzB8ANcZPXD3Zv65/MVI6455.mp4>

17. Телесұхбат. Профессор А.С.Қыдыршаев бүгін білім беру сапасын ашық алаңда талқылауға қатысты. «Ақжауық» телеарнасының ресми сайты oraltv. - URL: <https://oraltv.kz/kz/news/society/bilim-sapasy-ashuk-alanda-talkylandy?ult=t=wh>
18. Телесұхбат. «Жұбан Молдағалиев» энциклопедиясының бас редакторы, п.ғ.д. проф. А.С.Қыдыршаев пен сұхбаттасу. - Орал, 2020. - 26 қыркүйек. - URL:<https://youtube/snwqysinfdm>
19. Ұлы Даланың рухани ұстазынан үлгі алсақ ұтылмаймыз: ҚазАқпарат тілшісі Ғайсағали Сейтақтың академик Абат Қыдыршаевпен жүргізген сұхбаты. - Орал, 2020. - URL: <https://inform.kz/uly-dalanyn-ruhani-ustazynan-ulgi-alsak-utyelmaymyz-Abat-Kydyrshaev-a-3622512>

ШҚІРЛЕР РЕЦЕНЗИИ

1992

1. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. на автореф.: Научные основы отбора и комплексной организации языкового материала по казахскому языку / К.Жаксылыков. - Алма-Ата, 1992.
2. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. на автореф.: Научные основы отбора и комплексной организации языкового материала по казахскому языку / К.Жаксылыков. - Алма-Ата, 1992.

1997

3. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Көркем проза тілін зерттеудің ғылыми-теориялық негіздері / Б.Шалабай. - Алматы, 1997.

1998

4. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орындарының орыс тілді бөлімдерінде есімдіктерді оқытуда студенттердің қазақша сөйлеу дағдысын қалыптастырудың теориялық негіздері / Р.С.Кинжекова. - Алматы, 1998.
5. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ фольклорындағы табиғат пен тұрмыс-тіршіліктің бейнеленуі / Р.Қ.Мұхамбетқалиева. - Алматы, 1998.
6. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орыс бөлімдеріндегі студенттерді қазақша сөйлеуге үйрету әдістемесі (жай сөйлем синтаксисі негізінде) / Г.Ж.Серікбаева. - Алматы, 1998.

1999

7. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазіргі қазақ тіліндегі екі құрамды хабарлы жай сөйлемдердің құрылымдық-мағыналық модельдері / А.Б.Қайыров. - Алматы, 1999.
8. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тіліндегі мемлекеттік құрылыс терминологиясының қалыптасуы / Е.Г.Дәулетов. - Алматы, 1999.
9. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: проф. Қ.Қ. Жұбановтың етістіктер туралы ғылыми еңбегі, оның ғылымның кейінгі дамуына ықпалы / А.Қ.Омарова. - Алматы, 1999.
10. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: проф. Қ.Жұбанов еңбектеріндегі қазақ тілі дыбыстары жіктелімінің фонологиялық негіздері / Н.Ә.Сәдуақас. - Алматы, 1999.
11. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Әбу Сәрсенбаевтың лирикасы / Ж.Ж.Шайекенов. - Алматы, 1999.

2000

12. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: студенттерге шешендік өнерді үйрету әдістемесі: бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі факультеті негізінде / Б.Д.Қалимұқашева. - Алматы, 2000.
13. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: вариативтік авторлық ана тілі оқулықтарындағы интеграциялық ұстанымның ғылыми-әдістемелік негізі / А.Кенжеғұлова. - Алматы, 2000.
14. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Дыбыс үндестігі арқылы орыс бөлім студенттерін қазақша сөйлеуге үйрету әдістемесі / Ж.Ә.Ноғайбаева. - Алматы, 2000.

2001

15. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілін басқа ұлт өкілдеріне оқылым әрекеті арқылы үйрету әдістемесі / Г.Т.Бисенбекова. - Алматы, 2001.
16. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілін орыс тілді бөлімдерде модульмен оқытудың ғылыми-теориялық негіздері / К.Жақсылыкова. - Алматы, 2001.
17. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазіргі қазақ тіліндегі дене мүше атаулары негізіндегі сөзжасамдық ұялардың сөзжасамдық сатыларындағы туынды сөздер / Н.М.Қоқышева. - Алматы, 2001.
18. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Оқу орыс тілінде жүретін мектептердің 5-сынып оқушыларының сөйлеу тілін деңгейлік тапсырмалар арқылы дамыту / К.О.Өмірбаева. - Алматы, 2001.

2002

19. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Ет-сүт биотехнология бөлім студенттеріне қазақ тілін тыңдалым әрекеті арқылы оқыту әдістемесі: жоғары оқу орындарының орыс бөлімдеріне арналған / М.Д.Жорақпаева. - Алматы, 2002.

2003

20. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Оқытуды ақпараттандыру процесінде оқушылардың зерттеу қызметін дамыту / Н.Ғ.Даумов. - Алматы, 2003.
21. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орыс топтарындағы студенттердің сөйлеу тілін мақал-мәтелдер арқылы дамыту: гуманитарлық факультет, орташа топқа арналған / Г.Қ.Камиева. - Алматы, 2003.

22. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орыс бөлімі студенттерін тілдік жағдаят арқылы қазақша сөйлеуге үйрету әдістемесі / Б.Б.Мамаева. - Алматы, 2003.
23. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орындарында қазақ тілі үстеулерін айтылым әрекеті арқылы оқыту әдістемесі: Заң факультеті орыс бөлімінің жалғастырушы топтары үшін / С.Нұрғали. - Алматы, 2003.
24. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // Кәсіптік лицейдің 10-11 сынып оқушыларына қазақ тілін қатысымдық тұрғыдан оқыту әдістемесі: орыс бөлімінің тігінші мамандығына арналған / Ә.Ә.Уабиева. - Алматы, 2003.
25. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ мектебінің 5 сыныбында лексиканы деңгейлік тапсырмалар арқылы оқыту әдістемесі / Н.Шадиева. - Алматы, 2003.

2004

26. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілін техникалық жоғары оқу орындарында тілдесім әрекеті арқылы оқыту әдістемесі: «мұнай-газ» мамандығы бойынша / Ә.Р.Шоғанбекқызы. - Алматы, 2004.
27. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орнында сөзжасам пәнін оқытудың ғылыми - әдістемелік негіздері / З.Бейсенбаева. - Алматы, 2004.
28. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ шешендік өнерінің негіздері және тілдік танымы / Г.Қосымова. - Алматы, 2004.
29. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. на автореф.: Лекция в вузе как средство активизации познавательной деятельности студентов педагогического университета / Г.Н.Кисметова. - Самара, 2004.

30. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ мектептерінде сөз тіркесі синтаксисін дамыта оқыту технологиясының ғылыми-әдістемелік негіздері / Н.Ж.Құрманова. - Алматы, 2004.
31. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілінің фонетикасын орыс мектебінің 4 сынып оқушыларына қатысымдық тұрғыдан оқыту әдістемесі / Р.Е.Рахимбаева. - Алматы, 2004.
32. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазіргі қазақ тіліндегі сөз түбіріне кіріккен тәуелдік жалғаулары / А.А.Раманова. - Алматы, 2004.

2005

33. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орта түркі тілі лексикасы мен қазақ тілі лексикасының сабақтастығы: XIV ғасыр жазба ескерткіштері негізінде / М.Б.Сабыр. - Алматы, 2005.
34. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Педагогикалық колледжде қазақ тілін технологиялық карта арқылы меңгерту әдістемесі / Н.Т.Туленбергенова. - Алматы, 2005.

2006

35. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары сынып оқушыларына инновациялық оқыту технологиясы арқылы экологиялық білім беру / А.Қ.Даменова. - Түркістан, 2006.
36. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ отбасында халықтық педагогика құралдары арқылы мектеп жасындағы қыз баланы тәрбиелеудің педагогикалық шарттары / Ұ.Ә.Есім. - Шымкент, 2006.
37. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жай сөйлемді ізгілендіру технологиясы арқылы оқыту әдістемесі (8 сынып) / Л.Н.Ермағамбетова. - Алматы, 2006.

38. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Рухани - адамгершілік құндылықтар негізінде студенттердің өзін-өзі тәрбиелеудің педагогикалық шарттары / Г.А.Ерғалиева. - Атырау, 2006.
39. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: // Қазақ балалар поэзиясы және Мұзафар Әлімбаевтың көркемдік тағылымы / Ә.Жәкім. - Алматы, 2006.
40. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық іс-әрекетін пәнаралық байланыс негізінде қалыптастыру / Д.Ж.Кішібаева. - Шымкент, 2006.
41. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орыс бөлім студенттерінің сөздік қорын мамандыққа байланысты дамыту әдістемесі: заң факультетін жалғастырушы топтары үшін / Д.Ж.Құсаинова. - Алматы, 2006.
42. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Спорт және дене тәрбиесі арқылы жасөспірімдердің патриоттық қасиеттерін қалыптастырудың педагогикалық шарттары / Ж.А.Қасымбеков. - Түркістан, 2006.
43. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Оқушылардың шығармашылық әрекетіне бағытталған өзіндік жұмысты ұйымдастырудың дидактикалық шарттары / Б.Н.Қадірова. - Атырау, 2006.
44. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Өзге тілді мектептің 7 сыныбында қазақ тілі мәтіндерін компьютермен оқыту әдістемесі / К.Ж.Мухлис. - Алматы, 2006.
45. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Атырау өлкесінде музыкалық білім мен тәрбие берудің қалыптасуы мен дамуы (1920-1985 ж.ж.) / М.Х.Мұхтаров. - Атырау, 2006.

46. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қажым Жұмалиев - эпостық жанрдың түрлерін зерттеуші / А.Ы.Мамыров. - Алматы, 2006.

47. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Студенттердің эстетикалық мәдениетін сәндік-қолданбалы қолөнер арқылы қалыптастырудың педагогикалық шарттары: кәсіптік оқыту материалдары негізінде / Д.Уркинбаева. - Алматы, 2006.

2007

48. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Саяси қуғын-сүргін құрбандары болған қазақ зиялыларының педагогикалық көзқарастары (1930-1938 ж.ж.) / А.К.Асаубаева. - Алматы, 2007.

49. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: ІХ-ХІІ ғасырлардағы қазақ отбасы тәрбиесінің қалыптасуы мен дамуы / Қ.Т.Атемова. - Алматы, 2007.

50. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Орта мектепте стилистиканы дамыта оқыту әдістемесі / Ж.М.Бектұрғанова. - Алматы, 2007.

51. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Пәнаралық байланыс негізінде студенттердің эстетикалық талғамын дамытудың педагогикалық шарттары / Р.А.Дарменова. - Алматы, 2007.

52. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Кіші жастағы оқушылардың ауызша сөйлеу дағдысын қалыптастыру әдістемесі / С.Б.Жораева. - Астана, 2007.

53. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілін түркітілді студенттерге лингвоелтаным бағытында оқыту әдістемесі / З.Н.Жұматаева. - Алматы, 2007.

54. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Міржақып Дулатұлы шығармаларындағы «ғаламның тілдік бейнесі» / Г.Е.Имашева. - Алматы, 2007.
55. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. на автореф.: Теория и методика взаимосвязанного обучения комплексным единицам словообразования в условиях учебного двуязычия национальной школы / К.Л.Кабдолова. - Алматы, 2007.
56. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Ұлытау - Жезқазған өңірінің білім беру саласының қалыптасуы / А.Ш.Мүтәлиева. - Астана, 2007.
57. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Мектеп мұғалімдерінің кәсіби - педагогикалық инновациялық іс-әрекетке даярлығын жетілдіру / М.М.Мұқамбетқали. - Алматы, 2007.
58. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Монғолиядағы қазақ мектептерінің қалыптасуы мен дамуы (1927-1995 ж.ж.) / Л.Навий. - Астана, 2007.
59. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Дыбыс үндестігі арқылы орыс бөлімі студенттерін қазақша сөйлеуге үйрету әдістемесі / Ж.Ә.Ноғайбаева. - Алматы, 2007.
60. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жалпы білім беретін орта мектепте қазақ тілін сатылай кешенді талдау технологиясымен оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері / Н.А.Оразахыновна. - Алматы, 2007.
61. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Студенттердің қарым-қатынас мәдениетін қалыптастырудың педагогикалық негіздері: дене шынықтыру және спорт мамандығы бойынша / Е.Д.Оразбаев. - Алматы, 2007.

62. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. автореф.: Система изучения казахской литературы в школах Казахстана с русским языком обучения (5-11 классы) / К.Ы.Сариева. - Алматы, 2007.

63. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Оқу үрдісінде студенттердің белсенді әдістер қолдануын қалыптастырудың педагогикалық шарттары: «Технология» пәні материалдары негізінде / С.К.Танирбергенова. - Алматы, 2007.

2008

64. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Бастауыш сынып оқушыларын жазбаша байланыстырып сөйлеуге үйрету әдістемесі / Р.Ж.Базарбекова. - Алматы, 2008.

65. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жалпы білім беретін орта мектептерде қазақ тілінен сөз мәдениетін оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері // Ж.Т.Дәулетбекова. - Алматы, 2008.

66. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасының негіздері / С.Б.Қоянбекова. - Алматы, 2008.

67. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Оқу - тәрбие үдерісін оқушылардың жеке қабілетіне қарай ұйымдастырудың педагогикалық шарттары / Н.Сарсенова. - Атырау, 2008.

2009

68. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орнында студенттер тілін дамытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: қазіргі қазақ тілінің морфология саласы бойынша / Ж.Қ.Балтабаева. - Алматы, 2009.

69. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: С. Мұқанов романдарындағы диалог қолдану ерекшелігі: «Ботагөз», «Сырдария», «Аққан жұлдыз» романдары бойынша / Р.Б.Султанғалиева. - Алматы, 2009.

2010

70. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орындарында «Педагогикалық шешендіктану» курсының оқытудың әдістемелік жүйесі / М.Қ.Әжіғалиев. - Көкшетау, 2010.

71. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ мектебіндегі 5 сынып оқушыларының тіл мәдениетін антонимдер сөздігі арқылы дамыту әдістемесі / Р.Н.Бегалиева. - Көкшетау, 2010.

72. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: 10 сынып оқушыларының сөйлеу мәдениетін қалыптастыра оқытудың әдістемесі: қоғамдық-гуманитарлық бағыты / М.Б.Құдайбергенова. - Көкшетау, 2010.

73. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жалпы орта білім беру мазмұнының гумандық бағыттылығының ғылыми-педагогикалық негіздері (5-11 сыныптар) / К.С.Құрманбай. - Алматы, 2010.

74. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Жоғары оқу орындарында қазақ тілін ақпараттық технологиялар жүйесімен оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері / Б.Ж.Құрманова. - Көкшетау, 2010.

75. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ мектебінің VII сыныбында шешендік өнерді оқыту әдістемесі / Ә.С.Мұхамбетқалиев. - Көкшетау, 2010.

76. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Түркі тілді студенттерге қазақ тілі мәдениеттанымдығын үйретудің әдістемелік негіздері: газет материалдары негізінде / А.Қ.Мырзаханова. - Көкшетау, 2010.
77. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // рец. на автореф.: Формирование ИКТ - компетентности учащихся педагогического колледжа в условиях электронной методической системы / Ш.С.Набидоллина. - Атырау, 2010.
78. Рецензия / А.С.Қыдыршаев // автореф. рец.: Қазақ мектебіндегі қазақ тілі оқулығының лингводидактикалық негіздері (5-6 сыныптар) / А.М.Тағанова. - Көкшетау, 2010.

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ, РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯЛАРДА ЖАСАЛҒАН
БАЯНДАМАЛАРЫ, ҒЫЛЫМИ ХАБАРЛАРЫ ЖӘНЕ
ҚАТЫСЫ**

**ДОКЛАДЫ, НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ И УЧАСТИЕ
В МЕЖДУНАРОДНЫХ, РЕСПУБЛИКАНСКИХ
КОНФЕРЕНЦИЯХ**

1992

1. Ахмет Байтұрсынов методика мәселелері хақында / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілін үйретуге байланысты жетілдірілген әдістемелерді меңгеру: республикалық оқу-методикалық конференциясы баяндама тезистері. - А., 1992. - Б. 27-29.
2. Фразеологизм және оқушылардың тіл байлығын дамыту / А.С.Қыдыршаев // Тезисы 56-й научно-практической конференции профессорско-преподавательского состава, посвященной 60-летию УПИ им. А.С.Пушкина. - Уральск, 1992. - С. 218-219.

1993

3. А. Байтұрсынұлы - қазақ тілін оқыту әдістемесінің ірге тасын қалаушы / А.С.Қыдыршаев // Абай атындағы Алматы мемлекеттік университетінің профессор-оқытушылар құрамы және аспиранттарының 44-ші ғылыми конференциясы баяндама тезистері. - А., 1993. - Б. 4-5.
4. Ахмет Байтұрсынұлы және әдістеме мәселесі / А.Қыдыршаев // Батыс Қазақстан жас ғалымдарының IV ғылыми конференция баяндама тезистері. - Ақтөбе, 1993. - Б. 68.

1995

5. Фразеологизм және оқушылардың тіл байлығын дамыту жолдары / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 1995. - Б. 201-202.

1997

6. Жоғары мектепте қазақ тілін оқыту әдістемесін жетілдіру жолдары / А.С.Қыдыршаев // Тілдерге оқытудың жаңа технологиялары, олардың қазақ және басқа тілдерді дамытудың мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асырудағы рөлі: республикалық ғылыми-тәжірибелік семинарға ұсынылған баяндамалардың тезистері. - Павлодар, 1997.
7. Мағжан Жұмабайұлының кейбір әдістемелік түйіндерінің астары / А.С.Қыдыршаев // Қазақ лингводидактикасының мәселесі: жас ғалымдар мен аспиранттардың ғылыми мақалалар жинағы. - I шығуы. - Орал, 1997. - Б. 60-66.
8. Ұлы ағартушылар сабақтастығы (Л.Н.Толстой мен А.Байтұрсынұлы еңбектеріне жасалған салыстырмалы барлау нәтижелері) / А.С.Қыдыршаев // Қазақ лингводидактикасының мәселелері: ғылыми жинақ. - Орал, 1997.

1999

9. Шешен сөйлеу мәдениетіне баулу мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі жүйесі және лингводидактика мәселелері: ғылыми-әдістемелік мақалалар жинағы. - А., 1999. - Б. 58-61.

2000

10. Ғылым шыңына шарықтаған қыран / А.С.Қыдыршаев // «Сәрсен Аманжолов тағылымы» атты Республикалық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. - А., 2000. - Б. 20-25.

11. Студенттерге тілдік қатынас мәдениетіне баулу / А.С.Қыдыршаев // «Қазақстандағы психология және педагогика ғылымдарының өзекті проблемалары» атты республикалық-теориялық конференция материалдары. - IX шығуы. - А., 2000. - Б. 70-74.
12. Халел Досмұхамедұлы және шешендік өнер негіздерін оқыту мәселесі / А.С.Қыдыршаев // «Алты алаштың мақтанышы» атты республикалық Халел Досмұхамедов оқулары. - Атырау, 2000. - Б. 39-41.
13. Шешен сөйлеуге баулу мәселесі туралы / А.С.Қыдыршаев // «Мемлекеттік тіл - елге тірек» атты ғылыми жинақ. - Орал, 2000. - Б. 113-116.

2001

14. Қазақ халқының ата дәстүрі негізінде шешен сөйлеуге үйрету жұмысының әдістемелік-дидактикалық аспектілері = Духовное наследие народов Казахстана и школьное образование / А.С.Қыдыршаев // Материалы международной научно-практической конференции «Парасат». - А., 2001. - Б. 175-181.
15. Қазіргі шешендіктануды оқытудың лингвистикалық аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2001.
16. Студенттердің шешен сөйлеу дағдыларын қалыптастырар жаттығулардың бірер әдістемелік ерекшеліктері / А.С.Қыдыршаев // С.Исаев оқуларына байланысты ғылыми-әдістемелік мақалалар жинағы. - Алматы, 2001.
17. Техникалық жоғары оқу орындарында шешендіктануды оқытудың қажеттілігі / А.С.Қыдыршаев // «Жас ғалымдар» атты Қазақстан тәуелсіздігінің 10 жылдығына халықаралық ғылыми конференция еңбектері. - IV бөлім. - Алматы: Қ.Сәтпаев ат. Қазақ ұлттық техникалық университеті, 2001. - Б. 542-545.

18. Шешендік шежіре - рухани байлық көзі / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан халықтарының рухани мұрасы және білім беру мәселесі: халықтаралық ғылыми-практикалық материалдары. - А.: «Парасат» рухани келісім мектебі, 2001. - Б. 206-209.
19. Шешендіктану ғылымы туралы / А.С.Қыдыршаев // Қазақстанның тәуелсіздігіне 10 жыл: нәтижелері мен болашағы: халықаралық ғылыми конференция материалдары. - Алматы: Қайнар, 2001. - Б. 154-158.
20. Шешендіктану пәнін оқыту арқылы студенттерді шешендік іс-әрекетке баулу амалдарының жіктемесі / А.С.Қыдыршаев // ХХІ ғасырдағы ғылым және білім: болашаққа көзқарас (жаңаша ғылым-білім технологиялары және даму көкжиектері): халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал: ҚР Ұлттық Академиясы, «КАТЕV» Халықаралық қоғамдық қоры, 2001. - Б. 208-209.
21. Шешендіктану пәнін оқыту арқылы шешен сөйлеуге үйретудің логикалық аспектілері // Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Алматы: Ы.Алтынсарин атындағы Қазақтың білім академиясы, 2001. - Б. 196-198.
22. Шешендіктануды оқытуда «шешен-студенттің» этикалық мәдениетін қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. - Орал, 2001.
23. Шешендіктануды оқытудың психолінгвистикалық аспектілері / А.С.Қыдыршаев // «Қазақстан мемлекеттік тәуелсіздік жолында: тарих және қазіргі заман»: халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Семей, 2001. - Б. 605-609.

24. Шешендіктануды оқытудың психологиялық иірімдерін барлау нәтижелері / А.С.Қыдыршаев // Кеңес дәуірінен кейінгі реформаға 10 жыл: күткеніміз, нәтижелері, болашағы: халықаралық ғылыми конференция материалдары. - А., 2001.
25. Шешен - лектордың кәсіби қалпын қалыптастыруға қатысты шешендік іс-әрекеттің әдістемелік қағидалары / А.С.Қыдыршаев // Түркітану мәселелері: бүгінгі мен болашағы: халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - А., 2001.

2002

26. Шешен - маманның этикалық мәдениетін қалыптастыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев, Д.Қ.Төлегенова // «Қазақстан дамуының қазіргі жағдайындағы ғылым және білім беру: тәжірибесі, мәселелері және перспективалары»: Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 70 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2002. - Б. 20-22.
27. Шешендіктануды оқытуда сыни тұрғыдан ойлау мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Соростың Демократиялық Білім беру орталығы: оқу және жазу арқылы сыни ойлауды дамыту бағдарламасы бойынша өткізілген педагогикалық конференция материалдары. - Орал, 2002. - Б. 69-72.

2003

28. Шешендіктануды оқытуда сыни тұрғыдан ойлау мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Оқу және жазу арқылы сыни ойлауды дамыту бағдарламасы бойынша өткізілген педагогикалық конференция материалдары. - А.: Соростың Демократиялық білім беру орталығы. - 2003. - Б. 69-72.

2005

29. А.Байтұрсынұлының бастауыш сынып оқушысының тілін дамытуды көздеуі / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 24-31.
30. А.Байтұрсынұлының әдістемелік еңбектері туралы / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 19-24.
31. Ахметтану баспалдақтары / А.С.Қыдыршаев // Ахметтану және қазақ филологиясының өзекті мәселелері атты республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2005. - Б. 10-12.
32. Бастауыш сынып оқушыларының шешен сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың бір жолы / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 175-176.
33. Ғалым шешен Құдайберген Жұбанов және шешендіктануды оқытудың ұстанымдарын таразылау мәселесі / А.Қыдыршаев // Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары «Жұбанов тағылымы-VI». - Ақтөбе, 2005. - Б. 287-293.
34. Кәсіби маман сөйлеу мәдениетінің қалыптасуы хақында / А.С.Қыдыршаев // Состояние этнопсихологии и этнопедагогике в республиках Центральной Азии и других тюркоязычных народов СНГ и перспективы их развития: материалы III международной научно-теоретической конференции. - Алматы, 2005. - Б. 245-247.
35. Кәсіби маманның шешен сөйлеуінің логикалық ирімдері / А.С.Қыдыршаев // ЖОО аралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. - Ақтөбе, 2005. - Б. 62-65.
36. Лингвоэкологиялық сауаттылық мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 189-192.

37. Лингвоэкологиялық сауаттылықтың қажеттілігі /
А.С.Қыдыршаев, Д.Қ.Төлегенова // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: материалы международной научно-практической конференции. - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана и ЗКИТУ, 2005. - С. 210-212.
38. М.Жұмабайұлының шәкірт тілін ширатуға қатысы /
А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 50-58.
39. Педагогикалық іс-әрекет барысында шешендік өнер элементтерін практикалық тұрғыда қолдану мәселесі /
А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыру - әрбір азаматтың парызы: халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2005. - Б. 36-41.
40. Риторикалық ойындардың функциясы мен оқушылардың қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруға қатысы /
А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 166-171.
41. Сәби, естияр және ересек жастағы балалардың тілін ширату /
А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 145-149.
42. Сөйлеу этикеті мен оқушыны сыпайы сөйлеу мәдениетіне баулыр риторикалық ойындардың әдістемелік қағидалары /
А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 71-74.
43. Студенттерді сөздікпен жұмыс жасай білуге баулу ісі /
А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 183-186.
44. Ұлы ағартушылар мұрасы төңірегінде / А.С.Қыдыршаев // Ресей Федерациясындағы қазақ мектептері мен кластарында пән негіздерін оқытудың келелі мәселелері атты Ресей Федерациясының шекаралас облыстары педагогтарының республикалық семинар материалдары. - Орал, 2005. - Б. 36-38.
45. Ұлы Жеңісті жақындата түскен тыл еңбеккері, ұстаз-ғалым Ғабдырахман аға / А.С.Қыдыршаев // «Ардагер ағалар» атты

Ұлы Жеңістің 60 жылдығына арналған ғылыми-публицистикалық жинақ. - Орал, 2005. - Б. 151-155.

46. Шешен сөйлеудің логикалылығы / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Ақтөбе, 2005.

47. Шешендіктануды оқытудың белсенді формаларын іріктеу жайы / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 160-161.

48. Шешендіктануды оқытудың педагогикалық негізіне қатысты мәселелер / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 145-150.

49. Шешендіктануды оқытудың тиімді әдістері мен жұмыс түрлері / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 150-161.

50. Іскерлік қарым-қатынас деңгейіндегі тілдік сөйлеу этикеті / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2005. - Б. 164-165.

51. Іскерлік қарым-қатынастың этикалық аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Развития аграрного сектора: опыт, проблемы и перспективы: материалы республиканского научно-практического конференции. - Уральск, 2005. - Б. 135-137.

2006

52. А.С.Пушкин және кәсіби маманның сөйлеу мәдениетін қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев // А.С.Пушкин в культурном пространстве запада и Востока: материалы международной научно-практической конференции. - Уральск, 2006. - 19-20 октября. - Б. 118-122.

53. Кәсіби маманға қажетті іскерлік қарым-қатынастың этикалық аспектілері / А.С.Қыдыршаев, Д.Қ.Төлегенова // Ғылым және білім. - Орал, 2006. - Б. 47-49.

54. Қазіргі мектеп мұғаліміне шешендіктану ілімінің қажеттілігі / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тіл: білім және саясат: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2006. - Б. 123-126.
55. Мұғалім кадрларының біліктілігін аттыруға шешендіктану ілімінің қатысы / А.С.Қыдыршаев // 12 жылдық білім жүйесі және жаңа педагогикалық технологиялар: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Ақтөбе, 2006. - Б. 9-10.

2007

56. Жоғары оқу орындарында педагогикалық шешендіктануды оқыту мәселесі: П.И.Токаревтің 90 жылдығына арналған республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2007. - Б. 56-59.
57. Жоғары оқу орындарында педагогикалық шешендіктануды оқытудың мақсат-міндеттері мен мазмұндық құрылымы: ғылыми жинақ / А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев. - Орал, 2007. - Б. 115-119.
58. Жоғары оқу орындарында педагогикалық шешендіктануды оқытудың бағдарламалық құрылымы: ғылыми жинақ / А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев. - Орал, 2007. - Б. 67-71.
59. Қазақ және ағылшын тілдеріндегі гендерлік қатынасқа байланысты мақал-мәтелдердің этнолингвистикалық сипаты / А.Қыдыршаев, М.Әжіғалиев // Ғалым-ұстаз Серікқали Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері: облыстық ғылыми-практ. конф. материалдары. - Орал, 2007. - Б. 115-119.
60. Өзге тілді аудиторияларда қазақ тілін оқытудың кейбір теориялық-әдістемелік аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тілді меңгерту - мәртебелі міндетіміз: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2007. - Б. 7-12.

61. «Педагогикалық шешендіктану» курсының жоғары оқу орындарында оқытудың кейбір қырлары / А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев // Қазақстанда жоғары білім беруді реформалау: тарихы, тәжірибесі және болашағы: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. - Атырау, 2007. - Б. 169-173.
62. Серікқали Ғабдешұлы Шарабасов - әдебиеттанушы, ғалым, білікті ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Ғалым-ұстаз С.Ғ.Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері: облыстық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2007. - Б. 5-9.
63. Ұлттық құндылығымыздан тағылым ала білейік / А.С.Қыдыршаев. - Жастар және қазақ әдебиеті: қалалық ғылыми-практикалық семинар материалдары. - Орал, 2007. - Б. 3-12.
64. Іскер маманның шаршы топ алды сөз сөйлеуге даярлануының әдістемелік шарттары: ғылыми жинақ / А.С.Қыдыршаев, М.А.Қарекенов. - Орал, 2007. - Б. 135-138.
65. Іскерлік қарым-қатынастағы тыңдау мәдениетінің кейбір аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Ғалым-ұстаз С.Ғ.Шарабасов және қазақ филологиясы мәселелері: облыстық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2007. - Б. 52-54.
66. Іскер маманның экспромт сөз сөйлеу білігі: ғылыми жинақ / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2007. - Б. 566-568.
67. Іскер мамандардың бұқаралық ақпарат құралдарымен қарым-қатынас жасау қағидалары: ғылыми жинақ / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2007. - Б. 160-163.

2008

68. Академиялық шешендік және шешен оқытушы профессиограммасы (Академик Қажым Жұмалиевтің

шешендігі негізінде) / А.С.Қыдыршаев // «Академик Қажым Жұмалиев және ұлттық рухани әлем» тақырыбындағы республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2008. - Б. 238-240.

69. Беташардың қиыны-ай! (Алғы сөз) Өнегелі өмір: Тарихшы ғалым Зейнолла Аманғалиев туралы естелік кітабы / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2008. - Б. 5.

70. VI сынып оқушыларының қарым-қатынас туралы түсінігін қалыптастырар кешенді тапсырмалар жүйесі / А.Қыдыршаев, С.Ізмұхамбетова // Ғылыми жинақ. - Орал, 2008. - Б. 249-254.

71. Зейнолла ағаны ұмытпаймыз: өнегелі өмір атты естелік кітабында / А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2008. - Б. 95-97.

72. Қазақ орта мектептерінде шешендіктануды оқыту арқылы оқушыларды риторикалық мәдениетке баулу мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Профессор Н.Оралбаева және тіл білімі мен әдістеме ілімі: ғалым Н.Оралбайдың 80 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Алматы, 2008. - Б. 262-267.

73. Қазіргі шешендіктану және оның тілтану ілімдерінің жүйесіндегі орны / А.С.Қыдыршаев // Политика государственного языка и актуальные проблемы языковой культуры: материалы II международной научно-практической конференции. - Уральск, 2008. - Б. 198-202.

74. Қазақ тілі пәні мұғалімінің имиджі / А.С.Қыдыршаев // Ғылыми жинақ. - Орал, 2008. - Б. 265-268.

75. Қазақстан Республикасының тіл саясаты және мемлекеттік тілді дамытудың кезеңдік мәселелері / А.С.Қыдыршаев // Үш тіл үндестігі туралы Қазақстан Республикасы Президентінің стратегиясы аясында қоғамның толерантты дамуы: аймақтық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2008. - Б. 7-13.

76. Л.Н.Толстой мен А.Байтұрсынұлы: ағартушылық, әдістемелік байланыстар / А.С.Қыдыршаев // Евразийское предназначение художественного и философского наследия Льва Николаевича Толстого: материалы международной научной конференции. - Уральск, 2008. - С. 160-166.
77. Мәдени мұра және ұлттық шешендіктану ғылымының зерттелу деңгейі / А.С.Қыдыршаев // «Мәдени мұра» бағдарламасы және қазақ әдебиеті мен тарихының мәселелері: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Ақтөбе, 2008.
78. «Педагогикалық шешендіктану» курсы бойынша риторикалық мәдениетке баулу сабақтары (ОЖСӨЖ бойынша) / А.С.Қыдыршаев // Озық педагогикалық тәжірибе мектебі. - Орал, 2008. - Б. 51-56.
79. Риторикалық мәдениет және оны қалыптастыру мәселелері / А.С.Қыдыршаев // Гуманитарлық зерттеу мәселелері: ғылыми мақалалар жинағы. - Ақтөбе, 2008. - Б. 46-50.
80. Риторикалық мәдениет және шешендіктануды оқытудың кейбір теориялық аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тіл саясаты және тіл мәдениетінің өзекті мәселелері: II халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның материалдары. - Орал, 2008. - Б. 42-46.
81. Сабақ үрдісіндегі риторикалық ойындар арқылы оқушылардың қарым-қатынас мәдениетін, сөйлеу этикетін қалыптастыру / А.С.Қыдыршаев, Қ.С.Қыдыршаева // Академик Қажым Жұмалиев және ұлттық рухани әлем: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2008. - Б. 255-259.
82. Сәби, естияр және ересек жастағы балалардың тілін ширату ісі / А.С.Қыдыршаев, А.Ж.Аралбаева // Ғылыми жинақ. - Орал, 2008. - Б. 262-263.

83. Студенттердің тілдік қатынас мәдениетін қалыптастырудың теориялық қағидалары / А.С.Қыдыршаев, И.С.Сұлтаниязова // Ғылыми жинақ. - Орал, 2008. - Б. 246-248.
84. Ұлттық шешендік өнер және оның тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев, А.Семғалиева // Ғылыми жинақ. - Орал, 2008. - Б. 263-265.
85. Шешендіктануды оқыту арқылы риторикалық мәдениетке баулу сабақтары (колледж оқытушылары негізінде) / А.С.Қыдыршаев // Профессор М.М.Тілеужановтың туғанына 80 жыл толу мерейтойына арналған «Фольклор әлемі және фольклортанудың ғылыми кеңестік орны мен жаңа бағыттары»: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2008. - Б. 190-200.

2009

86. Кәсіби маманның ауызша сөйлеу арқылы әсер ету моделі (шеберлік класы материалдары негізінде) / А.С.Қыдыршаев // Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - 2009. - Б. 51-56.
87. Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың орны, даму деңгейі және келешегі / А.С.Қыдыршаев // Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - 2009. - Б. 32-38.
88. Некоторые аспекты о научно - методической основе обучения риторике / А.С.Қыдыршаев // Материалы XIII международной научно-практической конференции «Риторика и культура общения в общественном и образовательном пространстве». - М., 2009. - С. 234-235.

89. Риторикалық мәдениетті қалыптастыру - рухани жетілудің тиімді жолы / А.С.Қыдыршаев // Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - 2009. - Б. 184-189.
90. Шешендіктанудың лингвоқұрылымдық жүйесіндегі өзге ғылымдардың орны / А.С.Қыдыршаев // Қазіргі қоғамдағы және білім беру саласындағы шешендіктанудың өзекті мәселелері: республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - 2009. - Б. 146-150.
91. Шешендіктану және кәсіби маманның сөйлеу мәдениеті / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тіл: даму мен өркендеудің жаңа кезеңі: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. - Орал, 2009.

2010

92. Жоғары оқу орындарындағы академиялық ұтқырлық аясындағы кәсіби маманның тілдік қарым - қатынас мәдениетінің аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан Республикасы жоғары оқу орындарындағы академиялық ұтқырлық: тәжірибе және даму мүмкіндіктері: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. - Орал, 2011. - 4 қараша. - Б. 35-37.
93. Қазіргі тіл экологиясының кейбір тұстары / А.С.Қыдыршаев // // Мемлекеттік тіл саясаты: жаңа кезең мен жаңа міндеттер: III халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2010. - 14-15 қазан. - Б. 118-120.
94. Мемлекеттік қызметкерлердің іскери қарым-қатынастағы тіл мәдениетін қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев // // Мемлекеттік тіл саясаты: жаңа кезең мен жаңа міндеттер: III халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2010. - 14-15 қазан. - Б. 67-75.

95. Халықтың шешендік дәстүрі және Ақтан Керейұлы / А.С.Қыдыршаев // Ақтан Керейұлы және аймақтық әдебиеттану мәселелері: республикалық ғылыми-тәжірибелік конф. материалдары. - Ақтөбе, 2010. - Б. 19-22.
96. Шаршы топ алды сөз сөйлеуге даярланудың әдістемелік сатылары / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тіл саясаты: жаңа кезең мен жаңа міндеттер: III халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2010. - 14-15 қазан. - Б. 174-177.
97. Шешендіктану ғылымының танымдық жүйесінің кейбір аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Мемлекеттік тіл саясаты: жаңа кезең мен жаңа міндеттер: III халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2010. - 14-15 қазан. - Б. 132-135.

2011

98. Білім деңгейіне байланысты саралап оқытудың оқушылардың өзін - өзі бағалауына тигізетін әсері // Жастар және ғылым: Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20-жылдығына арналған 69-шы студенттік ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдар жинағы. - 2011. -Б. 102-106.
99. Іскер маманның шаршы топ алды сөз сөйлеуінің әдістемелік қағидалары / А.С.Қыдыршаев // Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардың интеллектуалдық ұлт қалыптастырудағы рөлі: Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - 2011. - 28-29 сәуір. - Б. 86-91.
100. Көлік техникасын техникалық пайдалану негіздері / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан Республикасы жоғары оқу орындарындағы академиялық ұтқырлық: тәжірибе және даму мүмкіндіктері: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. - Орал, 2011. - Б. 35-37.

101. Оқу үдерісіндегі риторикалық технология - интеллектуалды ұлт қалыптастырудың өзегі / А.Қыдыршаев // Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардың интеллектуалдық ұлт қалыптастырудағы рөлі: Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - 2011. - 28-29 сәуір. - Б. 17-24.

102. Халықтың шешендік дәстүрі және Ақтан Керейұлы ақындығы / А.С.Қыдыршаев // Ақтан Керейұлы және аймақтық әдебиеттану мәселелері: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Ақтөбе, 2011. - Б. 19-22.

2012

103. «Педагогикалық риторика» курсының оқыту арқылы ритор-педагог тұлғасын қалыптастыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Педагогикалық үздік тәжірибе мектебі - Школа передового педагогического опыта: ғылыми-әдістемелік жинақ. - Орал, 2012. - Б. 106-115.

104. Ауызша сөйлеу этикеті мен пікірсайыс мәдениетін қалыптастыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев, А.Қ.Әбуғалиева // IV Махамбет оқулары: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2012. - Б. 47-53.

105. Іскерлік қатынастағы сөйлеу этикетіне қатысты риторикалық қағидалар / А.С.Қыдыршаев // М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 80 жылдығына арналған «Жоғары оқу орнындағы білім, ғылым және инновация: кешегісі, бүгінгі және келешегі»: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2012. - 23-24 қараша. - Б. 19-23.

106. К вопросу о преподавании риторики в школе для повышения культуры речи школьников / А.С.Қыдыршаев // Этнопедагогическая пансофия академика Г.Н.Волкова как фактор социальной безопасности народов в условиях

глобализации (IV Волковские чтения): материалы международной научно-практической конференции, посвященной 85-летию со дня рождения академика РАО Г.Н.Волкова, 31 октября. - Элиста, 2012. - С. 43-44.

107. Көптілділік - бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру негізі / А.С.Қыдыршаев // IV Махамбет оқулары: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2012. - 8 қараша. - Б. 52-54.
108. Мағжан Жұмабайұлы бастауыш білім берудегі тіл дамыту, ой дамыту мәселесі хақында / А.С.Қыдыршаев // 12 жылдық білім беру жағдайында бастауыш сынып мұғалімдерінің функционалдық сауаттылықтарын қалыптастыру: облыстық ғылыми-тәжірибелік семинардың материалдары. - Орал, 2012. - 18 мамыр. - Б. 5-10.
109. Сабақ үдерісінде риторикалық технологияны қолдану мәселесі / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Қыдыршаева // XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы Жайық алқабы ақындарының әдеби мұрасы: аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Ақтөбе, 2012. - 27 қаңтар.
110. Студент жастарды риторикалық мәдениетке баулудың практикалық жолдары / А.С.Қыдыршаев // XIX ғасыр мен XX ғасыр басындағы Жайық алқабы ақындарының әдеби мұрасы: аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Ақтөбе, 2012. - 27 қаңтар. - Б. 352-359.
111. Студенттердің риторикалық мәдениетін қалыптастыруға қатысты эксперименттік жұмыстың кейбір тұжырымдары / А.С.Қыдыршаев, А.С.Иманғалиев // Педагогикалық үздік тәжірибе мектебі - Школа передового педагогического опыта: ғылыми-әдістемелік жинақ. - Орал, 2012. - Б. 79-89.

2013

112. Аңызға айналған ғалым-ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Заманауи филологиялық ғылымдар: ҚР еңбек сіңірген ғылым қайраткері, филология ғылымдарының докторы, профессор Н.Оралбайдың 85 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. - Алматы, 2013. - 28-29 мамыр. - Б. 32-34.
113. Ахмет Байтұрсынұлының лингводидактикалық, лингвориторикалық тұжырымдарының бүгінгі білім беру ісімен сабақтастығы / А.С.Қыдыршаев // Ахмет Байтұрсынұлы және заманауи білім беру мәселелері = Ахмет Байтұрсынұлы және заманауи білім беру мәселелері: халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. - Орал, 2013. - 11-12 сәуір. - Б. 20-28.
114. Қазақ тілі сабағының тиімділігі нарттырар риторикалық ойындардың әдістемелік иірімдері / А.С.Қыдыршаев, Қ.С.Қыдыршаева, Д.А.Қыдыршаева // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілдік білім беруді мәселелері: тақырыбындағы республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 168-170.
115. Қазақ шешендік өнерін оқыту қағидаттары / А.Қыдыршаев, А.Қ.Әбуғалиева // «Қазақстан-2050» стратегиядағы көп ұлтты сипаты бар, бір тұтас елмен көптілдік мәселелері. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 59-62.
116. Қазақ шешендік өнерін оқытудың әдістері / А.Қыдыршаев, З.Т.Мұхамедиярова // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілдік білім беруді мәселелері: тақырыбындағы республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 73-76.

117. Қазақ шешендік өнерін оқытудың үлгі - формалары / А.С.Қыдыршаев, А.Қ.Әбуғалиева // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілдік білім беруді мәселелері: тақырыбындағы республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 50-53.
118. Қазіргі таңдағы тәрбие институттарының жұмыстары: ұлттық құндылықтарға бейімділігі, әлеуметтік тиімділігі / А.С.Қыдыршаев // «Қоғамдық тәрбие институттарының (тәрбиеге серіктестік) әрекеттерін шоғырландыру» тақырыбындағы тәрбие жұмысы проблемасы бойынша секциясының материалдары. БҚО білім басқармасының мектепке дейінгі, жалпы орта, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарының облыстық оқу-әдістемелік кабинеті. Арнайы түзеу, инклюзивті, қосымша білімді дамыту және тәрбие жұмысы бөлімі. - Орал, 2013. - Б. 24-26.
119. Латын әліпбиі: кеңесе келген шешімнің кемісі болмас / А.С.Қыдыршаев // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілді білім беруді дамыту мәселелері: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 37-39.
120. Махамбет ақынның шешендігі хақында / А.С.Қыдыршаев // V Махамбет оқулары: Махамбет Өтемісұлының 210 жылдығына арналған дәстүрлі респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2013. - Б. 48-50.
121. Педагог ғалым Мағжан Жұмабайұлының ана тілін оқытудағы әдістемелік тұжырымдарының құндылығы / А.С.Қыдыршаев // Білім берудегі инновациялар: бағдарлар мен үрдістер: V халықаралық ғылыми-әдістемелік конференцияның материалдары. - Алматы, 2013. - Б. 179-182.

122. Педагог Мағжан Жұмабайұлының ана тілін оқытудағы әдістемелік тұжырымдары / З.Ж.Мүтиев // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілдік білім беруді мәселелері: тақырыбындағы республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 141-145.
123. Речевое событие как основная единица речевого общения / А.С.Қыдыршаев // Материалы республиканской научно-практической конференции «Стратегия «Казахстан-2050»: проблемы развития государственного языка и полиязычного образования». - Уральск, 2013. - 26 апреля. - С. 127-129.
124. Риторикалық технология - әр сабақтың негізгі өзегі / А.С.Қыдыршаев // «Қазақстан-2050» стратегиясы форматындағы инновациялық-индустриалдық дамудың мәселелері мен перспективалары»: халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 260-264.
125. Риторикалық технологияны сабақ жағдаятында нақтылы қолдану мәселесі / А.С.Қыдыршаев // материалы международной научно-теоретической конференции «Филологические науки в современном мире», посвященной 85-летию заслуженного деятеля науки РК, доктора филологических наук, профессора Н.Оралбай. - Алматы, 2013. - С. 329-333.
126. Риторикалық технологияның интеллектуалды ұлт келешегін баулуға қатысы / А.С.Қыдыршаев // Materialv IX mezinarodni vegecko-prakticka konference Vega a technologie: krok go fugoucnosti. - Praha, 2013. - 27 unora - 5 frezen. - P. 71-73. - (Filologickevedy).
127. Тілдік қатынас сәтіндегі сөйлесім әрекеті: оқылым, жазылым, тыңдалым, айтылым, тілдесім / А.С.Қыдыршаев, З.Т.Мұхамедиярова // «Қазақстан-2050» стратегиясы: мемлекеттік тіл және көптілдік білім беруді мәселелері:

тақырыбындағы республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2013. - 26 сәуір. - Б. 115-118.

128. Ұстаз - ғалым Қалимолла Мырзағалиев - қазақ әдебиетін оқыту әдістемесінің білгір теоретигі / А.С.Қыдыршаев // Қазақ әдебиеттану ғылымымен тіл білімі: жаңа бағыттары және оқытудың инновациялық технологиялары: аймақтық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары, 27 наурыз. - Орал, 2013. - Б. 75-79.

129. Халықтық шешендік дәстүрі және Ақтан Керейұлы ақындығы / А.С.Қыдыршаев // «Қалағандарың сөз болса...»: Ақтан Керейұлы (1850-1912): ғылыми жинағы. - Ақтөбе, 2013. - Б. 69-73.

2014

130. Көптілділік - бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру негізі / А.С.Қыдыршаев // «Көптілділік және мәдениеттер үнқатысымы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. - Ақтөбе, 2014. - Б. 60-62.

131. Көптілділік - бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыру негізі / А.С.Қыдыршаев // «Еуразиялық кеңістіктегі Қазақстан мен Ресей шектес мемлекеттер халықтары: диалог және ынтымақтастық» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - Орал, 2014. - 25 қараша. - Б. 203-205.

132. Қазіргі педагогтің кәсіби біліктілігін арттыруға шешендіктану ілімінің қатысы / А.С.Қыдыршаев // «Жаһандық бәсекелестік жағдайындағы ұлттық білім беру жүйесі: мәселелері, басымдылықтары, даму болашағы» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2014. - 30-31 қазан. - Б. 235-237.

133. Педагогтың кәсіби біліктілігін арттыруға шешендіктану ілімінің қатысы / А.С.Қыдыршаев // «Филологиялық пәндерді оқыту мәселелері: инновациялық технологияларды қолдану, проблемалық және перспективалық даму бағыты» тақырыбындағы республикалық ғылыми-практикалық семинар материалдары. - Ақтөбе, 2014. - Б. 50-54.
134. Ритор - педагогтің сөз сөйлеуге даярлануының әдістемелік аспектілері / А.С.Қыдыршаев // «Қазақстан-2050» стратегиясына орай дәстүрлі «Қазақ тілі - рухани негізіміз» атты ф.ғ.д., проф. Т.Әбдіғалиеваның 70 жасқа толуына арн. респ. ғыл.-теор. конф. материалдары. - Астана, 2014. - Б. 258-262.
135. Роль риторики в повышении профессиональной компетентности современного педагога / А.С.Қыдыршаев // «Профессор Отарәлі Бүркіт және тіл білімі мәселелері» атты респ. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2014. - Б. 163-164.

2015

136. «Махамбет» ғылыми-зерттеу орталығы және өлкетану мәселелері / А.С.Қыдыршаев, Ұ.Ж.Молдағалиева // «Махамбет оқулары-7» атты дәстүрлі респ. ғыл.-тәж. конф. мат. жинағы. - Орал, 2015. - I том. - 23 қазан. - Б. 21-26.
137. Мұғалімнің сөйлеу мәдениетін қалыптастырушы қазақ филологиясы кафедрасына - 80 жыл / А.С.Қыдыршаев // Шешендік өнер. Мұғалімнің сөйлеу мәдениеті (Педагогикалық шешендіктану): бағдарламалар жинағында. - 2 бас. - Орал, 2015. - Б. 3-6.

138. Оқыту үрдісіндегі риторикалық технология қағидаларының тиімділігі / А.С.Қыдыршаев, Д.К.Тулегенова, О.А.Қыдыршаев // «Махамбет оқулары-7» атты дәстүрлі респ. ғыл.-тәж. конф. материалдарының жинағы. - Орал, 2015. - I том. - 23 қазан. - Б. 246-250.
139. Педагогикалық шешендік - кәсіби маман қалыптасуының кепілі / А.С.Қыдыршаев // Қазақ әдебиеті және оны оқытудың өзекті мәселелері. - Ақтөбе, 2015. - Б. 167-172.
140. Риторикалық технология негізіндегі сабақ үрдісі / А.С.Қыдыршаев // Педагогтардың озық іс-тәжірибелерінің жинағы «Білім шыңы - білікті ұстаз еңбегі». - Шымкент, 2015. - Б. 22-24.
141. Роль риторики в академической мобильности и в сфере образования / А.С.Қыдыршаев // Қазақ әдебиеті және оны оқытудың өзекті мәселелері. - Ақтөбе, 2015. - Б. 185-187.
142. Ұлттық шешендік мұра: тағылым, таным, риторикалық мәдениет / А.С.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев // «Махамбет оқулары-7» атты дәстүрлі респ. ғыл.-тәж. конф. мат. жинағы. - Орал, 2015. - I том. - 23 қазан. - Б. 44.
143. Шешендік - педагог көркі / А.С.Қыдыршаев // Шешендік өнер. Мұғалімнің сөйлеу мәдениеті (Педагогикалық шешендіктану): бағдарламалар жинағында. - 2 бас. - Орал, 2015. - Б. 7-12.

2016

144. An Important Source Peculiar to Turkish World «Sheshendik» (Шешендік - түркі әлеміне тән құндылық көзі) /

А.С.Қыдыршаев // «Қытайдан Адриатқа» атты III Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - Анталия, 2016. - Б. 39-45.

145. Афористика: қалыптасуы, тіл мәдениетіне, сөйлеу әдебіне және шешендік өнерге қатысты афоризмдер жүйесі / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы - драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 120-125.
146. Батыс Қазақстан аймағының би-шешендері, өмірі деректері, шешендік сөздері, тағылымдық қырлары / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы - драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 187-192.
147. Елбасы және мемлекеттік тіл / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы - драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 42-43.
148. Жазушы-драматург Рахымжан Отарбаевтың шығармашылық шеберханасы / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 13-19.
149. Заманауи білім беру жүйесінде риторикалық технологияны қолдану мәселесі / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, Қ.С.Қыдыршаева // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 99-104.

150. Іскерлік сөйлеу мәдениеті: іскерлік этикет, қағидаттары, іскер тұлға имиджі / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, М.С.Латифова // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 121-129.
151. Кәсіптік білім беруді жетілдірудегі риторикалық технология заңдылықтарының сақталу жүйесі / А.С.Қыдыршаев // «Жаңа формацияда кәсіптік білім берудің өзекті мәселелері» атты IV халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. - Түркістан, 2016. - Т. I. - Б. 26-32.
152. Көшбасшы тұлға сөйлеу мәдениетінің қалыптасу аспектілері / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 47-52.
153. Қазіргі риторика: мақсат - міндеттері, риторикалық канондар, сөйлеу этикеті, әлеуметтік тұрмыстық түрлері / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 135-140.
154. Қазіргі шешендіктану: мақсат-міндеттері, риторикалық канондар, сөйлеу этикеті / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 191-194.

155. Махамбет - арымас алаш арысы, бұлқынған асау намысы (Тәуелсіздік жыршысы ақын тұлғасы хақында) / А.С.Қыдыршаев // «VIII Махамбет оқулары» ат. респ. ғыл.-тәж. конф. мат. жинағы. - Орал, 2016. - 8 желтоқсан. - Б. 8-11.
156. Мемлекеттік қызметшілердің іскерлік қатынастағы сөйлеу білік - дағдыларын қалыптастыру / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 180-185.
157. Методические аспекты в подготовке речи ратора - педагога / А.С.Қыдыршаев // Материалы VIII традиционный Международный научно-методической конференции «Инновации в образовании: ориентиры и тенденции». - Алматы, 2016. - С. 35-41.
158. Ораторское искусство - основа лидерства / А.Қыдыршаев, Д.К.Тулегенова, О.А.Кдиршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 104-111.
159. Ораторское искусство - основа лидерства / А.Қыдыршаев, Д.К.Тулегенова, О.А.Кдиршаев // Сборник научных работ аспирантов и магистрантов «Социальный педагог - исследователь». - Москва, 2016. - Т.1. - С. 75-83.
160. Педагогикалық риторика: коммуникативтік жағдаят, педагогтың сөйлеу әрекеті / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 100-106.

161. Педагогтың шешендік шеберлігі - кәсібилікке негіз / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, Н.Н.Ғазез // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 111-118.
162. Рахымжан Отарбаев - текті сөздің зергері / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 7-12.
163. Традиции красноречия у кочевых народов (на примере казахов) / А.С.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев, Б.Е.Шагимгереева, А.С.Мендигалиева // Материалы международной научно-практической конференции «Великие Евразийские миграции». - Элиста, 2016. - 11-14 октября. - С. 347-359.
164. Традиции красноречия у кочевых народов (на примере казахов) / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 77-82.
165. Шешен сөйлеу мәдениетіне, тіл әдебіне қатысты афоризмдер жүйесі / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, А.А.Қабдол // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 181-190.
166. Шешендік - педагогикалық шеберлік / А.С.Қыдыршаев// «Инклюзивті білім беру: өзекті мәселелері мен болашағы»

атты халықаралық ғыл.-практ. конф. материалдары. - Астана, 2016. - Б. 67-73.

167. Шешендік - ұлт тектілігінің негізі / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі әдебиеттану, тілтану мәселелері және жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев шығармашылығы» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2016. - 24 қараша. - Б. 181-190.

168. Шешендік - көшбасшылық негізі / А.С.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев, А.С.Меңдіғалиева // Е.А.Ағелеуов және А.З.Петренконы еске алуға арналған «Иванов оқулары-2016» «Қазақстан экожүйесінің алуантүрлілігінің өзекті мәселелері» атты респ. ғыл.-тәж. конф. ғылыми мақалалар жинағы. - Орал, 2016. - 28 қыркүйек. - Б. 187-192.

2017

169. Білімге негізделген рухани құндылықтар мен өнер қуатын дарыту - ұлт тұлғасын баулу кредосы (ғалым-ұстаз - М.М.Тілеужановтың ұлттық рухани құндылықтарға қатысты тұжырымдары) / А.С.Қыдыршаев // Ф.ғ.д., проф. М.Тілеужановтың 90 жылдық мерейтойына арн. «Қазақ әдебиеттану ғылымы мен фольклортанудағы жаңа бағыттар және проф. М.Тілеужанов мұрасы» атты респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 13 желтоқсан. - Б. 13-16.

170. Ғылым-шешен Зейнолла Қабдолов және кәсіби мәдениет контекстіндегі академиялық шешендік аспектілері / А.С.Қыдыршаев, Н.Н.Ғазез // «ІХ Махамбет оқулары» респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 17 қараша. - Б. 229-234.

171. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушы - педагог риторикалық тұлғасының қалыптасу аспектілері / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, Н.Н.Ғазез // М.Өтемісов ат. БҚМУ-нің 85 жылдығына арналған «Жаһандық әлемдегі

ғылым мен білім» тақырыбындағы халықар. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 19-20 қазан. - Б. 39-42.

172. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушы - педагогтың риторикалық тұлғасы / А.С.Қыдыршаев // Белгілі тілтанушы ғалым, ұстаз, ф.ғ.д., проф. Б.Шалабайдың 70 жасқа толуына және ғыл.-пед. қызметінің 45 жылдығына арн. «Қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері» атты халықар. ғыл.-әдіст. конф. мат. - Көкшетау, 2017. - Т.2. - Б. 221-227.

173. Қазақ афоризмдері - даналық ақыл - ой тұнбасы / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, И.С.Абдрахманов // П.ғ.д., проф., Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері М.Е.Ержановтың 70 жылдық мерей тойына арналған «Заманауи Қазақстан мәдениетінің ұлттық құндылықтарын сақтау және дамыту» тақырыбындағы респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 2 қазан. - Б. 53-56.

174. Қазақ афористикасы: бастау көзі, теориялық тарамдары, тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, И.С.Абдрахманов // М.Өтемісов ат. БҚМУ-нің 85 жылдығына арналған «Жаһандық әлемдегі ғылым мен білім» тақырыбындағы халықар. ғыл. тәж. конф. материалдары. - Орал, 2017. - 19-20 қазан. - Б. 36-39.

175. Қазақ афористикасының теориялық қағидалары мен тағылымдық тұжырымдары / А.С.Қыдыршаев // Белгілі тілтанушы ғалым, ұстаз, ф.ғ.д., проф. Б.Шалабайдың 70 жасқа толуына және ғыл.-пед. қызметінің 45 жыл. арн. «Қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері» атты халықар. ғыл.-әдіст. конф. мат. - Көкшетау, 2017. - 2-том. - Б. 214-220.

176. Латын әліпбиіне қатысты көзқарастар жүйесі - тиімді тәжірибе кепілі / А.С.Қыдыршаев, Г.Ә.Төлеген // «ІХ Махамбет оқулары» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция. - Орал, 2017. - 17 қараша. - Б. 77-80.
177. Махамбет поэзиясы - рухани құндылықтар көзі / А.С.Қыдыршаев // «ІХ Махамбет оқулары» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция. - Орал, 2017. - 17 қараша. - Б. 11-14.
178. Ораторское искусство - основа лидерства / А.С.Қыдыршаев // «Мағмұр. Сұңғат» жинағы. - Орал, 2017. - Б. 260-263.
179. Шешендік дәстүр - түркі мәдениетіне тән рухани құндылықтар көзі / А.С.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев // М.Өтемісов ат. БҚМУ-нің 85 жылдығына арн. және Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» стратегиялық мақаласы аясында өткен «Түркі жазуы мен түркі мәдениеті: түркі жұртының бірегейлік негізі» ат. респ. ғыл.-тәж. конф. мат. жинағы. - Орал, 2017. - 27 қазан. - Б. 4-15.

2018

180. Аңыз ұстаз / А.С.Қыдыршаев // ҚР еңбек сіңірген ғылым қайраткері, ф.ғ.д., проф. Н.Оралбайдың 90 жылдық мерейтойына арн. «Қазақ тіл білімі саласындағы жаңа ғылыми бағыттар» ат. халықар. ғыл.-әдіст. конф. материалдары. - Алматы, 2018. - Б. 23-27.
181. Ахметтану: ғылыми еңбектері, ғылыми-тәжірибелік тұжырымдары / А.С.Қыдыршаев, Г.Б.Тілешова // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық

үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика) құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 278-279.

182. Ғалым-шешен Зейнолла Қабдолов және кәсіби мәдениет контекстіндегі академиялық шешендік аспектілері / А.С.Қыдыршаев // «IX Махамбет оқулары» республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2018. - Б. 229-234.

183. Кәсіби маманның іскерлік қатынас мәдениеті / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, Г.І.Мұхамбеткереева // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика) құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 210-214.

184. Кәсіби маманның шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастырудағы қазақ афористикасының орны / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, А.Х.Таңатарова // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика) құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген респ. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 214-218.

185. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушы - педагогтың риторикалық тұлғасын қалыптастыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев, Д.А.Шакуова, Н.Н.Ғазез // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика)

құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген респ. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 222-225.

186. Қалимолла Жұмағалиұлы Мырзағалиев - көркем шығармаға әдістемелік-тәжірибелік талдама жасау шебері / А.С.Қыдыршаев // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика) құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 204-208.

187. Қалимолла Жұмағалиұлы Мырзағалиев - көркем шығармаға әдістемелік-тәжірибелік талдама жасау шебері / А.С.Қыдыршаев, Қ.С.Қыдыршаева // «Профессор Қ.Ж.Мырзағалиевтің педагогикалық мұрасы және заманауи білім беру жүйесі (қазақ тілі мен әдебиетін оқытудың жаңартылған мазмұны)» атты дәстүрлі IV облыстық оқу-әдістемелік семинар материалдары. - Орал, 2018. - 5 қазан. - Б. 4-7.

188. Махамбет поэзиясы - рухани құндылықтар көзі / А.С.Қыдыршаев // «IX Махамбет оқулары» респ. ғыл.-тәж. конференция материалдары. - Орал, 2018. - Б. 11-14.

189. Мәдениет және өнер факультеті: кешегісі, бүгінгісі және келешегі / А.С.Қыдыршаев // «Көркем шығармашылық: заманауи қазақстандық мәдениеттің озық үлгілері, теория, әдіснама және тәжірибе синтезі» атты мәдениет және өнер факультетінің (көркемсурет-графика) құрылғанына 40 жыл толуына орай өткізілген респ. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2018. - 2 қараша. - Б. 4-7.

190. Ұлттық бірегейлікті сақтаудағы рухани құндылықтардың маңыздылығы / А.С.Қыдыршаев // «Ұлттық бірегейлікті сақтау: теория және қазақстандық тәжірибе» атты респ. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2018. - 30 наурыз. - Б. 129-131.

2019

191. «Ақын жалған сөйлеген күні ақындықтан қалады» (Белгілі айтыскер ақын Шолпан Қыдырниязова - қысқа сөзді нұсқа ойдың шебері) / А.С.Қыдыршаев // ҚР ҰҒА академигі, ф.ғ.д., проф. Р.С.Сыздықтың 95 жылдық мерейтойына арналған «Рәбиға Сыздық феномені: қазақ тіл білімінің бүгінгі мен болашағы» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары. - 2019. - 22 қараша. - Б. 124-126.

192. Ақын Шолпан Қыдырниязованың жаңа ұрпақты рухани құндылықтарға баулу бағытындағы тұжырымдары / А.С.Қыдыршаев // «Білім берудегі инновациялар: бағдарлар мен үрдістер» XII халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. -2019. - 16 қараша. - Б. 85.

193. Атадан - өсиет, анадан - қасиет (Белгілі айтыскер ақын Шолпан Қыдырниязованың «Анадан - ақыл, әжеден - әдеп» атты туындысы хақында) / А.С.Қыдыршаев // «Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 102-104.

194. Берік рухани иммунитетті қалыптстыру бағытындағы ұлттық құндылықтарға баулу / А.С.Қыдыршаев, Б.А.Ербөлекова, Л.Н.Мақсотова // ҚР Еңбек сіңірген әртісі, доцент Ж.А. Рахимованың 65 жылдығына арналған «Мәдениет, өнер және білім саласындағы педагогикалық тәжірибе мен инновациялар» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. жинағы. - Орал, 2019. - 24 қазан. - Б. 298-304.

195. Білім беру жүйесінде ұлттық шешендік дәстүрге баулу - рухани құндылықтар негізі / А.С.Қыдыршаев // «Жаңартылған білім бағдарламасы: қазақ тілі және оны оқыту мәселелері» республикалық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. - Ақтөбе, 2019. - Б. 28-32.
196. Білімге негізделген құндылықтар мен өнер қуатын дарыту - кәсіби ұлт тұлғасын баулу кредосы / А.С.Қыдыршаев // «Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 56-60.
197. Заманауи еуразиялық идеяның басты тірегі - ел бірлігі / А.С.Қыдыршаев // «Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 8-12.
198. Заманауи әлемдегі рухани жаңғыру құндылықтары: негізіндегі берік рухани иммунитеттің қажеттігі / А.С.Қыдыршаев // «Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2019. - Б. 150-155.
199. Қазақ афористикасының танымдық - тағылымдық сипаты / А.С.Қыдыршаев // ҚР ҰҒА академигі, ф.ғ.д., проф. Р.С.Сыздықтың 95 жылдық мерейтойына арн. «Рәбиға Сыздық феномені: қазақ тілі білімінің бүгіні мен болашағы» тақырыбындағы халықар. ғыл.-теор. конф. мат. - 2019. - 22 қараша. - Б. 120-124.
200. Қазақ тіліндегі әлемнің үздік туындылары оқу үрдісінде / А.С.Қыдыршаев // «Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. материалдары. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 48-50.

201. Қазіргі қоғамдағы ұлт руханияты және жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулудағы межелі мақсат үдесі мен ұғымдар жүйесі / А.С.Қыдыршаев // «Қазіргі қоғамның рухани өмірінің трансформациясы жағдайындағы Қазақстанның білім беру жүйесін дамытудың өзекті мәселелері» атты респ. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2019. - 6 желтоқсан. - Б. 7-13.
202. Оқытушы-педагогтың профессиограммасы және ауызша сөйлеу арқылы әсер ету моделі / А.С.Қыдыршаев // Озық педагогикалық тәжірибе мектебі: материалдар жинағы. - Орал, 2019. - Б. 120-126.
203. Рухани бірлік - ұлтты сақтау кепілі / А.С.Қыдыршаев // Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 84-87.
204. Тәуелсіздік тірегі - мемлекеттік тіл / А.С.Қыдыршаев // Ұлт санасының жаңғыруы және Ұлы дала құндылықтары: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Орал, 2019. - 12 сәуір. - Б. 45-48.
205. Халық афористикасы: ақыл - ой диалектикасының алтын кәпірі, шешен сөйлеу мәдениетінің озық үлгісі / А.С.Қыдыршаев, А.Х.Танатарова // Духовный мир мусульманских народов Евразии. М.Акмулла - великий башкирский просветитель XIX в. (XIV Акмуллинские чтения: материалы респ. науч.-практ. конф. - Уфа, 2019. - Т.1. - 24 октября. - С. 332-336.
206. «Шешен сөйлеймін десең...» тақырыбындағы шеберлік сабағының фрагменттері / А.С.Қыдыршаев // Ф.ғ.к., доцент Н.А.Садуақас пен ф.ғ.к., аға оқытушы К.Ә.Қондыбайдың 60 жасқа толу мерейтойына орай ұйымдастырылған

«Жаңартылған білім бағдарламасы: қазақ тілі және оны оқыту мәселелері» атты респ. ғыл.-әдіст. конф. бағдарламасы. - Ақтөбе, 2019. - Б. 358-360.

207. Шешендік дәстүр - Түркі мәдениетіне тән рухани құндылық көзі / А.С.Қыдыршаев // Түркі халықтарының рухани құндылықтары және Маңғыстаулық жыраулық дәстүрі: халықар. ғыл. - тәж. конф. мат. - 2019. - 27 ақпан. - Б. 95-101.

2020

208. Абай сөзі - құндылық көзі / А.С.Қыдыршаев // «Білім және ғылым - 2020» атты I Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. - Нұр-Сұлтан, 2020. - 28 мамыр. - Б. 45-51.

209. Абайдың рухани мұрасы - интеллектуалды ұлт қалыптастыру айнасы / А.С.Қыдыршаев // Ақын, ойшыл, ағартушы Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойына арналған «Ұлы хәкім Абайдың әлемі» атты халықар. ғыл.-тәж. онлайн конф. мат. - Орал, 2020. - Б. 5-11.

210. Адамзаттық Абайдың рухани әлемі - құндылықтар тұнбасы / А.С.Қыдыршаев // «Абай және адамзаттық гуманизм» халықар. форум мат. - Нұр-Сұлтан, 2020. - Б. 76-81.

211. Ақын Жұбан Молдағалиевтың ақыл - нақыл сөздері - құндылық көзі / А.С.Қыдыршаев // «Жұбанның жыры - ғасырлар үні» атты Қазақстанның Халық жазушысы, Ж.Молдағалиевтың туғанына 100 жыл толуына арн. халықар. ғыл. онлайн конф. мат. - Орал, 2020. - 26 қыркүйек. - Б. 36-43.

212. «Жұбан» жинағы - танымдық тағылымы мол туынды (Өлкетанушы ғалым, публицист Жайсан Ақбайдың «Жұбан» жинағы туралы) / А.С.Қыдыршаев // «Жұбанның жыры - ғасырлар үні» атты Қазақстанның Халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлықтың иегері, қоғам қайраткері, ақын Ж.Молдағалиевтың туғанына 100 жыл толуына арн. халықар. ғыл. онлайн конф. мат. - Орал, 2020. - 26 қыркүйек. - Б. 61-66.
213. «Жұбан» энциклопедиясы: құрылымы, танымдық - тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев // «Жұбанның жыры - ғасырлар үні» атты Қазақстанның халық жазушысы, мемлекеттік сыйлықтың иегері, қоғам қайраткері, ақын Ж.Молдағалиевтың туғанына 100 жыл толуына арналған халықаралық ғылыми онлайн конференцияның материалдары. - Орал, 2020. - 26 қыркүйек. - Б. 1-13.
214. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушының риторикалық тұлғасын қалыптастыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев // «Bilim orkenieti» Ұлттық инновациялық зерттеу орталығы. - Нұр-Сұлтан, 2020. - мамыр. - Б. 31-37.
215. Қолдан келмес іске ұмтыл, азат басың болсын құл / А.С.Қыдыршаев, М.А.Қыдыршаев // Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойына арналған «Ұлы Абай мұрасы - өскелең ұрпақты рухани жаңғыртушы әлеует» атты респ. ғыл.-практ. конф. мат. - Орал, 2020. - 17 сәуір. - Б. 16-21.
216. Оқытушы - педагогтың профессиограммасы және ауызша сөйлеу арқылы әсер ету моделі / А.С.Қыдыршаев // Озық педагогикалық тәжірибе мектебі материалдар жинағы. - Орал, 2020. - Б. 120-126.
217. Рухани жаңғыру - ұлт жаңғыруы / А.С.Қыдыршаев // Білім және ғылым: респ. конф. мат. жинағы. - Нұр-Сұлтан, 2020. - Б. 5-12.

218. Ұлттық руханиятына терең бойлау үдерісіндегі жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // «I Международное книжное издание стран Содружество Независимых Государств / «Лучший молодой ученый - 2020»»: «I Международная книжная коллекция научных работ молодых ученых». - Нур-Султан, 2020. - Т.VIII. - С. 94-101.
219. Ұлы Даланың рухани ұстазы Әбу Насыр әл-Фараби афоризмдерінің әлеуметтік - танымдық, тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев // Научное и духовное наследие Абу Насыра аль-Фараби: история и современное осмысление, посвященной 1150 летнему юбилею Абу Насыра аль-Фараби: мат. респ. науч.-практ. конф. - Уральск, 2020. - 27 марта. - С. 13-20.
220. Ұлы даланың рухани ұстазы Әбу Насыр әл-Фараби афоризмдерінің әлеуметтік - танымдық, тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев, М.А.Қыдыршаев // Әбу Насыр әл-Фарабидің 1150-жылдық мерейтойына арналған «Әбу Насыр әл-Фарабидің ғылыми және рухани мұрасы: тарих және заманауи зерделеу» атты респ. ғыл.-практ. конф. мақалалар жинағы. - Орал, 2020. - 27 наурыз. - Б. 235-239.
221. Шешендік дәстүр - түркі мәдениетіне тән рухани құндылық көзі // Your paper. detailed below. Has been accepted as the oral presentation to the 4th International MersinSymposium and 4th International Mediterranean Symposiom to be heldbetween. - 2020. - 22-24 October.

2021

222. Ақыл жастан, тәрбиесі болса / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагог - басшыларының үздік еңбектері 2020 / 2021: респ.

ғыл.-шығармашылық материалдары. - Нұр-Сұлтан, 2021. - №7. - шілде.

223. Жәңгір ханның Еуропалық үлгіге негізделген білім жүйесін құру тәжірибесі мен реформалық іс-әрекеті (Тарихи - педагогикалық аспектіде бағдарлау негізінде) / А.С.Қыдыршаев // «Алғашқы мектеп шежіресі» аймақтық ғыл.-әдіст. конф. мат. - 2021. - 17 қараша. - Б. 8-14.

2022

224. Абайдың рухани мұрасы - интеллектуалды ұлт қалыптастыру айнасы / А.С.Қыдыршаев, Ж.Қ.Қабдірахимова, А.Ғ.Аманова, М.А.Қыдыршаев // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау»: халықар. ғыл.-практ. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 174-178.

225. Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы: әліппелері, тіл - құралдары, әдістемеліктері, құрылымы, маңызы / А.С.Қыдыршаев // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - Орал, 2022. - Б. 3-9.

226. Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы: әліппелері, тіл-құралдары, әдістемеліктері, құрылымы, маңызы // Ахмет Байтұрсынұлының 150 жылдығына арналған «Ахмет Байтұрсынұлы - Ұлт ұстазы» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Алматы, 2022. - Б. 472-480.

227. Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми-әдістемелік мұрасы / А.С.Қыдыршаев // «Ахмет Байтұрсынұлы - Алаштың рухани көсемі» тақырыбындағы халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Нұр-Сұлтан, 2022. - Б. 241-263.
228. Әдебиеттанушы ғалым Серікқали Шарабасовтың ғылыми, әдеби-публицистикалық мұрасы мен ұстаз - ғалымдық тұлғасы / А.С.Қыдыршаев, А.А.Қанатқалиева // М.Өтемісов ат. БҚУ-нің 90 жылдығына арналған «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - 5 қазан. - Б. 2. - Б. 168-170.
229. Бата сөз жанры: зерттелу деңгейі, табиғаты, жіктелімі, ұлағаттық - тәлімдік сипаты / А.С.Қыдыршаев, Р.К.Каримуллина, Е.Н.Қуандықов [и др.] // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - Орал, 2022. - Б. 96-102.
230. Болашақ мектеп мұғалімінің шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік, тәжірибелік аспектілері / А.С.Қыдыршаев, М.М.Мәлікова // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. - Орал, 2022. - Б. 275-281.
231. Жаңа Қазақстанның тірегі - ұлттық рухтағы тәрбиелі ұрпақ / А.С.Қыдыршаев, Г.С.Бақытбаева, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов атындағы БҚУ-нің 90 жылдығына арналған «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар:

тарих, қазіргі жағдай, перспективалар» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - 5 қазан. - Б. 2. - Б. 24-31.

232. Кәсіби маманның шаршы топ алды сөз сөйлеуінің әдістемелік - тәжірибелік қағидалары / А.С.Қыдыршаев, Ш.М.Кондудаева, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов атындағы БҚУ-нің 90 жылдығына арналған «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - 5 қазан. - Б. 2. - Б. 177-180.

233. «Қабуснама» туындысы: зерттелуі, құндылықтар жүйесі, тәрбиелік - тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев, Е.Н.Қуандықов, Р.К.Каримуллина [и др.] // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау»: халықар. ғыл.-практ. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 167-173.

234. Қазақ тіліндегі әлемнің үздік туындылары оқу үрдісінде / А.С.Қыдыршаев, А.С.Сағидолла, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов ат. БҚУ-нің 90 жылдығына арналған «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар» атты халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - 5 қазан. - Б. 1. - Б. 183-186.

235. Қазіргі тәуелсіз еліміздегі қазақ шешен-би сөздерінің тағылымдық мәні / А.С.Қыдыршаев, Қ.Ы.Рахым, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов ат. БҚУ-нің 90 жылдығына арн. «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар»: халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 2. - 5 қазан. - Б. 170-177.

236. Қайталанбас ұстаз - ғалым тұлғасы / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - Б. 120-124.

237. Мектеп риторикасы: ғылыми - теориялық қағидалары, әдістемелік жүйесі (Қазақ мектебінің V сыныбында шешендік өнерді оқыту негізінде) / А.С.Қыдыршаев, С.Ж.Мұхамбетова, О.А.Қыдыршаев, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов ат. БҚУ-нің 90 жылдығына арн. «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар»: халықар. ғыл.-тәж. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 2. - 5 қазан. - Б. 180-188.
238. Оқытушы - педагогтың риторикалық тұлғасын қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев, И.Т.Масабаева, М.М.Мәлікова [и др.] // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау»: халықар. ғыл.-практ. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 282-287.
239. Өрісі кең өнеге иесі / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - Б. 106-110.
240. Педагогикалық білім беру жүйесіндегі педагогикалық риторика, ритор-педагог тұлғасы және теориялық-әдістемелік қырлары / А.С.Қыдыршаев, И.Т.Масабаева, Қ.С.Қыдыршаева // М.Өтемісов ат. БҚУ-нің 90 жылдығына арналған «Ғылым және білім берудегі дәстүрлер мен инновациялар: тарих, қазіргі жағдай, перспективалар» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. - Орал, 2022. - Б. 1. - 5 қазан. - Б. 76-79.
241. Тәрбие ісінің маршалы / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - Б. 124-127.
242. Учитель - виртуоз / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - С. 110-113.
243. Ұстаз өнегесі мәңгілік / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - Б. 113-117.

244. Іскерлік қатынастағы тілдік сөйлеу мәдениетінің кейбір аспектілері / А.С.Қыдыршаев, Ш.М.Кондудаева, Е.Н.Қуандықов [и др.] // Қазақтың рухани көсемі, Алаш ардақтысы, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туғанына 150 жыл толуына орай «А.Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықар. ғыл.-практ. конф. мат. - Орал, 2022. - Б. 272-275.

2023

245. Шешендіктануды оқыту негізінде риторикалық мәдениетті қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев // «Білім беру үдерісі: Ынтымақтастық, Тәжірибе және Ғылым, Түркия - Қазақстан тәжірибесі» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары. - Турция, 2023. - июнь. - Б. 122-132.

ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

1987

1. Ауызша журнал / А.С.Қыдыршаев // Ленин жолы. - 1987. - №73. - 18 маусым.

1988

2. Шымырлыққа шындалу / А.С.Қыдыршаев // Ленин жолы. - 1988. - қазан.

1990

3. Тағы да тіл төңірегінде / А.С.Қыдыршаев // Ленин жолы. - 1990. - №91. - 31 шілде. - Б. 2.

1992

4. Төккен тер текке кетпеген (Ұстаз Қ.Ж.Мырзағалиев туралы сөз) / А.С.Қыдыршаев // Серпер - Прогресс. - 1992. - 23 мамыр. - №33-34. - Б. 3.

1993

5. А.Байтұрсынов - әдістемеші / А.С.Қыдыршаев // Жалын. - 1993. - №3. - Б. 52-54.
6. Ғұлама әдісқой / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті мәселелері. - 1993. - Б. 24-28.
7. Шеберліктің белгісі - түрлі әдісті болу / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 1993. - №10-12. - Б. 28-34.

1994

8. А. Байтұрсынұлы әліппелерінің әдістемелік ерекшеліктері / А.С.Қыдыршаев // Бастауыш мектеп. - 1994. - №7-8. - Б. 11-15.
9. А.Байтұрсынұлының әдіскерлігі / А.С.Қыдыршаев // Бастауыш мектеп. - 1994. - №2. - Б. 3-7.
10. Алты миллион қазаққа алты ат / А.С.Қыдыршаев // Ана тілі. - 1994. - №4. - 27 қаңтар.
11. Шеберліктің белгісі - түрлі әдісті болу / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 1994. - №1. - Б. 39-43.

1995

12. А.Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы / А.С.Қыдыршаев // Ұлағат. - 1995. - №3.

1996

13. Ахаң және ана тілі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 1996. - №8. - 16 ақпан. - Б. 7.
14. Ахаң және ана тілі / А.С.Қыдыршаев // Тайпақ таңы. - 1996. - №27. - 4 шілде. - Б. 2.
15. Ахмет Байтұрсынұлы және ана тілі (А.Байтұрсыновтың туғанына 123 жыл толу қарсаңына орай) / А.С.Қыдыршаев // Еңбек туы. - 1996. - №20. - 15 мамыр. - Б. 4.
16. Ғұлама ғалым, ақын, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлы - ана тілін оқыту әдістемесінің ірге тасын қалаушы / А.С.Қыдыршаев // Ақтөбе. - 1996. - №20. - 3 ақпан. - Б. 2.

17. Тіл өнерінің жүйрігі (Ірі лингвист ғалым, профессор С.Аманжолов туралы) / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1996. - №136. - 19 желтоқсан. - Б. 3.
18. Ұстаз ұлағаты (Танымал ұстаз - ана Шәндә Жұмағазиеваның 70 жылдық мерейтойына орай) / А.С.Қыдыршаев, Қ.Қуанов // Орал өңірі. - 1996. - ақпан.

1997

19. А. Байтұрсынұлының әдістемеліктері / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 1997. - №9-10. - Б. 156-160.
20. Ахаң - әдіскер ғалым / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1997. - №6. - 16 қаңтар. - Б. 2.
21. Ғалымнан қалған зор мұра / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1997. - №87. - 26 шілде.
22. Дарынды балалармен жұмыстың бірер қыры / А.Қыдыршаев, Т.Қайырғалиұлы // Орал өңірі. - 1997. - №36. - 27 наурыз. - Б. 4.
23. Мағжанның мол мұрасы / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1997. - №141.
24. Төл газетіме тілегім көп / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1997. - №119. - 11 қазан. - Б. 7.
25. Университеттің тұңғыш библиографиялық көрсеткіші / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1997. - 1 қараша. - Б. 6.

1998

1. Ана тілінің абыройын қорғаған (Белгілі тілші - ғалым, профессор Н.Оралбаева туралы) / А.Қыдыршаев, Р.Сәлімқызы // Орал өңірі. - 1998. - №48. - 22 тамыз. - Б. 4.
2. Ахмет Байтұрсынұлы әліппелері туралы / А.С.Қыдыршаев // Ахметтану тағылымдары: ҚР ҒА-сының ғылыми жинағы. - 1998. - Б. 14-20.
3. Ахмет Байтұрсынұлы еңбектеріне үңілсек / А.С.Қыдыршаев // Бастауыш мектеп. - 1998. - №4.
4. Ахмет Байтұрсынұлының «Тіл - құрал» оқулығы туралы / А.С.Қыдыршаев // Ізденіс. - 1998. - №2. - Б. 4-8.
5. Ахмет Байтұрсынұлының әдіскер ізбасарлары / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 1998. - №1-2.
6. Ғылымға уызынан жарыған (Профессор Қ.Ж.Мырзағалиев туралы) / А.С.Қыдыршаев, С.Ғ.Шарабасов // Орал өңірі. - 1998. - №16. - 7 ақпан.
7. Жастар жанашыры - «Жас дәурен» / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1998. - №5. - 13 қаңтар.
8. Қос ғұлама сабақтастығы / А.С.Қыдыршаев // Жоғары мектеп ғылымының мәселелері: БҚМУ-дың 65 жылдығына арналған жинақ. - Орал, 1998. - Б. 69-70.
9. Мағжан Жұмабайұлы тіл дамыту туралы / А.С.Қыдыршаев // Бастауыш мектеп. -1998. - №3. - Б. 3-8.

1999

10. Ақша бұлтқа айналған Әбу ақын туралы зерттеу (Ж.Шайекеновтің «Әбу Сәрсенбаевтың лирикасы» атты зерттеуі туралы) / А.С.Қыдыршаев // Серпер. - 1999. - №18. - Б. 3.
11. «Әкем - институт, анам - кафедра!...» (Ардагер ұстаз - ана Меруерт Жолдықайырова туралы) / А.С.Қыдыршаев, С.Шарабасов // Орал өңірі. - 1999. - Б. 6.
12. Жас әдебиетші табысы (ф.ғ.к. Ж.Ж.Шайекенов туралы) / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 1999. - №14. - Б. 5.
13. Қаныш аға тағылымының бір үзгісі / А.С.Қыдыршаев // Еділ-Жайық. - 1999. - №12. - Б. 5.
14. Қаныш Сәтбаевтың шешендігі (Ғасыр перзенті Қ.Сәтбаевқа - 100 жыл) / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 1999. - №18. - Б. 2.
15. Серперімді» алсам, серпіліп қаламын (Атырау облысы, Құрманғазы ауданының «Серпер» қоғамдық-саяси газеті туралы бір ауыз сөз) / А.С.Қыдыршаев // Серпер. - 1999. - №23. - Б. 1.

2000

16. Жоғары оқу орнында тілдік қатынас мәдениетіне баулу / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2000. - №3. - Б. 53-57.
17. Жоғары оқу орындарында шешендік өнер негіздерін оқыту мәселелері / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2000. - №1. - Б. 58-65.

18. Қаныш Сәтпаевтың шешендігі / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2000. - №1. - Б. 93-97.

19. Шәкіртті тұлғалыққа баулу құралы / А.С.Қыдыршаев, Г.Ж.Меңлібекова // Ұлт тағылымы. - 2000. - №1. - Б. 137-139.

2001

20. Қазақ шешен - билерінің тағылымы / А.С.Қыдыршаев // Шыңжаң қоғамдық ғылымдар академиясының хабаршысы. - 2001. - №4.

21. Қазақ шешендік өнерінің табиғатына бойласақ / А.С.Қыдыршаев // Іле кеші. - 2001.

22. Қазақ шешендік өнерінің тарихынан бірер мәлімет / А.С.Қыдыршаев // Іле. - 2001.

23. Қазақтың дәстүрлі шешендік сөздері туралы / А.С.Қыдыршаев // Іле ауданы. - 2001. - №4. - Б. 44-48.

24. Қазіргі шешендіктану ілімінің филологиялық ғылыми негіздері туралы / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2001. - №2.

25. Шаршы топ алды шешен сөйлеуге әзірлік кезеңіндегі тірек сауалдардың орны / А.С.Қыдыршаев // Білім берудегі менеджмент = Информационно-методический вестник. - 2001. - №3.

26. Шешен сөйлеу негізі - шешендіктануды меңгеру / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2001. - №3.

27. Шешендіктану курсының оқытуда студенттерді сөздікпен жұмыс жасай білуге үйрету әдісі жөнінде / А.С.Қыдыршаев // Тілтаным. - 2001. - №1.
28. Шешендіктану негіздерін оқыту әдістері / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан мектебі, 2001. - № 6. - Б. 58-65.
29. Шешендіктану негіздерін оқыту ұстанымдары / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан мектебі. - 2001. - №4. - Б. 44-48.
30. Шешендіктану негіздерін оқыту формалары / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан мектебі. - 2001. - №5. - Б. 24-28.
31. Шешендіктануды оқытуға қазіргі тілтану ғылымдарының қатысы / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2001. - №1. - Б. 123-127.
32. Шешендіктануды оқытуда студенттерге аудитория ерекшелігін есепке алу амалдарын ұғындыру мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Ұлағат. - 2001. - №3. - Б. 56-58.
33. Шешендіктануды оқытудың әдістемелік жүйесін әзірлеу мәселелері / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2001. - №6. - Б. 51-54.

2003

34. Ахметтанудың өзекті мәселелері (Ахмет Байтұрсынұлының туғанына - 130 жыл) / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2003. - №18. - Б. 4.
35. Университеттің алтын діңгегі / А.С.Қыдыршаев // Таза-пресс. - 2003.- №15. - Б. 2.

36. Шешен сөйлеуге қатысты тірек сауалдар мен алғы мақсатты жүйелеу мәселесі / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2003. - №1. - Б. 10-17.

2004

37. Шешен - лектордың кәсіби қалпына қойылар талаптар / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан жоғары мектебі. - 2004. - №1. - Б. 121-125.
38. Шешендік сөз құрылымы мен тезистің жүйеленуі / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан жоғары мектебі. - 2004.- №4. - Б. 159-163.

2005

39. Алғы сапта болған ардагер аға Зейнолла / А.С.Қыдыршаев // Ардагер ағалар. - Орал, 2005. - Б. 73-80.
40. Әріптес туралы әңгіме (Әдіскер-ғалым Н. Құрманова туралы) / А.С.Қыдыршаев // Жайық ұстазы. - 2005. - №1. - Б. 5.
41. Зейнолла ағаны ұмытпаймыз / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2005. - №11. - Б. 3 (Тарихшы-ғалым З. Аманғалиев туралы).
42. Осторожно: перевод! / А.С.Қыдыршаев // Приуралье. - 2005. - №110. - С. 2.
43. Педагог имиджін қалыптастырудың бір қыры / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2005. - №20. - Б. 11.
44. Тіл экологиясы / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2005. - №2. - Б. 5.

45. Тыл еңбеккері (Ұстаз ғалым Ғабдырахим Әбуханов туралы бір үзік сыр) / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2005. - №23. - Б. 8.
46. Университет түлегі - ғылым докторы / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2005. - №3. - Б. 4.
47. Университет түлегі - ғылым докторы / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2005. - 8 қаңтар.
48. Халық ділмарлығынан нәр алған Махамбет шешен // Өркен. - 2005. - №21 («Ғалым зерттеуі» айдарымен).
49. Шешендік өнер туралы немесе сөйлеу мәдениетінің кейбір қағидалары / А.С.Қыдыршаев // Информбиржа.news. - 2005. - №7. - Б. 15.
50. Шешендік өнердің қажеттілігі неде? / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2005. - №24. - Б. 6.
51. Шешендіктануды оқытуға лингвистика ілімінің қатысы / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2005. - №4. - Б. 37-44.
52. Шешендіктануды оқытудың кейбір лингвистикалық қырлары / А.С.Қыдыршаев // Тілтаным = Языкознание. - 2005. - №1. - Б. 72-75.

2006

53. Қазіргі мектеп мұғалімі және шешендіктану ілімі / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2006. - №2. - Б. 17-21.

2007

54. Педагог маманның шешендік дағдыларын қалыптастыру шарттары / А.С.Қыдыршаев , Ә.С.Мұханбетқалиев, М.Қ.Әжіғалиевтер // БҚМУ Хабаршысы. - 2007. - №4. - Б. 148-158.
55. Педагогикалық шешендіктану курсының оқытудың бағдарламалық бағыты (Педагогикалық институттағы филолог емес мамандықтарға арналған) / А.С.Қыдыршаев , М.Қ.Әжіғалиев // БҚМУ Хабаршысы. - 2007. - № 4. - Б. 158-163.

2008

56. Жоғары оқу орындарында шешендіктануды оқыту негізінде риторикалық мәдениетті қалыптастыру / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2008. - №4. - Б. 241-249.
57. Мақсат - қазақтың шешендіктану ғылымының іргетасын қалау / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2008. - 4 қыркүйек. - №36. - Б. 8.
58. Педагог маманның шешендік дағдыларын қалыптастыру мәселелері / А.С.Қыдыршаев , А.М.Дүйісмағанбетова // Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы. - 2008. - №3. - Б. 48-54.
59. Студенттерді тілдік қатынас мәдениетіне баулудың ғылыми әдістемелік негіздері / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2008. - №1. - Б. 3-9.

60. Шешендіктану ғылымының қажеттілігі неде? /
А.С.Қыдыршаев // Жайық ұстазы. - 2008. - 10 желтоқсан. -
№23. - Б. 2.
61. Шешендіктану мектепте пән ретінде енгізілуі керек /
А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2008. - 26 шілде. - №85. - Б.
6.
62. Шешендіктанудың қажеттілігі неде? / А.С.Қыдыршаев //
Жайық үні. - 2008. - 18 желтоқсан. - Б. 6.

2009

63. Аудиториямызды тани білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев ,
М.С.Ержақыпов // Заңғар. - 2009. - №41-42. - Б. 3.
64. Жоғары оқу орны оқытушысының лекторлық кәсіби қалпы
/ А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2009. - №4. - Б. 123-
127.
65. Инженер - педагог болам десеңіз... / А.С.Қыдыршаев //
Заңғар. - 2009. - №36. - Б. 4.
66. Кәсіби маманның бұқаралық ақпарат құралдарымен істес
болу білігі / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2009. -
№1. - Б. 173-179.
67. «Кәсіптік білім» жастар жанашыры болса игі /
А.С.Қыдыршаев // Заңғар. - 2009. - №33.
68. Оқушыларды риторикалық мәдениетке баулу мәселелері /
А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар
академиясының хабаршысы = Вестник академии
педагогических наук Казахстана. - 2009. - №2(29). - Б. 40-44.

69. Өнер алды - қызыл тіл / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2009. - №1. - Б. 119-120.
70. Сөз сөйлеуге қалай даярланамыз? / А.С.Қыдыршаев , М.С.Ержақыпов // Заңғар. - 2011. - №33. - Б. 6 («Көшбасшы іскер студенттің сөйлеу мәдениеті» айдары).
71. Чтоб инженером - педагогом ты был... / А.С.Қыдыршаев // Заңғар. - 2009. - №41-42. - Б. 6-7.
72. Шешендіктануды оқыту арқылы риторикалық мәдениетке баулу / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2009. - №5. - Б. 34-37.
73. Шешендіктануды оқыту арқылы риторикалық мәдениетке баулу / А.С.Қыдыршаев // Қазақ тілі мен әдебиеті. - 2009. - №4. - Б. 138-143.
74. Іскерлік қарым - қатынас әдебі туралы білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев , М.С.Ержақыпов // Заңғар. - 2009. - №34-35.

2010

75. Жоғары оқу орны оқытушысының шешен - лектор қалпындағы сөйлер сөзіндегі негізгі тезистің жүйеленуі аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2010. - №2. - Б. 300-304.
76. Кәсіби маманның іскери қарым - қатынастағы тіл мәдениеті / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2010. - №4. - Б. 159-165.

77. Көшбасшы іскер студенттің сөйлеу мәдениеті /
А.С.Қыдыршаев , М.С.Ержақыпов // Заңғар. - 2010. - №3-4. -
26 ақпан. - Б. 4.
78. Сөз сөйлеуге қатысты тірек сауалдар мен алғы мақсатты
жүйелеу талдамасы / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. -
2010. - №1. - Б. 309-315.
79. Студенттердің риторикалық мәдениетін қалыптастыру /
А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2010. - №3.- Б. 242-245.
80. Шешендіктануды оқыту негізінде оқушыларды
риторикалық мәдениетке баулу сабақтарының фрагменттері
/ А.С.Қыдыршаев // Білім технологиялары. - 2010. - №1. - Б.
9-13.

2011

81. Ауызша сөйлеу білік - дағжыларына қатысты негізгі
қағидалар / А.С.Қыдыршаев , Ш.Б.Бекеева // Вестник ЗКГУ.
- 2011. - №4. - Б. 105-114.
82. Данконың комиссары / А.С.Қыдыршаев, Б.Жексенғалиев //
Орал өңірі. - 2011. - қыркүйек. - Б.10.
83. Діни қызмет Заңын талқылаған жиын / А.С.Қыдыршаев //
Өркен. - 2011. - №13. - Б. 17.
84. Его произведения бессмертны: Қазақтың атақты ақыны
Қадыр Мырза Әлінің қайтыс болуына орай / А.С.Қыдыршаев
// Приуралье. - 2011. - 27 января. - С. 6.

85. Жоғары оқу орны студенттерін риторикалық мәдениетке баулудың практикалық мәселелері / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2011. - №1. - Б. 268-272.
86. Жоғары оқу орны студенттерінің ауызша сөйлеу, пікіралмасу, шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастырудағы негізгі қағидалар / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2011. - №3. - Б. 302-307.
87. Жоғары оқу орны студенттерінің риторикалық мәдениетін қалыптастыру аспектілері / А.С.Иманғалиев, А.Қыдыршаев // Вестник ЗКГУ. - 2011. - №4. - Б. 88-96.
88. Жоғары оқу орны студенттерінің риторикалық мәдениетін қалыптастыру аспектілері / А.С.Қыдыршаев, А.Иманғалиев // БҚМУ Хабаршасы. - 2011. - №4. - Б. 50-58.
89. Интеллектуалды ұлт қалыптастырудағы риторикалық технологияның мәні / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2011. - №3. - Б. 61-68.
90. Интеллектуалды ұлт қалыптастырудың ұтымды сатысы-сабақ үдерісінде риторикалық технологияны қолдану / А.С.Қыдыршаев // Ғылым және білім. - 2011. - № 2. - Б. 201-205.
91. К вопросу о месте и роли преподавания риторики в школе в повышении культуры речи школьников среднего звена / А.С.Қыдыршаев , Ә.С.Мұханбетқалиев // Ғылым және білім. - 2011. - №1 - С. 273-275.
92. Қазақ мектептерінде «Шешендіктану» пәнін оқыту негізінде оқушыларды риторикалық мәдениетке баулу үрдісінің аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Ұстаз. - 2011. - №1. - Б. 5-7.

93. О необходимости риторической культуры студентов /
А.С.Қыдыршаев , А.С.Мұханбетқалиев // Заңғар. - 2011. -
№15-16. - Б. 6.
94. Патриоттық тәрбие - басты мәселе / А.С.Қыдыршаев //
Өркен. - 2011. - №13. - Б. 5.
95. «Тағылым», «Салауатты өмір салты» басылымдарына ақ
жол! / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2011. - №13. - Б. 16.
96. Университеттің тірек факультеті / А.С.Қыдыршаев // Өркен.
- 2011. - №14. - Б. 14.
97. Человеческое слово могуче... (Наш язык) / А.С.Қыдыршаев
// Приуралье. - 2011. - №11. - С. 11.
98. Шешендік өнер - жастар көркі / А.С.Қыдыршаев // Жастар
жанары. - 2011. - №5. - Б. 11.

2012

99. Teaching of rhetoric in secondary schools for improving of
student speech culture / А.С.Қыдыршаев // Modern Issues in
Kazakstan. International Center for Education and Technology,
109 E Lamme Sreet, Bozeman, MT 59715 Printed in the United
States of America. - США, 2012. - P. 22-23.
100. Teaching of rhetoric in secondary schools for improving of
student speech culture / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы.
- 2012. - №3. - P. 269-271.
101. Ата-баба дәстүрінің жалғастығы / А.С.Қыдыршаев //
Өркен. - 2012. - №3. - Б. 16.

102. Жеке тұлғаның іскерлік қатынастағы білігін қалыптастыруға қатысты лингвистикалық мәселелер / А.С.Қыдыршаев // Батыс Қазақстан гуманитарлық академиясының хабаршысы. - 2012. - №3-4. - Б. 78-81.
103. Жолдауға қолдау / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2012 жыл. - 2 ақпан. - Б. 4.
104. К вопросу о преподавании риторики в школе для повышения культуры речи школьников / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2012. - №4. - С. 12-15.
105. Қазақ елі өз Елбасымен мақтанады / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №12. - Б. 9.
106. «Қазақстан-2050» стратегиясындағы көптілділік мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №12. - Б. 5.
107. Көптілді білім беруді дамыту: алғашқы тәжірибелер, келешегі мол қадамдар / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №11. - Б. 8.
108. Мақсат - көптілді бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №9. - Б. 14.
109. Мұғалім дикциясына акцент / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №5(7). - Б. 16.
110. Полиглоттар тобында оқығым келеді / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №10. - Б. 14.
111. Риторикалық мәдениетке баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №1(3). - Б. 10.

112. Риторикалық мәдениетке баулудың қолданбалылық сипаты / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2012. - №3. - Б. 125-137.
113. Самға, өрле, құлашынды кеңге жай, аяулы университетім! / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №12. - Б. 13.
114. Студент жастардың газет оқу мәдениеті туралы ойлансақ / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2012. - №1(3). - Б. 11.
115. Тіл тұғырын нығайтқан стратегия / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2012. - 25 желтоқсан. - Б. 4.

2013

116. «Менің жеңісім - университетіміздің жеңісі» / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - қаңтар. - №1. - Б. 8.
117. Аңызға айналған ғалым - ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2013. - №61. - 23 мамыр. - Б. 17.
118. Жеке тұлғаның шешен сөйлеу білігін қалыптастыру қағидалары / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының хабаршысы = Вестник Академии Педагогических наук Казахстана - 2013. - №1. - Б. 19-24.
119. Жоғары оқу орны студенттерін шешен сөйлеу мәдениетіне баулудың тәжірибелік мәселелері / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының Хабаршысы. - 2013. - №5. - Б. 14-15.
120. Интеллектуалдар мектебі - ел әлеуеті / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - №1. - Б. 8.

121. Қазақ халқының наурызанама ұғымдары / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - наурыз - сәуір. - №4. - Б. 16.
122. Латын әліпбиі: кеңесе келген шешімнің кемісі болмас / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - ақпан. - №3. - Б. 12.
123. Мағжан Жұмабайұлының әдістемелік мұрасының бір қыры / А.С.Қыдыршаев // Батыс Қазақстан гуманитарлық академиясының хабаршысы = Вестник Западно-Казахстанской гуманитарной академии. - 2013. - №2. - Б. 13-18.
124. Мақсат - шешен сөйлеу мәдениетіне баулу / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - қыркүйек. - Б. 14.
125. Махамбет - ұлт патриотының символы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - мамыр. - №5. - Б. 14.
126. Махамбет бабамызға қатысты мәлім және беймәлім деректер / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - қыркүйек - қазан. - №8. - Б. 14.
127. Махамбет бабамызға қатысты мәлім және беймәлім деректер / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - №8. - қыркүйек - қазан. - Б. 14.
128. Махамбет бабамызға қатысты мәлім және беймәлім деректер / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - қыркүйек. - Б. 15.
129. Махамбет шешендігі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - №6. - 25 маусым. - Б. 10.

130. Менің жеңісім - университетімнің жеңісі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - №1. - Б. 8.
131. Ритор - педагогтің сөз сөйлеуге даярлануының әдістемелік сатылары / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы. - 2013. - №6. - Б. 15-21.
132. Ритор - педагогтың лекторлық кәсіби қалпы / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының. - 2013. - №1. - Б. 13-18.
133. Ритор - педагогтың лекторлық кәсіби қалпы / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы - Вестник академии педагогических наук Казахстана. - 2013. - №1. - Б. 13-19.
134. Ритор - педагогтың сөйлер сөзіндегі негізгі тезистің жүйелену аспектілері / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы. - 2013. - №3. - Б. 10-17.
135. Сөз сөйлеуге қатысты тірек сауалдар мен алғы мақсатты жүйелеу талдамасы / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы. - 2013. - №2. - Б. 13-19.
136. Сөз сөйлеуге қатысты тірек сауалдар мен алғы мақсатты жүйелеу талдамасы / А.С.Қыдыршаев // Қазақстан педагогикалық ғылымдар академиясының хабаршысы - Вестник академии педагогических наук Казахстана. - 2013. - №2. - Б. 12-19.

137. Тіл - ұлт намысы / А.С.Қыдыршаев // Самал. - 2013. - №7. - Б. 3.
138. Ұлттық шешендік өнер және Махамбет / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2013. - 25 шілде. - Б. 8.
139. Шебер экспромт сөз сөйлей білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2013. - желтоқсан. - №11. - Б. 7.
140. Шешендік - ұлт тектілігінің белгісі / А.С.Қыдыршаев // Ана тілі. - 2013. - 24-30 қазан. - №42. - Б. 4.
141. Шешендік - рухани байлық / А.С.Қыдыршаев // Серпер. - 2013. - 28 ақпан. - Б. 10.

2014

142. Contribution of rhetoric as science to increasing the professional competence of a modern teacher / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2014. - №4. - Б. 47-51.
143. Алғашқы жинақ жарыққа шықты / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2014. - 12 маусым. - №23. - Б. 17.
144. Баба тарихына тағзым / А.С.Қыдыршаев // Дана.kz. - 2014. - №4-5. - Б. 58-59.
145. Ел жасымен көрікті / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2014. - қыркүйек. - №6. - Б. 13.
146. Тарих тұңғығына бойлаған / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2014. - 6 март. - №9. - Б. 13.

2015

147. Махамбет ақынның шешендігі / А.С.Қыдыршаев // Исатай - Махамбет. - 2015. - №1. - Б. 34-37.
148. Оқырманға құлаққағыс (Ой тастау)/ А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2015. - қыркүйек. - №8. - Б. 15.
149. Сабақ үрдісіндегі риторикалық технология қолданысы / А.С.Қыдыршаев // «Мұғалім» журналы, «Өрлеу» БАҰО филиалы Ақмола облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтының ақпараттық-әдістемелік бюлетені. - 2015. - №3. - Б. 8-11.
150. Шешендіктануды оқытудың кейбір лингвистикалық қырлары / А.С.Қыдыршаев // Тіл таным. - 2015. - №1. - Б. 72-75.

2016

151. Виртуоз ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2016. - 26 желтоқсан. - №52. - Б. 11.
152. Қарым - қатынас жасай білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
153. Махамбет - Тәуелсіздіктің тұмары / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 30 желтоқсан. - №11. - Б. 15.
154. Мираның шығармашылығы... / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2016. - 21 сәуір. - №16. - Б. 10.
155. Ораторское искусство - основа лидерства / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 31 қазан. - №9. - С. 19.

156. Ораторское искусство - основа лидерства / А.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев // Вестник Прикаспия. - 2016. - №6. - С. 220-227. - (Археология, история, этнология).
157. Применение эффективных методов и приемов критического мышления на уроках русского языка в казахской школе / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2016. - № 3. - С. 40-45.
158. Риторика - искусство лидера / А.С.Қыдыршаев, О.А.Қыдыршаев, Б.Е.Шагимгереева, А.Кемешова // Вестник КИГИ РАН. - 2016. - №2. - С. 47-55.
159. Текті сөздің зергері / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2016. - 1 желтоқсан. - №48. - Б. 11.
160. Текті сөздің зергері / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 30 қараша. - №10. - Б. 15.
161. Тәуелсіздік тірегі-мемлекеттік тіл / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 19.
162. Үкілі үміт (Шәкіртім Еркеназ Қалижанның өлеңдер топтамасына алғы сөз) / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2016. - 31 тамыз. - №7. - Б. 6.

2017

163. Ата - баба дәстүрі - ұлт тектілігінің айқын белгісі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 наурыз. - №3. - Б. 14.
164. Ата - баба дәстүрі - ұлт тектілігінің айқын белгісі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 30 наурыз. - №12. - Б. 6.

165. Аталы сөздің құны қанша? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - №8. - Б. 15.
166. Воспоминания о Николае Михайловиче Щербанове / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 қаңтар. - №1. - С. 7.
167. Ғалымның шеберлік класына қатысыңыз! / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 6 сәуір. - №13. - Б. 16.
168. Елбасы Жолдауы - жаңаша жаңғыруға негіз / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 14.
169. Елбасы Жолдауы - жақсылық бастауы. / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 16 ақпан. - №7. - Б. 4.
170. Емен сөздің иесі / А.С.Қыдыршаев // Игілік. - 2017. - №8. - Б. 32-33.
171. Емен сөздің иесі / Г.Жолдығали // Пульс города. - 2017. - 17 августа. - №33. - Б. 6.
172. Жұматұлы Дәукен. Шешен сөйлей білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Ана тілі. - 2017. - 28 сәуір - 4 мамыр. - №17. - Б. 2.
173. Кеші туралы Рухани жаңғыруға септесер еңбек / А.С.Қыдыршаев , Ш.Қыдырниязова // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 18.
174. Қазақ елінің Атазаңы - ұлттық құндылықтардың сақталуының, рухани жаңғырудың кепілі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 тамыз. - №7. - Б. 2.

175. Лайықты марапат иегері // Пульс города. - 2017. - №31. - 3.08. - Б. 2.
176. Латын әліпбиіне көшу - ана тілімізді жаңғыртудың рухани кемелденудің негізі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - №8. - Б. 7.
177. Латын әліпбиіне көшу - еліміздің рухани өміріндегі елеулі қадам / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 19.
178. Латын әліпбиіне көшу - еліміздің рухани өміріндегі елеулі қадам / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 20 сәуір. - №15. - Б. 2.
179. Латын әліпбиіне қатысты көзқарастар жүйесі тиімді тәжірибе кепілі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 22 желтоқсан. - №51. - Б. 5.
180. Латын әліпбиіне қатысты тәжірибелік жүйе / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2017. - 9 қаңтар. - №3. - Б. 6.
181. Махамбет-Тәуелсіздіктің тұмары / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 12 қаңтар. - Б. 9.
182. Махамбетті танып болдық па? / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 10 қараша. - №45. - Б. 4.
183. Махамбетті танып болдық па? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - №10. - Б. 15.
184. «Мейірім әуендері» - рухани тәжірибе көзі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 қаңтар. - №1. - Б. 10.

185. Өлке мәдениетінің панораммасы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
186. Өлке мәдениетінің тағылымды фрагменттері / А.С.Қыдыршаев // Пульс города. - 2017. - 13 июля. - №28. - Б. 6.
187. Панорама культуры края / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - маусым. - №6. - Б. 15.
188. Панорама культуры края / А.С.Қыдыршаев // Приуралье. - 2017. - 13 июня. - №64-65. - С. 8.
189. Рухани жаңғыруға септесер еңбек / А.С.Қыдыршаев , Ш. Қыдырниязова // Жайық үні. - 2017. - 27 сәуір. - №16. - Б. 16.
190. Рухани кемелдену негізі / А.С.Қыдыршаев // Пульс города. - 2017. - №41. - Б. 5.
191. Сөз киесін таныған / А.С.Қыдыршаев // Игілік. - 2017. - №9. - Б. 26-27.
192. Сөз ұстасы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2017. - 31 мамыр. - №5. - Б. 14.
193. Ұста сөз - ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 18 мамыр. - №19. - Б. 5.
194. Ұстаз өнегесі мәңгілік / А.С.Қыдыршаев // Игілік. - 2017. - №8. - Б. 34-35.
195. Шешен сөйлей білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 27 сәуір. - №16. - Б. 16.

196. Шешен сөйлей білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев , А.Беркенова // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 7.
197. Шешендік - ұлт тектілігі / А.С.Қыдыршаев // Әбіш әлемі. - 2017. -№2. - Б. 64-75.
198. Шешендік ізденістің үздік үлгісі / А.С.Қыдыршаев , М.Сабыр // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 18.
199. Шешендікке баулитын еңбек / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2017. - 13 сәуір. - №14. - Б. 3.
200. Шешендікке баулыр тың еңбек / А.С.Қыдыршаев , М.Латифова // Игілік. - 2017. - №5. - мамыр. - Б. 34-35.
201. Шешендікке баулыр тың еңбек / А.С.Қыдыршаев , М.Латифова // Өркен газеті. - 2017. - 31 наурыз. - №3. - Б. 15.
202. Шәкірт баптаудың бағбаны / А.С.Қыдыршаев , А.Сағатова // Өркен. - 2017. - 30 сәуір. - №4. - Б. 18.

2018

203. Phenomenon of professional vullies of future specialists in the educational space / A.S.Kydyrshaev // Anais da Academia Brasileira de ciencias. - 2018. - №90 (1Suppl.2). - P. 1266-1278.
204. Ақжайық аруларын асқақтатты / А.С.Қыдыршаев // Егемен Қазақстан. - 2018. - 24 мамыр. - №95. - Б. 10.
205. Аңыз ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 30 мамыр. - №5. - Б. 14.

206. Аңыз ұстаз / А.С.Қыдыршаев // Oral oniri. - 2018. - 15 мамыр. - №51. - Б. 9.
207. Әлемнің үздік туындылары қазақ тілінде / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2018. - 5 шілде. - №27. - Б. 10-11.
208. Әлемнің үздік туындылары қазақ тілінде / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 27 сәуір. - №4. - Б. 9.
209. Ғалымдар түсіндіру жұмыстарын жүргізді / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - Б. 3.
210. Ел мерейін еселеген Ақжайық арулары / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - №3. - Б. 13.
211. Кәсіби маманның іскерлік қатынас мәдениеті / А.С.Қыдыршаев // Қазақстанның жоғары мектебі. - 2018. - №4. - Б. 91-92.
212. Кәсіби маманның шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастырудағы қазақ афористикасының орны / А.С.Қыдыршаев // Қазақстанның жоғары мектебі. - 2018. - №4. - Б. 93-94.
213. Көш жүре бара түзелер / А.С.Қыдыршаев // Jaiyk uni. - 2018. - 17 мамыр. - №20. - Б. 7.
214. Көшбасшы тұлғасы: зерттелуі, қалыптасу қағидалары / А.С.Қыдыршаев, А.С.Меңдіғалиева // Вестник ЗКГУ = БҚМУ Хабаршысы. - 2018. - №1. - Б. 100-106.
215. Қазақстан - этнос өкілдерінің ортақ Отаны / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 27 сәуір. - №4. - Б. 2.

216. Қазақтың Қабдоловы - академиялық шешендік шебері /
А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 26 қаңтар. - №1. - Б. 7.
217. Қазақтың Қабдоловы - академиялық шешендік шебері /
А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2018. - 1 ақпан. - №5. - Б. 4.
218. Қара жерде өлмейтін - Алла жіберген сөз ғана /
А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 29 тамыз. - №7. - Б. 10.
219. Латын графикасын меңгеруге даярсыз ба? /
А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2018. - 19 шілде. - №29. - Б.
10.
220. Мәдениет пен өнердің алтын дінгегі / А.С.Қыдыршаев //
Өркен. - 2018. - 26 желтоқсан. - №11. - Б. 14.
221. Рухани құндылықтарға баулу ісінің шебері (Профессор
Мәтжан Тілеужанов туралы) / А.С.Қыдыршаев // Игілік. -
2018. - №3. - Б. 38-39.
222. Рухани құндылықтарға баулу мектебі / А.С.Қыдыршаев //
Жайық үні. - 2018. - 1 наурыз. - №9. - Б. 6.
223. Рухани тәжірибе көзі - тағылымның өзі (Мақсат Қабышұлы
Бергеннің «Мейірім әуендері» атты ғұмырбаяндық
туындысы туралы) / А.С.Қыдыршаев // Игілік. - 2018. - №3. -
Б. 36-37.
224. Сөз киесін танытқан-ды / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. -
2018. - 15 наурыз. - №11. - Б. 7.
225. Сөз киесін танытқан-ды / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018.
- №3. - Б. 5.

226. Тіл әдістемесінің білгірі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2018. - 1 қараша. - №44. - Б. 10.
227. Төртеу түгел болса, төбедегі келер / А.С.Қыдыршаев // Zhaiyk uni. - 2018. - 14 маусым. - №24. - Б. 10.
228. Төртеу түгел болса, төбедегі келер / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2018. - 30 мамыр. - №5. - Б. 14.
229. Шамғали Сарыбаев - тіл әдістемесінің білгірі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 31 қазан. - 2018. - №9. - Б. 9.
230. Шешен сөйлеймін десеңіз... / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 30 тамыз. - 2018. - №35. - Б. 11.

2019

246. Lingua - cultural approach to Kazakh numerals with national codes / А.С.Қыдыршаев // Adalta. Journal of interdisciplinary research. - Прага, 2019. - С. 62-65.
231. Ақ жол / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - №6. - 28 маусым. - Б. 14.
232. Алғысқа бөленген тұлға / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2019. - 1 қараша. - №44. - Б. 3.
233. Ар биігіндегі азамат / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2019. - 5 шілде. - №27. - Б. 1-8.
234. Астанамыз - Нұр-Сұлтан / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2019. - 28 наурыз. - №12. - Б. 2.

235. Ата - баба дәстүрі - рухани жаңғыру көзі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 28 наурыз. - 2019. - №3. - Б. 10.
236. Әбіш Кекілбаев рухани байлық туралы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 9.
237. Берекелі бірлік мерекелі тірлікке жеткізер / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 30 қаңтар. - №1. - Б. 4.
238. Берік рухани иммунитет қажет / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 23 сәуір. - №4. - Б. 9.
239. Ғылым тұңғығына бет бұрған / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 27 желтоқсан. - №11. - Б. 12.
240. Жана ұрпақты ұлттық рухани құндылықтарға баулу / А.С.Қыдыршаев // Oral oniri. - 2019. - 11 қазан. - №82. - Б. 9-10.
241. Жоғары оқу орны оқытушы - педагогының риторикалық тұлғасы / А.С.Қыдыршаев , Н.Н.Ғазез // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №1. - Б. 3-11.
242. Зейінді де білімге бейімді жастарға / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2019. - 6 қыркүйек. - №36. - Б. 8.
243. Қазақ афористикасы: табиғаты, логикалық-ғылыми таралымы және танымдық ерекшелігі / А.С.Қыдыршаев // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №2. - Б. 241-247.
244. Қазақ афористикасы: табиғаты, логикалық-ғылыми таралымы және танымдық ерекшелігі / А.С.Қыдыршаев , А.Х. Таңатарова // БҚМУ Хабаршысы. - 2019. - №2. - Б. 241-248.

245. Қазақ қазақпен қазақша сөйлессін / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 30 мамыр. - №5. - Б. 14.
246. Қазақтың елтұтқасы / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2019. - 28 қараша. - №47. - Б. 2.
247. Махамбет университеті - рухани құндылықтар тұнбасы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 28 маусым. - №6. - Б. 10.
248. Мәдениет пен өнердің алтын дінгегі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2019. - 11 қаңтар. - №2. - Б. 1-6.
249. «Мұрагер» студенттік театры жастар жанарында / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 28 наурыз. - 2019. - №3. - Б. 8.
250. Проект «Музейстар - 2019» / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 28 наурыз. - №3. - Б. 2.
251. Рухани жаңғыру: студенттерді ұлттық құндылықтарға баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 31 қазан. - №9. - Б. 5.
252. Текті сөздің шуағы / А.С.Қыдыршаев // Oral oniri. - 2019. - 30 сәуір. - №34. - Б. 10.
253. Текті сөздің шуағы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 28 наурыз. - №3. - Б. 9.
254. Ұлы Даланың жеті қырына бойлай алдық па? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2019. - 28 ақпан. - №2. - Б. 5.
255. Ұлы Даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2019. - мамыр. - №5. - Б. 16-19.

256. Іскерлік қатынастағы тілдік сөйлеу этикеті, тыңдау мәдениеті және бұқаралық ақпарат құралдарымен қатынас аспектілері / А.С.Қыдыршаев , М.Қ.Әжіғалиев, Г.І.Мұхамбеткереева // БҚУ Хабаршысы. - 2019. - №4. - Б. 270-275.

2020

257. Culture business communication professional /

A.S.Kydyrshaev // Вестник международного центра образования и научной информации в Германии. Тематическое направление: общество и личность. - 2020. - Вып.1. - С. 62-65.

258. Role Kazakh aphoristics in the professional culture of orathanic

arts / A.S.Kydyrshaev // Вестник международного центра образования и научной информации в Германии. Тематическое направление: общество и личность. - 2020. - Вып.1. - С. 85-90.

259. Абай - тұтас қазақ ақыл - ойының барометрі /

А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 қазан. - №9. - Б. 14.

260. Абайдың рухани мұрасы - тұлғаны түзетудің, түлетудің

тұғыры. / А.Қыдыршаев, М.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 сәуір. - №4. - Б. 15.

261. Абайдың рухани мұрасы - тұлғаның тағдырын өзгертеді /

А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 31 тамыз. - №7. - Б. 10.

262. Аға аруағы алдындағы ант // Жұбан Молдағалиев:

энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 43-44.

263. Адам мақсатына рухани жағынан өзін - өзі жетілдіру арқылы жетеді (Ұлы Даланың рухани ұстазы Әбу Насыр әл-Фарабидің ойшылдығы хақында) / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2020. - №44. - 5 маусым. - Б. 10-11.
264. Адам мақсатына рухани жағынан өзін - өзі жетілдіру арқылы жетеді / А.С.Қыдыршаев // Ұлы дала ұстазы. - 2020. - №4. - Б. 39-42.
265. Аз сөйлер де көп тыңдар қас асылдың баласы (Махамбет акынның азаматтық, шешендік тәлімі хақында) / А.С.Қыдыршаев // Махамбет. - 2020. - №4. - Б. 55-66.
266. Азаматшыл әуен күдіреті // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 48-49.
267. Айтмұхамбетов Қалияр Шадиярұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 51-52.
268. Ақбай Жайсаң Досболатұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия / Бас ред. А.С.Қыдыршаев . - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 52-53.
269. Ақын Жұбан қандай еді? / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 26 маусым. - №26. - Б. 2.
270. Ақын туған жерінде // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 67-68.
271. Арғымақтың баласы аз оттар да, көп жусар, Азамат ердің баласы аз ұйықтар да, көп жортар / А.С.Қыдыршаев // БҚУ Хабаршысы. - 2020. - №3. - Б. 77-91.

272. Аталы сөз - рухани тәжірибе / А.С.Қыдыршаев // Ұлы дала ұстазы. - 2020. - №6. - Б. 5-8.
273. Аталы сөз құны / А.С.Қыдыршаев , Л.Қайроллиева // Үш қоңыр. - 2020. - №7. - Б. 1, 4.
274. Атамекен жырлары // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 83-84.
275. Әбу Насыр әл-Фараби - Ұлы Даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Білімді ел. - 2020. - 25 ақпан. - №8. - Б. 8.
276. Әбу Насыр әл-Фараби - Шығыс әлемінің рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 28 ақпан. - №2. - Б. 15.
277. Әбу Насыр әл-Фараби ұлы даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 13 наурыз. - №11. - Б. 1, 8.
278. Әліпқали Тихон // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 94-95.
279. Баймұқанова Ботагөз // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 104.
280. Бас болып, кейінгі жас ұрпағымызға үлгі көрсетелік // Ел және мұғалім. - 2020. - 5 тамыз. - №15. - Б. 3.
281. Батыр Болат // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 108.
282. Батыс Қазақстан облысының әкімі Қ.Қ.Жақыповаға жазылған хат // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 109-110.

283. Беласу // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 116.
284. Берді Әлі Мәлік Тұрсынұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 116-117.
285. Берік рухани иммунитет қажет / А.С.Қыдыршаев // Ел және мұғалім. - 2020. - 10 қаңтар. - №1. - Б. 4.
286. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасының негізгі бағыттарын жүзеге асыру туралы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 28 ақпан. - №2. - Б. 6-7.
287. Ғалиев Жанбол Серікұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 135.
288. Ғұбайдуллин Бауыржан Файзоллаұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 137-138.
289. Даналықтың рухани нәрі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 14 ақпан. - №7. - Б. 1-5.
290. Дүйсенов Сайран Темірғалиұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 149-150.
291. Дүрліктірген өлең осы еді // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 150.
292. Евразийские мотивы в творчестве Жубана // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 151.

293. Елеубайқызы Үзілдік // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 155-156.
294. Еңіреп туған ер едің... // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 158.
295. Еrsaев Мирболат Бижанұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 160.
296. Есдәулет Ұлықбек // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 161-162.
297. «Жұбан» энциклопедиясы - елдігіміздің, ақынға шексіз құрметіміздің белгісі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 2 қазан. - №40. - Б. 3.
298. «Жұбан» энциклопедиясы - елдігіміздің, ақынға шексіз құрметіміздің белгісі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 14.
299. «Жұбан жинағы» - танымдық тағылымы мол туынды // Жұбан Молдағалиев. Естеліктер. Тарихи ғұмырдеректік анақтамалық. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 214-219.
300. Ж. Молдағалиев шығармаларындағы «мен» феномені // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 193.
301. Жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 21 мамыр. - №10. - Б. 4-5.
302. Жер жырлайды // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 186-187.

303. Жоқтау және жұбату // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 191.
304. Жолдау өзегі - ұлттың жаңа болмысын қалыптастыру / А.С.Қыдыршаев , Д.Танзенов // Үш қоңыр. - 2020. - 11 қыркүйек. - №37. - Б. 1.
305. Жұбан ағаның қолтаңбасы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 195-196.
306. Жұбан ақын - сөз киесі қонған азаматтық уыт иесі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 5.
307. Жұбан ақын шығармашылығы және «Мен - Қазақпын» поэмасы // Жұбан Молдағалиев: Естеліктер. Тарихи ғұмырдеректік анақтамалық. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 268-274.
308. Жұбан бағы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 198.
309. Жұбан Молдағалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық әмбебап кітапханасы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 205-206.
310. Жұбан Молдағалиев қайраткерлігі хақында // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 210-212.
311. Жұбан Молдағалиев поэзиясындағы өлке бейнесі // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 213-214.

312. Жұбан Молдағалиев поэмаларының көркемдік ерекшелігі // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 213.
313. Жұбан Молдағалиевтың ақындық шеберлігі // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 214-215.
314. Жұбан Молдағалиевтың мұражайда сақталған жәдігерлері // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 202.
315. Жұбанның жыры - ғасырлар үні / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 2 қазан. - №40. - Б. 4-5.
316. Жұбантанудың тағылымды парағы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 27 қараша. - №48. - Б. 1, 2.
317. Зерде мен зейіннің тұнбасы / А.С.Қыдыршаев // Білімді ел. - 2020. - 28 шілде. - №28. - Б. 13.
318. Көркем шығарма - рухани жаңғыруға бастар зерде мен зейіннің сүзгісі / А.С.Қыдыршаев // «Global science and innovations 2020: Central Asia». - 2020. - №4. - I том. - С. 32-37. - (Филологические науки).
319. «Қабуснаманың» қасиетті қағидаларыын ескерсек игі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 31 тамыз. - №7. - Б. 15.
320. Қазақ афоризмдері - жаңа ұрпақты рухани құндылықтарға баулу көзі / А.С.Қыдыршаев // «Global science and innovations 2020: Central Asia». - 2020. - №4. - I том. - С. 15-21. - (Филологические науки).

321. Қазақстан Республикасының конституциясы - ұлттық құндылықтарды сақтаудың, рухани жаңғырудың кепілі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 31 тамыз. - №7. - Б. 4.
322. Қазақтың Жұбаны қандай еді? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 маусым. - №6. - Б.14.
323. Қолдан келмес іске ұмтыл, азат басың болсын құл / М.Қыдыршаев, А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 15 мамыр. - №20. - Б. 8.
324. Қолдан келмес іске ұмтыл, азат басың болсын құл / М.Қыдыршаев, А.С.Қыдыршаев // Ел және мұғалім. - 2020. - 20 мамыр. - №9-10. - Б. 5.
325. Құлкенов Мереке Әбдешұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 312-314.
326. Ломоносов Михаил Васильевич // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 324.
327. «Махамбет» журналының тұсауы кесілді / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 желтоқсан. - №11. - Б. 15.
328. Махамбет - несокрушимый дух суверенности / А.С.Қыдыршаев // Приуралье. - 2020. - 18 декабря. - №100. - С. 12.
329. Махамбет университетінде «Махамбет» журналының тұсауы кесілді / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 4 желтоқсан. - №49. - Б. 1, 5.

330. Махамбет университетінің құрметті өкілі атанды /
А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 18 желтоқсан. - №51. -
Б. 1, 8.
331. Махамбет университетінің құрметті өкілі атанды /
А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 желтоқсан. - №11. - Б.
10.
332. Махамбетті танып болдық па? (Махамбет ақынның
шешендігі хақында бірер сөз) / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр.
- 2020. - 6 қараша. - №45. - Б. 4-5.
333. Махамбетті танып болдық па? // Үш қоңыр. - 2020. - №45.
- 6 қараша. - Б. 5.
334. Мәмбетов Жолдасбек Омарханұлы // Жұбан Молдағалиев:
энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 334-335.
335. «Мен - қазақпын» деп өткен Жұбан ақын // Жұбан
Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020.
- Б. 342-343.
336. Мен - қазақпын мың өліп, мың тірілген (Жұбан ақынның
бас туындысы «Мен - қазақпын» дастаны туралы сөз) /
А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 19 маусым. - №25. - Б.
1, 4-5.
337. Мен - қазақпын, мың өліп, мың тірілген / А.С.Қыдыршаев,
З.Мүтиев, Ә.С.Мұқанбетқалиев // Жайық үні. - 2020. - 24
қыркүйек. - №37. - Б. 7.
338. Мен - қазақпын, мың өліп, мың тірілген // Жұбан
Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020.
- Б. 345-346.

339. Мен қазақпын, мың өліп, мың тірілген (Жұбан ақын шығармашылығы, бас кітабы «Мен қазақпын» дастаны туралы қысқа сөз) / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 маусым. - №6. - Б. 15.
340. Мендешев Сейітқали // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 347-348.
341. Мусина Жансая Ғалымжанқызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 356-357.
342. Мұханбетқалиев Әскен Самұратұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 362-363.
343. Н.К.Крупская атындағы облыстық ғылыми әмбебап кітапхана директоры Ш.Қ.Уразаеваға, облыстық кітапхана ұжымына арналып жазылған хат // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 374.
344. Нәбиуллин Жанғали // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 371.
345. Ойлы адамға нақыл сөз ұнайды / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 сәуір. - №4. - Б. 15.
346. Оқу үдерісінде риторикалық технологияны тиімді қолдану аспектілері // Ұлы дала ұстазы. - 2020. - №4. - Б. 60-64.
347. Омарғалиев Мақсот Константинұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 383-384.

348. Отарбаев Рахымжан // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия.
- Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 391.
349. Өлеңге біткен өр жүрек // Жұбан Молдағалиев:
энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 392-394.
350. Өтемісов Шавхат Әнесұлы // Жұбан Молдағалиев:
энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 401.
351. Президент жолдауы - Қазақстандағы серпінді істер баяны /
А.С.Қыдыршаев, Д.Танзенов // Oral oniri. - 2020. - 18
қыркүйек. - №73. - Б. 3.
352. Рухани жаңғыру - ұлт жаңғыруы / А.С.Қыдыршаев,
С.Сағидуллияева // Үш қоңыр. - 2020. - 18 қыркүйек. - №38. -
Б. 1, 2
353. Рухани жаңғыру - ұлт жаңғыруы / А.С.Қыдыршаев,
Т.Шайхиев, Д.Танзенов // Өркен. - 2020. - 30 қыркүйек. - №8.
- Б. 15.
354. Рухани жаңғыру ұлттың жаңғыруына бастайды /
А.С.Қыдыршаев // Ізгілік. - 2020. - №9. - Б. 22-25.
355. Рухани жаңғыру: жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға
баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // Ұлы дала ұстазы. - 2020. - №4. -
Б. 34-38.
356. Рухани жаңғыру: жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға
баулу ісі / А.С.Қыдыршаев, М.Қыдыршаев // Үш қоңыр. -
2020. - 24 сәуір. - №17. - Б. 3.

357. Рухани жаңғыру: жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулу ісі / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - №19. - 21 мамыр. - Б. 4-5.
358. Рухани жаңғыруға бастар зерде мен зейіннің тұнбасы / А.С.Қыдыршаев // Ел және мұғалім. - 2020. - 9 қыркүйек. - Б. 6.
359. Рухани жаңғыруға бастар зерде мен зейіннің тұнбасы / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 7 шілде. - №26. - Б. 6.
360. Рысқалиев Тілекжан Хасенұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 409-410.
361. Самые светлые ночи // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 416.
362. Сәтбаев Әлібек Байжанұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 418-419.
363. Сейтақ Ғайса-Ғали // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 420.
364. Серғалиев Нұрлан Хабиболлаұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 425-426.
365. «Синтементализм» // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 424-245.
366. Стих его живет в сердце // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 435-436.

367. Сұлтаниязова Индира Сағындыққызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 439.
368. Сыйықова Роза Ғабдұлқадырқызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 441-442.
369. Танабаева Сара Есқайырқызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 445-446.
370. Туған жер кұшағында // Жұбан Молдағалиев. Энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 460-461.
371. Тұлғалы ақын туралы сөз // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 459-460.
372. Тұңғыш президент және мемлекеттік тіл / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 20 қараша. - №47. - Б. 2.
373. Тұңғыш Президент және мемлекеттік тіл. / А.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 қараша. - №10. - Б. 15.
374. Тұрғаналиева Ганмиркүн Ганмирханқызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 461-462.
375. Ұлттың жаңа болмысын қалыптастыратын серпінді істер / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 7 қыркүйек. - №36. - Б. 3.
376. Ұлы даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 20 ақпан. - №7. - Б. 5.

377. Ұлы Даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2020. - мамыр. - №5. - Б. 16-19.
378. Ұлы Даланың рухани ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Серпер. - 2020. - сәуір. - №13. - Б. 5.
379. Ұлы іске ұлағатты сөз керек / А.С.Қыдыршаев // Ел және мұғалім. - 2020. - 24 маусым. - №12. - Б. 4.
380. Ұлы іске ұлағатты сөз керек / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 11 шілде. - №22. - Б. 10.
381. Хамза Рақымжан Орынбайұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 477.
382. Шарабасов Серікқали Ғабдешұлы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 484.
383. Шешендік - ұлт тектілігі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 30 қазан. - №9. - Б. 9.
384. Шешендік - ұлт тектілігі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2020. - 23 ақпан. - №43. - Б. 4, 5, 8.
385. Шешендік дәстүр - түркі мәдениетіне тән рухани құндылық көзі / А.С.Қыдыршаев // Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті хабаршы. - 2020. - №1. - Б. 305-314. - (Филология ғылымдары).
386. Шешендік кәсіби маман көркі емес пе? / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2020. - 19 наурыз. - №11. - Б. 5.
387. Шешендік кәсіби маман көркі емес пе? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 31 наурыз. - №3. - Б. 12.

388. Шешендік өнердің қырлары / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2020. - №12. - Б. 45-57.

389. Шүйіншәлиева Мира Хамзақызы // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. - Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 490-491.

390. Шығыс Аристотелі мұрасын насихаттау ісі / А.Қыдыршаев // Өркен. - 2020. - 31 наурыз. - №3. - Б. 14.

2021

391. Мағмұр - Сұңғат / А.С.Қыдыршаев / Кемел шақ: өмірбаяндық жинақ / Құраст. Ж. Ақбай. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - 34 б.

392. Абай - әлемдік рухани өркениеттің алыбы / А.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 тамыз. - №7. - Б. 15.

393. Абай - әлемдік рухани өркениеттің алыбы / А.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 13 тамыз. - №32. - Б. 2.

394. Адам дүниеге патриот болып келмейді / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 29 қаңтар. - №4. - Б. 1, 3-4.

395. Ақмолла ақын ойшылдығы және аталы сөз құны / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 29 желтоқсан. - №11. - Б. 15.

396. Ақыл жастан, тәрбиесі болса / Т.Дүйсенбаев, А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 12 ақпан. - №6. - Б. 1, 4, 8.

397. Ақындық өнер тағындағы тұлға. Жүмекен Нәжімеденов ақындығы хақында / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 8 қаңтар. - №1. - Б. 1, 3.
398. Ар жолындағы азамат / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 8 қаңтар. - №1. - Б. 1, 8.
399. Арғымақтың баласы аз оттар да, көп жусар, азамат ердің баласы аз ұйықтар да, көп жортар / Н.Х. Серғалиев, А.С.Қыдыршаев // БҚУ хабаршысы. - 2021. - №1. - Б. 176-186.
400. Аталы сөз құны / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 19 ақпан. - №7. - Б. 1, 4.
401. Ел президентінің жолдауы: елімізді жаңғыртудың айқын бағдары / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 15.
402. Ел тәуелсіздігінің тірегі - тәрбиелі ұрпақ / А.Қыдыршаев, Г.Бақтыбаева // Үш қоңыр. - 2021. - 22 қазан. - №42. - Б. 1, 5.
403. Жаңа ұрпақтың ойын озық етер / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2021. - қыркүйек. - №9. - Б. 55-58.
404. Жұбан кітапханасы: «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясындағы қарымды қадамдары және көркем шығарма оқу мәселесі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 30 қараша. - №10. - Б. 15.
405. Жұбантанудың тағылымды парағы / Кемел шақ: өмірбаяндық жинақ / Құраст. Ж.Ақбай. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - Б. 28-30.

406. «Жүмекен» журналының таныстырылымы Оралда ұйымдастырылды / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 тамыз. - №7. - Б. 11.
407. Зиялы да, зияткер ұлт қалыптастыру жолы / А. Қыдыршаев, Б.Ербөлекова, Л.Мақсотова // Ақиқат. - 2021. - маусым. - №6. - Б. 11-17.
408. Кемел шақ олжасы / Кемел шақ: өмірбаяндық жинақ / Құраст. Ж.Ақбай. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - Б. 111.
409. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі / А.С.Қыдыршаев // Таң-Шолпан. - 2021. - қараша - желтоқсан. - №6. - Б. 150-154.
410. Қазақстан республикасының конституциясы - ел тәуелсіздігінің тірегі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 3 қыркүйек. - №35. - Б. 5.
411. Қазыналы қартымыз еді / А.С.Қыдыршаев // Жайық үні. - 2021. - 24 ақпан. - №8. - Б. 5.
412. Қанағат қарынға ғана керек, ал талантқа ол жараспайды» (Сөз сиқырына бойлаған сұңғыла ойлы ақын Жүмекен Нәжімеденов туралы) / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 30 маусым. - №6. - Б. 15.
413. Құнды жәдігерлерді бағалаудың озық дәстүрі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 тамыз. - №7. - Б. 15.
414. Құнды жәдігерлерді бағалаудың озық дәстүрі / А.С.Қыдыршаев // Жұбан кітапханасы. - 2021. - 2 тамыз. - №1. - Б. 3.

415. Марабай Құлжабайұлы: жыршы - жыраулығы, импровизаторлық - ақындық қуаты, жыр - мұрасы, көркемдігі және бүгінгі кезеңмен рухани сабақтастығы / А.Қыдыршаев // Dana.kz. - 2021. - №55. - Б. 16-17.
416. Мемлекет басшысының жолдауы: елімізді жаңғыртудың айқын бағдары / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 17 қыркүйек. - №37. - Б. 4.
417. Мемлекет басшысының жолдауы: елімізді жаңғыртудың айқын бағдары / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 14.
418. Мен «Ақиқат» басылымына сенемін / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 тамыз. - №7. - Б. 14.
419. Парасатты жастар - Тәуелсіздік тірегі / А.Қыдыршаев, Т.Е.Дүйсенбаев // Ақиқат. - 2021. - №4. - сәуір. - Б. 13-20.
420. Рухани байлық керек / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 2 сәуір. - №13. - Б. 1, 4-5.
421. Сатыбайұлы, А. Жұбан / Кемел шақ: өмірбаяндық жинақ / Құраст. Ж.Ақбай. - Орал: Полиграфсервис, 2021. - Б. 26-27.
422. Тәрбие маршалы / А.С.Қыдыршаев // Ел және мұғалім. - 2021. - 6 қазан. - №19. - Б. 3.
423. Тәрбие маршалы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 29 қазан. - №9. - Б. 15.
424. Тәрбие маршалы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - №39. - 1 қазан. - Б. 8.

425. Тәрбие маршалы / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2021. - 23 қараша. - №94. - Б. 16-17.
426. Тәуелсіздік тірегі - ел бірлігі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
427. Тәуелсіздік құндылықтарының тағылымы / А.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2021. - 15 қаңтар. - №2. - Б. 1, 7.
428. Тәуелсіздік құндылықтарының тағылымы / А.Қыдыршаев, Т.Шайхиев // Жалын. - 2021. - №9. - Б. 49-57.
429. Тәуелсіздік тағылымнан сабақ ала білсек / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2021. - №2. - Б. 15-21.
430. Тәуелсіздік тағылымынан сабақ алсақ... / А.С.Қыдыршаев // Oral oniri. - 2021. - 2 ақпан. - №9. - Б. 6-7.
431. Тәуелсіздік тірегі - ел бірлігі (Ынтымақ - бұзылмайтын қорған, бірлесе еккен ағаш орман) / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - №5. - 31 мамыр. - Б. 15.
432. Ұлт болып ұйыса білуіміз керек / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2021. - №11. - Б. 10-11.
433. Ұлттық наурыз - рухани жаңғыру мейрамы / А.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 31 наурыз. - №3. - Б. 15.
434. Халықтық наурыз мейрамы - рухани жаңғыру тірегі / А.С.Қыдыршаев, А.Бақытжанова // Үш қоңыр. - 2021. - 19 наурыз. - №11. - Б. 1, 8.
435. Шешендік - тұлға көркі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2021. - 29 қаңтар. - №1. - Б. 15.

436. Шешендік дәстүр - ұлттық рухани құндылық тұнбасы /
А.С.Қыдыршаев, М.Қ.Әжіғалиев, Қ.Р.Қажымова,
О.А.Қыдыршаев, М.М.Мәлікова // БҚУ Хабаршысы. - 2021. -
№3. - Б. 56-68.

437. Шынайы көркем шығарма - ізгілік пен даналықтың
бастауы / Облыстық кітапхана Тәуелсіздік жылдарында:
ақпараттық жинақ / Құраст.-авт. Н.А.Сағынова, т.б. - Орал:
Полиграфсервис, 2021. - Б. 183-184.

2022

438. «Махамбет» басылымына үн қосыңыз / А.С.Қыдыршаев //
Махамбет. - 2022. - №3. - Б. 8-26.

439. Алтын ұям, рахмет! / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 28
ақпан. - №2. - Б. 9.

440. Ар биігіндегі азамат / А.С.Қыдыршаев // Махамбет. - 2022.
- №1. - Б. 57-66.

441. Аханның әдістемелік мұрасы / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. -
2022. - наурыз. - №3. - Б. 22-34.

442. Ахмет Байтұрсынұлы - Ұлт Ұстазы / А.С.Қыдыршаев //
Өркен. - 2022. - 30 қараша. - №10. - Б. 15.

443. Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы /
А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 11 наурыз. - №10. - Б.
1, 3-5.

444. Беу, Бурабай, баурайың кие қандай! / А.С.Қыдыршаев //
Ақиқат. - 2022. - №9. - Б. 2-5.

445. Беу, Бурабай, баурайың кие қандай! Ұға алмаған киенді күйеді оңбай / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 31 тамыз. - №7. - Б. 15.
446. Бурабай табиғатымен бай / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 5 тамыз. - №31. - Б. 1, 3, 8.
447. Ғабдырахим аға кісілік келбеті / А.С.Қыдыршаев // Ұрпаққа - білім, ұлтқа - қызмет. - 2022. - Б. 117-119.
448. Ғабдырахим ағаның кісілік келбеті / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
449. Ғасырлық ғұмырға аяқ басқан белес биігінде / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 30 қыркүйек. - №8. - Б. 12.
450. Ғылыми мектептің көшбасшысы / А.С.Қыдыршаев // Махамбет. - 2022. - №3. - Б. 16-21.
451. Ел тәуелсіздігін бекем ету - бүгінгі ұрпақ парызы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 28 ақпан. - №2. - Б. 5.
452. Жаңа Қазақстан - тәуелсіз елдің ертеңі / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2022. - №4. - Б. 3-7.
453. Жасында әдеп үйренген... (Абай қара сөздерін жатқа білетін қайталанбас топ) / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 11 ақпан. - №6. - Б. 8.
454. Кәсіби маман шешен сөйлеу мәдениетін меңгеруі тиіс / А.С.Қыдыршаев // Менеджеры образования Казахстан. - 2022. - №1. - қаңтар. - Б. 27-33.

455. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі / А.С.Қыдыршаев // Махамбет. - 2022. - №3. - Б. 81-89.
456. Қазыналы қартымыз еді. / А. Қыдыршаев, Ж.Қабдірахимова // Өркен. - 2022. - 31 қаңтар. - №1. - Б. 5.
457. Қайталанбас ұстаз - ғалым тұлғасы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 6 мамыр. - №18. - Б. 1, 8.
458. Қайталанбас ұстаз - ғалым тұлғасы // Өркен. - 2022. - №4. - 29 сәуір. - Б. 15.
459. Махамбет Өтемісов университетіне - 90 жыл / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 2 желтоқсан. - №48. - Б. 1-3-5-8.
460. Мемлекеттік тіл мәртебесі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 21 қаңтар. - №3. - Б. 3, 8.
461. Өмірбаян / А.С.Қыдыршаев // Менеджеры образования Казахстана. - 2022. - №1. - қаңтар.
462. Өрісі кең өнеге иесі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 18 ақпан. - №7. - Б. 1, 3, 8.
463. Өрісі кең өнеге иесі / А.С.Қыдыршаев // Игілік. - 2022. - №2. - ақпан. - Б. 20-21.
464. Рухани астана Түркістанға сапар: Тіл Құрылтайы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 31 қаңтар. - №1. - Б. 6.
465. Сөз қадірі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 8 шілде. - №27. - Б. 1, 3.

466. Сөз қадірін білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 30 маусым. - №6. - Б. 15.
467. Тәрбие маршалы / А.С.Қыдыршаев // Ақиқат. - 2022. - №1. - Б. 106-108.
468. Текті ұланым, өмірдің көр бар мәнін: өлеңдер топтамасы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 4 ақпан. - №5. - Б. 7.
469. Ұлт әдебиетінің ұлы ұстазы - Ахмет Байтұрсынұлы / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 21 қаңтар. - №3. - Б. 1-3-4-5.
470. Ұлт ұстазы / А.С.Қыдыршаев // Орал өңірі. - 2022. - 26 қараша. - №140. - Б. 5-6.
471. Ұлт ұстазының мұрасы / А.С.Қыдыршаев // Astana aqshamy. - 2022. - 21 сәуір. - №46. - Б. 7-8.
472. Шешендік - ұлттық құндылық көзі / А.С.Қыдыршаев // Үш қоңыр. - 2022. - 29 желтоқсан. - №52. - Б. 1-3-5.
473. Шынайы әдебиет - тұлға мінезін түзеу құралы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2022. - 31 тамыз. - №7. - Б. 10.

2023

474. Cognitive and educational character of kazakh aphoristics / A.S.Kdirshaev, B.B.Utegalieva, A.A.Akbolatov, I.S.Sultaniyazova // Bulletin WKU. - 2023. - №1. - P. 97-101.
475. Абай мұрасы - қастерлі де қасиетті құндылықтар көзі / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2023. - 31 тамыз. - №7. - Б. 5.

476. Әділетті Қазақстан Конституциясы - ұлттық рухымыздың адастырмас темірқазығы / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2023. - 31 тамыз. - №7. - Б. 10.
477. Жаны ізгім, жайдарлысың күлімдеген (Құдай қосқан жан жарым Диамараға): өлең / Төлегенова Диамара Қабденқызы: биобиблиографиялық көрсеткіш. - Орал: Жәңгір хан ат. БҚАТУ, 2023. - Б. 12.
478. Кәсібилік негізі педагогтың шешендік шеберлігінде / А.С.Қыдыршаев // Тағылым. - 2023. - сәуір. - №4. - Б. 5-10.
479. Ритор-педагог үлгісі (Профессор Серікқали Шарабасовтың ұстаздық және дәріскерлік тұлғасы хақында) / А.С.Қыдыршаев // Тағылым. - 2023. - сәуір. - №4. - Б. 1-12.
480. Сөз сөйлеуге даярлану жүйесін білеміз бе? / А.С.Қыдыршаев // Өркен. - 2023. - 28 сәуір. - №4. - Б. 15.
481. Сөз сөйлеуге даярлық жүйесінің бірер сатылары / А.С.Қыдыршаев // Qazaq bilimi. - 2023. - сәуір. - №4. - Б. 6-8.
482. Шешендік дағды - табыс кепілі / А.С.Қыдыршаев // Qazaq bilimi. - 2023. - сәуір. - №4. - Б. 8-12.

ӨМІРІ МЕН ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

1997

1. Қыдыршаев Абат Сатыбаевич: библиографический указатель научных трудов профессорско - преподавательского состава ЗКГУ им. А.С.Пушкина / К 65-летнему юбилею. - Уральск, 1997. - С. 60-61.

2000

2. Имаханбетова, Р. Ахаңның әдістемелік мұрасы туралы зерттеу / Р.Имаханбетова // Қазақстан мектебі. - 2000. - №8. - Б. 71-72.
3. Қайырбаев, М. Жаңа оқулық (А.С.Қыдыршаев тың «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» кітабы туралы) / М.Қайырбаев // Өркен. - 2000. - наурыз. - Б. 6.
4. Мұхамбетқалиева, Р. Жаңа бағдарлама жарық көрді (А.С.Қыдыршаев тың «Шешендік өнер» курсы бағдарламасы туралы) / Р.Мұхамбетқалиева // Орал өңірі. - 2000. - №84.
5. Мырзағалиев, Қ.Ж. Пайдалы әдістемелік (А.Қыдыршаевтың «Педагогикалық практика - мамандыққа баулу сатысы» атты әдістемелік көмекші оқу құралы туралы) / Қ.Ж.Мырзағалиев // Орал өңірі. - 2000. - 9 қыркүйек. - Б. 8.
6. Шолтырұлы, Н. Жерлес ғалымға - ақ тілеу / Н.Шолтырұлы // Серпер. - 2000. - №39. - Б. 2.

2001

7. Атырау облысы Құрманғазы ауданының қысқаша энциклопедиясы. - Атырау, 2001. - Б. 106.
8. Ерғалиев, Н. Сен жанбасаң лапылдап... (Ғылым таппай мақтанба) / Н.Ерғалиев // Серпер. - 2001. - 23 тамыз. - №35. - Б. 3.

2002

9. Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - А.: Арыс, 2002. - Б. 376.
10. Ученые Западно-Казахстанского государственного университета: справочник. - Уральск: РИО ЗКГУ, 2002. - С. 86-88.

2003

11. Байыптылық пен біліктілік иесі: филология факультетінің ұжымы (Құттықтау - 40 жас) // БҚМУ Хабаршысы. - 2003. - №3. - Б. 202-203.
12. Идеялар бастан асады: БҚМУ филология факультетінің деканы А.С.Қыдыршаев пен сұхбат / Сұхбаттасқан ұстаздар мен шәкірттерге арналған «Үзіліс» бетінің тілші - редакторы Жадыра Шамұратова. - Орал өңірі. - 2003. - 8 шілде. - Б. 6.
13. Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы: библиографический указатель авторефератов диссертации защищенных по казахскому языкознанию. - Ч.1 (1950-2000 г.г.). - Алматы, 2003. - 38 б.

14. Шарабасов, С.Ғ. Інім менің... / С.Ғ. Шарабасов // Орал өңірі. - 2003. - 11 қараша. - Б. 9.

15. Шарабасов, С.Ғ. Інім менің / С.Ғ. Шарабасов // Өркен. - 2003. - №24. - Б. 8.

2004

16. Жанары жалын атса әрбір жастың... (БҚМУ-дың педагогика факультетінің деканы А.С.Қыдыршаев пен сұхбат) // Жайық жастары. - 2004. - №3. - Б. 2.

2005

17. Ахметтануға арналған кітап («Ахметтану және қазақ филологиясының өзекті мәселелері» жинағы туралы) // Орал өңірі. - 2005. - қыркүйек.

18. Ғұмаров, А. Шешендік - халқымызға тән асыл қасиет («Шешендіктану» оқулығы туралы оқырман пікірі) / А.Ғұмаров // Серпер. - 2005. - 2 сәуір. - Б. 3.

19. Қайырғалиев, Т. Ғылыми еңбек («Ахметтану және қазақ филологиясының өзекті мәселелері жөнінде») / Т.Қайырғалиев // Өркен. - 2005. - №19. - Б. 13.

20. Қуатов, С.Б. Құнары мол құнды еңбек / С.Б.Қуатов // Информбиржа.news. - 2005. - №12. - Б. 15.

21. Өтебалиев, Е. Сөз тарихынан сыр тартқан құнды еңбек / Е.Өтебалиев // Шұғыла. - 2005. - №34. - Б. 3.

22. Сабыров, М. Шешендікті ту еткен (А.С.Қыдыршаев тың «Шешендіктану» оқулығы туралы пікірі) / М.Сабыров // Орал өңірі. - 2005. - №42. - Б. 4.

2007

23. Сәниұлы, Б. Ерлі - зайыпты ғалымдар еңбегі замана талабынан туындаған / Б.Сәниұлы // Информбиржа.news. - 2007. - №9. - Б. 15.

2008

24. Ақанова, Ж. Еңбегі ерен танылған («Кестелі шешендіктану» оқу құралы туралы) / Ж.Ақанова // Жайық үні. - 2008. - №4.
25. Құрманғазы ауданы: Шежіре. - Алматы: Арыс, 2008. - Б. 153-154.
26. Мақсат - қазақтың шешендіктану ғылымының іргетасын қалау (Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының корреспондент мүшесі, п.ғ.д., проф. А.С.Қыдыршаев пен сұхбат) / Сұхбаттасқан газет тілшісі Ж.Аханова // Жайық үні. - 2008. - №36. - Б. 8.
27. Сәниұлы, Б. Шешендіктануға арналған алқалы жиын / Б.Сәниұлы // Информбиржа.news. - 2008. - №49. - Б. 15.
28. Сралиева, М. Жаңа бағдарламалардың тұсауы кесілді / М.Сралиева // Өркен. - 2008. - № 11. - Б. 13.
29. Шешендіктану мектепте пән ретінде енгізілуі керек («ЖОО-ның үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының иегері, п.ғ.д., проф. А.С.Қыдыршаев пен сұхбат) / Сұхбаттасқан М.Шамұратов // Орал өңірі. - 2008. - №85. - Б. 6.

2010

30. Батыс Қазақстан облысы энциклопедиясы. - 2-бас., толықт. - Алматы: Арыс, 2010. - Б. 374.

2011

31. Бақытқызы, А. Шешендіктану шебері: ұстаздар ұстаханасы: Естеліктер. Мақалалар. Сұхбаттар / Құраст.: А.Таубаева. - Орал, 2011. - Б. 169-171.
32. Қажымова, Қ.Р. Тәуелсіздікті ұлықтаған тәрбие айлығы / Қ.Р.Қажымова // Өркен. - 2011. - № 15. - Б. 12.
33. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ғылыми әлеуеті: библиографиялық көрсеткіш. - II шығарылымы. - Орал: М.Өтемісов ат. БҚМУ баспа орталығы, 2011. - Б. 37-42.
34. Тәуелсіздік - азаттықтың алтын дінгегі (проф. А.С.Қыдыршаев ұйымдастырған тәрбие айлығы туралы) // Заңғар. - 2011. - № 15-16. - Б. 5.
35. Тиімді іссапар // Өркен. - 2011. - № 13. - Б. 3.

2012

36. Әжіғалиев, М.Қ. Ынтымағы жарасқан отбасы / М.Қ.Әжіғалиев // Игілік. - 2012. - №12. - Б. 26- 27.

2013

37. Габдрешұлы, Т. В поисках потомков Махамбета / Т.Габдрешұлы // Приуралье. - 2013. - 17 сентября. - №113. - С. 1.
38. Жексенғалиев, Б. Дос туралы сыр / Б.Жексенғалиев, Р.Хамза // Жайық үні. - 2013. - №45. - Б. 16.

39. Зинулин, К. Экспедиция побывала в Жангале / К.Зинулин // Приуралье. - 2013. - №114. - 19 сентября. - С. 8.
40. Толепов, Н. Ученый. Педагог. Гражданин / Н.Толепов, А. Муханбеткалиев // Жайық үні. - 2013. - №46. - Б. 2.
41. Хамзин, А. Бабалар тарихына тағзым / А.Хамзин // Орал өңірі. - 2013. - №118. - 24 қыркүйек. - Б. 5.
42. Хамзин, А. Экспедиция в Хан Ордасы / А.Хамзин // Приуралье. - 2013. - №116. - 24 сентября. - С. 5.
43. Шарабасов, С.Ф. Республикалық басылымдағы жаңа айдар / С.Ф.Шарабасов // Өркен. - 2013. - №6. - Б. 3.

2016

44. Джумагалиева, М.О. Вдохновить на открытия / М.О.Джумагалиева // Өркен. - 2016. - 31 мамыр. - №5. - С. 2.
45. Мөлдір - БҚМУ жұлдызы (Шәкірті Латифова Мөлдір Сәбитқызы туралы) (Баубек Бұлқышев атындағы жас журналистер клубының мүшелері атынан) // Өркен. - 2016. - 30 қараша. - № 10. - Б. 14.

2017

46. Ақбай, Ж. Ой байлығын сыйлар еңбек / Ж.Ақбай // Өркен. - 2017. - 31 тамыз. - №7. - Б. 15.
47. Жұбандықов, М. Академик кітабының тұсауы кесілді / М.Жұбандықов // Теректі жаңалығы. - 2017. - 21 шілде. - №29. - Б. 10.

48. Қыдырниязова, Ш. Рухани жаңғыруға септесер еңбек / Ш.Қыдырниязова // Жайық үні. - 2017. - 27 сәуір. - №16. - Б. 16.

49. Латифова, М. Шешендікке баулыр тың еңбек / М.Латифова // Игілік. - 2017. - мамыр. - №5. - Б. 34-35.

2018

50. Әбдірайымқызы, М. Өмірде нағыз ізгілікті кісілік келбеті бар азамат (Профессор А.С.Қыдыршаев пен сұхбат) // Игілік. - 2018. - №12. - Б. 12-18.

51. Ғазез, Н. Даналық пен даралық үлгісі / Н.Ғазез // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - Б. 15.

52. Ғазез, Н., Латифова, М. Даналық пен даралықтың үлгісі / Н.Ғазез, М.Латифова // Жайық үні. - 2018. - 13 желтоқсан. - №49-50. - Б. 7.

53. Ғазез, Н. Ғалым - ұстаз дара жолды таңдаған / Н.Ғазез // Үш қоңыр. - 2018. - 16 қараша. - №46. - Б. 1, 3.

54. Қалижан, Е. Құлагер / Е.Қалижан // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - Б. 15.

55. Мусина, Ж. Тұлғасы ұстазымның елден ерек / Ж.Мусина // Игілік. - 2018. - №12. - Б. 19.

56. Мусина, Ж. Тұлғасы ұстазымның елден ерек / Ж.Мусина // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - Б. 15.

57. Нәзік, Ғ., Латифова, М. Даналық пен даралықтың үлгісі / Ғ.Нәзік, М.Латифова // Игілік. - 2018. - №12. - Б. 19.

58. Сейтақ, Ғ. Тіл деп туып... (Ұстаз-ғалым Абат Сатыбайұлына) / Ғ.Сейтақ // Игілік. - 2018. - №12. - Б. 19.
59. Суетин, А. Высокий профессионализм / А.Суетин // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - С. 15.
60. Суетин, А. Истины жизни Абата Кыдыршаева / А.Суетин // Шаңырақ. - 2018. - №19. - 10 мая. - С. 16-18.
61. Шарабасов, С.Ғ. Еңбегің жана бергей, талантты іншегім! / С.Ғ.Шарабасов // Өркен. - 2018. - 29 қараша. - №10. - Б. 15.

2019

62. Рабаева, Я. Қазақ болу - зор бақыт / Я.Рабаева // Орал өңірі. - 2019. - №82. - 11 қазан. - Б. 16.
63. Сүлейменова, А. БҚМУ ұстаздары энциклопедиялық жинаққа енді / А.Сүлейменова // Ел және мұғалім. - 2019. - 26 шілде. - Б. 3.

2020

64. «2020 жылдың үздік мақаласы» номинациясы иегерлері // Өркен. - 2020. - 30 сәуір. - №4. - Б. 16.
65. Абайдың рухани мұрасы тұлғаның тағдырын өзгертеді («Ел және мұғалім» газетінің тілшісі А. Құрманқұлқызының М.Өтемісов ат. БҚУ-нің «Рухани жаңғыру» институтының директоры, п.ғ.д., проф. А. Қыдыршаевпен жүргізген сұхбаты) // Ел және мұғалім. - 2020. - 5 тамыз. - №15. - Б. 5.
66. Абатбаева, К. Шешендік кәсіби маман көркі емес пе? (Университетішілік «Үздік шешен - ділмар студент» байқауы

- туралы) / К.Абатбаева // Үш қоңыр. - 2020. - 28 ақпан. - №9. - Б. 8.
67. Абатбаева, К. Шешендік кәсіби маман көркі емес пе? / К.Абатбаева // Өркен газеті. - 2020. - 31 наурыз. - №3. - Б. 15.
68. Айтенова, М.А. Құрмет иесі / М.А.Айтенова // Топтама - жинақ. - Алматы: «Зумар», 2020. - Б. 75.
69. «Жұбан» медалімен марапатталды / И.Сұлтаниязова, А.Ақболатов // Үш қоңыр. - 2020. - 9 қазан. - № 41. - Б. 1-3.
70. Зерде мен зейіннің сүзгісі (Профессор А.С.Қыдыршаев пен тілші-редактор А.Сүйінішқалиеваның жүргізген сұхбаты) // Өркен. - 2020. - мамыр. - №5. - Б. 14.
71. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі (Профессор А.С.Қыдыршаев пен А.Р.Нуфтоллинаның жүргізген сұхбатынан үзінді) // Өркен. - 2020. - 30 сәуір. - №4. - Б. 11.
72. Көркем шығарма - рухани жаңғыру көзі (Профессор А.С.Қыдыршаев пен Ж.Молдағалиев ат. Батыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының қоғаммен байланыс және көпшілік жұмыс секторының жетекшісі А.Р.Нуфтоллинаның жүргізген сұхбаты) // Үш қоңыр. - 2020. - 8 мамыр. - №19. - Б. 1-5-8.
73. Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы // «Жоғары оқу орнының үздік педагогы» атты респ. байқау материалдарының жинағы. - Нұр-Сұлтан: «Bilim orkenieti» ұлттық инновациялық ғылыми - зерттеу орталығы, 2020. - Б. 43-46.

74. Мұханбетқалиев, Ә.С. Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы /
Ә.С.Мұханбетқалиев // Жұбан Молдағалиев: энциклопедия. -
Орал: Полиграфсервис, 2020. - Б. 317-319.
75. Сұлтаниязова, И. «Жұбан» медалімен марапатталды /
И.Сұлтаниязова, А.Ақболатов // Өркен. - 2020. - 30 қазан. -
№9. - Б. 15.
76. Сүйінішқалиева, А. Үздік педагог / А.Сүйінішқалиева // Oral
opігі. - 2020. - 23 маусым. - №42. - Б. 13.
77. Сүлейменова, А. Күллі түркі жұртының мақтанышы («әл-
Фараби - 1150 жыл) («Ел және мұғалім» тілшісі
А.Сүлейменованың профессор А.С.Қыдыршаев пен
жүргізілген сұхбаты) / А.Сүлейменова // Ел және мұғалім. -
2020. - 6 мамыр. - №7-8. - Б. 3.
78. Ұлы Даланың рухани ұстазынан үлгі алсақ, ұтылмаймыз
(Қыдыршаев Абат Сатыбайұлымен сұхбат) // Inform.kz. -
2020. - наурыз.
79. Халықаралық байқау жеңімпазы // Өркен. - 2020. - 30 сәуір.
- №4. - Б. 16.

2021

80. Айтенова, М.А. Ардақты ұстаз / М.А.Айтенова // Жинақ. -
Алматы: «Зумар», 2021. - Б. 59.
81. Айтенова, М.А. Қазақ қоғамының қайраткері /
М.А.Айтенова. - Алматы: «Зумар», 2021. - Б. 68.
82. Айтенова, М.А. Тәуелсіз ел тірегіміз / М.А.Айтенова. -
Алматы: «Зумар», 2021. - Б. 68.

83. Мұханбетқалиева, Ә., Қабдірахимова, Ж., Қажымова, Қ.
«Үш қоңыр» газетінің меншікті тілшісі атанды /
Ә.Мұханбетқалиева, Ж.Қабдірахимова, Қ.Қажымова // Үш
қоңыр. - 2021. - № 3. - 22 қаңтар. - Б. 1-8.

84. Облыстық кітапхана Тәуелсіздік жылдарында (Қыдыршаев
Абат Сатыбайұлы): ақпараттық жинақ. - Орал:
Полиграфсервис, 2021. - Б. 235-236.

85. Шағатай, Л. Хакім мұрасы насихатталды / Л.Шағатай //
Орал өңірі. - 2021. - №65. - 13 тамыз. - Б. 3.

2022

86. Қыдыршаев, А.С. Өмірбаян / А.С.Қыдыршаев // Менеджеры
образования Казахстана. - 2022. - №1. - қаңтар. - Б. 5-6.

87. Қыдыршаев, М., Ахонова, А. Шешендік - ұлттық құндылық
көзі / М.Қыдыршаев, А.Ахонова // Үш қоңыр. - 2022. - 29
желтоқсан. - №52. - Б. 1-3-5-8.

88. Нәрікова, Ж. Мұғалім - мектептің жүрегі (Жас мамандар
слеті ұйымдастырылды) / Ж.Нәрікова // Үш қоңыр. - 2022. - 7
қаңтар. - №1. - Б. 8.

89. Туған жер тұғырым - Зормата: өмірбаяндық эссе /
Д.Т.Гайсин. - Орал: Полиграфсервис, 2022. - Б. 86-94.

90. Халықаралық «Махамбет» сыйлығы табысталды // Өркен. -
2022. - 30 маусым. - №6. - Б. 8.

91. Шынайы әдебиет - тұлға мінезін түзеу құралы // Өркен. -
2022. - 31 тамыз. - №7. - Б. 10.

2023

92. Ахонова, А. Жақсымен өткен сол бір сәт... / А.Ахонова // Өркен. - 2023. - 28 ақпан. - №2. - Б. 15.
93. Ахонова, А. Қазақстанның Алтын кітабына есімі енгізілді / А.Ахонова // Өркен. - 2023. - 30 маусым. - №6. - Б. 7.
94. Әнуарұлы, А. Шешендік - тектіліктің белгісі / А.Әнуарұлы // Serper. - 2023. - 20 шілде. - №30. - Б. 2.
95. Бақытбаева, Г. Ғалым - ұстаз мерейі / Г.Бақытбаева // Өркен. - 2023. - 28 ақпан. - №2. - Б. 16.
96. Бақытбаева, Г. Қажырлы еңбекке лайықты марапат / Г.Бақытбаева // Жайық үні. - 2023. - 9 ақпан. - №6. - Б. 7.
97. Балтабаева, Ж. Шешендіктанушы аға би ғалым / Ж.Балтабаева // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 10-11.
98. Дүйсенова, А. Лайықты марапат иегері / А.Дүйсенова // Өркен. - 2023. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
99. Еңбекке - құрмет // Өркен. - 2023. - 31 қаңтар. - №1. - Б. 1.
100. Ерен еңбек иесі // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 1.
101. Зұлқарнаева, С. Шешен-куратор / С.Зұлқарнаева // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 11.
102. Көсем де, шешен де елден шығады (Қыдыршаев Абат) / «Қазақстанның ТОП 100 үздік тұлғасы» - «ТОП 100 успешных людей Казахстана» энциклопедиясы. - Қызылорда - Астана: Orda.kz, 2023. - Б. 64-69.

103. Курсом обновления // Өркен. – 2023. - 31 қазан. - №9. - С. 13.
104. Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы. Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы / Құраст.: А.А.Ақболатов, И.С.Сұлтаниязова, Р.Б.Сұлтанғалиева, Г.Г.Тұрғаналиева, Ә.С.Мұханбетқалиев, Г.С.Бақытбаева, А.С.Ахонова; Жауап. ред. М.Қ.Әжіғалиев. - Орал: Полиграфсервис, 2023. - 170 б.: сур. - (Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы).
105. Лайықты марапат иегері // Өркен. - 2023. - 31 мамыр. - №5. - Б. 15.
106. Сабыр, М.Б. Ғибраты мол ғалым / М.Б.Сабыр // Egeмен Qazaqstan. - 2023. - №150. - Б. 5.
107. Сабыр, М.Б. Ғибраты мол ғалым / М.Б.Сабыр // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 12.
108. Суетин, А. Курсом обновления / А.Суетин // Информбиржа.news. - 2023. - 18 мая. - №20. - С. 12.
109. Суетин, А. Трибун по жизни / А.Суетин // Информбиржа.news. - 2023. - 25 мая. - №21. - С. 11.
110. Суетин, А. Трибун по жизни / А.Суетин // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - С. 9.
111. Татаханова, А. Тәлімі бөлек, тұлғасы ерек ұстазым / А.Татаханова // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 11.
112. Ұлттық құндылықтар үдесінде тер төккен ғалым (Абат Қыдыршаев) // «Қазақстанның Алтын кітабы» - «Золотая книга Казахстана» энциклопедиясы. - Астана: Эдельвейс - Астана, 2023. - Б. 46-50.

113. Шәкірттер жылы лебізі // Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. -
Б. 13.

**ПРОФЕССОР А.С.ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ ҒЫЛЫМИ
ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН КАНДИДАТТЫҚ
ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**КАНДИДАТСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ ЗАЩИЩЕННЫЕ
ПОД НАУЧНЫМ РУКОВОДСТВОМ
ПРОФЕССОРА А.С.КДИРШАЕВА**

2010

1. Әжіғалиев, М.Қ. Жоғары оқу орындарында «Педагогикалық шешендіктану» курсының оқытудың әдістемелік жүйесі = Методическая система обучения курса «Педагогическая риторика» в вузе / М.Қ.Әжіғалиев: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Көкшетау, 2010. - 17 қараша.
2. Мұқанбетқалиев, Ә.С. Қазақ мектебінің VII сыныбында шешендік өнерді оқыту әдістемесі = Методика преподавания риторики в VII классе казахской школы /
Ә.С.Мұқанбетқалиев: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. - Көкшетау, 2010. - 29 қазан.

**ПРОФЕССОР А.С.ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ
ОПОНЕНТТІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН ДОКТОРЛЫҚ
ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**ДОКТОРСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ ЗАЩИЩЕННЫЕ
ОПОНЕНТОМ ПРОФЕССОРА А.С.КДИРШАЕВА**

2001

1. Шешендіктануды оқытудың ғылыми - әдістемелік негіздері (Жоғары оқу орындарының гуманитарлық бөлімдері бойынша): пед. ғыл. докторы ғыл. дәреж. алу үшін дайын. дисс. авторефераты / А.С.Қыдыршаев . - Алматы, 2001. - 50 б.

2004

2. Жапбаров, А. Қазақ тілін оқыту арқылы тіл дамытудың әдіснамалық және әдістемелік негіздері (V-IX сыныптар): филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы дәреж. алу үшін дайын. дисс. / А.Жапбаров. - А., 2004. - 27 наурыз.
3. Құрманова, Н.Ж. Қазақ мектебінде сөз тіркесі синтаксисін дамыта оқыту технологиясының ғылыми-әдістемелік негіздері: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы дәреж. алу үшін дайын. дисс / Н.Ж.Құрманова. - А., 2004. - 20 қараша.

2005

4. Сүлейменов, Ж.Н. Қазіргі қазақ тілі морфологиясын жоғары мектепте оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы дәреж. алу үшін дайын. дисс. / Ж.Н.Сүлейменов. - А., 2005. - 30 қыркүйек.

2010

5. Құрманова, Б.Ж. Жоғары оқу орындарында қазақ тілін ақпараттық технологиялар жүйесімен оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері = Научно-методические основы преподавания казахского языка в высших учебных заведениях с использованием системы информационных технологий: мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Б.Ж.Құрманова. - Көкшетау, 2010. - 29 қыркүйек.

**ПРОФЕССОР А.С.ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ
ОПОНЕНТТІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН
КАНДИДАТТЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**КАНДИДАТСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ ЗАЩИЩЕННЫЕ
ОПОНЕНТОМ ПРОФЕССОРА А.С.ҚЫДЫРШАЕВА**

1999

1. Ерменбаева, Л.К. Сейіл Жиенбайұлының ғылыми-әдістемелік мұралары: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Л.К.Ерменбаева. - А., 1999. - 22 желтоқсан.

2000

2. Қалимұқашева, Б.Д. Студенттерге шешендік өнерді үйрету әдістемесі (Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі факультеті негізінде): филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Б.Д.Қалимұқашева. - А., 2000. - 27 қазан.

2003

3. Мамаева, Б.Б. Орыс бөлімі студенттерін тілдік жағдаят арқылы қазақша сөйлеуге үйрету әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Б.Б.Мамаева. - А., 2003. - 29 мамыр.
4. Шадиева, Н.Х. Қазақ мектебінің 5-сыныбында лексиканы деңгейлік тапсырмалар арқылы оқыту әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Н.Х.Шадиева. А., 2003. - 31 қазан.

2004

5. Әбдісүлейменова, Р.Ш. Қазақ тілін техникалық жоғары оқу орындарында тілдесім әрекеті арқылы оқыту әдістемесі (мұнай-газ мамандығы бойынша): филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Р.Ш.Әбдісүлейменова. - А., 2004. - 25 ақпан.
6. Рахимбаева, Р.Е. Қазақ тілінің фонетикасын орыс мектебінің 4-сынып оқушыларына қатысымдық тұрғыдан оқыту әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Р.Е.Рахимбаева. - А., 2004. - 20 желтоқсан.

2005

7. Туленбергенова, Н.Т. Педагогикалық колледжде қазақ тілін технологиялық карта арқылы меңгерту әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Н.Т.Туленбергенова. - А., 2005. - 1 шілде.

2006

8. Мухлис, К.Ж. Өзге тілді мектептің 7-сыныбында қазақ тілі мәтіндерін компьютермен оқыту әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / К.Ж.Мухлис.- Алматы, 2006.

2007

9. Бектұрғанова, Ж.М. Орта мектепте стилистиканы дамыта оқыту әдістемесі: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс. / Ж.М.Бектұрғанова. - Алматы, 2007.

2010

10. Беғалиева, Р.Н. Қазақ мектебіндегі 5-сынып оқушыларының тіл мәдениетін антонимдер сөздігі арқылы дамыту әдістемесі = Методика развития языковой культуры учащихся 5-х классов школ с казахским языком обучения с помощью словарей антонимов: филология мамандығы бойынша филология ғылымдарының кандидаты дәреж. алу үшін дайынд. дисс./ Р.Н.Беғалиева. - Көкшетау, 2010. - 23 желтоқсан.

**ПРОФЕССОР А.С.ҚЫДЫРШАЕВТЫҢ ҒЫЛЫМИ
ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН МАГИСТРЛІК
ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**МАГИСТЕРСКИЕ ДИССЕРТАЦИИ ЗАЩИЩЕННЫЕ
ПОД НАУЧНЫМ РУКОВОДСТВОМ
ПРОФЕССОРА А.С.ҚДИРШАЕВА**

2008

1. Қарекенов, М.А. Іскерлік шешендіктанудың ғылыми-теориялық негіздері: филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / М.А.Қарекенов. - Орал, 2008.
2. Сұлтаниязова, И.С. Тілдік қатынас мәдениетінің ғылыми-теориялық негіздері: филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / И.С.Сұлтаниязова. - Орал, 2008.

2009

3. Аралбаева, А.Ж. Бастауыш сынып оқушыларының ауызша шешен сөйлеу дағдысын қалыптастыру әдістемесі (4 сыныпта қазақ тілін, шешендік өнерді оқыту негізінде): филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.Ж.Аралбаева. - Орал, 2009
4. Мұхамедиярова, З.Т. Шешендіктану ғылымының лингвоқұрылымдық жүйесінің ғылыми-теориялық негіздері: филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / З.Т.Мұхамедиярова. - Орал, 2009.

5. Тәжіғалиева, З.Т. Шешендіктануды оқыту арқылы коммуникативтік тұлғаны қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік негіздері: филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / З.Т.Тәжіғалиева. - Орал, 2009.
6. Тұрғаналиева, Г.Г. Шешендіктануды оқытудың психолінгвистикалық негіздері: филология мамандығы бойынша әлеуметтік білім магистрі акад. дәреж. алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / Г.Г.Тұрғаналиева. - Орал, 2009.

2014

7. Аbugалиева, А. К. Іскерлік қатынастағы сөйлеу этикеті және іскер тұлға сөйлеу білік-дағдыларының лингвистикалық-риторикалық шарттары: 6M011700 - Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша пед. ғылымд. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. / А.К.Аbugалиева; ғыл. жетекшісі А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2014. - 86 б.
8. Аbugалиева, А. К. Іскерлік қатынастағы сөйлеу этикеті және іскер тұлға сөйлеу білік-дағдыларының лингвистикалық-риторикалық шарттары: 6M011700 - Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша пед. ғылымд. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. магистрлік дисс. рефераты / А.К.Аbugалиева; ғыл. жет. А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2014. - 14 б.

2016

9. Кубаева, С.Ж. Қазіргі педагогтың кәсіби сөйлеу мәдениетінің риторикалық-стилистикалық шарттары («Педагогикалық шешендіктану» ғылыми негізінде): 6M011700 - Қазақ тілі мен

әдебиеті мамандығы бойынша пед. ғылым. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайынд. маг. дисс. рефераты / С.Ж.Кубаева; ғыл. жет. А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2016. - 12 с.

10. Кубаева, С.Ж. Қазіргі педагогтың кәсіби сөйлеу мәдениетінің риторикалық-стилистикалық шарттары («Педагогикалық шешендіктану» ғылыми негізінде): 6М011700 - Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша педагогика ғылым. магистрі акад. дәрежесін алу үшін дайындалған магистерлік диссертация / С.Ж.Кубаева; ғыл. жетекшісі А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2016. - 101 с.

2018

11. Мендигалиева, А.С. Көшбасшы тұлғасы: моделі, сөйлеу мәдениеті, қалыптасу қағидалары, әдістері: 6М020500 - Филология мамандығы бойынша гуманитарлық ғылымдарының магистрі академиялық дәрежесін алу үшін дайындалған магистерлік диссертация / А.С.Мендигалиева; ғыл.жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2018. - 72 с.

12. Мендигалиева, А.С. Көшбасшы тұлғасы: моделі, сөйлеу мәдениеті, қалыптасу қағидалары, әдістері: 6М020500 - Филология мамандығы бойынша гуманитарлық ғылымдарының магистрі академиялық дәрежесін алу үшін дайынд. магистерлік дисс. рефераты / А.С.Мендигалиева; ғыл.жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2018. - 14 б.

2019

13. Ғазез, Н.Н. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушы-педагогтың риторикалық тұлғасы: 6М020500 - «Филология» мамандығы бойынша гуманитарлық ғылымдарының

магистрі академиялық дәрежесін алу үшін дайындалған магистрлік диссертация / Н.Н. Ғазез; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2019. - 112 б.

14. Ғазез, Н.Н. Кәсіби мәдениет контекстіндегі оқытушы - педагогтың риторикалық тұлғасы: 6М020500 - «Филология» мамандығы бойынша гуманитарлық ғылымдарының магистрі академиялық дәрежесін алу үшін дайындалған магистрлік диссертация рефераты / Н.Н. Ғазез. - Орал, 2019. - 17 б.

2020

15. Мұхамбеткереева, Г.І. Іскерлік қатынас: теориялық негіздері, әлеуметтік-психологиялық аспектілері, технологиясы және іскер тұлғаның тілдік бейнесі: 6М011700 - «Қазақ тілі мен әдебиеті» мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Г.І.Мұхамбеткереева; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2020. - 112 б.
16. Мұхамбеткереева, Г.І. Іскерлік қатынас: теориялық негіздері, әлеуметтік-психологиялық аспектілері, технологиясы және іскер тұлғаның тілдік бейнесі : 6М011700 - «Қазақ тілі мен әдебиеті» мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. рефераты / Г.І.Мұхамбеткереева; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2020. - 14 б.
17. Таңатарова, А.Х. Қазақ афористикасы: тарихи дәуірлеу мәселесі, теориясы мен шешендікке баулу технологиясы: 6М011700 - «Қазақ тілі мен әдебиеті» мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. / А.Х.Таңатарова; ғыл. жет. А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2020. - 140 б.

18. Таңатарова, А.Х. Қазақ афористикасы: тарихи дәуірлеу мәселесі, теориясы мен шешендікке баулу технологиясы: 6М011700 - «Қазақ тілі мен әдебиеті» мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дисс. рефераты / А.Х.Таңатарова; ғыл. жет. А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2020. - 14 б.

2021

19. Бекболатова, Ә.Е. Қазақ тіліндегі ономастикалық атаулардың этнолингвистикалық сипаты: 7М01701 - Қазақ тілі мен әдебиеті мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Ә.Е.Бекболатова; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2021. - 78 б.

20. Бекболатова, Ә.Е. Қазақ тіліндегі ономастикалық атаулардың этнолингвистикалық сипаты: 7М01701 - «Қазақ тілі мен әдебиеті» мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / Ә.Е.Бекболатова; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2021. - 12 б.

21. Ербулекова, Б.А. Әбіш Кекілбайұлы публицистикасы: қоғамдық ой - пікір мен көзқарас қалыптастырудағы ғылыми-тәжірибелік салмағы, жаңа ұрпақты ұлттық рухани құндылықтарға баулудағы орны, стильдік ерекшелігі мен тілдік шешендігі: 7М01701 - Қазақ тілі мен әдебиеті мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Б.Ербулекова; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев.- Орал, 2021. - 131 б.

22. Ербулекова, Б.А. Әбіш Кекілбайұлы публицистикасы: қоғамдық ой - пікір мен көзқарас қалыптастырудағы ғылыми-тәжірибелік салмағы, жаңа ұрпақты ұлттық рухани құндылықтарға баулудағы орны, стильдік ерекшелігі мен

тілдік шешендігі: 7M01701 - Қазақ тілі мен әдебиеті мам. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / Б.А.Ербулекова; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2021. - 16 б.

23. Жардемова, А.М. Ғұмар Қараштың тілдік тұлғасы: 7M02301 - Филология: қазақ тілі білім беру бағ. бойынша филология ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / А.М.Жардемова; ғыл. жетекші А.С.Қыдыршаев. - Орал, 2021. - 79 б.

24. Жардемова, А.М. Ғұмар Қараштың тілдік тұлғасы: 7M02301 - Филология: қазақ тілі білім беру бағ. бойынша филология ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / А.М.Жардемова; ғыл. жет. А.С.Қыдыршаев . - Орал, 2021. - 17 б.

25. Мақсотова, Л.Н. Шолпан Қыдырниязованың шығармашылығы: ақындығы, айтыскерлік - импровизаторлық өнері, көркемдік қырлары және тәрбиелік-тағылымдық еңбектері: 7M01701 - Қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. магистрлік диссертация / Л.Н.Мақсотова. - Орал, 2021. - 100 б.

26. Мақсотова, Л.Н. Шолпан Қыдырниязованың шығармашылығы: ақындығы, айтыскерлік-импровизаторлық өнері, көркемдік қырлары және тәрбиелік-тағылымдық еңбектері: 7M01701 - Қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бағ. бойынша пед. ғыл. маг. акад. дәр. алу үшін дайын. маг. дис. рефераты / Л.Н.Мақсотова. - Орал, 2021. - 22 б.

2022

27. Аманова, А.Ғ. Абай Құнанбайұлының қара сөздері: рухани жаңғыру аясындағы танымдық сипаты, жаңа ұрпақты ұлттық құндылықтарға баулудағы теориялық-тәжірибелік аспектілері. - Орал, 2022.
28. Каримуллина, Р.К. Қазақ ауыз әдебиетіндегі бата жанры: зерттелуі, даму, қалыптасу кезеңдері, жіктелімі, қазіргі сипаты (Батыс Қазақстан облысының материалдары негізінде). - Орал, 2022.
29. Қуандықов, Е.Н. «Кабуснама» тағылымы: ұлттық тәрбие мәселесі, өзектілігі, проблемалары мен педагогикалық қағидаттары. - Орал, 2022.
30. Мәлікова, М.М. Мектеп мұғалімінің шешен сөйлеу мәдениетін қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік, тәжірибелік жүйесі. - Орал, 2022.

2023

31. Дүйсенова, А.Қ. «Егемен Қазақстан» газеті: журналистика тарихының дәйекті шежіресі, өзекті мәселелер желісі, елтану, тұлғатану, тілтану миссиясы және бүгінмен сабақтастығы (Жүз жылдық жылнама материалдары (5 томдық) негізінде. - Орал, 2023.
32. Кондудаева, Ш.М. Іскерлік риторикасы: іскерлік қатынатағы сөйлек мәдениеті. - Орал, 2023.
33. Қанатқалиева, А.А. Әдебиеттанушы ғалым Серікқали Шарабасовтың ғылыми, әдеби-публицистикалық мұрасы. - Орал, 2023.

34. Масабаева, И.Т. Педагогикалық риторика: шешен-педагог тұлғасы және теориялық-практикалық шарттары. - Орал, 2023.
35. Мұхамбетова, С.Ж. Мектеп риторикасы: ғылыми-теориялық қағидалары, әдістемелік жүйесі (Қазақ мектебінің V сыныбында шешендік өнерді оқыту негізінде). - Орал, 2023.
36. Рахым, Қ.Ы. Қазақ шешен-билерінің сөздері және қазіргі тәуелсіз еліміздегі оның орны. - Орал, 2023.
37. Сағидолла, А.С. «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясындағы филология, педагогика және психология ғылымдары бойынша аударылған оқулықтардың ғылыми-әдістемелік негіздері. - Орал, 2023.

КӨРКЕМ ШЫҒАРМА – РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ КӨЗІ

Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің «Рухани жаңғыру» институтының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдары академиясының академигі Қыдыршаев Абат Сатыбайұлымен Жұбан Молдағалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық әмбебап ғылыми кітапханасының қоғаммен байланыс және көпшілік жұмыс секторының жетекшісі Нұфтоллина Аягүл Рухоллақызының жүргізген сұхбаты

✓ **Абат Сатыбайұлы, қазіргі таңдағы оқырман моделі, көркем шығарма оқу мәселесі, оқырман талғамы туралы тоқталсаңыз?**

Қазіргі қоғамның өзекті де заманауи тынысын аңғартар сұрақ. Сауалыңыздың салмағы басым. Ең алдымен айтарымыз, көркем әдебиет – қастерлі өнер. Аксиома дерсіз! Біздіңше, көркем әдебиеттің құндылығы ешқашан да төмендемек емес. Бұл жерде көркем шығарманы біреудің оқуы не оқымауының қатысы жоқ. Даусыз ақиқаты – әдеби шығарманың адамның күллі ойы мен қиялын баурап, биік қоғамдық идеяларға, арман-мұраттарға жетелейтіндігі. Бұлайша тұжырым жасау қазіргі құндылықтар алмасқан дәуірде ескірген сенім емес пе дерсіз? Асылы, белгілі бір көркем әдеби шығарманың қоғамдық, тәрбиелік маңыздылығына, оқырманын эстетикалық сезімге бөлей алатынына шүбә жоқ! Демек, әдебиеттің құдіретін, әлеуметтік мәнін, күллі қоғамды өзгертушілік күшін осы тұрғыдан тану шарт. Шынайы әдебиет ескірмейді. Өз кезеңінде атақты Аристотель әдебиетті өмірді танудың, тәлім-тәрбие берудің негізгі нысанасы тұрғысында пайымдаған. Әйгілі Әуезов әдебиеттің зор міндетінің бірі елдің мінезін түзеу тұрғысында түйіндеген. Бүгінгі кезеңдегі зерттеуші ғалымдардың бірі, профессор Кит Оутли көркем әдебиетті «сананың пилотажды жаттығуы» үлгісінде таниды. *Бұл – ұшқыштардың жерде тұрып-ақ әуе лайнерін басқаруды үйренуі деген сөз.* Көркем әдебиетке жиі назар аударатындар өз бетінше әлеуметтік дағдыларын да жақсартпақ. Бұл үдерісті әдеби персонажбен өзімізді ұқсастыруымыз, психикалық жағдайды модельдеу, таным формасы қабілетіне ие болу десек де болады. Нәтижеде кейіпкер басындағы ойдың оқырман тарапынан айқын ажыратылуы, оқырман санасында осы іс-әрекетке жауап берер қызметтердің іске қосылуы жүзеге аспақ. Бүгінгі таңда бізге жеткен ақпарат бойынша Қазақстандағы Меломан / Marwin желісі арқылы күн сайын алты мың кітап сатылады деген мәлімет бар. Кітап үйінің баспасөз қызметінің хабарлауынша, оқырманды көбіне заманауи әдебиет пен классикалық туындылар қызықтырады. Өзін-өзі дамыту, бизнес саласындағы әдебиеттер мен балалар әдебиеті оқырман назарынан тыс қалмайтын көрінеді. Біздің байқауымызша, заман шындығын сөз еткен туындылар да, автобиографиялық немесе мемуарлық ыңғайдағы беллетристика сипатындағы шығармалардың да оқырмандарды бірден баурап алғаны рас. Ал деректі не ғылыми әдебиеттерді оқитындардың

ерекшелігі өз алдына бір бөлек. Қысқасы, қандай туынды болмасын адамның ой-санасына белгілі бір деңгейде әсер етері даусыз. Психологтардың, психоаналитиктердің пікірінше, көркем шығарма эмоциялық интеллектіні дамытуға көбірек септеспек. *Бұл орайда бірден айқын танылар тұс – көркем әдебиет оқитындар мен оқымайтын адамдардың бір-бірінен мүлдем бөлекше келетіндігі. Мәселен, кітап оқитындардың сөздік қорының бай болуы.* Сондай-ақ, әлемдегі ең ірі баспа санатындағы Оксфорд университетінің баспасынан шығатын әлеуметтік неврология бағытындағы ғылыми журналда жарияланған мақалада осы мәселеге акцент берілген-ді. Зерттеу нәтижелеріне сүйене айтсақ, көркем әдебиетті оқу адамның қайырымдылық, азаматтық белсенділік сияқты әлеуметтік-танымдық қабілетін жақсартады; күллі әлемдегі зорлық-зомбылық деңгейінің біртіндеп төмендеуіне әкеледі; жеке адам тағдырына қатысты қайшылықты жағдайлар өзіндік шешім іздеуге ұмтылдырады. Бұл реттегі мамандар тарапынан жүргізілген эксперимент нәтижелері де ойлантады. Мәселен, фотосуреттегі адамның бет-әлпетіне, кескін-келбетіне қарап, оның көңіл-күйін дәл айтып бере аламыз ба? Оңай шаруа емес. Нәтижеде көркем әдебиетпен көп шұғылданғандар аса қырағылық танытып, тұлғааралық қабылдау шкаласы бойынша жоғарғы көрсеткішке ие болған. Әлеуметтік неврология бойынша көркем әдебиетті жиі оқитындар өзгенің қуанышы мен қайғы-қасіретін жақсы сезініп, шынайы түсіне алары айқындалған. Яғни, кітап оқитындар өзгенің эмоциясын жақсы ажырата алмақ. Ал мұның тиімділігі неде? Тағы да эксперимент нәтижелеріне жүгінсек, көркем шығарма оқуға ден қоюшылар өзгелерге риясыз қызмет көрсетуге даярлығын айқындайды. *Қысқасы, көркем әдебиет оқырманды кейіпкердің ішкі әлеміне терең бойлай алатын артықшылыққа ие етеді. Демек, бұл айтылғандардан шығарылар қорытынды – әдебиет тек сөз өнері ғана емес, парасат пен нәзік сезімталдыққа бастар жол.* Бүгінгі таңда техникалық білім беру салаларына гуманитарлық модульдердің көптеп енгізілуі де осыдан болса керек-ті.

✓ Сіздің тұлға, кәсіби филолог маман ретінде қалыптасуыңызға септескен шығармалар туралы не айтар едіңіз? Сіз қандай туындыларды оқығанды ұнатасыз? Сіз кімді оқисыз?

Бала кезімізде ертегі атаулыны жарыса оқушы едік. Ауылдық кітапханада, мектеп кітапханасында біз оқымаған ертегі қалмаған шығармау! Есімде, әсіресе, қиял-ғажайып ертегілеріне құмар болатынбыз. Бала кезімнен кітап атаулыны күндіз-түні (шамның жарығымен, көрпе астында фонарикпен (кішкентай мысығым жанымда)) оқып қана қоймай, оқыған ертегілерімді кешқұрым ауылдың өзім сияқты қара домалақтарын үй жанына жиып, негізгі мазмұнға өз жанымнан сөздерді де, оқиғаларды да молынан қосып, кей тұстарда «өтірікті шындай, шындықты құдай ұрғандай» қылып, тыңдаушыларымның ауыздарынан суын ағыза, кейбір

тұстарда әндетіп те қойып, айыздарын қандыра айтатынмын. Сонда шама-шарқымша образға ене өзімше «құлпырта баяндаудың шебері» атандым. Мына ғажапқа қарай қалыңыз, мен сөйлеп жатқан тұста шыбынның ұшқаны білінбеуші еді. Менің баяндауымның әсерінен болса керек, кішкентай тыңдаушыларымның жүзі бір бозарып, бір қызарып, жүздері алабұртып, жүздері ғана емес, көздері де алуан күйге еніп, кейбірі сөз желісін бұза қозғалақтап қалса, екіншісі оны «тыныш отыр» деп түрте белгі беріп, кейбірі отырған жерінде қалғып кетіп, не басынды ауыртайын, әрбір балдырған тіпті дем алмастан ұйып тыңдайтындай көрінетін. Ал бұндайдан кейін, құдды бір көлкөсір шаруа бітіргендей, өзімді биіктерден көруші едім. Демім көкте, денем жерде жүруші еді. Балалық бал дәурен-ай десеңші!.. Мен оқыған мектептің қазақ тілі мен әдебиеті, орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері таңғажайып мамандар болды. Алғашқы лепте сол ұстаздарымның әсері болғаны даусыз. Бастауыштағы Айжан есімді мұғалимамыз, ортаңғы, жоғарғы сыныптардағы Мағжан, Кәкима сынды апайларымыз, орыс тілінен сабақ берген Ғибрат, Әміржан ағайларымыз – алтын адамдар еді ғой!.. Оның үстіне бала тәрбиесінде мектеп мұғалімдерімен тығыз байланыс орнатып алған үйден бақылаушы талапшыл әрі мейірімді, мен үшін теңдесі жоқ аса мәртебелі аяулы Зылиха анамның өзіндік методикасына не жетсін! Алғаш ден қойып, сүйіп оқыған шығармам – Сәбит Мұқановтың «Өмір мектебі» туындысы. Әлі де сол шығарманы ішкі жан-дүнием қалап-ақ тұрады. Кейін қолға тиген Ғабит Мүсірепов, Мұхтар Әуезов, Әбіш Кекілбаевтардың прозалық туындыларының, поэзиялық дүниелерден Махамбет толғауларының, Мұқағали, Қадыр, Фариза өлеңдерінің берері мол ғой, шіркін!.. Бүгінгі таңда тақырыптық монографиялық ғылыми еңбектерді қазақ, орыс тілінде оқығанды тәуір көремін. Бірегей жазушы Шерхан Мұртазаның айтқаны бар емес пе: *«Көркем әдебиет – ауыр артиллерия болса, публицистика – жеңіл кавалерия»* деп. Сол айтқандай, афоризмдерді (*Әбу Насыр әл-Фарабидің, Абайдың тұңғық ойларынан қуат алу*) оқығанды жаным қалайды. Ғұлама ойшыл Лев Толстойдың күнделіктерін оқып бір жасап қалғаным бар! Дүлдүл классик Әбіш Кекілбаев публицистикасын ұнатамын, жазушы-драматург Рахымжан Отарбаев прозасы сүйсінтеді. БұлсапқаөзбасымызсүйсініпоқығандэниельСмиттің *«Думай, как Эйштейн»*, ХэлЭлродтың *«Магия утра» (Как первый час дня определяет ваш успех)*, Дейл Брекенридж Карнегидің *«Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей»*, Стивен Р.Ковидің *«Семь навыков высокоэффективных людей» (Мощные инструменты развития личности)*, Абрахам Маслоудың *«Мотивация и личность»*, Джон Кехоның *«Подсознание может всё!»*, Даниэль Канеманның *«Думай медленно... Решай быстро»*, Джеймс Алленнің *«Человек мыслящий»*, ЭрминияИбарраның *«Действуй как лидер, думай как лидер»*, Энтони Роббинстің *«Разбуди в себе исполина» (Карнеги XXI века)*, Генри Фордтың *«Моя жизнь, мои достижения»* еңбектерінқосыңыз.Өзіме көл-көсір ағыл-

тегіл ой салған осы бағыттағы еңбектерді студент шәкірттеріме де оқуға кеңес берер едім. Құдайым-ау, түбірің мен өзгересіңғой! Әрине, ішкі жан-дүниеңдегі өзгерісті дұрыс бағытқа бұру, бағыттау – сіздің арыңыздың еншісінде!

✓ **Сіздің ойыңызша көркем шығарма оқудың тиімділігі, оқырманға берер рухани құндылығы неде?**

Алдыңғы тұста да айта түстік, көркем шығарма оқудың тиімділігі таңғажайып. Көркем шығарманың оқырманға берер рухани құндылығы ұшан-теңіз. *Көркем шығарма – рухани жаңғыру көзі. Ал рухани білім қашан да шынайы, толық, анық, мықты әрі жүйелі болуы тиіс. Көркем шығарма ақылыңа ақыл қосады, ал ақыл еркіндікке жол ашады, еркіндік әрекетке иелік етеді. Көркем шығарма даналыққа баулиды, ал даналықты үйрену адамды мықты әрі жанын жомарт етеді. Көркем әдебиетті сүймеу, оқымау мүмкін еместей болуы тиіс.* Мәселе тек бастапқыда оның дәмін татуда, хош иісін сезуде. Одан әрі оның арынына тосқауыл болу мүмкін емес. Себебі халықтың рухани тұнбасы «әдебиеті мен өнері ұлы болмаған жерде ұлт та ұлы бола алмайды» (Ғабит Мүсірепов). Мұхтар Әуезовке сүйене айтар болсақ, қай дәуірде де өз тілін, әдебиетін білмеген, қадірлемеген адам толық мәнді зиялы интеллектуал бола алмайды. Себебі ол қандайлық мамандыққа қатысты білімі болса да, рухани ой тәрбиесінде сыңаржақ кейіпте. Демек, «әдебиеттің атқаратын орасан зор қызметімен ештеңе де теңесе алмайды» (Сағатхан Әшімбаев). Ал көркем оқудың оқырманға берер рухани құндылығы да оның адам баласына алғашқы кезекте сыйлар эстетикасынан басталмақ. Мәселен, бір танымал ұлы қаламгерге жас жазушы келіп, тырнақалды жазған әңгімесін бағалауды өтінеді. Тәжірибелі тарлан алғашқыда жас жігіттің арқасынан қаға, таудай талабына ризашылық танытып шығарып салады. Жас жазушы қайтара оралады. Қаламгер әңгімені парақтап қарай отырып, екінші ретте де жас тұлғаның қадамына құптау білдіреді. Бұған да қанағат тұтпай үшінші қайтара оралған жас жігіт классик жазушының жазылған шығармаға сын айтуын қалап қадалып тұрып алады. Сонда ғана өмір көрген тәжірибелі жазушы: Айтыңызшы, Сіз осы жазған дүниеңізді көркем шығарма деп есептейсіз бе? – деп сұрайды. Мұндай оқыс сауалдың боларын күтпеген жас жігіт: – Бұлайша айтуға қандай дәлеліңіз бар? - дейді. – Мәселен, Сіздің әңгімеңізде *«Бес тиын ақша жерге түсті»* деген сөйлем бар. Осы сөйлемнен оқырман қаншалықты ләззат алмақ. Ешқандай да, себебі бұл тек ақпарат қана емес пе?! Көркем шығармаға тән образ қайда, жанды қозғалыс қайда? - дейді жазушы. - Сізше қалай болар еді? – деп жас жігіт енді қызарақтап шамдана бастайды. – Мәселен, былай болса ше: *«Бес тиын пақыр ақша жерге ыршып түсті де, зыр-зыр қағып дөңгелей жөнелді»*... Көркем шығармада алғашқы кезекте образ, динамика болуын ескергейсіз, қалқам!.. - дейді қарымды қаламгер. Жас жазушы не айтарын білмей, мүдіре

ойланып қалса керек. Бір мезетте тілге келіп: – Сонда қашан, қалай жазуға кеңес берер едіңіз? – деп сұрапты баяулап... - *«Біріншіден, інім, қашан жазбауға мүмкіндігің болмаған кезде жазғайсың! Екіншіден, жаза қалсаң, соқыр көретіндей, саңырау еститіндей жазғайсың!»* - деген екен дүлдүліміз... Бұндай астарлы терең тағылымды дүниелерді келтіре беруге болар...

Даусыз, көркем туындының оқырманға берер рухани эстетикалық құндылығы қаламгер шығармаларының тілдік шеберлігіне бірден-бір байланысты. Бұл қажетті көркем шығарманы талғампаздықпен таңдай білудегі оқырман талғамына да қатысты. Ал сапалы көркем шығарма оқырманның озық талғамын да қалыптастырады. *Мәселен, атақты қазақ жазушысы Ғабит Мүсіреповтің қаламгерлік қарымы оқырманның озық талғамын қалыптастыруға бірден-бір сеп. Себебі неде дерсіз? Бұл тұста классик жазушының шынайы шеберлігіне назар аударғайсыз. Ғабеннің жазушылық ұстанымы – бойына сіңбеген тақырыпқа жармаспайтындығы; Бойына сіңірген тақырыбын да тез жазып тастауға асықпағандықтан, шығармаларының шикілігі аз болуы; жазатын тақырыбына күй таңдауы, күйі жетпесе игерген тақырыбын да жаза қоймауы; шығармасына өте ұқыптылығы, сол себептен де хал-қадірі жеткенше олпы-солпысыз шығаруы; тілге үнемшілдігі, суреттеп отырған оқиғасына жәрдемі жоқ сөзді қолданбауы; жарқылдақ сөздерді көбірек қолданып шешен сөйлеуге тырысуы; адам портретін жасауда қазақ жазушыларының ең шеберлерінің бірі екендігі.*

✓ **Сізді шешендік өнер саласын, риторика ғылымын, қазақ афористикасын зерттеуші республикаға белгілі ғалым-педагог ретінде білеміз. Осы орайда оқырмандарымызға қазақ афоризмдерінің құндылығы, бүгінгі жаңа ұрпақты рухани құндылықтар негізінде баулу мәселесіне қатысты не айтар едіңіз?**

Біле білсек, қара жерде өлмейтін – Алла жіберген сөз ғана! Сөз – Тәңірінің елшісі! Егер де жақсы кітап – ұлттың антологиясы десек, әрбір ойлы афоризм – жеке бір жақсы кітап іспетті. Ата-баба нақылы – құндылық көзі. Өнеге – нақылдан. Жалпы адамзатқа тән бағзы заманнан келе жатқан кеменгерлік тұрғыдағы таңғажайып нақыл сөздерден үйренуіміз керек. Барша жұрт қабылдап, айтып жүретін қып-қысқа нақыл сөздер мен мақалдар барлық адамға ақиқат болып көрінбесе, ондай нақыл сөздер ғасырдан ғасырға жетпес еді. *«Ұрпақтың ұрпаққа қалдырар ең асыл мұрасы – өзі бастан кешкендерден түйген азды-көпті рухани тәжірибесі. Одан қол үзген қауым - келешегінен қол үзген қауым»*(Әбіш Кекілбайұлы). Бір ғажабы, қуаты мол, тапқырлыққа толы тамаша нақылдар ешқашан ұмытылмайды: олар ғасырлар бойы есте сақталып, ұрпақтан-ұрпаққа жетіп отырады. Демек, аталар сөзі – ақылдың көзі.

Адам мақсатына рухани жағынан өзін-өзі жетілдіру арқылы жетеді десек, адам бойына рухани құндылықтардың даруы нақыл сөздерді қолдану арқылы да сіңбек. Ал нақылдап сөйлей алмаған адамға қалай қарау жөн? Халық даналығына бойласақ, айтар нақылы жоқтың, табар ақылы жоқ. Халыққа нақылмен ойлау тән. Құтып дана болжағандай, нақыл сөздер көп болғанымен, айтар адам аз. Нақышымен нық қадап, түбіне жеткізе сөйлеген адам – шешен адам. Телегей тәжірибеге жүгінсек, ұлы адамдардың өздері де өткір сөздің қолжаулығымен жүруді жек көрмейтінін байқаймыз.

Нақыл – ой тұнбасы. Тұңғық ойлар – өзін ештеңемен суырып ала алмайтындай тұрғыда ақылға сіңірілген мық шеге. Құстың қапелімде жерге түсіріп алған жалғыз дәнінен кейде уақыт өте келе тұтас бір орман, жаңа бір туынды өсіп шығады... Кемеңгерлердің нұрлы ойларымен танысу таңғажайып ой жаттығуы іспетті. Ақылды құнарландырып, ойды сындарлы етеді. Жасқа да, жасамысқа да қажетсіз болуы мүмкін емес. Әлемдік өркениет жұлдызы Лев Толстойдың бірде: *«Менің өзгенің ақылымен өмір сүргім келмейді, қажет болса, өзім ойлап аламын»* дегенді жастар тарапынан жиі естиміз. *Ойлап қойылғанды ойлап жатудың қажеті қанша? Барды ал да, ілгері жылжы. Адамзаттың күші осында»,* – дегені бар-ды. Ендеше, аталы сөз – тоғыз қабат қорғаның. Қасиетті сөздер өздерін қайталаптырып оқыттырады емес пе?

Сөз асылы – мақал. «Мәтел – гүл, мақал - жидек» (В.И.Даль). Бақсақ, халықтың данышпандығы, рухы, мінез-құлқы оның мақалдарынан көрініс таппақ. Біздіңше, мәтел – сөз оралымы қалыптаспаған сөйлеу элементі, мақал – аяқталған түйін, тұжырымды ой. Мақал - ойдың інжуі. Ағылшын ақыны Альфред Теннисон: *«Мақал дегеніміз – замананың сұқ саусағында мәңгі бақи жарқырайтын бес әріптен құралған асыл жүзік»* деген. Мақалдар – мол өнеге көзі, басқаша айтқанда, нақыл сөздер ой толғауға баулымақ. Мақал-мәтел – маржан сөз, қоса көрме арзан сөз дейтініміз содан. Ал нақыл сөздер – афоризмге негіз болар түйін көзі. Афоризм – өнер иіріміндегі философия не философия иіріміндегі өнер. Афоризм – философия поэзиясы. Демек, афоризм – тілсіз тәлімгер. Осыдан келіп көп көрген мен көп түйген көсем болары даусыз.

Жақсы сөз – жанның тынысы. Олай болса, жақсы сөз айта білгенге не жетсін! Дәйексөзді өзгенің сөзін орынсыз қайталау деу де бар. Асылы, жаман сөз қанша болса, жақсы сөз де сонша. Ұлы іске ұлағатты сөз керектігі де даусыз. Монша тәнді сауықтырады, жақсы сөз жанды сауықтырады деп босқа айтылмаса керек. Қысқасы, білімдінің сөзі - оң, білімсіздің сөзі – тоң екенін ескергенге не жетсін! Ендеше, нақылдап сөйлеу шешендікке әкелмек. *«Шешендіктен не пайда, артында сөзі қалмаса? Батырлықтан не пайда, халқына қайран қылмаса? Хандықтан не пайда, қарашасын жалмаса? Молдалықтан не пайда, шаригатты өзгертіп, нашарларды алдаса?»* демей ме атақты Төле би. Иә, біліп айтқан сөзге құн жетпейді, тауып айтқан сөзге шын жетпейді. Өзің білмесең, білгендерден үйрен, үйренгеннен ештеңең

кетпейді деген сол. Нәтижеде нақылдап сөйлеу ұрпағымыздың тұлпар, сұңқар сынды жетілуіне әкелмек.

Француз жазушысы, қоғам қайраткері Ромен Роллан грек, рим ғұламаларының афоризмдеріне терең бойлай келе: «Бұл гректер мен римдіктерде менің нем бар еді? Олардың сүйегі қурап қалғалы қай заман? Олар маған не айта алмақ? Менің оларға қарағанда кем білетінім неде? Осы тұрғыда ойландым да кітапқа менмендікпен, бейне бір өзенге қармақ тастағандай бей-жай жанармен селсоқ көз жүгіртіп, парақтай бастадым. Бір кезде, достарым, демім шықпай, сілейіппін де қалыппын... Достарым-ай, қармақ салудың көкесі деп осыны айт... Қандай сазандарды, шортандарды бірінен соң бірін тартып шығарып жаттым десеңші! Бұрын-соңды көріп білмеген шетінен алтын, күміс түсті сан алуан балықтар... Бір ғажабы олардың әрқайсысы қилы қалыпта би билеп жүр... Ал мен болсам оларды әлдеқашан өлдіге санаған едім», - деп жазады. Сенсеңіз, әлемдік деңгейдегі құндылық көзі, ақылдың өзі афоризмдерге ғашықтығым тап осы ойдың үдесінде. Имандай шыным! Орыс жазушысы, 60 мыңнан аса афоризмдердің туындыгері Аркадий Давидовичтің: *«Маған қазанамаңның қажеті шамалы, ең дұрысы, оның орнына менің нақыл сөздерімді жазыңдар»* дегені бар-ды.

«Есенінде-тірінде бір болыңыз бәріңіз» деген Асан қайғы бабамыздың *«Білгеннің қандай пайдасы, білместі жолға салмаса»* деп толғағаны бар. Ал *«Надандықтың белгісі – тілін алмау білгеннің»* деуінде қаншама салмақ бар десеңші! Ендеше, халық жадындағы афоризмдер кешені – даналықтың зердесі, парасаттылықтың пердесі, кемеңгерліктің көзі, ғұламалықтың өзі. Әбіш Кекілбайұлына жүгіне айтар болсақ, *«қазір қайсысымызға да ақша да, басқа да қат болғанымен, ең басты қат нәрсе – ақыл. Жанашыр достың ақылы. Көргені көп кемелдің, жеткені көп беделдің немесе солардың тереңіне бойлай білген зерде мен зейіннің айтатындары»*. Демек, афоризм – «көргені көп кемелдің, жеткені көп беделдің» өмірі тәжірибенің «тереңіне бойлай білген зерде мен зейіннің айтатындары». *Мәселен, үндемегеннің өзі де жауап дегенді қалай түсінеміз? Афоризм бұған не дейді? Сократқа сүйенсек, екі жағдайда ғана сөйлеуді қолдайды: бірі – өзіңнің сөйлер нәрсеңді айқын ойланып алғанда, екіншісі – бір нәрсе жайында айтудың аса қажеттілігі туындағанда. Тек осы жағдайларда ғана үндемегеннен сөйлеуді мақұл көрсе, қалған тұстарда сөйлегеннен сөйлемегенді анағұрлым артық санайды. Шал ақын айтпай ма: «Байлауы жоқ шешеннен, үндемеген есті артық, Бәйге алмаған жүйріктен, белі жуан бесті артық» деп. Иә, көп сөйлеген көп сәтсіздікке де ұшырамақ, ендеше сөзге сақ болу шешендіктен де асқақ. Белгілі орыс заңгері, танымал сот шешені А.Ф.Кони мәнді ештеңе айтпағаннан, үндемеуді артық көрсе, американдық жазушы Кристиан Боуви: *«Ақылды сөйлеу – қиынның қиыны, ақыл безбеніне салып үндемей қалу одан да қиын»* деген. Демек, өзінің тіліне күші жетпеген адамның сөзінде шынайы шындық болмасы анық. Ұлы ойшылдардың бірі Анахарсис кейінгіге тіліңді, тәбетіңді, нәпсіңді тыйып ұстау турасында ұлағат*

қалдырған. Тұлғаның орнымен сұрауға, көңіл қойып тыңдауға, байсалды түрде жауап беруге және басқа айтар ештеңесі жоқ кезде сөйлеуді доғаруға үйренгені абзал. Бұл орайда: «Егер айтпағаныңа бір рет өкінер болсаң, үнсіз қалмағаныңа жүз рет өкінерсің», – деген ойшыл Лев Толстойдың бұған жалғастыра адамдар қалай сөйлеуді үйренумен әуре болып жүр, ең басты ғылым қалай және қашан үндемеу керектігін айтуы ескеруге тұрады. Испандықтар көп сөздің әрдайым көңілден шықпасын мойындаған. Мың сөз де бір істің жарымына татымайды. Көп сөз – көк жасық. *Шыны керек, кей тұлғаның сөйлегенінен үндемегені жақсы.* Үндемегеннің философ атанары даусыз. Ақылы аздың айқайы көп. Аталы сөзді айтпастың ауызы жабылмас. *Жолдасыңды жоғалтпайын десең, жазғырса да, жақ ашпа.* Дұрысы, білмей шалқып сөйлеуден, сөйлемей тұру бес артық - ау! Үнді ойшылы, қоғам қайраткері Мохандас Карамчанд Ганди: «Өзінің тіліне күші жетпеген адамның сөзінде шынайы шындық болмайды» деген. Ағылшын жазушысы, философ Томас Карлейль: «Сөйлей білу – жақсы ғой, бірақ үндемеген – одан да жақсы» десе, американдық жазушы Эдгар Хоу: «Көп адам жақсы нәрселер айта алады, бірақ тыңдай білетіндер тым аз, өйткені бұл үшін ақылдың күші қажет» деген. «Есті адам тілін тия алады, бірақ ойын тия алмайды» (Шәкәрім). «Бойда – қайрат, ойда – көз, болмаған соң айтпа сөз» (Абай). «Үндемеуден ұялған, саналмайды ұяңнан» (М.Әлімбаев). «Саулық тілеп, табыс күтсең ісіңнен, Жарамайтын сөз шығарма тісіңнен» (Ж.Баласағұн). «*Орынсыз айтылған артық сөз опық жегізеді. Егер сөйлеген сөзіңнен бір нәрсенің пайдалы иісі сезіліп тұрмаса, ондай сөздің айтылмағаны жақсы*» («Қабуснамадан»). «Көп сөйлесең «езбесің» деп жек көрер, Сөйлемесең «мылқау» екен деп сөгер. Бұлай болса, тең ортасы – керегің, Тілге ұстамды болсаң, өсер беделің» (Ж.Баласағұн). «*Ықылассыз тыңдаушыға сөз айтқаннан тыныш отырған мақұл*» («Қабуснамадан»). «Айтылмаған сөздер – саф алтындай, Тістен шықса – қалар бақыр қалпындай» (Ж.Баласағұн). «*Ақылы шамалы адам жақынын жек көретінін де жария ете береді, ал ақылды адам бұл жәһінде тіс жармайды*» (Соломон). «*Нақақ жабылған жалаға қарсы ең үздік жауап - оған үнсіз жирене қарау*» (Иоганн Энгель). «Дидарласушыңмен сұхбат жүйкеңе тие бастағанын сезсең, сөйлеуді мезетте доғарғайсың. Айтылмаған сөз – алтын іспетті» (Л.Н.Толстой). Түйеріміз – үндемеген ұнамсыз сөз айтпайды. Ақымақ ойбай салар, ақылды ойға шомар.

Сондай-ақ, *тыңдай білуді ұлылыққа балаймыз. Сыры неде?* Афоризмге жүгінсек, Махамбет бабамыз айтады: «Арғымақтың баласы аз жусар да көп жортар, *Адамзаттың баласы аз сөйлер де көп тыңдар*» деп. Абай данамыз айтады: «Ақы беріп тыңдатқан сөз көкейге қонар ма? Құлағын сатқан тәңір атқан оңдырар ма, оңар ма?» деп. Иә, «*адам сөзді тыңдай білген жағдайда ғана шешен болады*» («Қабуснамадан»). «Сөздің бәрін тыңда, керегін ал», – дейді Орта Азияның әйгілі ақыны, қазақ ғалымы Жүсіп Баласағұн. Грек данышпаны Клеобул (б.э.д.540-460) «Айтқаныңнан тыңдағаның көп болсын» деген. «*Тыңдай білу мәдениеті жоқ кездегі сөйлеу*

дағдысы – біздің бүгінгі күніміздің айқын да мұңды белгісі» (Эватл) де. Демек, ақылды сөзді ақымақ та тыңдайды. Ал аузына ие бола алмаған есірікке құлағыңды қор қылмағайсың. Былжыр сөзге бітеу құлақ. Олай болса, сөйлеген егерін, тыңдаған орарын білелік!

Сөз сөйлеуге даярлықты демосфендік дағдыға неге теңейміз? Тағы да иланымды жауапты сан гасырлық тәжірибе түйіні айтсын. «Небір өнер, небір даналық шыңына оларды оқып-үйренбей жету әсте мүмкін емес» (Демокрит). «Ғалым сөзін естіп ал, есіңде ұста» (С.Сарайи). «Ақындар туа пайда болады, шешендер жүре пайда болады» (Марк Тулий Цицерон). «Шынайы шешендікке адамды баулу үшін, қоңырау дауысты, тәртіпті сақтайтын полицияның керегі жоқ» (Раф Эмирсон). «Кімде-кім өз сөзін алдын-ала дайындаса, сол – халыққа нағыз берілген, шын мәнінде халық үшін қызмет ететін жан, ал көпшілік сөзімді қалай қабылдайды дегенге немқұрайлы қараушылық – сендіруді емес, күшпен көндіруді мақсат еткендік» (Демосфен). «Аз білетініңді ұғыну үшін, көп оқып үйрену керек» (Мишель Монтень). «Қалам – ең жақсы тәлімгер, жазылған сөз тап қазір ойлаған сөзден артық» (М.Т.Цицерон). «Білмегенге – ермеген» (Күлтегін). «Тастағы жазудан тағылым алғайсың» (Білге қаған). «Мен мақалдардан өте көп өнеге алдым, басқаша айтсам, нақыл сөздермен ой толғап үйрендім» (Максим Горький). «Күн сайын ең болмаса бір ән тыңдап, жақсы картина көріп, мүмкін болса, қандай да бір нақыл сөз оқып отырған жөн» (Иоганн Гете). «Ойлы адам қашан да ұлы адамдар сынақтан өткізген жолдарды іріктей келе, ең таңдаулыларына еліктеуге тиіс, сонда әлгі кісілердің ғұламалығына жетпегенімен, оның кейбір ұшқынын болса да бойына дарытады» (Никколо Макиавелли). «Адамның сөйлеу өнерін дамытуда жазбаша сөйлеу ерекше маңызды. Өйткені мұнда сөзді санамен өңдеуге мүмкіндік көбірек болады» (Б.М.Теплов). «Бір нәрсеге не өнерге талпыну үшін адамдарға ең алдымен табандылық қажет» (Әбу Насыр әл-Фараби). «Даңқты адамдардың рухына бас иіп, тағызым ету соларға ұқсасам екен деген тілекті оятады» (Тоқсары). «Адам баласы өрмекшіден тоқуды үйренсе, қарлығаштан үй салуды, бұлбұлдан ән салуды үйренген» (Демокрит). «Өз сөзіңді кез келген білікті кісінің сөзімен салыстыр: әуендес келсе, айта бер, қайшы келсе, қысқарт» (Рашид-ад-дин). «Еңбекті жан-тәнімен сүймейінше, ешбір талант та, ешбір кемеңгер де шықпайды» (Д.И.Менделеев). «Білімді болу деген – жаңалық ашуға қабілетті болу» (Әбу Насыр әл-Фараби). «Білу ғана аз, сол білгеніңді істе қолдана білу керек» (И.Гете). «Адам естіп-білгені арқылы ғана жетілмейді, еңбек пен іс-әрекет үстінде қалыптасады» (Альберт Эйнштейн). «Қай істің болсын өнуіне үш түрлі шарт бар. Ең әуелі, ниет керек, одан соң күш керек, одан соң тәртіп керек» (М.Әуезов). «Сөйлей білмейтін адам мансап биігіне көтерілмейді» (Наполеон I (Бонапарт)). «Қашан да бір істі істегіңіз келсе, ол іске әуелі ақылыңызды, одан соң көзіңізді жұмылдырыңыз, егер де ақылыңыз дұрыстаса, көзіңіз көріп, жөнін тауып мақұл көрсе, тіліңіз бен қолыңызға сонда ерік беріңіз» (Б.Алтынсарин). «Алдымен ізгі ниеттерге, ал одан соң

даналыққа үйрен, өйткені алғашқысыз соңғысына үйрену қиын» (Сенека Луций). «Өзіңе тең емеспен достаспа, өз қатеңді жөндеуге қорықпа» (Конфуций). «Күз әуені жаздан белгілі» (Махмуд Қашқари). «Еңбек етуге дағдыланып алсаң, онсыз тіршілік ете алмайсың. Бұл дүниедегінің бәрі еңбекке байланысты» (Луй Пастер). «Білім еске сақтау арқылы емес, өз ойының күш салуымен алынғанда ғана білім» (Л.Н.Толстой). «Сөйлеу сөз болатын нәрседен туындап, дамуға тиіс. Егер шешен оны тұтас қамтып, зерттеп алмаған болса, онда шешендік атаулы бекершілік, балалық тырбаныс» (Т.М.Цицерон), т.б... Қуанарлығы – осылай жалғастыра беруге боларлығы. Бүгінгі ұрпақтың сауалына берілер әлемдік өркениеттегі ата-баба жауаптарының бірінен-бірінің өтімділігі, бір-бірін толықтыра, толыстыра, тереңдете түсетіндігі. Әрине, қолға алған белгілі бір көркем шығармадағы не ғылыми еңбектегі түйін-тұжырымдардың ойлантары, ойыңа ой қосары даусыз. Мәселен, бірнеше бестселлер кітаптарының авторы, 20 жасында тағдыр тәлкегіне ұшыраған шешен тұлға Хэл Элродтың «Магия утро» (Как первый час дня определяет ваш успех) еңбегін қолға алып, тамсана оқып шыққаннан кейін терең ойда қалдым. Нәтижеде неміс философы Артур Шопенгауэрдің (1788-1860) таңғы сәтке қатысты философиялық тұжырымын былайша аудардым: «Таңертеңгілік – әрбір күн атаулының нұрлы да нәрлі тұсы, балалық шақ іспетті. Осы тұста тұп-тұнық мөлдірлікті, уыз қалыпты, айрықша айқындылықты, ерекше жеңілділікті аңғарамыз. Бойға біткен күллі күш-қуатты сезінеміз, күллі қабілет-қарымымыз кемерінен аса төгілу күйін кешеміз. Демек, керіле жатып, кеш тұруымызбен таңертеңгілік уыз шақты қолдан қысқартпау жөн, мәнсіз іс-әрекетпен, бос әңгімемен ысырап етпеу жөн. Бұл сәтті адам өмірінің нағыз мәнді бөлшегі (квинтэссенциясы) тұрғысында мәпелей қарау не белгілі бір ретте қастерлі де қасиетті мезет ретінде бағалау орынды» деп. Аударма нұсқасын студенттеріме ұсындым... Сонда ғана арқамның құрыс-тұрысы жазылғандай, түйілгенім сәл-пәл шешілгендей болды... Атақты физик, салыстырмалылық теориясының, қазіргі квантты механиканың негізін қалаушы, әлемдік деңгейдегі аңыз адам Альберт Эйнштейн ғылымның ешқашан да және еш уақытта да жазылып біткен кітап еместігін, олай бола да алмайтынын айта келіп, «ғылымдағы әрбір маңызды табыстан жаңа мәселелер туындайды» дегені бар-ды. Айтса айтқандай, бір өзі бір сом кітапқа бағалана әрбір афоризмдердің өзі келелі құндылықтарға бастайтындай...

✓ **Отбасында ата-әже ретінде немере-жиендерге ертегі, мысал, тақпақтарды бірлесе оқуға қалай қарайсыз? Тиімділігі неде?**

Қазақтың қайсар мінезді талантты ақыны Қасым Аманжолов айтқандай, отбасы – шағын мемлекет. Отбасының сәні – сыйластық, достық сәні – қимастық емес пе? Халық даналығына ден қойсақ, атасыз үй – батасыз, анасыз үй - панасыз. Ата – асқар тау, ана- бауырындағы бұлақ, бала

– жағасындағы құрақ. Ата – бәйтерек, бала – жапырақ. Атаның жүгі - атанның жүгі. Ата балаға сыншы. Ата сөзі – бата сөзі, ана сөзі – ақылдың көзі. Атасыз ұл - жетесіз ұл. Атадан – өсиет, анадан – қасиет. Үйінде атасы бардың берер батасы бар. Ал бала – адамның бауыр еті, жүректің миуасы, көңілдің гүлі, көздің нұры. Бала – балым, баланың баласы – жаным. Бала балдан тәтті, немере жаннан тәтті. Олай болса, отбасында ата-әже ретінде немере-жиендерге ертегі, мысал, тақпақтарды бірлесе оқу – аса қажетіс. Баланың жақсысы – сүйініш, жаманы күйініш. Баланың сүйініш болуы да, күйініш болуы да ата-әже, әке-ана тәрбиесінен. Бұл ретте баланы ақырып үйретпе, ақырын үйретейміз. Баланы жақсылыққа жанастыру, жамандықтан адастыру жөн. Отбасында ата-әжелеріміздің немере-жиендеріне ертегі, мысал, тақпақтарды бірлесе оқуының, ауызша образға ене мазмұндап, мәнерлеп айтуының тиімділігі шаше тектен. Бұл – менің сүйікті ісім, ұнататын хоббиым! Көмекшілерім – балаларды кішкентайынан халық ауыз әдебиетімен сусындататын көркем суретті қиял-ғажайып, тұрмыс-салт және батырлар туралы ертегілерінің жинақтары, Қадыр ақынның «Күміс қоңырауы» және «Айгөлек» республикалық балалар журналы, т.б. «Талапты бала талпынған құстай, Құмары қанбас биікке ұшпай» дегендей, баланы армандауға, қиялдауға, сөздік қорын байытуға баулисыз. Сөздің тонын, мәнерін қалыптастыра шыңдайсыз, шеберлігін арттырасыз. Күнсіз гүл өспесін, күтімсіз ұл өспесін білген жөн. «Әдепті бала – арлы бала, әдепсіз бала – сорлы бала» демекші, әдепсіз бала – аяққа басылғаншала. Демек, аталғаніс – немере-жиеннің әдебін қалыптастыруға сеп. Ұстазына қарап бала өсерін, бақташысына қарап мал өсерінескерсек керек. «Балаға айтқан сөз – байлаусыз бұзау» деп түңіле бермегейсіз. *Баланың аузымен періште сөйлерін ескергенге не жетсін!* Бала – ата-ананың көз қуанышы емеспе? *Түптің түбінде атаұлы аталықтың сөзін айтары даусыз.* Ендеше, бұл ретте Майқы би бабамыз айтқандай, тұлпардан тұлпар туарын, сұңқардан сұңқар туарын, асылдан асыл туарын, жалқаудан масыл туарын, масылдан мал бақпас туарын, тілазардан қылжақпас туарын, сараңнан бермес туарын, соқырдан көрмес туарын, мылжыңнан езбе туарын, қыдырмадан кезбе туарын ескерген жөн-ау! Қысқасы, келешек ұлт тірегі болар тұлғаның кісілігі – бүгінгі ата-әженің немере-жиенді ұлттық құндылықтарға орны мен баулибілуінде.

✓ Қандай кітаптарды оқуға кеңес берер едіңіз?

Жоғарғы ретте біз санамалаған көркем, ғылыми дүниелерге қоса Немат Келімбетовтың «Үміт үзгім келмейді» ғұмырнамалық деректі хикаят-монологын, «Күншілдер» хикаят-диалогы мен «Қариялар», «Ұлыма хат» эсселерін, Әзілхан Нұршайықовтың «Әдеби күнделігін», Герольд Бельгердің «Тень минувших дней» күнделігін, «Шедевры восточный мудрости», «Қазақ афоризмдері» (Ақыл-ой антологиясы: бағзыдан бүгінге дейін), «Золотые правила успешных людей» жинақтарын зер сала оқуға

кеңес берер едім. Сондай-ақ Энтони Роббинстің «Книга о власти над собой», Карстен Бредемайердің «Черная риторика: Власть и магия слова», Аллан Пиз, Барбара Пиздің «Харизма. Искусство успешного общения», *Кэтлин Адамстың «Дневник как путь к себе»(22 практики для самопознания и личностного развития)*, Ричард Брэнсонның «К черту всё! Берись и делай!» сияқты әлемдік деңгейде танымал еңбектерді бүгінгі ізбасар шәкірттеріміздің міндетті түрде салмақ сала ойлана оқығанын қалар едім. Бұның бәрі – көркем шығарма оқуға қажетті адами сананы алдын-ала әзірлеу де.

✓ **Биылғы жылы туғанына 100 жыл толғалы отырған Жұбан ақын атындағы кітапхана оқырмандарына айтар тілегіңіз.**

Ұлтымыздың ұлылығын, қазақтың қазақтылығын күллі әлемге паш еткен Жұбан есімді тұлғамыздың рухани мұрасы бүгінгі жаңа ұрпаққа терең ой салғай! 2020 жылы сәуір айының 30-ында қолыма Мәскеу Жазушылары Одағының «Венец» сыйақысының иегері, ақын, аудармашы Татьяна Кузовлеваның Жұбан ақынның 100 жылдығы қарсаңында сәуірдің 27-сі күні жолдаған «Легко ли жить крылато? » (О трёх счастливых знаках в судьбе Джубана Мулдағалиева) атты мақаласы тиді. Мәскеулік ақын Жұбан сөзін эпиграф ретінде алған («Легко, конечно, жить крылато в небе, Труднее жить крылато на земле»). Мақалада «Всегда подтянутый и энергичный, он шёл по жизни крылато и твёрдо, преодолевая выпадавшие ему испытания с открытым забралом. Шёл, по его собственному выражению, «лицом к судьбе»; «Поэты пишут свои биографии стихами» дегенүзінділер бар. Ұнамды!.. Ер мінезді, кесіпбірайтарлыққасиеті бар, таза да адалеңбекқоржанкітапхана директоры Оразаева Шолпан Қуанышқалиқызы аталмыш мақаланы жергілікті «Приуралье» газетіне ұсынуды жөн көріп отыр екен. Қолдау білдірдік... *Білуімізше, ғылым мен көркем әдебиет теортақ қасиеттер мол: бұлардың екеуіне де бақылау да, салыстыру да, зерттеу де тән.* Шынайы көркем шығарма адам бойына қаншама рухани құндылықтарды еге алады десеңші! Көркем шығарма адамды адам иландырады, адами кеудені абаттандырады. Түптің түбінде көркем шығарма тұлғаны бір мезет ойлануға жетелейді, тіпті еркіннен тыс мәжбүрлейді. *Десекте, оқу айтулы ережелі тұжырымдарды меңгеру үшін, ал тәжірибе одан ауытқу жолдарын игеру үшін керектігін білгенге не жетсін!* Өз тұсында қытайлық философ, қытай халқының дәстүрлі ілімі даосизмнің негізін салушылардың бірі, «кәрі ғұлама» Лао-Цзы: «*Ойыңызға мұқият болыңыз, кезкелгені сол ойдан басталады*» деген екен. Ал Шәкәрім сынды қазақтың ғұламасы айтпайма: «*Ойыңды түзе, сөзіңе айналады. Сөзіңді түзе, ісіңе айналады. Ісіңді түзе, әдетіңе айналады. Әдетіңді түзе, мінезіңе айналады. Ал мінезің – сенің тағдырың*» деп. Әркез жадыда ұстағанға не жетсін! Олай болса, көркем туындылар арқылы санамызға жолтартқан ойымыздың у болмауын, сөзіміздің су болмауын, үмітіміздің

бу болмауын тілелік! Ол үшін көркем әдебиет оқуға бой бұралық! Ол үшін
Абайды оқуға ой бұралық!

*БҚО, Орал қаласы
қыркүйек, 2020 жыл*

ҒИБРАТЫ МОЛ ҒАЛЫМ

XX ғасырдың 90-жылдары - Кеңес Одағының ыдырауы, Қазақ елінің жаңғыруы, тәуелсіздігіміздің жариялануы қараңғы дүлей түннен кейін сәруар таң атқандай дүние жаңарған, сана оянған алапат өзгерістер кезеңі. Сөз жоқ осы кезеңде А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институты да елмен бірге түледі, жаңарды. Қазақ филологиясындағы байырғы елге танымал ұстаз-ғалымдардың қатары сайдың тасындай қыз-жігіттермен толықты. Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетін бітіріп Мұрат Сабыров, Нұрлан Майманов, Люба Құсайыновалар келді, ал ауылдан тәжірибелі мектеп мұғалімдері Абат Қыдыршаев, Болат Жексенғалиевтар арнайы шақыртылды. Ғұлама декан Серікқали Шарабасовтың соңынан ердік, атақты ғалымдар Ғабдырахим Әбуханов, Қалимолла Мырзағалиев, Мәтжан Тілеужановтар салған сара жолмен жүріп, ешбіріміз адасқан жоқпыз, жаман жерді басқан жоқпыз. Сол жас мамандардың ішінен жұлдызы жарқырап, өзгеге ұқсамайтын дара жолмен жүріп, өскен, өнген тұлға – **Абат Сатыбайұлы Қыдыршаев.**

Абат Сатыбайұлы ардақты ана Зылиха мен асқар таудай әке Сатыбайдың кіндігінен тараған бір ұрпақтың үшіншісі болып Гурьев (*Атырау*) облысы, Теңіз (*Құрманғазы*) ауданы, Киров (*Зормата*) ауылдық кеңесінің Тайланбай ауылында дүниеге келген. 1981 жылы осы ауданның Бөкей хан ауылдық округіндегі (*бұрынғы Котяев селосы*) Н.К.Крупская атындағы орта мектебін (*бүгінде Фариза Оңғарсынова атында*) бітіріп, осы жылы А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтының филология факультетіне қазақ тілі мен әдебиеті мамандығы бойынша оқуға түсіп, 1985 жылы аталған білім ордасын үздік тәмамдаған. Жасынан «*алқада сөз сөйлемес бізден бұрын*» деп тау-тасты жарып сөйлейтін Адайдың жеті қайқысы мен бес жүйрігінің сөз өнерінен, жыр дариясынан сусындап өскен бозбаланың қазақ тілі мен әдебиеті мамандығын таңдауы да - заңды құбылыс. Ол 1985 жылы Атырау облысының Құрманғазы ауданындағы К.Маркс атындағы (*қазір Әбу Сәрсенбаев атында*) орта мектебінде қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі болып еңбек жолын бастады. Жақсы мұғалім мектептің жүрегі емес пе. Абат Сатыбайұлы жас маман, жақсы мұғалім ретінде абыройлы қызмет атқарды. Әйгілі Максим Горький 1912 жылы И.Д.Сургучевқа

жазған хатында *«Русьтағы ең жауапты және қиын қызметпатшаның қызметі емес, әдебиетшінің қызметі»* дегенді. Ал бүгінгі Қазақстандағы ең жауапты, қиын да күрделі қызмет - министрдің де, әкімнің де емес мұғалімнің қызметі, оның ішінде ең жауаптысы-қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі. Жауаптылығы сол, жас маман сауатсыз болса, іс қағазын жаза алмаса, ойын дұрыс жеткізіп сөйлей алмаса, мекеменің маңдайшасындағы атаулардан қате кетсе, жарнама сауатсыз болса, сценарий дұрыс құрылмаса, Наурыз тойы ойдағыдай өтпесе, оқушы тентектікжасап, дөрекілік көрсетсе, басты кінәні қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімінен көреміз. Өйткені қазақ тілі мен әдебиеті - рухани тәрбиенің көзі. Сәби дүниені ананың тілімен таниды. Адамзат баласы тал бесіктен жер бесікке дейін жақсы мен жаманды сөз арқылы айырады, ұғады, түсінеді. Демек, адамды адам ететін, ұлт азаматын қалыптастыратын тұғыр - *гуманитарлық білім.Абат Сатыбайұлы* - бірінші кезекте, шәкірт тәрбиелей де, шәкіртті білімге қызықтыра да білетін, оған тиісті талап қоя алатын мұғалім. Иә, *Мұғалім* - мәңгі нұрдың қызметшісі. Ол барлық ой мен қимыл-әрекетіне ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын тынымсыз лаулаған жалын иесі (*Ян Амос Коменский*).Мектепке білімді, педагогиканы, психологияны, әдістемені терең білетін, жақсы оқыта білетін мұғалім керек болса,ондай тәжірибелі оқытушы жоғары оқу орнына да қажет. Сондықтан да Абаттың 90 - жылдары қара шаңырақ пединститутқа арнайы шақыртылуы деканаттың дұрыс шешімі болғанын өмір дәлелдеді.

Бүгінде Абат Сатыбайұлы – педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, «ҚР Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантының (2007), атағының (2012) иегері,Ресей Риторикалық қауымдастығының мүшесі (2009), ҚР Білім және ғылым министрлігінің «Қазақстан Республикасының ғылымын дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісінің иегері (2012), Еуропалық ғылыми-өндірістік палатасы Алтын медалінің және сапа жөніндегі дипломының (Diplomdi Merito) иегері (Мәскеу, 2013), ҚР Журналистер одағының мүшесі (2015), «Қазақстанның Құрметті ұстазы» (2019), «Жұбан Молдағалиев» энциклопедиясының бас редакторы, жоба жетекшісі, «Үздік педагог-зерттеуші», «Жоғары оқу орнының үздік педагогы»

(2020), «Үздік ұстаз» (Алматы, 2021), «Қазақстан Республикасының Құрметті азаматы», «Астана патриоты» (2023) төсбелгілерінің иегері, Халықаралық Махамбет атындағы сыйлықтың иегері, «Махамбет» республикалық әдеби, мәдени және танымдық журналының бас редакторы (2022). Профессор А.С.Қыдыршаевтың есімі 2023 жылы «Қазақстан ТОП 100 үздік тұлғасы» - «ТОП 100 успешных людей Казахстана» энциклопедиясына, «Қазақстанның Алтын кітабына» («Золотая книга Казахстана») (Астана, 2023) енгізілді.

Абат Сатыбайұлы - Қазақстандағы оқыту әдістемесін, шешендік өнердің теориясы мен тәжірибесін, жоғары оқу орындарында және орта мектептерде риториканы оқыту әдістемесі мен технологияларын зерттеуге мол үлес қосып жүрген бірден-бір нәтижелі табысты ғалым. *Табысты адамның өмірде қолы жеткен жағдайымен емес, табысқа жетудегі жеңген кедергілерімен өмішеу керектігі* турасындағы тәмсіл бары мәлім. Осыншама атақ, дәреже, абырой биігіне Әбекең соқтықпалы, соқпақсыз қиын жолдардан өту арқылы жетті. *«Сенбе жұртқа тұрса да қанша мақтап, әуре етеді ішіне қулық сақтап, өзіңе сен, өзіңді алып шығар, еңбегің мен ақылың екі жақтап»* деген ұлы Абай ғибратын кие тұтты. Еліміз тәуелсіздігін жариялаған өтпелі кезеңдерде теңге тұрақсыз, ақша құнсыз тұста аш құрсақ болса да аққанат армандардың жетегінде жүріп, 1993-1995 жылдары Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің аспирантурасында оқыды. *«Қай істің болсын өнуіне үш түрлі шарт бар. Ең әуелі ниет керек, одан соң күш керек, одан соң тәртіп керек»* деп ұлы Мұхтар Әуезов тегін айтпаса керек-ті. Өз ісіне мұқият, жанкешті еңбекқор, бір минутын зая жібермейтін, бірнеше жерде жұмыс істеп, кітапханада кітап кеміруге де уақыт таба білетін Әбекең өз тұстастарына үлгі болды. Талант тоғыз, табандылықпен тоқсан тоғыз. Табандылықсыз ғылымда жетістікке жету мүмкін емес. 1995 жылы ғылымдағы еңбекқорлығымен аңызға айналған академик Нұржамал Оралбаеваның ғылыми жетекшілігімен «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» тақырыбында кандидаттық диссертациясын абыроймен қорғады. 1998 жылы «Ахмет Байтұрсынұлының әдістемелік мұрасы» атты жеке монографиясы жарық көреді. Профессор Нұржамал Оралбаева осы зерттеу еңбектің алғы сөзінде: *«Ахмет Байтұрсынұлының өз заманының әдістеме ілімін толық меңгеруі*

оның өз жүйесін жасауына негіз болғанын А.С.Қыдыршаев өте байыпты дәлелдеген. Еңбекте, әсіресе, А.Байтұрсынұлының қазақ тілін оқыту әдістемесі ілімінің ірге тасын қалаушы ретіндегі қызметі өте тиянақты, теориялық тұрғыда анық дәлелдемелер арқылы ғылыми негізде жазылған. Қазақ халқының ұлы данышпан азаматының мол ғылыми мұрасын халыққа жан-жақты толық таныстыру – қазіргі ғалым азаматтардың зор міндеті. Осы міндетті А.С.Қыдыршаев абыроймен өзінің зерттеуі арқылы толық атқарған деп санаймын», -деп жоғары баға береді.

Талантты да еңбексүйгіш адам үшін тосқауыл жоқ. Бұрынғы Орал педагогикалық институты, бүгінгі М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде Абат Сатыбайұлы тек ғалым ғана емес, шебер ұйымдастырушы ретінде басшылық қызметтер атқарды. «Қазақ тіл білімі», «Қазақ лингводидактикасы», «Қазақ тілі мен әдебиеті және оқыту теориясы», «Кәсіптік білім», «Қазақ және орыс тілдері» кафедраларының меңгерушісі, филология, қазақ тілі мен әдебиеті, педагогика, мәдениет және өнер факультеттерінің деканы, Тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі проректор, «Махамбет» гуманитарлық зерттеулер институтының директоры болып абыройлы қызметтер атқарды.

Адамның қызметі биік идеямен рухтанбаса, жеміссіз де, түкке тұрғысыз (Н.Г.Чернышевский). Ғылымға құмар Абат Сатыбайұлы ұстаздық қызметпен қатар ғылыми сара жолдан айныған жоқ. Бұл тұрғыда Шарабасовтың шекпенінен шыққан мықтылардың бірегейі деуге болады. Академик Зейнолла Қабдолов жанында жүрген адамға қанат бітіреді деген сөз бар. Ал профессор Серікқали Шарабасовтың соңына ергендер шалқар шабытты, мақсаткер болады.

Абат Сатыбайұлының 2000 жылы «Шешендіктануды оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері» атты монографиясы «Білім» баспасынан жарық көрді. 2001 жылы осы тақырыпта докторлық диссертациясын қорғап, педагогика ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесіне ие болды. Осы еңбектер нәтижесінде Абат Сатыбайұлы әдіскер ғалым ретінде қалыптасты. Ұлы Абайдың «Әрбір хакім - ғалым, ал әрбір ғалым хакім емес» деген сөзі ғалым ұстаз жайлы айтылған анықтама сияқты. Абай сөзінің сырына бойласақ, ғалымдық білуде, білімдарлықта болса, ал ғалым хакім, яғни, ғалым ұстаз – сол білгенін басқаға үйрете алатын,

білдіру шеберлігін меңгерген адам. Ал Әбекеңнің білдіру шеберлігі, шәкірттерді үйрету, ғылым жолына бағыттауы - бір төбе. Мәселен, 40-тан астам магистр, екі ғылым кандидатын дайындады. Адамның білімі мен өнері - адамшылық таразысы. Абаттың бойында қалыптасқан ғылым мен сол ғылымды үйрету өнері талай шәкірттің бағын ашты. Ал бүгінгі профессор Абат Қыдыршаевтың соңына ергендердіңшетінен еңбекқор, табанды болатынын көріп отырмыз. Ұрпақ сабақтастығы, жақсыдан шарапат деген осы.

Мектеп мұғалімінен ұлағатты ұстазға айналған Әбекең - бүгінде ғибратты ғалым. Оның ғылыми-зерттеу жұмыстарының бағыты - қазақ тілін оқыту әдістемесі, шешендіктануды (риторика), шешендік өнерді оқыту теориясы мен практикасы, педагогикалық, техникалық жоғары оқу орындарындағы және орта мектептердегі риторика, оны оқытудың әдістемесі мен технологиялары, педагогикалық риторика, тілтану педагогикасы мен психологиясы, әдебиеттану педагогикасы мен психологиясы, этнопедагогика, ахметтану, махамбеттану, фарабитану, абайтану, жұбантану, шешендіктану және қазақ афористикасы проблемалары. Осы салаларға қатысты 500-ден астам ғылыми еңбектері, 3 монографиясы, бірнеше оқулық, оқу құралдары жарық көрген. Профессор А.С.Қыдыршаевтың жетекшілігімен он үш авторлық курс даярланды («Ахметтану», «Шешендіктану», «Сөйлеу мәдениетінің негіздері», «Педагогикалық риторика», «Махамбеттану», «Тілдік қатынас мәдениеті», «Шешен сөйлеу мәдениеті», «Фарабитану», «Абайтану», «Жұбантану», «Даналықтану», «Кабуснама тағылымы», «Қазақ афористикасы»). Аталмыш курстардың бағдарламалары әзірленіп басылым көрді. Барлық курстар бойынша тұрақты түрде шеберлік сағаттары жүйелі өткізіліп, дәрістер курсы әзірленді.

Атақты физик Исаак Ньютон: *«Мен барлық жаңалықтарымды өзіме дейінгі ұлылардың иығына сүйеніп тұрып аштым»* деген-ді. Абат Сатыбайұлының да ғылымдағы жетістіктері, ғылыми тұжырымдары кеңес заманында іргесі қалыптасқан қазақ филологиясы мен педагогикасынан бастау алады. Тіл мәдениетін зерттеген белгілі ғалым Мәулен Балақаев: *«Тіл мәдениеті деген ұғым тілдің мәдениетке қатысты екенін аңғартпайды, тілдік тәсілдердің кемелдену, ширау, жүйелену дәрежесінің қандай екенін меңзейді. Сондықтан сөйлеудегі, жазудағы тіл жұмсаудың*

өнегелі үлгілері, сауаттылық, айқын ойлылық, ізеттілік тіл мәдениеті дегенге енеді. Мақсат - сол мәдениетті дамыту, сол үшін күресу» деген-ді. Профессор Абат Қыдыршаев осы идеяны әрі қарай дамытып, шешендікті игерудің жолдарын саралады. Ғалым: *«Бүгінгі таңда зиялы адамның сүреңсіз де сөлекет сөйлеуі, яғни, шешен сөйлеу мәдениетінің төмендігі адам баласының оқи және жаза білмеуі сияқты ыңғайсыз көрінуі тиіс, ал білім беру мен тәрбиелеу ісін толық жүзеге асыруды шешендіксіз көзге елестету қиын»*, - дей келіп, шешендіктанудың ғылым саласы және оқу пәні екенін дәлелдеді. Шешендіктануды шаршы топ алдында сөз сөйлеудің заңдылықтары туралы ғылым ретінде қарастырып, теориялық және практикалыққырларын талдап түсіндірді. Шешендіктану - ғылым, оны кейде сендіру коммуникациясының теориясыретінде қарастыруға болады. Ғалым: *«Шешендік сөз - жанды сөз әрекеті арқылы көрініс беретін эмоционалды-интеллектуалды шығармашылықтың ерекше бірегей түрі»*, - деп тұжырымдайды. Сонымен қатар Марк Тулий Цицеронның *«шешендер жүре қалыптасады»* деген тұжырымынабаса көңіл бөліп, шаршы топ алдында сөз сөйлеуге даярлық пен оны жүзеге асырудың басты кезеңдерін айқын көрсетеді. Олар *-коммуникативті сатыға дейін (тақырып таңдау, мақсат, стиль, т.б.), коммуникативті саты (шешендік қалып, аудиторияны басқару, дыбыстау техникасы, т.б.), коммуникативті сатыдан кейін (сөйлеген сөзді тыңдау, ілгері сөйлеуге материалдарды жетілдіре дамыту)*. **Профессор Абат Сатыбайұлы-республикамызда «Шешендіктану» оқулығын тұңғыш рет жазып, мемлекеттік тіліміздің дамуына және мамандар даярлау ісіне зор үлес қосушы.** Бүгінгі таңда «Шешендіктану» оқулығы молсұранысқа ие болып, төрт рет (2004; 2013; 2015;2023) басылып шықты.

Бүгінде профессор А.С.Қыдыршаевтың М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің «Рухани жаңғыру» институтының директоры ретінде атқарып отырған еңбегі ұшан теңіз. Қазіргі таңда ғалымның авторлығымен **«Рухани жаңғыру: жаңа ұрпақты ұлттық рухани құндылықтарға баулу ісі, айқын мақсат, нақты міндеттер»** атты әдістемелік оқу құралы жарық көрді. **Профессор Абат Сатыбайұлы - қатепті қара нардай ұжымды өрге сүйреп жүрген азамат, тектілік тұғырындағы**

тұлға, ұстаз, ғалым, журналист, қоғам қайраткері. Асқаралы алпыстың асуына шығып, елге есеп берер шаққа да жетті.

Әрбір жетістікке жеткен ер азаматтың артында мықты әйел тұратыны белгілі. Атап айтсақ, өмірлік жан жары, жанұя отанасы *Диамара Қабденқызы* - ағайын-туысқа, өз замандас-әріптестеріне сыйлы да абыройлы жан, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің Агротехнологиялық институтының «Өсімдік өнімдерін өндіру технологиясы» жоғары мектебінің доценті, ауылшаруашылығы ғылымдарының кандидаты, Қазақстан Республикасы Білім беру ісінің құрметті қызметкері, «ҚР Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» (2015) атағының иегері.

Сөзімізді түйіндей айтар болсақ, ғибраты мол ғалым, профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаев - ұлын ұяға, қызын қияға қондырып, бағын бағалап, талантын тынымсыз еңбекпен ұштап, ғылыммен көркейіп отырған азамат. Бақ пен дәулет тең келсе, адамның толар кемелі демекші, ғылымың көбейсін, *Дос, Замандас, Кемел тұлға* дегіміз келеді.

*Мұрат Бөкенбайұлы Сабыр,
филология ғылымдарының докторы, профессор*

Өркен. - 2023. - 31 қазан. - №9. - Б. 12.

ФОТОГРАФИИ

Послание Президента РК. 1 сентября 2023 год.

Награждение. 2022 год

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Трибун по жизни.....	5
Абат Қыдыршаев: «Этого послания мы очень ждали».....	9
Воспитать патриотов.....	11
Абат Қыдыршаев: «Ұлы даланың рухани ұстазынан үлгі алсақ, ұтылмаймыз».....	16
Ғалым-ұстаз дара жолды таңдаған.....	24
На моих занятиях никто не зевает.....	30
Абат Қыдыршаев: «Сөз - қоршаған әлемге қаратылған терезе...».....	34
Педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың ғылыми-педагогикалық және қоғамдық қызметі туралы қысқаша очерк.....	38
Педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың ғылыми-педагогикалық және қоғамдық қызметі туралы қысқаша очерк.....	50
Краткие сведения о научно-педагогической, общественной деятельности и семье профессора Абата Сатыбаевича Кдиршаева.....	55
Өмірі мен ғылыми-педагогикалық қызметінің негізгі белестері.....	68
Основные этапы жизни и деятельности Абата Сатыбаевича Кдиршаева, доктора педагогических наук, профессора, академика Академии педагогических наук Казахстана.....	99
Еңбектерінің библиографиясы.....	126
Библиография трудов.....	126
Профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың редакторлығымен басылым көрген еңбектер.....	131
Труды под редакцией профессора Абата Сатыбаевича Кдиршаева.....	131
Электрондық оқулықтар.....	133
Электронные учебники.....	133

Профессор Абат Сатыбайұлы Қыдыршаевтың газет-журнал беттерінде басылым көрген сұхбат-интервьюлері.....	134
Интервью профессора Абата Сатыбаевича Кдиршаева опубликованные на страницах газет и журналов.....	134
Пікірлер.....	138
Рецензии.....	138
Халықаралық, республикалық конференцияларда жасалған баяндамалары, ғылыми хабарлары және қатысы.....	149
Доклады, научные сообщения и участие в международных, республиканских конференциях.....	149
Еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші.....	192
Хронологический указатель трудов.....	192
Өмірі мен қызметі туралы әдебиеттер.....	247
Литература о жизни и деятельности.....	247
Профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен қорғалған кандидаттық диссертациялар.....	261
Кандидатские диссертации защищенные под научным руководством профессора А.С. Кдиршаева.....	261
Профессор А.С.Қыдыршаевтың оппоненттігімен қорғалған докторлық диссертациялар.....	262
Докторские диссертации защищенные оппонентом профессора А.С. Кдиршаева.....	262
Профессор А.С.Қыдыршаевтың оппоненттігімен қорғалған кандидаттық диссертациялар.....	264
Кандидатские диссертации защищенные оппонентом профессора А.С. Кдиршаева.....	264
Профессор А.С.Қыдыршаевтың ғылыми жетекшілігімен қорғалған магистрлік диссертациялар.....	267
Магистерские диссертации защищенные под научным руководством профессора А.С. Кдиршаева.....	267
Көркем шығарма – рухани жаңғыру көзі (сұхбат).....	275
Ғибраты мол ғалым.....	288
Фотографии.....	295

Басылымға жауапты:

Т.Е. Алимбекерова, *Ғылыми кітапхананың директоры*

Құрастырғандар:

Г.И. Джанбаева, *Ақпараттық технология және библиография
бөлімінің меңгерушісі*

А.В. Погодаева, *Ақпараттық технология және библиография
бөлімінің библиографы*

Ответственный за выпуск:

Т.Е. Алимбекерова, *Директор научной библиотеки*

Составители:

Г.И. Джанбаева, *Зав.отделом информационных технологий и
библиографии*

А.В. Погодаева, *Библиограф отдела информационных технологий и
библиографии*